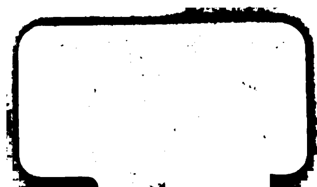

JOHAN LUDVIG RUNEBERGS

SAMLADE SKRIFTER.

Femte Bandet.

ÖREBRO,
N. M. LINDHS BOKTRYCKERI,
1864.

Innehåll.

FänrikStåls Sägner:

Smärre Dikter:

Öfversättningar och Efterbildningar:

Strödda Uppsatser:

FÄNRIK STÅLS SÄGNER.

EN SAMLING SÅNGER.

II.

Soldatgossen.

Min fader var en ung soldat, den vackraste man fann,
Vid femton år gevär han tog, vid sjutton var han man,
Hans hela verld var ärans fält,
Der stod han glad hvar han sig ställt,
I eld, i blod, i frost, i svält;
Han var min fader han.

Jag var ett barn när han drog bort, se'n fridens dag var slut,
Dock mins jag än hans stolta gång, jag mins den hvar minut,

Hans hatt, hans plym, den bruna hyn
Och skuggan från hans ögonbryn:
Nej aldrig går det ur min syn
Hur herrlig han såg ut.

Det hördes snart från höga nord, när hären ryckte ned,
Hur han var käck, hur han var stark, hur i hvar strid han stred.
Så sad's, han fått medalj också,
Det spordes snart att han fått två;
Ack, tänkte jag i hjertat då,
Den som fick vara med.

Och vintren gick, och drifvan smalt, och det var lust och vår,
Då kom ett bud: din fader dött, han dog för ädla sår.
Jag tänkte då, jag vet ej hvad,
Var stundom ängslig, stundom glad;
Men mor hon gret tre dar å rad,
Så blef hon lagd på bår.

Min fader slöt på Lappos slätt, sin fana närmst invid;
Det sägs det var den första gång han blekna setts i strid.
På Uttismalm, för Gustafs land,
Min farfar dog med svärd i hand;
Hans fader föll vid Willmanstrand,
Han var från Carols tid.

Så var med dem, så blödde de, så har det ständigt gått;
Ett herrligt lif de lefvat dock, en herrlig död de fått.
Ack, hvem vill stappla trög och tung?
Nej, gå i fält helt varm och ung,
Och dö för ära, land och kung,
Se, det är annan lott!

Jag är en fattig gosse jag, som äter andras bröd;
Jag har ej huld, jag har ej hem, allt se'n min faders död;
Men klaga är ej mitt behag,
Jag växer högre dag från dag,

Jag är en krigargosse jag,
För mig fins ingen nöd.

Och lefver jag tills jag blir stor och fyller femton år,
Till samma svält, till samma kamp, till samma död jag går.
Der kulor hvina tätast då,
Der skall man finna mig också,
Der vill ock jag försöka på
I mina fäders spår.

Björneborgarenas Marsch.

Söner af ett folk, som blödt
På Narvas hed, på Polens sand, på Leipzigs slätter,
Lützens kullar!
Än har Finlands kraft ej dött,
Än kan med oväns blod ett fält här färgas rödt.
Bort, bort hvila, rast och fred!
En storm är lös, det ljungar eld och fältkanonens
åska rullar;
Framåt, framåt led vid led!
På tappre män se tappre fäders andar ned.
Ädlaste mål
Oss lyser på vår bana;
Skarpt är vårt stål
Och blöda är vår vana.
Alla, alla käckt framåt!
Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt.

Lys högt du segersälla fana,
Sliten af strider se'n en grånad forntids dar,
Fram, fram vårt ädla härjade standar!
Än fins en flik med Finlands gamla färger qvar.

Aldrig skall vår fosterjord
Af våldets makt ur oförblödda bataljoners armar
ryckas;
Aldrig ljuda skall det ord,
Att Finlands folk förrådt sin fria bygd i nord.
Falla kan den tappre blott,
Ej rygga för en faras hot, ej svika, böjas och för-
tryckas.
Falla, sköna krigarlott,
Blif vår se'n för en seger än vi kämpa fått!
Vapen i hand
Och käckt vår ovän nära!
Dö för vårt land
Är lefva för vår ära.
Rastlöst fram från strid till strid,
Ty nu är stunden vår och nu är skördens tid!
Glesnade leder vittne bära
Herrligt om mod och bragder, om vårt lands försvar.
Fram, fram vårt ädla, trotsiga standar!
Omkring dig än din trogna finska vakt du har.

———

Fänrikens Marknadsminne.

"Gode vänner, män och qvinnor, fins här någon
som mig hör,
Som vill lyssna till en visa af en gammal grana-
dör?"
Så begyntes sången, yngling, ord för ord jag mins
den än;
När jag sist var rest till staden hörde jag på tor-
get den.

Det var marknad, folk och varor mötte ögat
hvart man såg,
Folket var ej gladt att skåda och för köp var ej
min håg.
Se'n jag tanklöst gått och vandrat kom jag till ett
hörn till slut,

Der en vagn i trängseln stannat några ögonblick
förut.

Om med afsigt så den hejdats, om af tvång, det
vet jag ej;
Kusken höll och framför spannet röt åt hopen en
lakej.
Men i vagnen satt en herre vårdslöst mot suffletten
stödd,
Sobelbrämad var hans kappa och hans barm var
stjernbeströdd.

Och jag såg och såg. Ett minne vaknade från
fordna dar.
Dessa anletsdrag jag skådat, tänkte jag, men när och
hvar?
Jo vid Lappo, jo vid Salmis stod han bland de tap-
pres tal,
Men han var kapten den tiden, nu är han en hög
genral.

Och förändrad var han mycket, ej likväl af åren
blott,

Mer af denna stolta prägel han på lifvets höjder fått.
Var det högmod? Kanske icke; i hans min, hans skick, i allt
Låg ett drag af lugn tillika, fast förnämt och stelt och kallt.

Gladt det var mig städs att råka en kamrat från krigets tid,
Men på denne såg jag bara, hjertat blef ej varmt dervid.
Yfs, jag tänkte, lys och stråla, förr var du bland oss också,
Mindre stolt, men bättre smyckad var du när du blödde då.

Nu ljöd sången, skrällde plötsligt orden som jag nämnde här,
Genom marknadssorlet trängde stämman darrande och skär:
"Gode vänner, män och qvinnor, fins här någon som mig hör,
Som vill lyssna till en visa af en gammal granadör?"

Jag var en som ville lyssna, en af granadörens
sort,
Och jag vände mig med stolthet från den höge herren bort,
Styrde några steg åt sidan genom trängseln tyst
min gång
Och kom fram till gamle knekten, der han satt och
sjöng sin sång.

Högrest, men med blottadt hufvud, på en trappas
steg han satt,
Med den vänstra handen höll han öfver knät sin
slitna hatt.
Denna hand fanns qvar att sträckas mot en unnad
gåfva än,
Men den högra den var borta, kriget hade skördat
den.

Och han sjöng för menigheten, hvem som ville
höra på,
Skral var sången, priset ringa, hans publik var likaså.
Närmast honom kring hans trappa stodo i förtroligt
lag

Några trasigt klädda pojkar och en glad student
och jag.

Men han sjöng om höga minnen, dar som strålat längese'n,
Hjeltar gömda nu i grafven, bragder halfförgätna re'n.
Det var Finlands kamp han sjöng om, fosterlandets sista strid,
Våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllne tid.

Jag har stått för kulor, sjöng han, uti sex och tretti slag,
Kunnat tåla köld och hunger, kunnat vaka natt och dag;
Jag har varit man i ledet fast jag nu förskjuten är,
Har min bättre arm i Ume' och den andra bräcklig här.

Fins här bland ett yngre slägte någon enda som var med
Då det ljöd: till vapen männer, det är slut med landets fred?

Då fanns eld i mannasinnen, då var allt på annat vis,
Då brann också detta hjerta, som rättnu är kallt
som is.

Tavasthus, jag kan ej glömma hur i månans sken
du låg,
När från Hattelmalas höjder jag dig första gången såg,
Sen var stunden, bister qvällen, jag var trött af dagens färd,
Men jag sökte nu ej hvila, tänkte ej på tak och
härd;

Nej, till dina fält och isar stod min längtan denna gång,
Der fanns mer än härd och flamma, mer än hvila
natten lång,
Der fanns Finlands här församlad, ung och modig,
stark och fri,
Och på oss såg fosterlandet och på fosterlandet vi.

Ära öfver gamle Klercker, evig ära kräfver han,
Mångbepröfvad, sjuttiårig, var han än soldat och
man.

Ja, jag mins hans hvita hufvud der bland rotarne han red
Och med ögon som en faders såg på sina gossar ned.

Med sextusen söner kring sig, lika stark som fienden,
Ville han med fröjd och ära göra front i lifvet än.
Tvekan fanns ej, fruktan fanns ej, allas längtan var att slåss,
Och vi litte på hvarandra, vi på honom, han på oss.

Då kom Klingspor, fältmarskalken, stolt som majestätet sjelft,
Med två hakor och ett öga och af hjerta knappt en hälft,
Då kom Klingspor, tog befälet med sin höga titels rätt
Och gaf order, han som Klercker, men hans order var reträtt.

Natt på drifvan genomvakad, stjernenatt vid Tavasthus,

Än, se'n många år förflutit, står du för mitt sinne
ljus,
Fast vår trohet blef besviken, fast vårt hopp blef
slaget kull,
Fast vår seger blef en dröm blott för en hjertlös
veklings skull.

När skall han sitt dåd förklara, när skall han
till ansvar stå
För de steg han tog tillbaka, då han kunnat framåt
gå,
För den nesa som han fäste på vårt rykte, på vårt
mod,
För de tårar dem vi göto, då vi bort få gjuta blod?

Sveko vi vid Siikajoki, när det ändtligt gällde se'n?
Låg vid Revolax vår styrka ej i armar, men i ben?
Adlercreutz har kunnat svara, Cronstedt ock, och
andra fler,
Men de tappre hör jag finnas der de icke svara mer.

Jag har nämnt de stora båda, ära, ära öfver
dem!

Många deras vederlikar gått som de till fridens hem.
Döbeln hvilar, Duncker hvilar: spörjs det nu om deras tid,
Får, som här, till vittne duga en förgäten invalid.

Hvarför fick jag icke falla der så mången hjelte föll,
Der den käcka finska hären sina högtidsstunder höll,
Der vår ära lyste klarast, der vår lycka blidast var,
Under Siikajokis, Salmis, Alavos och Lappos dar.

Ej jag tvungits då att tåga högt mot nordens snö på nytt,
Ej att se vår segerglädje snart i mörk förtviflan bytt,
Ej att sörja tusen bröder, bittert dömda innan kort
Att på Torneås isar stelna och vid Kalix skänkas bort.

Hårda slut på våra mödor, tunga afsked från vårt land!
Dock jag kom med några andra än till Westerbottens strand.

Se'n jag der med trofast kärlek blödt den svenska sanden röd,
Sitter nu jag här på torgen, sjunger för en smula bröd.

Gud bevare fosterlandet! ringa är allt annat se'n,
En soldat skall kunna mista lif och lycka, arm och ben.
Gud bevare fosterlandet, det är summan af min sång,
Så, fast andra ord förbytas, slutar jag den hvarje gång.

Och han uppstod granadören, gick bland menigheten kring,
Fick en slant af en och annan, af de flesta ingenting;
Och så kom han fram till vagnen, der den höge herren satt,
Böjde djupt sitt gråa hufvud och stack fram sin slitna hatt.

Höge herren, generalen, klädd i glitter, bjefs och band,

Blef då mörk och ryckte häftigt hatten ur soldatens hand,
Såg på honom, såg på folket, såg — och inom en minut
Låg den gamles skatt af slantar slagen öfver torget ut.

Häpen stod der grånadören, men genralen tog till ord:
"Jag har hört din sång, jag kämpat såsom du för samma jord,
Att jag äger detta minne i min ålders höst ännu,
Ser du, jag är stolt deröfver, mycket stoltare än du.

Det är sannt att lyckan svek oss under mången blodig dag,
Det är sannt att våra segrar byttes snart till nederlag.
Men ödmjuka oss behöfva vi för ingen man ändå,
Och jag bär min hatt på hufvu't, bär du, gubbe, din också."

Sagdt; ett sken af hög förklaring i hans anlet nu sig spred,

Och han tryckte manligt hatten på soldatens hjessa ned;
Men han talte — hjertat brinner än af glädje i mitt bröst,
När jag tänker på hans uppsyn, när jag mins hans ord och röst:

"Ojemnt falla ödets lotter, så en högre vishet bjöd,
Jag fått glans och rika håfvor, du fått ringhet, du, och nöd,
Men det bästa ha vi lika, trohet aldrig vilseförd,
Ära med vårt blod beseglad och vårt hjertas vittnesbörd.

Derför äro vi kamrater, derför kom och sätt dig här;
Gladt vi dela må det mindre, när det större lika är.
Jag har guld om du behagar, jag har tak och bröd för dig,
Du må ha din sena trefnad och din vackra sång för mig."

Och i samma stund i vagnen satt den gamle
granadörn;
Folket skilde sig med vördnad och gaf plats från
hörn till hörn,
Och jag hörde vagnens rullning, der den for längs
gatan ner,
Men min blick var skum af tårar och jag såg den
snart ej mer.

Lotta Svärd.

Ännu så händer det mången stund,
Då vid qvällens trefliga härd
Man träffar från kriget en gammal kund,
Att man talar om Lotta Svärd.

Hur trumpen kamraten förut man sett,
Får strax han ett blidare drag,
Och de grå mustascherna krusas lätt
Af leende välbehag.

Han mins hur ofta från stridens ras,
Från segrens blodade fält,
Han kommit tröttad och tömt sitt glas
I Lottas bräckliga tält.

Och han nämner med glädje ett ord och par
Om madamen, och skrattar smått;
Men han mulnar också, då du ler till svar,
Om ej löjet är gladt och godt.

Ty en perla var hon på krigets stråt,
Och en äkta perla också,
Och något tålte hon skrattas åt,
Men mera hedras ändå.

Och var hon vacker och var hon ung?
Hon räknade tjugu år,
Se'n tredje Gustaf var Sverges kung,
Och hon i sin lefnads vår.

Förr'n den ädle kungen i Finland stred,
Hon blifvit en krigsmans brud;
Och då trumman rördes och Svärd drog med,
Så följde hon samma ljud.

Då var hon vacker. En läpp, en kind
Som hennes så skär knappt fanns,
Och mången krigare såg sig blind
På de bruna ögonens glans.

Och om någon tröttnat i rök och eld,
Eller fått sig ett ädelt sår,
Så "ville hon ha sin butik så ställd,
Att han nådde en styrketår."

Och den grå butiken, den röjde också,
Om akt på dess flikar man gaf,
Att den herbergerat en kula och två,
Och de kunderna skröt hon utaf.

Nu lyssna vänligt och hör ett drag,
Det sista af henne jag såg.
Vi slutat Oravais' blodiga dag
Och gjorde vårt återtåg.

Med var hon, hade med möda fått
Ur striden sin enda skatt,
Sitt tält, sin. kärra med käril och mått,
Och sin grålle, bruten af spatt.

Vi rastade. Lotta skötte sin sak,
Höll disk som hon förr var van,
Men gömdt var tältet, hon valt till tak
Nu endast en skyrest gran.

Och sorgsen var hon om än hon bedrog
Med ett löje emellanåt,
Hon sörjde de tappres sorg och hon log,
Men den bruna kinden var våt.

Då kom till henne der så hon stod
En sälle, en ung dragon,
Hans blickar lyste af öfvermod,
Och af spotskhet svällde hans ton:

"Häll i," så skrek han, "för ingen bang,
I afton vill jag bestå,
Ty silfver har jag, du hör dess klang,
Och vänner kan jag mig få!"

Hon sköt på den stolte en vredgad blick:
"Det är väl jag känner dig nu.
För en fattig moder i fält du gick,
Men hur stridde i dag här du?

I mitt tält der satt du försagd och vek
Och qved att du sårad var.
Nu bär du rosor, då var du blek,
Och såret, hvar fins det, hvar?

Säg ej att din moder i grafven bor,
Att för henne gevär du ej tog;
Si! detta land är din gamla mor,
Det är denna mor du bedrog.

Och hade du skatter din ränsel full,
Och ett haf att ösa dem från,
Vid Gud, en droppe för allt ditt gull,
Jag gaf ej en sådan son."

Hon knöt vid sidan sin näfve blott,
Det var så madamens maner,
Och den rike stormaren fann ej godt
Att försöka närma sig mer.

Men ett stycke borta vid vägens rand
Der satt en yngling allen.
På honom sänkte hon blicken ibland
Med den blidaste stjernas sken.

Det syntes, om närmre hans skick man såg,
Der han satt mot geväret stödd,
Att han följt med möda vårt skyndade tåg
Och att rocken var genomblödd.

På honom såg hon från stund till stund
Så moderligt, varmt och rent,
Som om hvarje glas, hon räckte en kund,
Just varit åt honom ment.

Men då ständigt han sjönk blott djupare ner
I de sorgsna drömmarnas famn,
Då tycktes hon ledsna att vänta mer,
Och hon nämnde ynglingens namn.

"Kom," så hon sade med bruten röst,
"Än fins här en perla qvar,
Kom hit, min gosse, ett glas ger tröst,
Vi behöfva den nu enhvar.

Du blygs? Hvad mera! Jag vet det nog
Att ej guld i din ränsel du bär,
Från ett torp i skogen till strids du drog,
Och guld det skar du ej här.

Men der blod det gällde, der var du ej sämst,
Det såg jag på Lappos slätt,
Och vid Ruona stod du på bryggan främst
Då det stormades, mins du det?

Sörj derför ej, om ett glas du tar,
För betalningen, den får gå;
Ett glas för Lappo tillgodo du har,
Och för Ruona fullaste två.

Och stod han, Svärd, vid geväret än
Med sin tappra vänliga själ,
Och hade dig sett hur i dag igen
Du blödde och slogs likväl,

Då stod du hos honom i denna stund
Som en son hos sin köttsliga far,
Och, så sannt jag lefver, på jordens rund
Fanns aldrig ett ädlare par."

Soldaten kom och hon fyllde sitt mått
För den tappre till yttersta rand,
Och det feltes ej stort att till råga han fått
Två tårar till deribland.

Det är längesedan jag henne såg,
Men hon bor i mitt minne dock,
Och madamen kommer jag gerna ihåg,
Och hon kan förtjena det ock.

Ty en perla var hon på krigets stråt,
Och en äkta perla också,
Och något tålte hon skrattas åt,
Men mera hedras ändå.

Gamle Lode.

Ständigt, förr'n han gick att strida
Och till anfall order gaf,
Sågs den gamle Lode bida
För sin front med hatten af.
From och lugn, med silfverhåren,
Stod han så och bad en stund,
Böner allt från barndomsåren
Hördes än från gubbens mund.

Hatten af i alla leder!
Stilla andakt, helig frid!
Kulor kommo, slogo neder
Än i truppen, än bredvid,
Mången kämpe bet i gräset,
Halt dock! Ingen storm förut,

Innan "Fader vår" var läset
Och välsignelsen till slut.

Först när han sin bön fått ända,
Sagt sitt amen högt och gladt,
Då var gubben klar att vända,
Slog på hjessan ned sin hatt:
"Komme nu all afgrunds skara
Oss till mötes på vår stråt,
Gud är med oss, ingen fara,
Hurra gossar, raskt framåt!"

Och så bröt han in i elden
Med sin Gud och med sin tropp;
Inga makter, inga välden
Skakat nu hans mod och hopp.
Lutad, men med kraft i armen,
Ömsom yr och allvarsam,
Snö i locken, eld i barmen,
Så gick gamle Lode fram.

Folket sade: "fyr och flamma!
Nu är gubben ung på nytt;
Fordna junkern är densamma,
Bor i hjertat oförbytt,
Tänder i hans blickar blossen,

Lyser oss till seger skön;
Nu kan fan ej skrämma gossen,
Se'n han bedt sin moders bön."

Blodig lek var bragt till ända,
Segern vår väl mången gång:
Hären fick till ro sig vända
Efter slutad bön och sång.
Trötta skaror sökte tälten,
Höllo glade rast igen;
Lode? Nej, han mätte fälten,
Spökade kring nejden än.

Ensam gick han för det mesta
Utan buller, utan ståt;
Några män blott, af hans bästa,
Fingo följa honom åt.
Hvar han varit värst i klämma
Under dagen tung och lång,
Der, der var hans tanke hemma,
Ditåt styrde han sin gång.

Hade han ej nog af striden?
Var dess hågkomst honom ljuf?
Var, fast kampen var förliden,
Han ej mätt på blod ännu?

Ville han betrakta döden,
Fröjdas åt dess offers tal?
Lode? — Nej, han sökte nöden,
Ville lindra likars qval.

Hvar af lif en gnista röjdes,
Hvar en puls än vaken fanns,
Der höll gubben rast, der dröjdes,
Der försöktes vård och ans.
Ingen fick i omsorg svika,
Ingen välja känd och kär,
Vän och ovän, allt var lika,
Bröder voro alla der.

Mången kämpe, van att akta
Lifvet blott som stundens lån,
Kunde stå och tyst betrakta
Gubbens vandring långtifrån,
Glömma bivuakens nöje
Blott för nöjet att en stund
Le, men med sitt bästa löje,
Åt hans underliga rund.

Och man sade: "hugg och klappa!
Var hans rop i stridens ras;
Nu, så får han gå och lappa

Hvad han nyss här slog i kras.
Dock — det var ej gamle Lode,
Som bröt leder och högg ned,
Det var gubben ej, den gode,
Det var pojken, som var vred."

Pojke var han, men med heder,
Pojken satt i hjertat lugnt;
Gammal tro med gamla seder
Höll det hemmet varmt och ungt.
Stilla allvar var hans yta;
Såg man i hans blick likväl,
Sågs den som i speglar bryta
Glädjen i hans barnasjäl.

Enkel skrud och enkel ära
Var hans fröjd, kampanjen lång.
Det blef fred. Han måste bära
Band och stjernor se'n nångång.
O, då var det, som om ståten
All hans vår kylt af till höst,
Som om pojken, halft förgråten,
Klämts och frusit i hans bröst.

Kom han då inför paraden
Tvär och tung i högtidsdrägt,

Stod hans manskap hela raden,
Häpet, som ur sömnen väckt,
Ingen skyldring gick med gamman,
Ingen sväng förtjente ros,
Tills han gaf dem allesamman
Kort goddag och red sin kos.

Sådant hände. Dock blott sällan,
Blott en stor parad till lags.
Höll han öfning deremellan,
Var han klädd som fordomdags.
När han då red fram för skocken,
Eja! det var sömn ej då;
Gamla herrn och gamla rocken
Dem förstod man sig uppå.

Lif och kraft i hvar manöver,
Lust och fröjd hvarhelst han kom,
Aldrig under, alltid öfver
Hvad han trott sin skara om.
Gubben fick ej annat göra,
Än att gå från man till man,
Nypa här en kund i öra,
Der i skägget gladt en ann.

Folket sade se'n: "annamma!
Än har gubbens vår ej flytt.
Fordna junkern är densamma,
Bor i hjertat oförbytt.
Tiden på hans hjessa snögat,
År och mödor böjt hans kropp,
Pojken log dock än ur ögat,
Skälmen kröp ur gömman opp."

Främlingens Syn.

Hvems är palatset, som jag for förbi
I qvällens mörker nyss? Hvem bor deri?
Så graflikt hemskt det stannat i mitt minne:
Det höjde sig så stolt bland nejdens hus,
Men det var mörkt och tomt och dödt derinne,
Blott ur ett rum, ett enda, lyste ljus.

Jag stannade en stund och såg. Det var
Palatsets stora sal som lyste klar;
Den låg som öppen för mitt skärpta öga.
Jag sökte menniskor i salen, men
Min väntan såg sig fylld så ganska föga,
Blott två gestalter rörde sig i den.

En svartklädd qvinna, hög fast böjd af år,
Med rika lockar af ett silfverhår,
Som föll på skuldran ned, var en af dessa;
En svartklädd man, den andra af de två,
Höll lugnt en kandelaber, och hans hjessa,
Än buren upprätt, sken som snö också.

Mitt öga följde dem. Det fanns en bild,
En tafla fäst på salens vägg, och skild
Från den på ringa afstånd fanns en annan.
När qvinnan nådde dessa, på sin rund,
Då höjde fridsamt hon den sänkta pannan
Och såg mot dem liksom i bön en stund.

Hvem var hon? En minut och allt förgick:
Hon hade vandrat. Nästa ögonblick
Sågs ej ett ljus sig mer i slottet tända.
Hvem var hon, säg? En vålnad utan ro?
En enslig bilderdyrkerska, kanhända,
Från andra länder och af annan tro?

Nej, främling, ingen vålnad, ingen strid
Du skådat — allt var verklighet och frid.

Dock om i morgon du vid samma timma
Vill följa vägen, som till slottet bär,
Skall du, som nyss, se ljus i salen glimma
Och se den gamla qvinnan åter der.

Se'n långa tider re'n, se'n många år,
Med samma tjenare i samma spår,
Hon vandrar så, hvar gång till natt det stundar:
Hon dröjer en minut, se'n syns hon gå;
I nästa stund hon hvilar re'n och blundar,
Och det är fridens sömn hon sofver då.

De bådå bilderna du kunde se,
Två ädle bröder Ramsay voro de,
I denna boning vuxna med hvarandra.
Den ena stupade på Lemos strand,
Helt kort derpå vid Lappo föll den andra,
Och båda för ett älskadt fosterland.

Om dem vet sägnen tälja många drag,
Och Finlands skalder sjunga än i dag
Hur gladt sitt unga hjerteblod de blödde.
De fingo segra i sin ålders vår,

De fingo falla för det land, dem födde,
En tjuguett, den andra nitton år.

Men qvinnan, ädle främling, som du såg
Med dyster undran, när i stilla tåg
Hon långsamt skred från broder och till broder,
Hon lefver nu af sina minnens skatt:
Det var de båda tappres gamla moder,
Hon tillbad bilder ej, — hon tog godnatt.

Fänrikens Helsning.

(Till Gregori Tigerstedt på femtionde årsdagen af striden vid Revolax.)

Har du på lifvets stigar märkt nångång
Ibland de tusende du der sett vandra,
Hur af en okänd makt, ett inre tvång,
En menniska kan dragas till den andra?
Man ser ett anlete, en röst man hör,
Och fängslas, glädes, vet ej sjelf hvarför.

Det fanns vid Cronstedts skara förr en man,
Ännu i minnet kär för mig att skåda,
Jag var re'n veteran, en yngling han,
Men samma anda bodde i oss båda.
Jag glömmer mycket, glömmer lätt, men nej!
Gregori Tigerstedt jag glömmer ej.

Det syntes på hans blick, hans gång, på allt,
Att han var född för svärdet, ej för trossen.
En högrest krigarbild, en smärt gestalt
Gick han sin bana fram den raska gossen.
Han var mitt ögas fröjd från dag till dag,
Han kände icke mig, men honom jag.

Jag mins hans stämma, fostrad högt i nord
Ljöd den som nordan skarp inför plutonen;
Till målet bar, som kulan, hvart hans ord
Och trängde in, ty det var krut i tonen;
Det låg ett vittne re'n i denna röst,
Att den var hemma från ett trofast bröst.

Och hvart det bar, hvadhelst han pröfva fick,
Vid hopplöst återtåg af nöd och våda,
Brann samma eld i samma öppna blick,
Sågs samma lugn i samma anlet råda;
Det var som om man läst i bronz deri:
Än kommer dag, än är ej allt förbi.

Ibland när farten norrut blef för stor
Och mången kämpe gret af harm och smärta,
Då bet han tänderna ihop och svor,
Men tåren gömde han uti sitt hjerta;

Blott pressadt från hans läppar hörde vi:
Än kommer dag, än är ej allt förbi.

Och dagen kom, hans festdag, då vår här
Med ära kunde veckla ut sin fana.
Vid Revolax ljöd ropet: i gevär!
Och krigarn, jagad nyss, fick ändra bana.
En blixt af fröjd flög genom männens rund,
Det var en stund, en oförgätlig stund.

O hvilken syn! En här med slocknadt hopp
Bröt fram att det vid stridens låga tända,
En hämmad ström ur sprängda dammar lopp
Att mot hvart hinder sina böljor vända,
Ett folk, förnedradt till förtviflans rand,
Stod upp att värna sina fäders land.

I ljus smalt rodnan bort kring österns berg,
Och dagens strålflod kom alltmera nära,
Då tog omkring oss drifvan purpurfärg,
Der grydde morgonrodnan af vår ära:
Allt djupare, ju högre solen stod,
Sken denna morgonrodnad — den var blod.

Men dagens första väkt knappt än förgått,
När stridens sista flamma var förbrunnen,

Och Siikajokis unga seger fått
En tvillingsbroder, lika skön befunnen.
Ett jubel skallade från led till led,
Det var den helsning, som den mottogs med.

Jag stod på kampens kulle. Allt var lugnt,
Der vreden rasat nyss nu rådde friden:
Man stred ej mer, man sof der djupt och tungt,
Man sof den sömn, som mer ej störs i tiden;
Och fanns en vaken, var det blott en vän,
Som hos en vän som somnat dröjde än.

Jag hade sökt, jag hade hittat rätt,
Jag fått en visshet, lika svår att sakna:
Jag hade sökt bland leden Tigerstedt,
Men han fanns här, han fanns ej bland de vakna.
I segerns stund, af stridens glädje varm,
Han somnat här med genomstungen barm.

Den tappre! Nyss likväl jag honom såg
Så ung, så käck, så stark sin stormning våga
Och rycka an i omotståndligt tåg
Mot höjda svärd och vilda eldgaps låga;
Nu låg han stel på samma drifva sträckt,
Der nyss Bulatows eldar djerft han släckt.

Dock än med lifvets färg ifrån hans drag
Ej pregeln af hans lugna själ försvunnit,
Uti hans bleka anlet kunde jag
Än se det trygga mod, jag förr der funnit;
Jag måste tänka när jag såg deri:
Än kommer dag, än är ej allt förbi.

Och se! Än var ej allt förbi. Ännu
Han sparad blef för fosterlandets fana.
Jag såg ej honom se'n. Kanhända du
I lifvet möter honom på din bana:
Då helsa honom än från fordomdags,
Från Stål, från bragderna, från Revolax.

Så talte gamle Stål engång om dig,
Du kämpe från vår äras gyllne tider.
Hans helsning har studenten gömt hos sig,
Tills grånad re'n han bär den fram omsider,
Nu, när ett sekel hunnit halft förgå,
Se'n för din fosterjord du stridde då.

Tag denna helsning kärt, det bor i den
En helsning ock ifrån det land dig födde,
Det räknar lederna utaf de män,
Som för dess tro, dess hopp, dess minne blödde:

De glesnat mycket; destomera har
Det kärlek för de få, det äger qvar.

Det tackar dem för detta trogna mod,
Som än vid polens is ej slöt att brinna,
Det tackar dem för allt det ädla blod,
De för dess framtids räddning låtit rinna,
Att genom dem dess lösen kan förbli:
Än kommer dag, än är ej allt förbi.

Von Törne.

Jag mins väl knappast om jag talt tillförne
Om mannen från S:t Mickel, gamle Törne?
Bland gråa hjeltar nämndes äfven han
Och förde Savolaks vargering an.

Von Törne, vet du, var en äkta Finne,
En gammal, knotig björk med masur inne,
Det var ej lätt att öfver honom rå,
Det skulle vara hugg som bet uppå.

Han visste af det sjelf och trodde gerna,
När folket sade, att han hade kärna,
Att gamle Törne stod uppå sin kant
Båd' som major och öfverstelöjtnant.

Jag kände gubben under freden redan,
Då var han rund och trygg som framgent sedan,
En främling kunnat tro sig se en stock,
Som man klädt sporrar på och krigsmansrock.

Men i den stocken fanns ett hjerta slutet,
Ett hjerta fläckadt ej, ej heller brutet,
Med starka pulsar och med eldadt blod,
Ett kärnfriskt mannahjerta, fullt af mod.

Och detta hjerta slog för fosterbygden,
Att veta akta den, se det var dygden.
Hvarför? Jo derpå gaf han det besked,
Att den var hans och hans vargerings med.

Jag mins hur ofta, när han var bland kända,
Det var hans lust att orda utan ända
Om detta land, "det bästa rakt som fanns,"
Och om dess folk, "ett sådant folk som hans."

Han stod då gerna bredbent midt i ringen,
Det var hans sturska vana, efter ingen
I vida verlden, liten eller stor,
Förneka djerfts att han var Finsk major.

Som denna ära höll han ingen annan,
Med den i hugen lyfte stolt han pannan,
Och var beredd att gå fast mot en verld,
Med sin kohort, sin fullmakt och sitt svärd.

Ibland likväl, när han var rätt i taget,
Beskref han Finnens enfald för gelaget,
Hur ärlig mången var, men dum också:
Han log hvar gång ett jättelöje då.

Men kom en annan och försökte klandra; —
Pass! det gick an för gubben, ej för andra.
Långt förr'n berättarn hunnit än till slut,
Fick han tillbaka: "herre, håll er trut!

Jag frågar er, som är så stolt i orden,
Hvar ni sett en nation på vida jorden,
Sett, eller läst om en i skrift, i bok,
Mer än den finska ädel, käck och klok.

Försök att stå med den på tjenstens vägnar,
Der kulan hviner och der blod det regnar,
Och svara, se'n ni pröfvat sjelf och sett,
Om Finnen saknar eld och ej har vett!"

Som han i freden var, var han i striden,
Jag var furir vid gubbens trupp den tiden,
Och kunde nämna många andra drag,
Men vill blott tala nu om Lappos dag.

Vi voro sända då att rensa skogen,
Vi ville fram, hvar man var redebogen,
Men gamle herrn fick lust att göra halt,
"Emedan Finnen sköt så skarpt och kallt."

"Halt," skrek han, "gossar, tagen stöd af träden
Och mejen skocken, som man mejar säden;
Skarpt korn, kall sigtning! Här får korpen stek,
Det här blir en förderfvadt rolig lek."

Han kände hvarje man i bataljonen
Till namnet icke blott, men till personen,
Gaf akt, så långt han såg, på en och hvar,
Och hade ord för alla som en far:

"Rätt så, Carl Hurtig, det var träff det skottet,
Nu puffar aldrig mera den som fått'et.
Bra, korpral Flink, du skjuter som i fjol!
Aj se, för tusan, der föll Pehr Pistol!

Nå det var synd med stackars gossen käcka,
Hans gamla far skall få mitt torp för Pekka."
Så var hans språk, så förde han befäl,
En finsk major till botten af sin själ.

Det kom ett bud från Adlercreutz: "forcera!
Framåt med bataljonen, skynda mera!"
Von Törne hörde ganska lugnt derpå,
Behöll sin plats och svarte blott: "jaså!"

Nu kom det glada. Gubben stod vid fanan,
Stod stolt och rund och bredbent efter vanan,
Som om han ärnat stå till verldens slut
Och ment åt sjelfva kulan: "stopp, vet hut!"

Hvart ville budet med en slik ta vägen?
Den unge fänriken var helt förlägen,
Han hade sprängt dit öfver sten och stock,
Och allt stod gubben qvar mot order dock.

"Ryck framåt, herr major!" "Tyst herre bara!
Ni kan ju se det, här är ingen fara."
"Men generaln befallt." — "Ja, lefve han!
Carl Adlercreutz, han är en ärans man."

Han sagt det knappt, när han från närmsta tallen
Fick sig en sats af splittrad bark mot skallen:
"Åhå, jag kunde vänta sådant här,
Det är en karl att sigta bra dender.

Det var så när att han mig träffat hade;
Nu får jag säga som Hans Klinga sade,
När kulan strök förbi hans ögonbryn:
Den djefvuln aktar ju ej ens folks syn."

De orden hade ständigt gjort hans nöje,
Nu log han ock på nytt sitt stora löje
Och ställde sig helt trygg, som nyss förut,
Med hand i sidan och med benen ut.

Gud vet hur länge än han dröjt med slaget,
Men bäst han stod der midt i sjelfva taget,
Paff, kom en kula åter och flög hän
Rakt genom porten mellan gubbens knän.

Den gamle märkte fladdret i syrtuten,
Såg ned, såg på den, den var genomskjuten,
Höll upp ett skört, det andra likaså, —
Fördömdt, det syntes hål i båda två.

Nu blef han misslynt, tog sig vid sitt öra:
"Här får Matts Skräddare ett vackert göra!
Men skynda gosse, kära Janne, kom
Och se om det står bättre till bakom."

Och Jan, hans gamla dräng, steg fram: "Ack herre,
Nu gick det tokigt, här är sjufallt värre,
Der framtill fins dock skörtet i behåll,
Men här en trasa bara utan fåll."

Då blef von Törne vred: "Nej, si en tocken,
Som tar och skjuter platt förderfvad rocken,
Som jag i dag bär på mig andra da'n!
Framåt här, gossar! Fan skall ta den fan!"

Den Femte Juli.

Nu lyser Julisolen klart,
Mitt sinne stäms så underbart
I denna morgonstunden;
Kom, yngling, om du vill som jag,
Kom, låt oss andas några drag
Af sommarluft i lunden;
Det är i dag en högtidsdag.

Den gamle knekten talte så,
Sköt nätet bort, stod upp att gå
Och tog mig tyst vid handen;
Och genom byn vi följdes åt
Och öfver ängens blomsterstråt
Till blåa sjön och stranden,
I perlor klädd af daggens gråt.

O hvilken himmel, hvilken jord!
Den gamle talte ej ett ord,
Han tycktes blott betrakta.
En tår föll på hans kind ibland,
Omsider tryckte han min hand
Och log och sporde sakta:
Säg kan man dö för detta land?

Jag teg. En blick ur hjertat var
Mitt enda, lättförstådda svar,
Han sökte ej ett annat.
Och tystnad rådde en minut,
Han såg kring nejden som förut
Från kullen, der vi stannat;
Då tog han ord, då brast han ut:

Ja, yngling, här från denna strand
Du ser ett stycke af det land,
Som fosterland du kallar:
Skönt, som vid Wirdois sjöar här,
Är det kring Saimens tusen skär,
Der Wuoxens bölja svallar,
Der Imatra i skum sig klär.

Och stod du nu längst upp i nord,
Du såg en lika herrlig jord

Ifrån dess fjällar höga;
Och om den flacka kust du såg,
Som sköljs af Bottenhafvets våg,
Låg Finland för ditt öga
Och tände kärlek i din håg.

Men vet du hvad jag syftar på,
Kan du den tysta tår förstå,
Som i mitt öga sitter?
Och denna dag, säg anar du
Hur den kan vara mig så ljuf
Och likafullt så bitter?
Det är den femte Juli nu.

En dag gryr opp, en dag förgår;
Hur mången lemnar ens ett spår,
När den från oss är tagen?
Den femte Juli, ack, den drog
Ej spårlöst bort, jag mins den nog
Se'n sjutton år den dagen,
Det var den dag, då Duncker dog.

Här fanns ett folk i Suomis land,
Det fins ännu: vid sorgens hand
Det lärt att bära öden,
Det känner intet offer svårt,

Dess mod är tyst, dess lugn är hårdt,
Dess trohet trotsar döden,
Det är det folk, vi kalle vårt.

Du ser det i dess hvila du,
Det härjas ej, det störs ej nu,
Dock kan för det du flamma;
Jag såg det i dess pröfningstid,
I frost, i svält, i storm, i strid,
Jag såg det då detsamma,
Hvad tror du kände jag dervid?

Jag såg det blöda dag från dag,
Jag segrar såg och nederlag,
Men ingen såg jag svika;
I bygder, der ej sol gick opp,
Stod kämpen än med ishöljd kropp
Och nekade att vika,
Fast utan hem och utan hopp.

Hvad tålamod, hvad mannamod,
Hvad kraft i hug, hvad eld i blod,
Hvad lugn i skiften alla,
Hvad bragder kräfdes ej af den,
Som detta folk, som dessa män

Sin hjelte skulle kalla,
Och dyrka efter döden än?

Men fråga, om du träffar på
En veteran från kriget då,
En af de tappras skara,
Spörj, om han kände dock en man,
Som priset öfver alla vann,
Och trofast skall han svara:
Ja, herre, Duncker hette han.

Och utan höga anors lån
Kom denne man, en hyddans son,
Från obemärkta trakter,
Och vann en storhet, knappast drömd,
Blef landets stolthet, blef berömd
Som starkast bland dess vakter,
Och blir i Finlands tid ej glömd.

Och denna äras rena glans,
Hans kärlek gjorde den till hans,
Hans varma hjertas låga.
Sin fosterjord han trohet svor,
För den, som för en brud, en mor,
Sitt allt han ville våga, —
Med denna kärlek blef han stor.

Han föll; och dock, hvad herrlig lott
Att dö som han, se'n så man fått
Sitt lif med ära hölja:
Det är att trotsa glömskans sjö,
Att lyftas som en grönklädd ö
Ur djupet af dess bölja,
Det är att dö, och dock ej dö.

Nu, stråla blomsterprydt, o land,
Höj öfverallt en löfrik strand
Ur sommarvarma vågen,
Låt rodna dina fjällars topp,
Låt skimra dina strömmars lopp,
Och slå mot himlabågen
I glans ditt Saima-öga opp!

Att minnet, när på denna dag
Det nämner Dunckers namn, som jag,
Kan stolt till dig sig vända
Och säga: Se, så herrligt log
Det land, som hjeltens kärlek tog;
Säg, kan det hjertan tända?
Det var för denna brud han dog.

Munter.

Vackert var det att betrakta
Hjelten Adlercreutz, genralen,
Hur han kom så tyst och sakta
Till soldatens graf i dalen,
Hur han stannade vid randen
Och, med hatten sänkt i handen,
Såg den enkla bädd fullbordas,
Der Hans Munter skulle jordas.

Stor var eljest icke hopen,
Honom följde i det sista,
Två soldater gräfde gropen,
Fyra stodo vid hans kista;
Men till heders se'n för resten,

Utom generaln och presten,
Tre korpraler, pengar värde,
Och furiren jag — den fjerde.

Annan ståt fanns ej att skåda.
Klädd i slitna krigarkläder
Låg han, Munter, i sin låda
Hopklämd mellan fyra bräder,
Trygg och nöjd att se i döden
Som han var i alla öden,
Samma kämpe som i lifvet,
Mindre ferm blott, det är gifvet.

Nu, när skild från strid och skiften
Sitt qvarter han fått soldaten,
Framsteg korpral Buss på griften
Och höll tal om stridskamraten.
Hur han var till börd och minnen,
Hjerta, språk och kraft och sinnen
Som en slant till krigsman slagen, —
Allt drog gubben Buss i dagen.

Det var konstlöst, men man rördes,
Stod der qvar i tyst förbidan,
Log, när Munters kärnspråk hördes,
Strök mustascherna åt sidan. —

Vill du lyssna till hans saga?
Den är enkel och alldaga,
Kan väl mödan knappt betala;
Hör dock! Gamle Buss må tala.

"Krigsmän, nu är Munter borta.
Känd och käck långt mer än mången,
Har han kommit nu till korta
Och åt döden gett sig fången.
Efter marscher, stormar, strider
Har han nu gjort halt omsider,
Lagt sig här till rast i backen
Och vändt lugnt i vädret klacken.

Fråga oss, som närmst i elden
Fått med honom kulor smaka,
Om han höll sig der man ställde'n,
Eller ryggade tillbaka,
Om i striderna och slagen
Han fick hvitt i anletsdragen,
Eller såg mot dödsminuten
Mörkbrun, som af koppar gjuten?

Till armén från vilda skogen
Kom han, styf till skick och later,
Sina tappra fäder trogen,

Allt från hedenhös soldater,
Svarte kort och talte föga,
Log med skalken i sitt öga:
Högst tre ord, se'n stum som siken,
Men på hufvu't slog han spiken.

Liksom han, så hela raden
Af hans slägt gått fram i verlden,
Blödt och dött i lägsta graden,
Hållit truten, talt med svärden.
Engång, som ett troll omsider,
Steg i Carl den tolftes tider
Ända till furir en Munter,
Se'n dock bar på nytt herunter.

Mången, ej i tjensten öfvad,
Släpper sent sitt hem ur minnet,
Hänger näbb och går bedröfvad,
Innan tiden stålsatt sinnet;
Sådan var ej Munters vana,
Nej, till tredje Gustafs fana
Kom han, rakt från första dagen
Som en slant till krigsman slagen:

Drack af fröjd, blef vild om qvällen
Och slog buckla på geväret;

Nästa morgon fick sig sällen
Litet fuktel för besväret.
Väbeln sade: "tag ej illa,
Så är tjensten, gubbe lilla,
Har du mjuknat nu till början?"
"Jo", sad' Munter, "tack för smörjan!"

Nykter var han ock alltsedan,
Hurtig, nöjd och oförtruten,
Fick i första dusten redan
Venstra skuldran genomskjuten.
Döbeln stod då bland de sina,
Hörde samma kula hvina:
"Den gick nära, barn, hvem fick'en?"
Munter svarte: "jag var pricken."

Knappast läkt på nytt den gången
Fick han åter lyckan pröfva,
Fick, i en kosackhop fången,
Sina breda fötter öfva;
Tvangs att följa, halfva milen,
Steppens fåle, snabb som ilen,
Tills af några djerfva kunder
Han blef frälst som af ett under.

Svetten svällde i hans panna,
Hjertat slog och barmen häfdes,
När han ändtligt kom att stanna; —
Dock god min behölls och kräfdes.
"Fick du trafva?" ljödo ropen
Skämtsamt ur den ystra hopen,
"Hur gick färden, hur var stigen?"
Munter svarte: "temmeligen."

Kort derpå blef Armfelt slagen,
Munter blodbestänkt, ja färgad,
Stod sin fana närmst, den dagen,
Genom honom blef hon bergad.
Nu, vasserra, ändtligt fick han
På den fasta, gråa brickan
Svärdsmedaljens hederstecken;
Munter sade lugnt: "Å necken!"

Som han var i dessa strider,
Lika nöjd och oförfärad
Var han allt till sista tider,
Endast mer bemärkt och ärad,
Var nu grå i skägget vorden,
Kanske än mer karg på orden,
Men i eld och rök och flamma,
In i döden än densamma.

Sent på ett besök i våras
Kom hans mor till bivuaken,
Då fick Munter lof att tåras,
När han såg den gamla draken;
Satt ock sedan långt på natten,
Teg och log och såg på skatten.
Detta möte var det sista,
Nu lär gummans hjerta brista.

Aldrig nej, hvadhelst hon sade;
Till hvart ord från modrens tunga
Endast ja och ja han hade;
Tills hon ändtligt hördes sjunga:
"Käre son, var ej förvägen,
Håll dig saktligt, gå ur vägen,
Bättre fly än illa fäkta;" —
Då sad' Munter: "pass, ursäkta!"

Dock hans kula den var gjuten,
Här var gränsen, här fanns döden,
Se'n han käck och oförtruten
Följt armén i alla öden.
Än i går dock blef han funnen,
Hurtig med tobak i munnen,
Som pikett hos generalen,
Der ett krigsråd hölls i salen.

Nyss på orderna vi läste,
Hur, liksom att föra ordet,
En granat kom in och fräste
Mellan herrarne kring bordet.
Munter, van att röra bränder,
Spottade i styfva händer
Och fick gynnarn öfver nacken,
Flink att skynda ut på backen.

Dörren hann han, klippte sedan
Genom farstun ut i rycken,
Stod så när på trappan redan,
När granaten sprang i stycken.
Det var Munters bragd den dagen.
Nu så låg den tappre slagen,
Dock, till modet än behållen,
Sad' han endast: "fan tog bollen."

Än i dag när morgon grydde
Höll han qvar af lif en gnista;
Ingen klagan, hållning prydde
Veteranen i det sista.
"Stackars gubbe, ena armen
Den är borta, hela barmen
Full med skärfvor af granaten!"
Munter sad': "han sprack, den saten."

Sådan slöt han, sådan var han,
Karl i början, karl i slutet,
Trög i ord, men qvick i faran,
Med om saken oafbrutet.
Van att handla, ej att pråla,
Van att sakna, van att tåla,
Var han man att allt fördraga,
Allt, ja, utom ett — att klaga.

Kunde verlden oss betala
Våra bistra dar och nätter,
Ägde de ett språk att tala,
Finlands genomblödda slätter,
Kunde härens fanor säga
Hvad en Munters likar väga,
Mången med galon på rocken
Fick då buga för en tocken.

Ja, min gamla barm käns höjas,
När jag honom mins i ledet;
Skulle dödens fåror plöjas,
Vänner, det var häst i redet;
Aldrig ängslig och förlägen,
Bara hejsan och ur vägen,
Gången jemn och efter trumman,
Framåt, det var hufvudsumman.

Och hur var han dock ej boren
Vänfast, trofast, lugn och stilla,
Som ett barn, fast grå till hären,
Ville han knappt ovän illa.
Fienden var för hans händer
Hvad tobaken för hans tänder;
Begge sleto press och våda,
Dock som kära plantor båda.

Heder öfver honom, heder
Öfver krigarn der han gömmes!
Mannamod och mannaseder
Akte, att hans namn ej glömmes.
Inga slafvar trampe kullen,
Der den tappre bor i mullen,
Nej en ätt af gamla stammen
Skydde ständigt grafven. Amen!"

När korpralen slutat hade
Och steg ned från vigda sanden,
Tog genralen sjelf en spade
I den segervana handen.
Det var han som sist af alla
Sakta lät på grafven falla
Litet stoft af fosterjorden;
Men han talte. — Glöm ej orden!

Hvad han sade föll i tycket,
Väckte tankar mångahanda,
Fast det ej var grant och mycket,
Endast talt i Munters anda;
Nog det var att vittne bära
Om vår trohet, om vår ära,
Nog också till krigarns minne; —
Orden lydde: "han var Finne."

Von Essen.

Han stod på sin farstutrappa
Med mössa af krigarsnitt,
Med sporrar och ryttarkappa,
Han ärnade göra sin ridt.

Han stod der sjuttiårig,
En kämpe till min och blick,
Smärt, högrest, silfverhårig;
Der har du hans yttre skick.

Men hvad vållar hos gubben vreden?
Han stampar helt vildt af harm.
Vi lefva ju midt i freden,
Hur gör han sådant alarm?

Betrakta blott lugnt processen,
Så farligt är ej dermed,
Du ser den gamle von Essen,
Du ser hans vanliga sed.

Nu ropar han. Lyss till orden,
Nu ger han reson och skäl:
"Matts Kusk, du mitt straff på jorden,
Dig borde jag rakt slå ihjäl.

Hur länge skall här jag bida,
Allt för din sömnighets skull,
Du känner när jag vill rida,
Du vet ju när timmen är full."

Och kusken han kom ur stallet
Med skymmeln stolt att se;
Att han sofvit det var ej fallet,
Han vaknat för fort kanske.

Med hufvudet högt uppburet
Framledde han hingsten stum.
Blixt, dunder! det ädla djuret
Stod skälfvande, höljdt af skum.

Han steg från sin farstutrappa
Genraln i sitt bästa skick,
Med sporrar och ryttarkappa,
Då föll på skymmeln hans blick.

Han stod som af åskan slagen,
Han trodde sitt öga ej;
"Säg, skurk, är min syn bedragen,
Är detta ditt verk? Säg nej!

Men dukar du opp en fabel
Och ljuger mig full här nu,
Så går jag och tar min sabel
Och klyfver ditt hufvud i tu."

Det var Matts Kusk, soldaten,
Han blef ej så lätt försagd;
Väl hade han gjort mandaten,
Men svarade sjelf för sin bragd.

"Hur? Ljuga här?" stolt han sade,
"En skam är att misstros så.
Väl svårare skuld jag hade,
Och ljög ej, herre, ändå.

Här kom en kosack på vägen,
Han skröt med sin flinka rapp.
Hvad? Skulle jag bli förlägen?
Jag red med honom i kapp."

Von Essen, sjuttiårig,
Med flammande eld i barm,
Smärt, högrest, silfverhårig,
Han hoppade högt af harm.

"Bort," skrek han, "du fräcka sälle,
Till stallet igen och mins
Att hemta i skymmelns ställe
Den gröfsta piska der fins!"

Han var en man soldaten,
Som stått för kulor och död,
Som tagit sin kost af staten;
Nu åt han von Essens bröd.

Han gick helt stum och sluten,
Men hans öga det brann i glans,
Han gick och kom på minuten
Med den gröfsta piska, som fanns.

Han räckte den åt sin herre:
"Jag var man i mitt led också,
Och sköts det, sköt jag än värre,
Och stacks det, stack jag som två.

Skall nu som en häst jag smaka
Er snärt, då jag gjort som bäst,
Så sparkar jag upp tillbaka,
Och sparkar ock som en häst."

Genralen han hörde hotet,
Helt rak tillbaka han steg,
Han tycktes ej ha emot'et,
Han såg på mannen och teg.

Och allt som han såg, så höjde
Han högre sin resliga kropp,
Och allt som han teg och dröjde,
Så klarnade anletet opp.

"Och hör du," skrek han omsider,
"Hvar fick du ett sådant mod?
Det der är från fordna tider,
Det der har vuxit i blod.

Jag ser det ej första gången
I dag, jag har känt det förut.
Jag såg det hos mången, mången
I sjelfva hans dödsminut.

Jag sett det der Finlands fana
Gladt fläktat på segrens fält,
Jag sett det på nödens bana,
I slagnas isade tält.

Och skulle, när du dig skickar
Så manligt som nu, min son,
Och skulle, när så du blickar,
Jag ge dig åt piskans hån;

Vid himmelens Gud och fader,
Då vore jag aldrig värd
Att nämna de tappra rader,
Bland hvilka jag höjde mitt svärd.

Gå, sök dig en vän här nära,
En dugtig och stursk kamrat,
Och drick ett glas för vår ära,
Här har du en blank dukat!

Och tack för det vackra minne,
Du väckt i mitt hjerta, du,
Och tack för ditt arga sinne, —
Och drag åt helvete nu."

Han strök sig om ögonbrynen,
Det tycktes hans blick var skum,
Han svängde sig barsk i synen
Och gick tillbaks till sitt rum.

Det var densamme bjessen,
Jag minnes se'n fordomdags,
Det var densamma von Essen,
Som stridde i Savolaks.

Ferm var han, aldrig dåsig,
Nu bar det ändå till fjälls,
För kölden han dragit på sig
Storstöflor och vargskinspels.

När så han gick mot faran,
Som vanligt i främsta led,
Och sjönk i den brustna skaran,
Hvar gång han sin fot stack ned;

Då svettades gubbens panna,
Då kände han tung sin pligt,
Då måste han stundom stanna
Inunder sin gräsliga vigt.

Men "framåt!" skrek han åt hären
Med samma eld ändå,
"Och bären mig, gossar, bären,
Ifall jag ej orkar gå!"

Tre ting i lust och smärta
Dem ägde han käck och god:
Stolt själ och lättrördt hjerta
Och brinnande hetsigt blod.

Trosskusken.

Gamle Spelt skall han så helt förgätas? Nej!
Han var kusk vid trossen, högre var han ej,
Hade som hans likar måst i glömska falla,
Om han ej fått namn som latast bland dem alla.

Pengar värd var gubben ock att se uppå,
Han och hästen, som han körde, likaså.
Höll den ena sina steg med två ben dyra,
Tycktes knappt ett pris förslå för den med fyra.

Sådan farten, sådan var ock rykt och ans,
Lika tofvig gubbens lugg och hästens svans.
Grålle bar från eget stall sitt damm i verlden,
Och sitt sot på näsan Spelt från egna härden.

Der de syntes så alltjemt i tränen sist,
Är det säkert att på skratt var ingen brist;
Hästen gick i sömnen, gubben sof på kärran,
Hur den gamle hölls på lasset vete Herran.

Sakta bar likväl det framåt, småningom,
Högre, högre upp mot nordens bygd man kom,
Halfva Österbotten snart han genomfarit,
Var dock allt densamma han i Nyland varit.

Och på lika sätt gick äfven färden till,
Samma skratt hvar han for fram, hvar han höll still,
Och vid skrattet klatschar, det var klippt och skuret,
Än på gubbens rygg och än på kreaturet.

Ingen ändring dock i skick och lugn och fart,
Spelt han var ohjelplig, det var uppenbart;
Ingen piska bet på gubbens tjenstekläder;
Och i tjensten bar ock grålle barkadt läder.

Så omsider råddes Siikajokis strand,
Blott en frusen flik fanns qvar af fädrens land,
Äfven denna skulle snart till byte lemnas;
Dock en stark kan brytas och en svag kan hämnas.

Före qväll var vunnet härens första slag,
Flyktens dag förvandlad till en segerdag,
Återsvalla skulle engång jagad bölja,
Strömmen ändras, den förföljde nu förfölja.

Snart också från man till man en maning lopp:
Nästa morgon allt i skick att bryta opp!
Här och tross skall innan natt i ordning lagas,
Och med fröjd mot söder se'n, så snart det dagas.

Allt var ordnadt, det blef natt, man sof i fred;
Endast unge fänrik Blume sof ej med,
Eld och ifver brände i hans tappra sinne,
Stugan blef för qvaf, han fick ej ro derinne.

Ut på trappan kom han. Mörkt och tyst var allt,
Fästets stilla stjernor lyste klart och kallt,
Blott i öster, mellan skogens toppar dragen,
Sågs en blekröd strimma gry, en rand af dagen.

Ingen menska skönjdes, lass och vagnar blott,
Utan förspann, vända norrut, som de stått:
Allt var som det varit, intet annorlunda,
Samma färd som hittills tycktes åter stunda.

Samma färd? — Nej, något olikt fanns ändå,
Fast ej blicken strax i skuggan föll derpå:
Just den sista kärra, som åkt upp i ledet,
Den stod omsvängd nu och hade häst för redet.

Och vid tygeln re'n i skick en man sig ställt,
Blume trodde ej sitt öga — det var Spelt;
Gamle Spelt, som nedböjd genom landet farit,
Var ett hufvud högre nu än förr han varit.

Rak som trots en yngling bar han sina år,
Djupt på skuldran föll hans vackra silfverhår,
Anletet, med kinden slät och näsan tvagen,
Sken i mörkret nu mer ljust än förr om dagen.

Unge Blume visste knappt att fatta sig:
"Hvilket under, gubbe, har förvandlat dig?
Du, mer lat och sotig förr än likar andra,
Står nu putsad främst och främst beredd att vandra.

Hvem har tvått ditt anlet rent från sot och damm,
Hvem har pressat i din gråa lugg en kamm,
Hvem har fått dig väckt, det är dock hufvudsaken,
Du, som knappt på sjelfva dagen förr hölls vaken?"

"Unge herre," hördes lugnt den gamles svar,
"Långsamt far man när från eget land man far,
När man ser sitt folk med skam fly undan bara,
Då är bättre sofva, än att vaken vara.

Hvarför skulle jag mitt gamla anlet två?
Mera öppen hade blygseln synts derpå.
Gerna tog jag mot och tålte spe och snäsa,
Sorg jag bar och derför bar jag sotig näsa.

Nu är allt förändradt, finska hären stridt,
Finland ligger för oss öppet himmelsvidt,
Ingen fläck skall mer på landets ära stanna;
Nu täcks mannen visa ren och klar sin panna.

Kalla folket upp, låt röra trumman snart,
Natten är förliden, dagen lyser klart!
Förr så var det brådska, då vi mest bort rasta;
Ädle, unge herre, nu är tid att hasta."

Wilhelm von Schwerin.

Och öfverstelöjtnant Drufva han stod
Bekymrad nu:
"Här dugde ej att ha sprucket mod,
Det brast i tu.
Nu ser jag fienden rycka an,
Mångdubbelt starkare kommer han,
Och order har jag att stanna
Och slåss till min sista man.

Och hade jag helst vid kanonerna der
En veteran,
En man, som vant sig att bruka gevär,
En krutsprängd fan;
Men nej, en yngling spenslig och fin,

En femtonåring, en gref Schwerin
Skall svara för batteriet,
Hvad håller en sådan för min?"

Han red till ynglingen hän med hast,
Sin hand han bjöd:
"Min vän, snart spelas här höga kast
Om lif, om död;
Död, säker död, om ni står er slätt,
Men lif kanske, om ni sigtar rätt.
Dö, lefva, det får ni herre,
Men vika, nej pass för det.

Jag ser er stå här så späd och vek,
I storm ett rör;
Ni har ej pröfvat en sådan lek,
Min sorg det gör.
Den leken leks ej till tidsfördrif,
Så känn på hjertat och svar mig gif,
Skall ni våga i dag, om det gäller,
Blankt offra ert unga lif?"

"Herr öfverstlöjtnant, ni drar ert svärd
Med årbräckt hand,
Och vågar dock bjuda ert lif som gärd
För kung och land;

Jag har ett lif i sin styrkas vår,
Det bott i mitt hjerta blott femton år,
Säg, skall jag ej våga det bjuda,
Jag vill se hvem min gärd försmår?"

Den gamle Drufva han spände sin blick:
"Det der klang stål,
De orden, herre, de slogo ej klick,
De råkte mål.
Så må jag kalla er vek ej mer,
Men tacka Gud att han gett mig er,
Ty hjertat är det, ej armen,
Till slut dock som kraften ger."

Snart ljödo kanonerna, ynglingen stred
Sin första strid.
Hans folk, svårt härjadt, till flykt sig spred,
Han sjelf höll vid.
Hans batteri var hans härd, hans hem,
Han skötte dess eld, han tjente för fem:
Der kom en skara kosacker,
Han svedde skägget på dem.

Han fick ett ögonblick rast, han sprang
Hän till sitt folk,
Hans ord bröt sinnen, hans stämma klang

En vredens tolk.
En stund blott än och sig allt förbytt,
I strid var åter hans trupp som flytt,
Han sjelf vid den älskade härden,
Och elden i fart på nytt.

Och Drufva han såg med förundran uppå,
Fast långtifrån:
"Ett mästerstycke jag kalla må
Slikt lärospån.
Vinns sådan ära med första språng,
Hvad hinner han ej, om hans tid blir lång?
Gud skydde den ädle gossen,
Han för arméer engång."

Men dagen slöts och dess kamp bröts af,
Då kom Schwerin;
Han stått mot svallet af stridens haf,
Fast späd och fin.
Då han kom med kanonerna åter i hamn,
Då ropade grånade kämpar hans namn,
Och vid högt hurra slöt Drufva
Den tappre i faderlig famn.

Den unge hjelten! Hans namn gick opp
Med tidig glans.

Ej sågs en bana mer ljus af hopp,
Mer skön än hans.
Hur blef den banan ej kort ändå!
Ett månhvarf hunnit ej halft förgå,
När till närmaste grifthvalf vägen
Var måttet på den också.

Dock än ett minne åt sägn och sång
Han hunnit ge,
En strid han kämpat ännu en gång,
Den skönaste,
Förr'n döden nådde hans unga barm,
Förr'n pulsen stelnat, som slog så varm,
Förr'n fåfängt vinkad af bragden
Låg vissnad hans domnade arm.

Det var när Oravais blodiga dag
Till sorg gick opp,
När segern sjelf blef ett nederlag,
Som bröt vårt hopp.
Då, säger man, strålade klarast hans mod,
Då träffade säkrast hans vingade lod,
Då eldades varmast kanonen,
När han stänkte den röd med sitt blod.

Då, säger man, hade han dignat ned
Till sist vid den;
Men kringränd rest sig mot fiendens led
Med svärdet än,
Och ropat sin skara och ilat förut
Och brutit sig bana och huggit sig ut
Och fallit först när de sina
Kringjublad han nått till slut.

Han hade sitt sextonde år ej nått,
På bår re'n lagd,
Långt var det lif dock han lefva fått,
Om lif är bragd.
Ack, mången grånat i ärans glans,
Som fäst med glädje sin strålande krans
På den femtonåriges hjessa,
Om i byte han vunnit hans.

Han hade sitt sextonde år ej nått,
Ja, ung han dog;
Dock sörjde en blödande här hans lott,
Sjelf pröfvad nog;
Dock stod kring hans läger i tyst förbund
Af krigets ädlaste kämpar en rund,
Och hvad för de tappre han varit
Det syntes i denna stund:

Ej veklig klagan, blott saknad tung,
Blott sorg var spord.
Till hjeltens ära, som dog så ung,
Ej föllo ord;
Men Vegesack prisade lifvets vår
Och Adlercreutz smekte den bleknades bår
Och ur Drufva såg man pressas
Rart vin — en stor, klar tår.

N:o Femton Stolt.

Den sköna dagen på Lappos fält
Var ändad, och segerglad
Red Döbeln fram der hans här sig ställt,
Längs hela dess stolta rad.

Han tackade vänligt hvar trupp dervid
Med en krigares enkla ord
För trofast heder, för manlig strid
Och för kärlek till fosterjord.

Han nådde sin yttersta flygel till slut
Vid aftonens sista glans;
Han tackade skaran der, som förut,
Den fördes af Kapten Schantz.

Den glesnat mycket, han såg det väl,
Fått luckor i hvarje led;
Snart fäste dock annat genralens. själ,
Och nu ryckte han fram dermed.

Man märkt vid talet från stund till stund,
Hur han blickat åt sidan re'n
På en tiggarskepnad, en trasig kund,
Som stod der tyst och allen.

Nu gaf han mannen en vink: "du, du
Derborta, kom hit, tag mod,
Du var oss närmare dock, än nu,
I dag, der det gällde blod.'

Säg, har du glömt hur du tog dig gevär
Ur en fallen krigares hand
Och skyndade efter min tappra här
I stridens hetaste brand?

Då vi döko i åkern, hann du oss opp
Och dök som de öfriga med,
Då den syntes ånyo min segrande tropp,
Då slogs du i främsta led.

Då man stormade byn mot kanonerna än,
Och jag kastade blicken dit,
Då såg jag din trasiga jacka igen
Först uppe på batteri't.

Det der var hurtigt: ett slikt försök
Kan bäras i ryktets famn;
Så gala öppet, min käcka gök,
Låt höra till först ditt namn!"

"Hvad namn i verlden jag fått af prest
Har ingen sig fästat vid;
Men fähund har man mig kallat mest
I hela min lefnads tid."

"Bra! Kasta det namnet tillbaks på dem,
Som gett det, och tröstad var.
Men säg mig blott hvar du har ditt hem,
Och hvar du har ditt försvar?"

Han viste på vägen vid kullens rand:
"Mitt hem på denna jag har;"
Han viste sin knutna, väldiga hand:
"Och här, här har jag försvar."

"Ditt hem går an, ditt försvar är godt;
Ditt yrke, det är dock säg,
Att stjäla i kyrkor, att snatta smått,
Eller röfva på allmän väg?"

"Och hade jag stulit stort eller smått,
Visst ägde ett öre jag dock;
Och hade jag plundrat en tiggare blott,
Visst bar jag en helare rock."

Då strålade Döbeln af välbehag:
"Von Schantz, herr kapten, hör hit!
Hvem var den tappraste man i dag,
Som föll här i kompani't?

Låt hämta hans rensel, hans rock, hans hatt,
Hans plit och gevär också;
Hans ädla namn och hans krigarskatt
Denhär skall i arf dem få."

Man kom med vapen och drägt i hast,
De burits af femton, Stolt.
Von Döbeln log med ett ögonkast
På sin skyddslings trasiga kolt.

"Stolts rock är blodig, det fordras mod
 att dra det plagget uppå;
den Fähund, ser jag, har tjockt af blod
på egna klutar också.

Så byt och kläd dig i uniform
För fronten här uppenbart,
Du gick framför den vid dagens storm,
Jag vill se dig inom den snart."

Han bytte drägt och hans kind den brann,
Se'n han vapen och rustning fått;
Och tyst kom Döbeln och ställde sin man
I luckan der Femton stått.

"Och nu så är du en ung soldat
Af äktaste skrot och hålt,
Och nu så är du vår krigskamrat
Och numero Femton, Stolt.

Så var till mod och till hjertelag
Densamme du var förut,
Men nämns du fähund från denna dag,
Så drag din plit och säg: hut!"

Den nye krigarn till denna stund
Hans bröst höjts lugnt som ett hvalf;
Vid dessa ord från genralens mund
Man såg dock att djupt det skalf.

Han hade smakat ej ens som stöld
En fröjd i sin lefnads dar,
Hans-tårar, frusna i lifvets köld,
Ej runnit se'n barn han var.

Nu sken på hans hjerta för första gång
En strimma af sol och vår,
Och ur smultna källor, med hejdlöst språng,
Framströmmade tår på tår.

"Och får jag vara i lust och nöd
Soldat, bland de tappre en,
Så säg, när gäller det kamp och död?
Gud gifve i morgon re'n!"

Bröderna.

Du nämner mörk en Wadenstjernas namn?
Jag vet du syftar på en dyster sägen:
Hur sökande mot lifvets storm en hamn
Hans broder kom, men stöttes från hans famn
I natt och dimmor åter ut på vägen.

Till Svansjöns nejd nångång din kosa ställ,
Der syns en gård, som höga björkar värna.
Vid solljus middag, eller kolsvart qväll,
Träd in i detta gästfritt öppna tjäll,
Der bor den gamle Johan Wadenstjerna.

En enkel hjertlighet, en flärdlös tro,
Från första stund skall du hos honom röja,
Och känna dig så väl, så full af ro,

Som skulle i ditt eget hem du bo
Och vid din egen faders sida dröja.

Nämn endast ej ett namn, ett namn, som må
Om ock för evigt plånas ur vårt minne,
Säg allt, och lugn han höra skall derpå,
Men nämn ej ordet Sveaborg, ty då
Är friden bruten, och i storm hans sinne.

Allt hvad hans hjerta fordom tjustes af,
Hans folk, hans land, dess trohet, kraft och heder,
Allt, allt hvad förr hans ande vingar gaf,
För honom sänkts i denna klippas graf,
Förkastadt, skändadt, härjadt, trampadt neder.

Och derför skakas han, se'n många år,
Af grafvens namn, hvar gång han det måst höra,
Och derför bränner i hans själ dess sår,
Och derför reser sig af harm hans hår,
När ljudet Sveaborg blott når hans öra.

Det var en vinterafton mörk och sen.
Den gamle, utan minnens skuld, och utan
En framtids fruktan, satt vid brasans sken
Och hörde lugn, hur stormen ute hven
Och dref i bistra skurar snö mot rutan.

Han satt allena nu. Sin hand han räckt
Nyss till godnatt och lemnat sina kära,
När plötsligt han ur hvilans drömmar väckt,
Såg dörren öppnas och i snöhöljd drägt
En vandrare hans bonings skygd begära.

Han såg och såg. En rysning genomfor
Hans hjertas djup, när han den komne kände.
Det var en främling ej, det var hans bror,
Af samme fader född och samma mor,
Den man som till hans tjäll i natten lände.

Det var den broder, som i fordna dar,
Då i sin faders hem de växte båda,
Af syskonskaran honom kärast var,
Det var den ende, som han ägde qvar
Och ej på nitton år fått återskåda.

Dock, ingen skuldlös främling hade dröjt
Så lågt vid dörren, som den komne dröjde,
Och ingen okänd gäst så stum sig böjt,
Så tveksam bidat, sådan bäfvan röjt,
Som den en broder nu för broder röjde.

Ej ord, ej ljud. Minut uppå minut
Liksom för döda komma fick och vandra;

Tills, som i bön så stilla, dock till slut
Den bror, som kommit, syntes breda ut
På afstånd sina armar mot den andra.

Ett ögonblick var hjertats språk förstådt
Och tycktes Johan Wadenstjerna skaka,
Det var en kort sekund; när den förgått
Han vände stel sig bort, med handen blott
Den bjudna famnen visande tillbaka.

Då ljöd omsider den förskjutnes röst,
Djup, hemsk och dyster som en suck ur grafven:
"Låt isen smälta, broder, i ditt bröst,
Gif ej förakt åt den, som söker tröst,
Och bryt ej öfver en förkrossad stafven.

Ja, jag har felat. Mig ock ödet födt
Att bära nesans börda af den dagen,
Då finska krigarn gaf sig, förr'n han blödt,
Då Sveas stolta borg, förr'n kula stött
Mot dess granitvall, fegt blef skänkt och tagen.

Men var jag man att spränga pligtens damm
Och rycka till mig händelsernas roder,
Var jag den starke, som bort träda fram?

Dock, att jag det ej gjorde är min skam,
Säg så, men krossa mig med hat ej, broder!"

Han slöt, hans panna sjönk, hans stämma dog
Uti en ström af tårar, bittra, strida.
Han hade talat till en broder nog,
Och nu med öppen famn ett steg han tog
Och tycktes af hans famn ett möte bida.

Då höjdes våldsamt gamle Johans barm,
En storm var lös deri af harm och smärta;
Men stum från väggen, ofvan stolens karm,
Han ryckte ned och höll med säker arm
Till svar en spänd pistol mot brodrens hjerta.

Så är den hemska sagan om de två,
Mer mörk kanske än jag förmått den skildra;
Har du, som hört med fasa nu derpå,
För strängt den stränge dömt, så hör också
Ett ord af frid, som må din dom förmildra.

Det sägs, se'n brodren tröstlöst vandrat, att
Den hårde brodren sina ögon täckte
Och utan sömn och utan hvila satt
Och gret om qvällen, gret den långa natt,
Och gret än, som ett barn, när morgon bräckte.

Landshöfdingen.

Gror bragdens ära blott på stridens mark,
Der tappre krigarn fuktar den med blod,
Kan ej den vapenlöse helsas stark
Och visa hjeltemod?

I djupa Finland bortgömd fanns en man,
En fridens man allt från sin ungdom hän;
I fridens värf re'n grånad, styrde han
Som höfding nu sitt län.

Wibelius var hans namn, af anors glans
Omstråladt ej, men vördnadsvärdt ändå,
Ty namnets ära var att det var hans,
Hans adel föll derpå.

Han ägt sin mannaålders gyllne tid
Af lugna mödor; den fanns mer ej qvar.
Nu var hans fosterland i kamp och strid,
Och gammal sjelf han var.

Af härar omhvärfd, sliten som ett rof,
Emellan vän och ovän vexelvis,
Fick han hvar stund, för segrarens behof,
Ge frid och lugn till pris.

Att värna rätt, förmedla bördors last,
Han som en helig pligt sig föresatt,
Och derför var hans dag ock utan rast,
Och utan sömn hans natt.

Så satt en gång han på sitt embetsrum,
Blott han med två hans sekreterare,
Han syntes bruten nu, hans läpp var stum,
Och tyste voro de.

Han önskat hvila, hvila en sekund;
Det var för mycket. Salens dörr slogs opp,
Han såg en krigare i samma stund,
Följd af en väpnad tropp.

Den Ryska härens öfvergeneral
Var krigarn, ingen ringare person,
Han kom, steg fram och höll helt kort ett tal
Med hot i min och ton:

"Herr höfding, Finlands kamp har nått sitt slut,
Oss tillhör landet nu med vapnens rätt;
Dock kämpa landets söner, som förut,
I Sverges här för det.

Välan, här är er penna, sätt er, skrif
Ett kraftigt bud, en maning nu till dem:
Att den skall tryggad bli till gods och lif
Som återvänder hem;

Men att, om någon brottsligt håller vid
Att strida mot sin herre och monark,
Hans slägt skall jagas, utan nåd och frid,
Ifrån hans gård och mark.

Har ni förstått min mening, ord för ord,
Så skrif!" Han slöt med trotsigt välbehag.
Då stod Wibelius vid sitt domarbord,
Och der låg Sverges lag.

Han sänkte tungt sin hand uppå dess perm,
Hans blick, på boken fästad, lyste klar:
"Herr general, här ser ni ett beskärm
För dem ni hotat har.

Här är vår vapenlösa trygghet än,
Vår lag, vår stora skatt i lust, i nöd,
Er herrskare har lofvat vörda den,
Den vädjar till hans stöd.

I den, se'n sekler re'n, det stadgadt stått:
Att, bryter en, all skuld är endast hans,
Att mannen böter ej för hustruns brott,
Ej hustrun för sin mans.

Om det är brott att kämpa för sitt land,
Hvartill hvart ädelt hjerta svarar nej,
Så utkräf straff af män med svärd i hand,
Af barn och qvinnor ej.

Ni segrat, makten tillhör er i dag,
Jag är beredd, gör med mig hvad ni vill!
Men lag skall öfverlefva mig, som jag
Långt efter den blef till."

Han talte så. En bäfvan genomlopp
De båda unga männerna i saln,
Och nu han slog sitt klara öga opp
Och såg på generaln.

Det bistra uttryck, krigarns anlet haft,
Var borta, varmt han mötte gubbens blick;
Han tog hans hand och tryckte den med kraft
Och böjde sig och gick.

Och nu, med händren slutna som till bön,
Sjönk höfdingen i domarsätet ned.
Han kämpat ut, han njöt sin segerlön,
En öfverjordisk fred.

Och dessa vittnen två, som dröjde qvar,
De nämnde ofta se'n, med eldad håg,
Om en förklaring, stilla, underbar,
Som i hans anlet låg.

Att detta sken var himmelskt skönt, derom
Fanns blott en enda tanke hos de två;
Men hvarifrån det vackra ljuset kom,
Blef olikt tydt ändå.

Den ene höll det för ett yttre lån
Af dagens sol, som lyste mild och klar;
Den andre sade: det kom inifrån,
Han samvetes det var.

Adlercreutz.

Hvem är den höge mannen der på elfvens strand,
Som skådar öfver fjärdarna och fälten?
Hans skick, hans drägt, hans läppars trots, hans blickars brand
Och svärdet stålblankt i hans manligt knutna hand,
Allt ger en bild af krigaren och hjelten.
Han står allena, ingen har han när,
Minutligt blott man komma ser och vandra
En ung soldat som bud till honom bär;
Men framför honom och bakom står här mot här
Med blod och dödar hotande hvarandra.

Inför hans öga ligger Siikajokis nejd
Så vinterödslig, som ett lik på båren,
Och för hans tanke än mer ödslig Finlands fejd

Med återtåg i blygd, med strid och ära väjd,
Och ryska härens jubelhån i spåren.
Deraf det mörker på hans panna bor,
Den skugga, som de ädla anletsdragen
Har öfverhöljt som med ett sorgens flor:
Han ser sitt fosterland, en fattig skyddlös mor,
Ett offer bli på söners mod bedragen.

Den man som detta skådar, skådar allt förödt,
Att svika pligtens bud var ej hans vana:
Han är en man så trofast något land har födt,
En man, som pröfvat faror, kämpat, segrat, blödt
Som yngling redan under ärans fana.
Du ser ett sinne, som ej bräckts, ej böjts
Af lust, af nöd, af låga eller höga,
Du ser en ande som i stormar höjts,
Du ser den tappraste bland tappre, Adlercreutz,
Han har de bilderna för själ och öga.

Och dock så är det han, just han, som nyss
befallt
Det dystra sorgespelet börjas åter:
En hopplös färd, en vandring utan rast och halt,
En mistning steg för steg af hemland, ära, allt,
Hvad blott ett brustet hjerta ej begråter.
Ett verktyg för en annan viljas lag,

Ej strid, men flykt, han nödgats anbefalla,
Sin trogna här han ordnat re'n till slag,
Men nej, den får ej slåss, den måste fly i dag,
Som den har gjort en dag förut och alla.

Han ser dess slutna skaror lösas åter opp,
I spillror söndras ordningen för striden.
Han känner detta folk i hvar brigad, hvar tropp,
Han lefvat deras lif, han hoppats deras hopp
Ej blott i dag, men långt förut i tiden.
Han vet att denna här ej liknöjd går
De nesans steg hans bud har föreskrifvit,
Att bitter harm förtynger hvarje spår,
Han vet att i hvart bröst bor frätande ett sår,
Mer qvalfullt, än om dödens hand det gifvit.

O denna här! Han pröfvat har dess kraft, dess mod
I bättre dagar, längese'n förflutna,
Han mins hur glad för tredje Gustafs blick den stod,
Och gick i striden fram och tecknade med blod
Sin bana mellan leder genombrutna.
Ja det är samma här han nu för an,
Föryngrad i en ätt, men ej en annan,
Och derför vet han hvad den vill och kan,

Och derför när han ser den rygga, mörknar han
Och sänker som af blygd den stolta pannan.

Re'n har i vrede Döbeln hunnit tåga af,
Sin tropp till färd syns Palmfelt sammantränga,
Och Gripenberg har sänkt sin segervana glaf.
Hvar stund är dyr. Med storm går öfver istäckt haf
I massor fienden att vägen stänga.
Orörlig dock står Adlercreutz än qvar,
Ännu ett värf han har att öfvervaka:
På elfvens is en bataljon han har;
Den får han ej i gång, den står vid sitt standar
Och viker ej ett enda steg tillbaka.

Den man, som för den, tröttnat att med flykt
och skam
Ett slagfält ständigt byta mot ett annat,
Hans återtåg är gjordt, och tyst och allvarsam
Står för sin front han nu, besluten att gå fram,
Om ej, så bli på platsen der han stannat.
Ej vill han stelna bort i polens snö,
Nej, heldre stupa, värmd af stridens flamma,
Ej vräkas som ett flarn på vredgad sjö,
Nej kämpa som en man och sedan manligt dö;
Och truppen, som han för, den vill detsamma.

Det är von Hertzens trupp. Genralen känner den
Och vill ej öfverge sitt folk i nöden:
Hans egen hembygds hyddor fostrat dessa män,
Han kallar, bjuder, ber; men nej, de dröja än,
De trotsa honom som de trotsa döden.
Hvad under! Brusar han ej upp af harm
Vid detta trots? O nej, han står betagen,
Klar blir hans panna, blicken ljus och varm.
Man ser en eld är lös i djupet af hans barm
Och återskenet syns i anletsdragen.

Ett ögonblick, och se hans eld har bredt sig ut,
Så långt ditt öga hinner skönjes branden.
Hans ilbud flyga, nya sändas hvar minut,
Och skaror svänga om, som skyndat bort förut,
Och Hertzens bataljon har stormat stranden:
Sprängdt är hvart hinder för dess segerlopp,
En mäktig här i hjertat genombruten,
Och Åbos kämpar skynda mot den opp,
Och Gripenberg för fram sin Tavasthus'ska tropp,
Med högt hurra, i täta leder sluten.

Se dessa män! Von Essen djerf, vid svärdet van
Med Heideman och Ramsay vid sin sida,
Se hur i språng de rusa fram på blodad plan!
Och Lange, Kihlström, Bremer, Bröijer, Nordensvan

Och tusen än, säg om de lärt att strida?
Nu ändtligt lösta ur ett hopplöst tvång
Se de med tjusning ärans kransar viras:
Lång var förnedringen, de burit, lång,
Nu har för dem grytt opp en hedersdag en gång,
Och med en bragd för sekler skall den firas.

Förgäfves tapper gör sitt motstånd än en här,
Som sjelf till denna dag ej motstånd pröfvat.
Rajevskys blixtar skrämma ej, det namn han bär,
Så skönt, så fruktadt nyss, är dömdt att slockna här,
Sin trollmakt afklädt och sin glans beröfvadt.
Dock än en strid. Hans rader fly, men snart
Med nya massor ses han spetsen bjuda,
Och Finlands kämpar hejda re'n sin fart;
Då hörs, i fjerran än, men hvar sekund mer klart,
Den stolta Björneborgska marschen ljuda.

Han kommer Döbeln på sin vapenbroders bud,
I sträcktåg har han kommit framom tiden.
Ett jubel helsat re'n hans kända toners ljud;
Nu syns han. — Adlercreutz, som eldad af en Gud,
För vid hans sida hans kohort i striden.
En stund blott flammar kampens låga än;
I nästa stund då är den re'n förbrunnen,
Och Siikajokis fält är vårt igen,

Och flyktens nesa tvådd med blod från tappra män,
Och deras första stora seger vunnen.

Han, som en gång på våra kala drifvor stod
Och kunde för sitt land dock kärlek bära,
Han, som för detta land göt gladt sitt varma blod,
Han, som då allt gafs bort än ägde kraft och mod
Att träda fram och rädda Finlands ära,
Han hvilar nu. Den starke har fått frid,
I Sveas trygga jord hans aska gömmes,
Och äfven der han kämpat skönt en strid,
Och ingen skådar än en gryning af den tid,
Då han af Sveas stolta folk förglömmes.

Men om i hjeltars land, i sena framtids år,
Hans bragder blekna bort för större minnen,
Och vid hans namn ej mer ett hjerta eldadt slår,
Och enslig, obesökt, med nötta runor står
Den graf, hvari han göms, den trogne Finnen;
Då har hans lof, hans ära än ej dött,
Då skall hans ande ila öfver hafven
Med stolthet till det land som honom födt:
Här glöms han aldrig, här har för sitt folk han blödt,
Här skall han lefva, om ock der begrafven.

KUNGARNE PÅ SALAMIS.

TRAGEDI I FEM AKTER.

PERSONERNA:

LEIOKRITOS, konung på Salamis.
LEONTES, hans son.
TEKMESSA, Ajas' enka.
EURYSAKES, Ajas' och Tekmessas son.
RHAISTES, konungens förtrogne.
ADAMASTOR, } konungens sändebud.
MEDON, }
EUBULOS, gammal fiskare.
HYLLOS, hans son.
Tekmessas ledsven.
Budbärare, krigare, personer af folket.

Handlingen försiggår på Salamis, på tionde året efter Trojanska krigets slut.

FÖRSTA AKTEN.

Hafsstrand. På något afstånd en hydda på en utskjutande klippudde; långt borta stranden af fasta landet.

FÖRSTA SCENEN.

EUBULOS. HYLLOS.

HYLLOS.

Hell, lycka, fröjdförlänarinna, hell o hell!

EUBULOS.

Tyst, gosse, yttra ej så högt din glädje, tyst!

HYLLOS.

Skall jag ej jubla, fader? Hvilken lycklig dag!

EUBULOS.

Den kloke gömmer glädjen, tills han sett sig kring.

HYLLOS.

Hvad? Rhaistes nalkas; hvilken vredgad gudamakt
Har skickat roförstörarn hit i denna stund?

EUBULOS.

Du skådar mannen, gå att sköta båten du;
Jag dröjer.

ANDRA SCENEN.

RHAISTES. DE FÖRRE.

RHAISTES.

Man, hvad smög du undan i din barm?

EUBULOS.

Se, Rhaistes, hvilken herrlig fångst oss nätet skänkt:
En stor murena och sardeller, skönare
Än Salaminska böljan plägat hysa förr.
Välj ut de största, efter du som rättighet
Har fordrat ständigt hvad af hvarje slag var störst,
Och skynda hem och sänd en slaf att hemta dem.

RHAISTES.

Rätt snabb du är att bjuda mig min lott i dag.

EUBULOS.

Jag önskar ej att solens brand förderfvar den.

RHAISTES.

En annan orsak gömmer du i mantelns veck.

EUBULOS.

I sanning, ja: min hunger, som beveker mig
Att söka snart min boning der på uddens häll.

RHAISTES

(gripande häftigt inåt hans barm).

Du nämner hungern. Är det den jag fattar nu?
Ej såg jag förr att den med handen hållas kan.

EUBULOS.

Ve att min kraft ej mer är hvad den fordom var,
Släpp af, slit ej min klädnad sönder!

RHAISTES.

Se, o se!
Vid Zeus, en purpursnäcka, värd en fårahjord!
Den vill du gömma? Gubbe, genom hvilken konst
Du skaffar dig ditt offervin förstår jag nu,
Och dessa feta stycken, dem du bränner städs
Med sakta bön om Ajasättens återkomst,
Hur dem du hittar på din klippa märker jag.
Men vet: en annan herrskar nu på Salamis,
En konung som förstår att skilja fiender
Från vänner åt och ge åt hvar och en den lott,
Han genom trohet eller otrohet förtjent.
Ej lär han länge tåla, att en man, som du,
Hans ovän, ur hans vänners sjöar skatter drar,
Och undanträngd på kala klippan, tallen lik,
Blott mera yppigt höjs och frodas, dag från dag.
Jag säger detta, att du ej en annan gång
Som vinst må räkna, om det då kan lyckas dig
Att svekfullt undandraga mig min egendom;
Ty vet, att ej som rik, men blott som tiggare
Du tålas kan ännu på dina fäders ö.

EUBULOS.

Har nu din tunga fyllt sitt värf, som nyss din hand?

RHAESTES.

Den gjort det. Snäckan tog jag; du har hört hvar-
för.

EUBULOS.

O den förtrycktes öde! Höge gudar, när
Skall öfvermodet, svallande som vinterns flod,
Sin damm på jorden finna? Ser ert öga ej
Hur ondskan yfves och det goda trampas ned?
Dock, nog om detta. Öfver läppar ädlare,
Än mina, denna klagan gått; högborne män,
Zeus-födda drottar suckat fåfängt denna suck.
Men dig jag frågar, du, som utan blygsel djerfs
Till mig om trohet tala och om otrohet,
Hvem är af oss den trogne? Du, som flarnet lik
På vindomsusad bölja byter herrskare,
Du, eller jag, som delar Bakchos-plantans lott
Att lyftas och att falla ned med samma stam?
Ej är den tid förgäten, när för Telamon,
Vår kung, du kröp, och för hans segerstolte son,
Sköldbärarn Ajas, hyckelödmjukt böjde dig;
Ej glömd den är. Då var du fattig, jag var rik.
Mitt var det fält, du odlar nu; de hjordar, du
Kring Xutos-berget vallar, voro mina då,
Och min var ock den boning, nu du kallar din.
Hur har det så förändrats?

RHAISTES.

Hvad? Du frågar det,
Du som ej aktar ödets jernhand, ej det skick,
Som gudar stadga, då de störta kungar ned
Och höja andra bättre.

EUBULOS.

Jo, förgången var
I Troers land knappt Ajas, nådd af eget svärd,
Och Telamon af år och sorger bruten ned,
Förr'n glömsk af dem, af deras godhet, af den son,
Som Ajas efterlemnat långt från hemmets jord,
Du smög dig slafviskt till den nye herrskarns fot,
Att få en skärf utaf hans rof, ditt fosterland.
Sen bor på kala hällen jag, i lunden du.
Du talar om min rikdom. Var din hand ej nyss
Inom min mantel? Kände du ej hafvets salt,
Hur bittert vågen stänkt det kring min gamla barm?
I storm, i köld, vid solens ljus, vid stjernans sken,
Af åldern tyngd, på vilda böljan sträfvar jag,
I ett föraktadt yrke, för en ringa lön;
Du lutar dig vid källan i olivens skygd,
Af varma vindars balsamdofter flägtad kring,
Och tömmer, kransad sjelf, den kransade pokaln.
Är jag den afundsvärde, du missunna bör?
Dock vet: så länge än för nätets fångst ett lamm,
En omängd droppe vin jag mäktar lösa in,

Skall från min udde altarflamman nå din syn.
Och sviker mig min styrka, kan ur hafvet mer
Jag ej dess gåfvor hemta, vill jag hugga af,
I brist af annat offer, denna svaga hand
Och lägga den som gåfva ned på gudars härd,
För hans skull blott, för mina bättre dagars kung;
Att mig må unnas se hans sonsons hemkomstdag
Och se hans ätt i blomning än på Salamis.
Nu tag ditt rof och vandra! Du har hört mitt svar.

HYLLOS.

Det skall ej ske.

RHAISTES.

Hvad, äfven du?

HYLLOS.

Gif snäckan hit!

RHAISTES.

Förmätne, vill du slita ur min egen hand
Min egendom?

HYLLOS.

Den tillhör oss och icke dig.

RHAISTES.

Vik bort!

HYLLOS.

Ja väl, sen rofvet jag ifrån dig ryckt.

RHAISTES.

Vansinnige, du räds ej i ditt öfvermod

Att öfva mot din herrskares förtrogne våld,
Och fruktar ej det stränga straff, som krossande
Dig drabba skall.

EUBULOS.

Gif efter, gosse, bättre är
Att vika, än att trotsa nu.

HYLLOS.

O fader, ej
För dig, för mig jag trotsar. Lätt för oss det är
Att allt fördraga, ödet lärt oss denna konst.
För henne blott jag vågar allt, den sörjande,
Den blinda qvinnan, som, vid bättre dagar van,
Nu skyddlös i vår boning valt ett ringa skygd.
Ej har hon lärt sig njuta sådan kost som vi
Förmå åt henne bjuda, ej en sådan drägt
Hon burit fordom, som hon nödgas bära nu.
Att hennes lott förbättra gåfvo gudarne
Sin skänk i dag. Skall feghet oss förmå att den
I röfvarns händer lemna?

RHAISTES.

Vänta! Folk, hitåt!
Vi vilja se hvem här till slut skall seger få.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. MÄN AF FOLKET.

FOLKET.

Du tycktes kalla oss, o Rhaistes, Paons son.

RHAISTES.

Ej utan skäl. I lycklig stund J kommit hit
Att hejda denne mannens fräcka öfvervåld.

FOLKET.

Hvems menar du, den gamles, eller ynglingens?

RHAISTES.

Hans, den förryckte nittonåriges, hvars arm
I slafvars värf vid rodden härdats, tills, i kraft
Sin åra lik, till ofog den begagnas nu.

FOLKET.

Har han förmäten vågat bära hand på dig?

RHAISTES.

Än mer. Betrakta, hvad han håller, snäckan se!
Den har med våld han från mig röfvat.

FOLKET.

Alltför djerf
Du föddes, yngling, af en djerf, oböjlig far.

HYLLOS.

Vår var den. Jag har tagit hvad oss hörde till.

RHAISTES.

Nu lyssnen, män af Salamis! Enhvar af er
Vet hvilken jag och hvilken denne gubbe är;
Hur från den dag, Leiokritos, vår herrskare,
På ön fick välde, denne stått hans makt emot,
Och jag för honom kämpat. Nyss då Teukros kom
Med skepp från Cypern, han den gamle Telamons

Förskjutne son, och kungaspiran efterstod;
Smög, som man känner, denne bud till fienden,
Men jag stod sköldbeväpnad i vår konungs här.
För slika dåd har ära jag, men han sin skymf,
Har jag hans gods, och han sitt hem på uddens
häll.
Jag frågar nu om orättvist, om oförtjent
Jag äger hvad han ägde?

FOLKET.

Lemnom denna dom
At gudarne, som pröfva allt. Att så har händt,
Som du förtäljt det, vete vi.

RHAISTES.

Så hören än!
Jag kommer ned till stranden hit. På afstånd ren
Ser jag den gamle gömma snäckan i sin barm,
I akt att mig bedraga, sjelf med detta dåd
Bevisande att han den ansåg vara min.
Och hvem skall den väl höra till, om icke mig?
Är stranden min, är böljan min också, och mitt
Hvad denna bölja hyser. Här fanns snäckan; min
Alltså den var. Jag tog den och den gamle här
Medgaf mig dess besittning ren, som billigt var.
Då kommer plötsligt, skamförgäten, ynglingen,
Inblandar skägglös sig i männers sak och tar
Ifrån mig, hvad hans fader erkänt vara mitt.

Skall sådan sed få råda nu på Salamis,
Att söner trotsa fädrens bud, att armens kraft
Allena afgör hvad man har och icke har,
Då är för oss, som redan börjat gråna, bäst
Att fly till andra länder, eller söka djupt
Bland Hades' skuggor våra fordna lagars helgd.
Nu dömmen! Er, vårt fosterlands friborne män,
Tillhör att helgad ordning upprätthålla här.

EUBULOS.

O, fräckaste bland menskor du, hvar tar jag ord
Med kopparskodda pilars kraft att genomgå
Ditt täta dubbelharnesk, smidt af våld och list?
När har till landets fiender jag smugit bud?
Var Teukros, han vår fordne konungs ädle son,
En fiende? Som vän han kom till Salamis,
Med några få kamrater, och ett enda skepp,
Att herrskarspiran vårda åt sin broders son,
Tills denne kunde hinna sina fäders ö.
Då bad jag, ja i sanning, honom varnande,
Ej träda utan aktsamhet på hemmets jord,
Emedan du, emedan den du kallar kung,
Med legda skaror eftertraktade hans lif.
Men sådant veta desse likaväl, som jag.
Tro ej att deras tystnad är ett bifall till
De dåd, du öfvar. Tyglade ej fruktan dem,
Med ord ej, men med stenar gåfve de dig svar.

De veta äfven med hvad rätt du har min jord
Och mina ägodelar, med hvad billighet
Jag stötts på klippan ut, der nyponbusken knappt
I bergets refvor skjuta kan ett tvinigt skott.
Och du djerfs skrytsamt säga, att jag erkänt nu
Din rätt till purpursnäckan, att mot mitt förbud
Min son den från dig tagit, nedrigt kastande
På ynglingen ohörsamhetens svåra skuld!
Hvad du med våld ifrån mig tog, tog han från dig
Med våld tillbaka. Hvad han gjorde gillar jag,
Om ock mer varsamt varit att ej bruka våld.
Hör detta nu och hämnas hur du vill och kan,
Bespara blott din glatta tungas hala ord.

FOLKET.

När gudars vrede drabbar arma menskobarn,
Är det ej nog att lifvets fröjder svika dem,
Att brist i rikedomens boning tränger in,
Och helsa, fägring, krafter vissna, fallna af;
Men ock det saktmod flyr, som vet att böja sig
För ödets stormar, vet att mot den starkare
Ej gå med maktlös bitterhet, med fåfängt trots.
Så har ock du, Eubulos, nu med hårda ord
Förtörnat ovist denne man, hvars vrede du
Ej ens i lyckans dagar mäktat stå emot.
Men du, o Paons son, var mild! Lik dagens ljus,
Som väljer ej, som räknar ej, men strålar blott,

Den menska är, som glömma och förlåta kan.
Låt honom få behålla, hvad en flyktig gunst
Af lyckan honom gifvit. Dig är snäckan dock
En ringa råga endast på din rikedom;
För honom är den allt. Med den kan han sin nöd
För långa månhvarf lindra. Mins att gudarne
Ej hylla hand, som äger, utan hand, som ger.

RHAISTES.

Är det ditt råd?

FOLKET.

Vi kunna ej ett bättre ge.

RHAISTES.

Så ser jag nu bekräftas, hvad jag anat sjelf
Och nyss förnam af den förryckte fiskarns ord,
Att gissel, vida skarpare, behöfvas här,
Förrän vår nye konung tämt sitt styfva folk.
Ej må han lita på den hala ödmjukhet,
Han ser i allas uppsyn, hör i allas tal;
Bakom den lura gamla minnen oftast dock,
Blott väntande en läglig stund för trolös bragd.
Men väl är, att jag närmare lärt känna er
Och vet hvad i ert hjertas mörka håla döljs,
Ty dubbelt farlig är en okänd fiende.

FOLKET.

Ej så oss döm, o Rhaistes. Råd, att gudarne
I mildhet likna, gifvas ej af fiendskap.

RHAISTES.

Är det en vän, som vägrar bistånd, när en vän,
Af bofvars armkraft öfvermannad, hjelp begär?

FOLKET.

En bön vi ville ställa till ditt hjerta först.

RHAISTES.

Välan, din bön var fåfäng; visa nu din hjelp!

FOLKET.

Der syns en hjelp, som mera mäktig är än vår.
Din konungs son, den unge kämpen, han, hvars
svärd
På stranden mötte Teukros nyss, och segerrikt
Tvang hjelten att till skeppet fly med splittrad hjelm,
Han nalkas. Vänd till honom nu din klagan. Han
Förmår ett väldigare bistånd ge, än vi,
Och lär förstå betala din tillgifvenhet.

FJERDE SCENEN.

DE FÖRRE. LEONTES.

RHAISTES.

Jag helsar dig, min ädle konungs ädle son,
Med gladt välkommen, skattande mig tvefallt säll
Att skåda dig, att skåda dig här, på min strand,
Och främst af allt att skåda dig i denna stund.
Ja lycklig må din ankomst skattas, så för mig,
Som ock för dig, ty visa kan du, furste, nu,

Att du förstår att skydda vänner, och att så
Förvärfva nya och behålla dem du vann,
En ovärderlig gåfva hos en herrskare.
Väl är den sak, i hvilken jag begär din dom,
Ej allt för stor; en purpursnäcka blott; men stor
Är frågan dock, om våld skall onäpst råda få.
Jag ägde denna snäcka, funnen i min sjö;
Men se, du märker nu i hvilkens hand den är.

LEONTES.

Hur vågar du behålla snäckan, yngling, säg?

HYLLOS.

Jag har ej lärt att frukta, derför vågar jag.

LEONTES.

Feg är den man, som mot det rätta bryta djerfs.

HYLLOS.

Jag vet det, derför skrämmer Rhaistes allraminst.

LEONTES.

Hör upp att spetsa dina ord, och svara klart
Om snäckan hörde denne till och du den tog?

HYLLOS.

Jag tog den, men den var min faders egendom.

LEONTES.

På hvilket sätt förvärfvad? Svara, gubbe, du!

EUBULOS.

Den skänktes mig af milda gudars nåd till sist,
Sen jag på dessa böljor trälat dagen ut.

LEONTES.

Här, Rhaistes, fann den gamle denna skatt alltså?

RHAISTES.

Här. Du har hört hans egen muns bekännelse.

LEONTES.

Är det för första gången nu han med sitt nät
Din sjö beskattat, eller sågs förut han här?

RHAISTES.

Hvar dag, emedan denna vassbeklädda strand
Är rikare, än stranden vid hans boning är.

LEONTES.

Förunderligt då syns mig, att den gamle så
Inunder dina egna ögon, dag från dag,
Arbetar, trälar, fiker, om, som nyss du sagt,
Hvad han förvärfvar ur din sjö tillkommer dig.

RHAISTES.

Ej så. En stadgad plägsed gällt, ett visst beting
Emellan oss.

LEONTES.

Och hvilket?

RHAISTES.

Att hvad störst befanns
Af hvarje slag, som fångats, skulle vara mitt;
Det öfriga för mödan höra honom till.

LEONTES.

Och enligt detta vilkor fordrar snäckan du?

RHAISTES.

Betrakta den! En större lär väl föga ges.

LEONTES.

Jag ser ej flere än den ena, kan alltså
Ej mot en annan mäta henne.

RHAISTES.

Just derför
Är hon den största, och som sådan är hon min.

LEONTES.

Ja väl; men som den enda är hon minst också,
Och som den minsta tillhör denne gubbe hon.

RHAISTES.

Om så du menar, unna då oss dela den:
Jag tar den större lotten, och den mindre han.

LEONTES.

Må vara. Dig tillkommer hvad af hvarje slag
Befinnes störst. Men större är det rymmande
Än det, som ryms; och derför tag det större nu:
Din lott blir skalet, hvad derinom sluts är hans.

RHAISTES.

Betänker du hvem jag är och hvem denne är?

LEONTES.

Du är min vän, jag vet det, han min fiende.

RHAISTES.

För dig då tycks ej kärlek väga mer, än hat.

LEONTES.

Väl i mitt hjerta, men på Dikes vågskål ej.

RHAISTES.

Om så du dömmer vänner, som du dömde nyss,
Befarar jag, att mången väljer fiendskap.

LEONTES.

Rätt har jag för en fiende, som rätt begär;
Men för en vän, som hotar, har jag detta svärd.

RHAISTES.

Jag går. En annan finnes här att klaga för.

LEONTES.

Du hindras ej. Din fot är som din tunga fri.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE, UTOM RHAISTES.

FOLKET.

Hell, vis och ädel, unge furste, var din dom.

EUBULOS.

O att en gren du vore af en annan stam,
En ättling af de gudaburne konungar,
Som öfver mig och mina fäder herrskat förr,
Att rätt jag kunde glädjas, när jag ser dig stå
Så stolt, så stark, så högrest för mitt öga här,
Och ser hur i din unga själ hvar herrskardygd,
Rättvisa, mildhet, menskligher ren fullväxt bor.
Dock, fast jag önskar åt en annan hand, än din,

Mitt hemlands kungaspira, vet jag skatta högt
Ditt ädelmod och gläds att tacka dig derför.
Ack, ej på länge unnades den fröjd åt mig,
Att här för någon dödlig känna tacksamhet.

LEONTES.

Eubulos, ren tillförne var ditt sinnelag
Mig välbekant. Att mot min fader och mot mig
Du hyste hat, jag kände detta lika visst,
Som att din tro mot Ajas' ätt orubblig var.
För sådant, vet det, gäldar jag dock icke hat
Åt dig tillbaka. Nej, din trohet vördar jag
Och ber att Zeus, om spiran unnas mig engång,
Må unna mig ett folk också, som liknar dig.
Men efter nyss du lofvat mig, om kärlek ej,
Dock tacksamhet, så visa den och följ det råd,
Jag ger dig så för eget bästa, som för ditt:
Var ej beständigt färdig att med bittra ord
Min faders välde klandra. Ej så afundsvärd,
Som du kanhända menar, är dock herrskarns lott,
Och bland hans sorger trifs ej alltid mildheten.
Så blir det lätt för falska vänners hviskningar
Att i hans sinne blåsa vredens flammor opp,
Tills han förmås att öka än ditt olycksmått,
Visst ej till gagn för honom sjelf, och minst för mig.
Bevaka derför dina sorgsna minnen väl,
Att ej de få med bittra ord förmäla sig

Och föda af sig sorgligare minnen än.
Nu gå att sköta dina värf; och äfven du,
O folk, mig lemna! Sviker ej mitt öga, syns
Den blinda qvinnan med sin ledsven närma sig,
Jag ville möta henne utan vittnen här.

FOLKET.

Vi gå, men ensam blir du med den blinda ej,
Ty Rhaistes synes redan återvända hit.

SJETTE SCENEN.

LEONTES. RHAISTES.

RHAISTES.

Jag skyndat hit tillbaka, sen jag varseblef
Den obekanta blinda qvinnan, önskande
Att här få träffa henne, ty det hem hon valt,
Det gamla fiskarnästet, har jag ständigt skytt.
Emellertid har af din höge fader jag
Befallning fått att spana ut den hemlighet,
Som öfver henne hvilar: hvarifrån hon är
Och hvem? I hvilket ärende hon kommit hit,
Och hvarför hos hans ovän hon sin boning sökt?
Det sports, att med en vördnad, vida djupare,
Än hennes drägt och yttre synas kalla på,
Hon af sin värd och af hans folk bemötas skall.
Förmoda kan man derför, att ej främmande
Hon är för honom och hans fordna herrskarätt,

Och att upplysningar af vigt hon kunde ge.
Allt sådant är jag anbefalld att spana ut.
Dock, om dig så behagar, furste, tiger jag
Och lemnar villigt detta svåra värf åt dig.

LEONTES.

Då af din kung bemyndigad du träder fram,
Är det ej jag, som äger ordet här, men du.

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. TEKMESSA (blind), MED SIN LEDSVEN.

TEKMESSA.

Alltså, o gosse, nalkas vi de ställen nu,
Der, som jag ofta hörde, Ajas, ung ännu,
Var van att bringa Ares sina offers gärd;
Der ofta, när, för sunnanvinden skummande,
Mot strandens fjell den Salaminska böljan slog,
Han stod i stormen leende och striden såg,
Och lärde sig af klipporna på hemmets strand
Att stå en gång mot Trojas här, en klippa sjelf.
Är icke Krantors kulle nära, syns ej ren
Invid dess sluttning lunden, Amfidemos' lund,
Och mellan stammarna i fjerran Attika?
O ställen, mig bekanta och förtroliga!
Hvad fröjd att, fast jag er ej skådar, nämna er!
Som nektar, som ambrosia för gudarne,
För menskans tunga ljufva äro kära namn.

LEDSVENNEN.

Tyst, akta, tyst!

RHAISTES.

Hvem är du, som så främmande
Tycks vara och så hemmastadd likväl hos oss?

TEKMESSA.

Hvem helst du är, som frågar, hörs ett ljud af hot
I dina ord väl icke, men bakom dem dock.

RHAISTES.

Jag frågar. Den, som frågar, önskar främst ett svar.

TEKMESSA.

Det vägras ej. En värnlös qvinna skådar du.

RHAISTES.

Det ser jag utan dina läppars vittnesbörd.

TEKMESSA.

Din stränghet lät mig icke tro, att du det såg.

RHAISTES.

Jag ser din ofärd, vet kanske dess orsak ock.

TEKMESSA.

Om du mig känner redan, hvarför frågar du?

RHAISTES.

För att till svaret lämpa mitt bemötande.

TEKMESSA.

Så gör det då, var mild mot den olyckliga.

RHAISTES.

Olyckan ensam aktar jag ej mildhet värd;
Den måste äfven följas af sannfärdighet.

TEKMESSA.

Att sannt jag talat har du redan funnit sjelf,
I annat fall behöfde jag din mildhet ej.

RHAISTES.

Helt annat, märk det, är likväl uppriktighet,
Än att en sak bekänna, som ej döljas kan.

TEKMESSA.

Jag svarat på din fråga. Hvad begär du mer?

RHAISTES.

En öppen redogörelse för hvem du är
Och hvem du varit, hvarifrån du kommit hit,
Och i hvad afsigt okänd här du dröja vill.
När du till detta svarat utan förbehåll,
Skall jag ej dölja hvarför jag dig frågat har.

TEKMESSA.

En fattig, öfvergifven, hjelpbehöfvande
Jag är, en ensam qvinna, som i denna stund
Med bäfvan hör en oblid stämmas hårda ord.
En sådan är jag. Hvem jag varit? O, den lott,
Som menskans är, jag pröfvat: att lik strandens rö
Än böjas af en kulen flägt, än af en varm.
Men hvarför här jag dröjer okänd, frågar du?
Så hör det: derför att den mark, jag trampar här,

Käns mjukare för mina fötter, att den luft,
Jag andas här, är ljufvare än annorstäds,
Och derför att det skönaste bland tungomål,
Hellenerspråket, tycks mig ljuda skönast här.

RHAISTES.

Klokt länkar du förbi hvar fråga dina svar
Och har, fast synberöfvad, lärt försigtighet;
Dock vet att sjelfva ormen, hotfullt slingrande,
I tämjarns fåfängt väjda kärl kan tvingas in
Och lära sig att villigt lyda hvarje vink.
Så skall ock du omsider finna, att din konst
Ej båtar mycket när mot mig du öfvar den.

TEKMESSA.

O, låt mig gå!

RHAISTES.

Ja, sen för dig du redogjort.

TEKMESSA.

För mig tillbaka, gosse!

RHAISTES.

Håll, du kommer ej
Från detta ställe, innan allt om dig jag vet.

TEKMESSA.

Hvad vill du? Hvem berättigar, hvem sänder dig
Att i min väg dig ställa? Med hvad myndighet
Begär du, grymme, denna redogörelse?
Du äger dina ögons ljus, men jag är blind;

Du ser hvem jag är, jag kan icke skåda dig.
Om en af oss skall fråga, hvem den andra är,
Visst icke dig det tillhör först att göra det.

RHAISTES.

Om så du menar, äger jag ej skäl, som du,
Att dölja mig och yppar villigt hvem jag är.
Framför dig, vet det, qvinna, står Eurysakes,
Sköldbärarn Ajas' och Tekmessas ädle son.

TEKMESSA.

Du?

RHAISTES.

Jag.

TEKMESSA.

Du?

RHAISTES.

Jag.

TEKMESSA.

Ve dina falska läppars lögn!

RHAISTES.

Ha, denna eld jag väntade, den blixt, som sköt
Igenom gråa dimman ur ditt ögonpar,
Jag ville se den, jag har sett den. Nu blott säg,
Hur vet du att jag talat lögn?

TEKMESSA.

Emedan jag
Den arma qvinnan, som du här förkrossa kan,
På Xanthos strand åt Ajas födt Eurysakes.

RHAISTES.

Så är du den, jag anat.

TEKMESSA.

Du har anat rätt,
Om för din konungs moder du mig hållit har.

RHAISTES.

Välan alltså, min konungs moder, efter du
Mitt vilkor fyllt och yppat hvem du är, vill jag
Ej heller dölja hvarför jag dig forskat ut.
Blott ett jag velat veta: hvar, i hvilket land
Eurysakes i denna stund befinner sig?

TEKMESSA.

Väl fruktar jag din närhet, och hur djupt mig kränkt
Din skoningslösa, kalla grymhet, fann du nyss,
När jag af harm förleddes att mig röja sjelf;
Dock ville jag förgäta allt, förlåta allt,
För dina fötter falla ned på böjda knän
Och rörd och tacksam föra mot min läpp din hand,
Om svar du visste på din fråga, om åt mig
Du kunde säga, hvar han finns, Eurysakes.

RHAISTES.

Helt nyss du skiljt dig från din son och kommit hit,
Och skulle icke veta hvar han döljer sig!
Nej, hit han sändt dig endast som ett förebud,
Att tubba folkets sinnen och att spana ut

Det rätta ögonblicket för hans landning här.
Bekänn blott allt, ett bättre råd kan jag ej ge.

TEKMESSA.

I sanning, vist han handlat för sitt ändamål,
Om till kunskaparinna han sig valt en blind.

RHAISTES.

Just deri syns beräkningen. En blind, som du, —
Så har han ment — hur kunde väl en sådan här
Bli ansedd farlig, eller väcka varsamhet.
Men att, fast synberöfvad, du förstår och ser
Långt mer, än mången seende, det märker jag.
Förstå fördenskull äfven, att du träffat nu
En öfverman, som genomskådar dig, och som
Med våld kan vinna, hvad han ej med godhet kan.

TEKMESSA.

O, när skall dock mitt olycksmått bli fullt engång!

RHAISTES.

Du vill då ej bekänna hvar han finns, din son?

TEKMESSA.

Jag ville lida allt, blott för att veta det.

RHAISTES.

Då äger jag ett medel, qvinna, verksamt mer,
Än någon läkarkonstens varsamt mängda dryck,
Att återge förlorad kunskap, väcka opp
Erinringar, hur djupt de tyckas slumra än.

Hitåt blott, hit med handen! Jag vill föra dig
Ett stycke till min boning, der kan profvet ske.

TEKMESSA.

O, höge gudar, sänden mig en räddare!

LEONTES.

Ditt värf är slutadt, Rhaistes, du har fyllt ditt kall.

RHAISTES.

För andra gången, unge furste, träder du
Fiendtligt upp emot min sak, ej min blott nu,
Men ock din höge faders.

LEONTES.

Hvad han dig befallt,
Det har du utfört redan.

RHAISTES.

Han har ålagt mig
Att forska ut hvem denna är.

LEONTES.

Du gjort det ock.
Att mot en värnlös qvinna bruka våld, kan ej
Min fader bjuda, kan ej, vill ej, får det ej.

RHAISTES.

Hvem mäter ut hvad herrskarn får och icke får?

LEONTES.

Det rätta, som beherrskar äfven konungar.

RHAISTES.

Jag gjort hvad jag har kunnat. Har din faders bud
Jag utfört halft, är skulden din och icke min.

LEONTES.

En rättvis handling svarar lätt hvar menska för.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE, UTOM RHAISTES.

TEKMESSA.

Han tycktes gå.

LEONTES.

Han gått.

TEKMESSA.

Hur skall jag tacka dig,
Min räddare, du ädle yngling, som så ljuft
För i mitt minne åter min Eurysakes?
Har du också en moder att ge glädje åt,
En bättre lottad, än den olycksburna här,
Hvars största glädje blifvit hennes största sorg?

LEONTES.

Tekmessa, vill du svara mig ett öppet ord?

TEKMESSA.

Hur skulle jag ej villigt yppa allt för dig?

LEONTES.

Så säg mig då och tala utan fruktan: finns
I lifvets eller dödens land Eurysakes?

TEKMESSA.

Den hätska tvisten om Achilles' vapenskrud
Emellan Ajas och Odysseus känner du,
Och hur af våld tillbakasatt den ädlaste
Bland Hellas' hjeltar harmfull föll för eget svärd.
Ej vill jag nämna mina sorger. Ingen såg
Den ensamblifnas tårar, blott åt tältets skygd
Och nattens anförtrodda. Ingen klagan, ej
Ett ord af knot utöfver mina läppar kom.
Väl såg jag ofta öfvermodets segerfröjd
Hos Atreus' söner, hos Odysseus lysa fram,
Då på sin fallne oväns son, på hans gemål
Sin blick de sänkte. Dock, jag teg och tålte blott.
Det var ej nog. Förhatlig var jag, var enhvar,
Som stått den store Ajas närmre, derför blott
För härens öfverdrottar; och kanhända låg
I deras hat ej ensamt hat, men fruktan ock.
Ty glömd var ej den Salaminske hjelten än
Af dessa skaror, som hans alla segrar sett,
Och sakta växte härens knot mot kungarna,
Som vägrat hjelten orättvist hans bragders lön.
En dag från stranden kom jag med Eurysakes,
Det var vid härens qvällsvardsstund. Den strömmade
Tillbaka nu från dagens strider segerrik.
Vi gingo tyste mellan skarorna. Ett sorl

Af glädje hördes ofta kring oss, och jag såg
Hur mången blick på gossen vid min sida föll.
Helt plötsligt sprang en gammal grånad krigare
Ur ledet fram. Kamrater, skåden Ajas' son!
Så ropte han; och gossen satt i samma stund
På kämpens starka armar lyftad högt mot skyn.
Då hördes tusen rösters jubelrop: hitåt!
Hitåt, till oss med honom! Så från man till man
Sågs han i höjden sväfva ofvan hjelmarne,
Tills bäfvande jag honom ändtligt återfick.
Emellertid blef detta för Atriderne
En sporre blott att hastigare föra ut
Det dåd, som kanske länge ren de öfverlagt.
Ty samma natt bröt in i tältet, der jag låg,
En svärm af deras trogna, som med dolkars hot
Mig tvang att ljudlöst följa.

LEONTES.

Till Atriden, säg?

TEKMESSA.

Nej, till ett skepp, vid stranden färdigt, der ombord
Vi stego, seglande i långa dagar sen
På hafvets vida slätter, hvart, vi visste ej.
Omsider nåddes målet, jag blef förd i land;
Men hvilket land! Hör yngling, hör: en ödslig ö,
Foboina nämnd, der spår ej sågs af menskofot,
Ej rök steg upp, men värnande en sparsam skörd

Af vilda frukter, ogästvänlig, hamnlös, kal,
En skyhög klippstrand skrämde fjerran seglaren.
Der blef vårt hemvist.

LEONTES.

Höge gudar, fanns hos män,
Af hvilkas ära verlden återljuder nu,
Så mycken grymhet, sådan brist på ädelmod?

TEKMESSA.

En början blott du hörde, mycket återstår.
På detta olycksställe, furste, lefde vi;
Af långa dagar fylldes långa månader,
Af månaderna blefvo år, som flydde ock.
Ej var mitt öde afundsvärdt, dock fanns en tröst:
Jag ägde än Eurysakes, jag kunde se
Ännu hans faders anletsdrag i hans, och se
Hur skönt till yngling småningom han växte opp.
Väl fick han ej i skolor lära vapnens konst,
Den bästa lärdom gaf likväl hans ärfda mod.
Att högt från klippan kasta sig i hafvets famn
Och mot dess vågor kämpa, att med klubbans tyngd
Ett vilddjur krossa, att med pilen bryta af
I luftens rymd en vingsnabb fågels fria flygt,
Det var hans vapenöfning, var hans tidsfördrif.
O att vårt lif, så fullt af saknad än det var,
Fått så i lugn förflyta!

LEONTES.

Om förändring kom,
Var den af ödets vilja vållad, eller er?

TEKMESSA.

Ren nio år förflutit utan att en skymt
Af menniskor vi skådat, då en dag ett skepp
Till stranden lade. Ädle furste, om en blixt
Af solen nu mitt ögas natt förjagade,
Och jord och haf och himmel än jag återsåg,
Ej vore denna anblick mer än skeppets ljuf.
Jag ropade Eurysakes; vi skyndade
'Till stranden ned; ett sorl af Hellas' tungomål
Vårt öra nådde; dubbelt säll på klippans rand,
Invid hvars sida skeppet låg, jag böjde knä
Och bad om räddning för mig sjelf och för min son.
Den blef oss lofvad. Med ett språng stod ynglingen
På akterdäcket, sträckte gladt mot mig sin famn,
Att mig emotta; — då, i detta ögonblick,
Då stöttes våldsamt skeppet af dess styrman ut
Och flöt från stranden. O, jag såg Eurysakes
Förgäfves rasa, öfvermannad, rasade
Förgäfves sjelf med böner och med klagorop
Bestormande än gudars nåd, än menniskors.
Snart var det enda föremål, som fäste än
Min blick, ett snöhvitt segel blott vid himlens rand.
När äfven det försvunnit, sjönk jag dignande

Mot klippans barm, i sanslös dvala, glömsk af allt.
Hur länge så jag dröjde, om en stund, en dag,
Kanhända flere, vet jag ej. När slutligt dock
Min själ blef klar, och min besinning återkom,
Då var i tårar slocknadt mina ögons ljus,
Och på mitt anrop svarte bergets echo blott.

LEONTES.

Af hvilken gudom frälstes du ur sådan nöd?

TEKMESSA.

Förrn köld och hunger släckt mitt glädjelösa lif,
Bjöds räddning af Fajaker, som besökte ön.

LEONTES.

Förunderligt! I nödens stund just kommo de,
Dit ingen kommit under nio år förut.

TEKMESSA.

På hafvet, så de sade, mellan Paros' sund
Och Hellesponten, de ett segel mött, som höll
Mot söder kosan. Under förbiseglingen
De hört en röst från skeppet ropa dessa ord:
Till F'boina styren, om er gudars nåd är kär.

LEONTES.

Helt visst var det Eurysakes, som bad derom.

TEKMESSA.

Hans sista dyra helsning var mig denna bön.

LEONTES.

Och dessa voro fromma nog att vörda den?

TEKMESSA.

Den hördes af de frommaste bland menniskor.

LEONTES.

Sen sporde du ej mera om din son, och vet
Ej i hvad afsigt, ej af hvem han fördes bort?

TEKMESSA.

Väl icke visst; men sviker mig min aning ej,
Var Menelaos upphofsman till detta dåd.

LEONTES.

Af hvilken orsak skulle han bevekts dertill?

TEKMESSA.

Af fruktan, att på öde ön i fjerran haf
En hämnare af Ajas' sorger växte opp.

LEONTES.

Om rätt du anar, vet jag ej; dock säkert syns,
Att ej en vänligt sinnad tog från dig din son.

TEKMESSA.

O son, din moders bittra sorg, Eurysakes,
O att den tröst jag ägde, att du vräktes nu
Ett lik på hafvets böljor, eller multnade,
För lifvets plågor stel, på någon okänd strand!
En graf jag ville reda då på denna ö
Och kalla moderligt din skugga dit till ro.
Men nu kanhända lefver du, beröfvad allt,
Som ger åt lifvet värde; är en slaf kanske,
Ett mål för hätska fienders begabbelser,

Och suckar, smidd i bojor, stängd från solens ljus,
Så ung, och dock så hopplös, efter dödens lott.

LEONTES.

Tekmessa, många sorgsna minnen gömmer du
I natten af ditt väsen; dock en större sorg,
Än den du pröfvat, vet det, blefve min den stund,
När till ditt bröst du åter slöt Eurysakes.

TEKMESSA.

Ve, hvad är detta? Bör jag frukta äfven dig?

LEONTES.

Nej, qvinna, bed i trygghet du till gudarne,
Med modershjertats outtröttligt trägna flit,
Om räddning för din son och om hans återkomst;
Det tillhör dig, det är ditt ädla, sköna kall.
Om du blir bönhörd, återfår af ödets gunst
I lifvet än Eurysakes, välan, var glad,
Var lycklig du och lemna sorgerna åt mig.
Nu gå! Ett åskmoln stiger opp vid hafvets rand;
En storm är nära.

TEKMESSA.

Gosse, skyndom åter hem!

NIONDE SCENEN.

LEONTES
(allena).

LEONTES.

Hon går. Bör hon med ömkan eller afund ses?

Det är en fråga, sällsam nog kanske af den,
Som hört hvad hon har lidit. Dock, jag frågar så.
Hon tömt sitt mått af sorger; ödet äger ej
För henne olyckspilar i sitt koger mer;
Hon bottnen nått af lifvets bitterhet, och kan
Ej sjunka mer, blott höjas. Jag — nå väl, hvarför
I förtid ängslas? Än är ej Eurysakes
På Salamis, och kommer väl ej nånsin hit,
Om verkligt i Atridens våld han råkat har.
Dock bäfvar jag och känner, hur min blod blir stel
Vid tanken blott att se min faders herrskarrätt
I strid med hans, och välja mellan pligt och pligt.
O du, hvars helga altar jag så mången gång
Mitt offer bringat, Dike! tag den gärd ock nu,
Jag helgar dig på denna strand, hvars höga fjäll,
Som dina lagar fasta, trotsa storm och våg.
Allt, allt kan svigta, gäcka, rubbas, vexla om,
Men evigt oföränderligt det rätta är.

ANDRA AKTEN.

(Samma landskap som i föregående akt.)

FÖRSTA SCENEN.

LEIOKRITOS. RHAISTES.

LEIOKRITOS.

Jag ser ett altar tillredt nyss, och nytänd eld,
Och offerdjuret bundet, allt tycks ordnadt stå,
Blott offrarn saknas. Var det här du lemnade
Leontes och den obekanta qvinnan nyss?

RHAISTES.

Här, ädle konung.

LEIOKRITOS.

Utan tvifvel är det han,
Som åter ernat egna åt en gudamakt
Sin hyllningsgärd. Besynnerlig, för mycket from,
Ja grubblande sen någon tid han visat sig;
Af hvilken orsak vet jag ej, det vet jag blott,

Att mer än annat detta mitt bekymmer gör.
Men nu, hvar kan han vara?

RHAISTES.

Kanske såg han oss.

LEIOKRITOS.

Det kunde väl ej hindra oss att honom se.

RHAISTES

Han väntade kanhända förebråelser
Och smög sig bort i tysthet för att undgå dem.

LEIOKRITOS.

Klok är du, Rhaistes, klyftig att beräkna allt;
Ett blir dig gåtfullt dock: ett ädelt sinnelag.

RHAISTES.

Min mening var allenast, att han denna gång
Bort för ditt möte frukta.

LEIOKRITOS.

Fann du aldrig än
En, som haft skäl att frukta, och ej fruktat dock?

RHAISTES.

Nångång; men oklok syntes mig en sådan städs.

LEIOKRITOS.

Nog. Gå, sök upp Leontes, jag vill dröja här
Och vänta honom, säkert fins i nejden han.

RHAISTES.

Om ej min gissning sviker, skall i löfvens hägn
Bland lundens oleastrar här han träffas snart.

ANDRA SCENEN.

LEIOKRITOS
(ensam).

LEIOKRITOS.

Du fege, låge, lömske bof, har ditt förstånd
Så skefva ögon, att de se blott dig, då allt
Du så beräknar efter egen uselhet.
Han skulle frukta, han, Leontes gömma sig!
För hvem, för mig, sin fader? Denne yngling, van
Att gå sin bana öppet såsom Helios,
Och trotsa allt, sin egen stränga dom blott ej;
Han skulle rädas för en handling, smyga sig
Föraktligt undan, då jag nalkas! Stod jag ej
Vid mången åtgärd tveksam sjelf, af fruktan för
Hans ädla, oförvillade och ljusa blick?
Men så är herrskarns öde: tåla måste han
Till skenet ofta, hvad hans sinne afskyr mest,
Och synas obelåten med det käraste.
Skall ej en dag jag skåda, när på Salamis
Jag håller trygg min spira, och kan säga åt
Den jag föraktar: bort föraktlige! Skall ej
Den fröjd mig unnas efter långa år af strid,
Att, hyllad af ett kufvadt folk, betryggad mot
Hvart anspråk af en ändtligt slocknad herrskarätt,
Få styra mer med hjertat än beräkningen?
Ännu likväl, så länge en medtäflare

Kanhända lefver, färdig att på första vink
Stå fram och yrka på sin rätt, får ingen blick
Mitt inre skåda, får blott vis förslagenhet
Och iskall klokhet styra hvarje steg, jag tar.
Det är min sorg för stunden, men ur den, blott den
Kan engång klar min glädje gry, som dagens ljus
Olympiskt herrligt föds ur nattens kulna djup.
Men se, Leontes nalkas.

TREDJE SCENEN.

LEIOKRITOS. LEONTES. HYLLOS.

LEONTES.

Hyllos, räck mig nu
Det helga mjölet, tills från Xuthosbergets fot,
Der bäcken klarast störtar utför hällarna,
Du hemtat vatten.

LEIOKRITOS.

Yngling, du vill offra här?

LEONTES.

Så är min afsigt, fader.

LEIOKRITOS.

Säkert denna gång
Åt Dike åter. Ensamt henne tyckes du
Din dyrkan ständigt egna.

LEONTES.

Ensamt henne ej;

Dock är det sannt, att främst ibland de himmelska
Hon träder för min tanke, när den höjs till dem.

LEIOKRITOS.

Står icke Zeus, allherrskarn, främst bland gudarna?

LEONTES.

Hans makt är störst, men menskan närmst är ständigt den,
Hvars stöd i hvarje läge hon behöfver mest.

LEIOKRITOS.

Ditt läge, yngling, är att vara född till kung.
Att en gång helsas folkens herde, blir din lott,
Ditt kall, att styra, stark och vis, din ädla hjord.
Hvem bland Olympens makter bör som sådan du
Väl söka förr, hvem egna mer din dyrkans gärd,
Än honom, vidtkringskådarn, ljungeldsbärarn Zeus,
Den väldige, hvars spira når till verldens gräns,
Och mot hvars thron i dyrkan gudar blicka opp?
Han skänker styrkan, visheten förlänar han
Och ser och känner kungars sorg, en konung sjelf.
Tro ej att herrskarn handlar rätt, om ständigt han
Blott på det närmast rätta ser, och glömmer allt
För dettas skuld allenast. Annan regel har
Den vise, den som önskar nå ett ändamål.
Han väjer varsamt undan hindren, styr förbi
Och krossar ej sitt skepp mot klippan derför blott,
Att raka kosan skulle leda öfver den.

Han väljer medel, läkarn lik, som icke ser
På blommans ljufhet, men dess gagn, försmår en ört
Som doftar balsam, och tar opp den giftiga.
Se dig omkring, hvad skådar du, hvarthelst du ser?
Ej rätt, men skick: en ordning högre, ädlare,
Än blott det kala rätta. Stode detta högst,
Då kunde stigens myra, som du trampar på,
Anklaga dig och yrka på förnärmad rätt.
Men sådan är den höge ordnarns mening ej.
Det mindre måste vika för det större, allt
Har denna lag. Betrakta offerdjuret der!
Det sköflar nu den buske, der det bundet står,
Och är bestämdt att falla sjelft för ditt behof.
Så näres styrkan af det svaga, så sin skatt
Tar af det mindre ädla städs det ädlare,
Och lefver, gläder, växer upp till kraft blott så.
Leontes, när ej längesen på denna strand
Vårt folk för Teukros' pilar flydde eller föll,
Då stod du fram mot kämpen, bröt hans öfvermod
Och tvang den segervane att besegrad fly.
Skall du, så rikt af gudar gynnad, född med kraft
Att ordna, styra, skydda folk och fosterland,
Din lott förspilla och för myriaders väl
Ej våga trampa ned en myras rättighet?
Nej, yngling, var min glädje, som i annat allt,
Så i den stora konsten att se allt i stort.

LEONTES.

Ej var, o fader, — efter ett försvar engång
Jag nödgas våga mot din förebråelse, —
Ej var så trångt mitt synmått, som du mena tycks.
Jag såg det ringa, men jag såg det stora ock,
Fast ej i menskohvimlet helst, der oftast dock
Af blinda viljors nycker skymmas gudars bud.
Jag såg, hvad sjelf du skådar, om ditt öga höjs
Mot fästet opp, på jorden sänks, kring hafvet far,
Mot dagen blickar, följer nattens tysta gång,
Betraktar stjernan, tänd för sekler, eller dväljs
Vid markens späda blomma, som med qvällen dör:
En stadgad ordning öfver allt, en lag jag såg
Orubblig, helig, stor i litet, som i stort.
Sin bana kände stjernan, fästet sänkte sig
Ej krossande på jorden ned, af jordens törst
Ej sväljdes svala hafvet, hafvets hunger slök
Ej jorden opp; men vid den strand, der vågen steg
Mot skyn, stod blomman, synlig knappt, och växte
trygg.
Så ordnar Zeus sitt välde, grundar ytterst allt
På rätt, på aktning äfven för den svages rätt.
Och derför sträng, allvarlig, vördnadsbjudande
Står vid hans sida, närmast bland de himmelska,
Hans dotter Dike, och på henne fästs hans blick.
Syns ljus kring hennes panna, ler allherrskarn sjelf,

Och vidt, som solens, strömmar då hans mildhets ljus;
Men mulnar hon, då griper vred sin ljungeld han
Och krossar folk och städer, allt på höjd, i djup,
Der Dikes lag förgäts och orättvisa bor.
Hvad är att menskan yrkar på ett ändamål
Och aktar ringa hvad som möts på banan dit?
Förstår hon väga hvarje sak med gudars våg,
Och vet hon, när hon rubbar blindt en göpen sand,
Om ej ett jordras hämmats genom denna blott?
Låt vara att hon menat blott det ädlaste
Och äfven skuldlös hunnit, hvad hon syftat till;
Blef detta alltid hennes lycka? Stod hon ej
Besviken ofta, gäckad af sin egen dröm,
Lik barnet, som med jubel sprang mot bergets topp
Att famna morgonrodnan, som en dimma var?
Och till ett sådant ovisst, fjerran anadt mål,
Helt annat ofta, när det hinns, än när det söks,
Vill menskan trampa orättrådighetens stig
Och komma sorgförtärd och skuldbelastad fram!

LEIOKRITOS.

Du grubblar, yngling.

LEONTES.

Fader, ej för dyrt betald
Är sanningen, om den med grubbel finnas kan.

LEIOKRITOS.

Till konung, ser jag, har jag kunnat föda dig,
Men ej till herrskare.

LEONTES.

Så är min mening ock,
Om herrskarn måste kunna anbefalla allt,
Och kungligt är att bjuda blott hvad ädelt är.

LEIOKRITOS.

Man måste herrska för att kunna vara kung.

LEONTES.

Du herrskat redan länge, var en konung nu!

LEIOKRITOS.

Hvad, yngling, vågar du tillrättavisa mig
Och gömma klander i de råd, jag ej begär?

LEONTES.

O låt mig tala öppet, neka dig ej sjelf
Den fröjd att engång höra ord, som fruktan ej,
Ej svek, ej oblygt smicker lagt sitt gift uti.
Hvad söker du, hvad? Välde, herrskarvälde blott!
Att se din vilja lydas är det ändamål,
Du kallar stort och sträfvar till, betraktande
Hvar väg, som säkrast leder dit, berättigad.
Men i ditt mål — hvad är då stort, ditt eget väl,
Säg, eller folkets? Fader, jag har skådat dig:
Ditt lugn har flytt, din dag är af bekymmer fylld,
Din natt är utan hvila. På din panna, förr
Så ljus, nu vexla moln af oro, ängslan, harm —
Är det din lycka? Jag har sett ditt folk, jag sett
De ädlaste förtrampas; trohet, redlighet

För ljuset döljas, såsom straffförfallna brott;
Och pligtförgäten fräckhet yfvas, svek och våld
Omättligt sluka byten och begära fler.
Är folkets väl ej annat? Eller väntar du
En bättre tid kanhända, när du tryggad sjelf
Ej mer beror af fala vänners köpta hjelp?
När skall den komma? Skall ej samma fruktan städs
Ditt lif förbittra, tvinga dig att styra så,
Som nu du styr? Förtrampas måste hvarje vän
Af våra fordna kungars ätt, utrotas all
Tillgifvenhet för denna, förrn du herrskar trygg.
Hur blir det möjligt? Vargens spår i skogens djup,
Den vilda björnens gömslen kan du spana ut;
Men huru spåra kärleken, der osédd han
I menskors ådror flyr, i deras hjertan göms?
Ej båtar den Lakonska stöfvarns fina lukt
Vid sådan jagt, och skötte du i sekler den,
Du kunde dock ej sluta sist och säga trygg:
Nu äger Ajasätten här ej mer en vän.

LEIOKRITOS.

Hvad dårskap!

LEONTES.

Akta, att du icke allt för sent
Må finna vishet i hvad nu du dårskap nämnt.

LEIOKRITOS.

Hvad vill du, hvad begär du? Skall jag kasta bort

Den scepter, hvars besittning varit mig så dyr,
Allt, allt, hvad styrkan i min arm, min tankes kraft
Förmått att åstadkomma, sjelfva lyckan af
En lefnad utan sorger jag betalt för den?
Skall jag bland hopen kasta den, att gripas af
Den första hand, som sträcks deråt, och lyda sen
Der jag befalla kunnat? Vore detta klokt?

LEONTES.

Ej så, ett ondt är sceptern ej, Zeus sjelf bär sin
Och hyllas äfven derför främst bland gudarna.
Med vakor, vedermödor gäldas ej för dyrt
Den sköna lott, att vara folkens värn och stöd
Och länders glädje. Endast offret af hvad rätt
För gudar är och menskor kallar jag för stort,
Om ock det för allfaders egen spira gafs.
Behåll då din, om du den så behålla kan,
Att du ej nödgas rubba Dikes helga bud;
Om ej, så sky den, som en giftig orm du skyr;
Låt makten fara, högheten gå opp i rök,
Och rädda hvad som mer än kungavälde är,
En fläckfri lefnads ära och en skuldlös själ.

LEIOKRITOS.

Lätt är för den, som inga högre syften har,
Att akta andras minsta rätt; åskådarn lik
Vid rännarbanan: utanför en sådan står,
Och vet att hofsamt väja allt, hvad grannen stör.

Men den, som vill det stora, den som ljungat ut
Med fyrspannsvagnen bland de täflande och vill
Eröfra segerkransen, har en annan lag.
Ej får han skygga, om hans gissel, svängdt till hugg,
En strimma randar på medtäflarns kinder, om
Hans vagn, i vändningspunktens trängsel jagad in,
En annan splittrar eller öfverända slår.
Men sådant, vet jag, yrkar fåfängt jag för dig,
Ty oåtkomlig, mer än om i hafvets djup
Jag till dig talte, är för hvarje tanke du,
Som ej uti ditt eget hufvud vuxit opp.
Ett fordrar jag, ett måste du förstå likväl,
Att ej i mina domar blanda dina in
Och föra in en annan styrelse, än jag.

LEONTES.

O fader, fader, huru bitter är din lott,
Om äfven mig du måste frukta!

LEIOKRITOS.

Tänker du
Det verkligt, så bespara då mig denna sorg!
Leontes, länge varar ej, så hoppas jag,
Det läge som oss söndrar.

LEONTES.

När förändras allt?

LEIOKRITOS.

När ingen Ajasättling mer att frukta finns.

FJERDE SCENEN.

DE FÖRRA. RHAISTES.

RHAISTES.

Är det ditt bud, o konung, som förts ut?

LEIOKRITOS.

Hvad sker,
Hvad förehafves?

RHAISTES.

Hör mig! Sen jag fåfängt sökt
Leontes genom oleasterlunden, går
Jag upp på Xuthos-berget för att spana än.
Här, konung, djupt i dalen märks af stormen nu
Blott brutna ilar, men deroppe rasar den
Ohämmad, bryter pinier ned och jagar vildt
Mot strandens hällar hvita vågor söderfrån.
Jag blickar ut mot hafvets vidd och varseblir
Två skepp i kamp med böljorna; det ena, kändt,
Bär hit från Sparta dina sändebud och når,
Af vinden gynnadt, hamnen vid din kungaborg.
Det andra, okändt, tycks från öster kommande
Mot Pelops halfö styra. Kreitons bankar ren
Det lyckligt väjt och söker ligga opp förbi
Galastors klippgrund; då, då brister seglet, slits
Af stormens il i stycken, och mot hällarna
Vräks skeppet redlöst, likt ett flarn, och sönderslås.
I samma stund ser jag den djerfve fiskarns son

I spetsen för en skara landtmän skynda ned
Och hinna stranden. Ren bland båtar, dragna upp
På sanden der, en åttaroddig välja de
Och börja skjuta den i sjön. Då kommer jag
Och i ditt namn förbjuder dem att bringa hjelp.
De andra lyda knotande; blott Hyllos, han
Uppmanar, beder, hotar. Sist när bön och hot
Han ser sig spilla fåfängt, fattar rasande
En julle han, kullstöter mig, som hindra vill,
Och far allena.

LEONTES.

Fräcke, och du vågar så
Inför din konung tala om ditt nidingsdåd!

LEIOKRITOS.

Jag kan ej klandra Rhaistes; han har följt mitt bud.

LEONTES.

Säg om ditt ord, o fader, jag förstod dig ej!

LEIOKRITOS.

Jag vill ej se en okänd främling landa här
På denna ö. Från hafvet, så en siare
Mig förespått, min ofärd engång komma skall.
Om derför, nådd af vreda gudars hämnd, nångång
En främling strandar vid vår ö, har jag befallt
Att ingen må i deras domar gripa in.
Vill någon blidkad gudom, de förtörnade
Till trots, åt den i nöden stadde bistånd ge,

Kan räddning finnas äfven utan mensklig hjelp.
Så har jag tänkt.

LEONTES.

Förtörnas, höga Dike, ej,
Att jag din helga altarflamma släcker ut!
På denna ö, der gästvänskap, der menskligbet,
Bland dina bud de första, djerft förtrampas, här
Är sjelfva marken oskär, luften pestbemängd,
Och hvarje offer, bragt åt dig, en hädelse.

LEIOKRITOS.

Du går?

LEONTES.

Jag går.

LEIOKRITOS.

Hvart?

LEONTES.

Dit, der ädelmod och nöd
Min hjelp behöfva.

FEMTE SCENEN.

LEIOKRITOS. RHAISTES.

LEIOKRITOS.

Rhaistes, lemna ynglingen
Ur sigte ej, din blick är skarp att spana ut,
Om någon våda hotar. Var försigtig dock,
Att ej i otid reta honom. Spännas får

För högt ej bågen. På hans kärlek bygger jag
Dock ytterst all min trygghet. Var åskådare,
Ej annat; fordras handling, lemna den åt mig.
Gå, jag vill möta mina sändebud.

RHAISTES.

Var lugn
Och lita på min klokhet.

(Går.)

SJETTE SCENEN.

LEIOKRITOS
(allena).

LEIOKRITOS.

Zeus, allherrskare!
Är denna kamp, en brottning mellan hvad man vill
Och hvad man måste, detta köldomhärjade,
Fröjdlösa, stela törnelif, hvars taggar blott
Få sitta skräckinjagande på stängeln qvar,
Då hvarje grodd till bladets grönska, blommans eld,
Nödvändigheten, mer än vintern kall, förgör:
Är detta lif, så ökenkalt, så glädjetomt,
Så mångbeprisadt och så litet afundsvärdt,
Är det att vara konung? Hvarför lärde jag
Så sent ditt värde känna, höga mausolé
På askan af min sällhet, dig o kungamakt!
Dock sällhet, hvad är sällhet? Har den verklighet
Så mycket ens, att aska kunde återstå,

Då den förbrändes? Ha, det väsenlösaste
Är sällheten, en dröm blott om en dröm, ej mer:
En dröm att man har vunnit, hvad man drömt som ljuft;
En glimt af solljus på ett flyktigt morgonmoln,
Som lätta vindar jaga. Har den flytt, hvad mer?
Jag är en konung.

SJUNDE SCENEN.

LEIOKRITOS. EN BUDBÄRARE.

BUDBÄRAREN.

Konung!

LEIOKRITOS.

Hör, det ljuder dock!
Säg mig, hvad vill du?

BUDBÄRAREN.

Konung, dina sändebud,
Nyss återkomna, skickat mig i förväg hit.
Om här du vill dem vänta, äro redan de
På vandring hit och skola snart dig träffa här;
Om du bestämmer annan ort till mötesplats,
Skall med ditt bud jag skynda till dem åter.

LEIOKRITOS.

Man,
Du har då sett dem?

BUDBÄRAREN.

Jag har talt med dem, o kung!

LEIOKRITOS.

Hvad sade de?

BUDBÄRAREN.

Blott hvad jag sjelf dig sade nyss.

LEIOKRITOS.

Du sett dem. Säg mig, när du ser en menniska,
Förstår du, om hon gömmer glädje eller sorg?

BUDBÄRAREN.

Dag har den glades anlet, men den sorgsnes natt.

LEIOKRITOS.

Hvad hade deras?

BUDBÄRAREN.

Dag.

LEIOKRITOS.

Med glada bud alltså
De återkommit. Svara att jag väntar här.
Men du, hvad gör din glädje, efter äfven du
Har i ditt öppna anlet dag? Helt säkert fick
Du nyss en önskan uppfylld?

BUDBÄRAREN.

Hvad jag önskar fylls
Af goda gudar ständigt.

LEIOKRITOS.

Mäktig är du då
Långt mer, än jag, din konung. Säg, hvad är ditt
värf?

BUDBÄRAREN.

Jag vallar dina getter.

LEIOKRITOS.

Och de önskningar,
Dem gudar städse fylla, hvilka äro de?

BUDBÄRAREN.

En dryck ur källan, föda af min hjord, och sen,
Då solen bränner, skygd af ett bland lundens träd.

LEIOKRITOS.

Behöfs så litet, för att ge ett anlet dag!

BUDBÄRAREN.

Behöfves mer, o konung, så behöfves allt.

LEIOKRITOS.

Gå, akta dig att pröfva sjelf, om sannt du talt.

ÅTTONDE SCENEN.

LEIOKRITOS
(allena).

LEIOKRITOS.

Så är den stund då kommen, när mitt öde skall
Mig uppenbaras; trefallt vill jag säga den
Välkommen, om min ofärd ock den med sig för,
Ty ingen visshet, hur bedröflig än jag är,
Kan så mitt inre sönderslita, skaka så
Min kraft, som denna svigtning, städse kastande
Mitt väsen, än i hoppets, än i fruktans famn.

Hvad mer, om mig förnekadt blir att vara kung?
Jag var en undersåte, kan det blifva än.
Dock, bort du fega tvekan! Herrska måste jag
För min skull, för Leontes' skull dock allramest.
Att engång lemna honom spiran obestridd
I tryggadt arf, hvad lockelse i detta mål!
Han skall den kunna äga utan brott, han skall
Af makten pröfva glädjen blott, ej sorgerna.
För honom vill jag kämpa, för hans framtids glans,
Och bära bördan, lönen bäre sedan han.
Dock, se, de nalkas redan, mina sändebud.

NIONDE SCENEN.

LEIOKRITOS. ADAMASTOR. MEDON.

LEIOKRITOS.

Var helsad Adamastor, du, och du, o son
Af Lichas, Medon, med hvad budskap kommen J,
Med godt, med ondt? Förtäljen mig sannfärdigt nu
Förloppet af er sändning, hvarken minskande
Af skonsamhet det onda, eller ökande,
Af önskan att mig glädja, hvad J skatten godt.

ADAMASTOR.

Nog glädje, konung, skall den nakna sanningen
Dig skänka, öfverflödigt är att smycka den.

LEIOKRITOS.

Haf tack för dessa glada förebud i ord,
Och yppa snart den lycka, som bekräftar dem.

ADAMASTOR.

Hur än med gynnsam segling, än med ogynnsam
Vi i ditt värf på hafvets slätter sväfvat kring,
Rör oss och kan förbigås. Nog, du ser oss här.
Från Menelaos, Spartas konung, kommer jag,
Från Delphoi denne Medon. Skilda vägar så
På din befallning gingo vi och råkades
Till slut vid skeppet åter, som oss väntade.
Nu tag emot Atridens broderhelsning först.
Din herrskarrätt på Salamis erkänner han
Och ingår villigt det förbund, du föreslår.
Gladt var att höra dessa ord af honom sjelf
Liksom att skåda honom, drotten, krigaren,
Den mångberömde hämnaren af Hellas' skymf.

LEIOKRITOS.

Han tog dig mot gästvänligt, efter fädrens sed?

ADAMASTOR.

Så var vårt möte. Kommen, fördes genast jag
Ur husets förrum in i salen, der han satt
Ibland förtrogna, efter långa irringar
Omsider sorglös spisande vid eget bord.
Straxt, när han blef mig varse, bjöd han ställa fram
En stol för mig invid hans sida, der jag sen
Med rätter ymnigt fägnades och dunkelt vin.
Först när jag hungerns lystnad liksom törstens släckt,
Sitt ord till mig han vände: hvem och hvarifrån

Är främlingen, och i hvad afsigt kommen hit?
När jag mig nämnde, äfvensom att Salamis
Mitt hemland var, att dädan jag var kommen, då
Blef drotten mörk i uppsyn, helga natten lik,
Och ur hans öga flög en ljungeld mig emot.
Jag bäfvade, dock förde jag mitt värf till slut.
Att jag var sänd af dig, den nye herrskaren
På denna ö, jag sade; att gemensamt hat
Mot Ajas' ätt er borde närma till hvarann,
Och att du vänskap honom bjöd och bad om hans.
Då blef han åter ljusare att skåda, bort
Flög hotets mörka skugga från hans ögonbryn,
Och vänligt gaf han mig det svar, jag nämnde nyss.

LEIOKRITOS.

Han mörknade vid svaret att från Salamis
Du kom; säg, lefver någon, som han fruktar än?

ADAMASTOR.

Hör vidare, o konung! När till mildhet så
Han återvändt, då länkade försigtigt jag
Mitt tal och kom till frågan om Eurysakes.
Blott lätt berörande din oro, att ännu
Ditt välde kunde hotas, din medtäflare
Vid namn jag nämnde, dristigt spörjande derhos
Om dennes öde vore konungen bekant.
Då log Atriden meningsfullt och fyllde sjelf
Till randen dubbelbägaren. Se, sade han,

Så säker för min hätske oväns son, som jag
Pokalen tömmer, kan din konung tömma sin.
Ty är ock mycket ovisst, visst är detta dock,
Att ingen mer behöfver frukta Ajas' ätt.

LEIOKRITOS.

Och detta sade Menelaos, Spartas kung?

ADAMASTOR.

Du hört, hvad af hans egen mun jag hörde då.

LEIOKRITOS.

Ord, hastigt sagda, flyktiga som vindens fläkt,
Hvad makt J ägen att ur rymden af min själ
Bortsopa dessa sorgens moln, som skockats der!
Men låt mig höra äfven gudens svar, hvad lott
Hans höga tempeltjenarinna bådar mig,
Ty menskoord de äro dock blott menskoord,
Och lätt kan ödet smeka med sin ena hand,
Den stund, det med den andra måttar dödens hugg.

ADAMASTOR.

Så händer. Dock för denna gång ej rädes jag
Att gudasvaret skall för sådan dubbelhet
Anklaga ödet. Medon, ditt är ordet nu.

LEIOKRITOS.

Jag lyssnar.

MEDON.

Konung, hvad jag vid min sändning sport,
Vill, som det förefallit, jag förtälja dig,

Viss att din önskan aldrig bättre fyllas kan.
Till Delphoi kom jag, kom till helga hålan vid
Parnassos fot, och templet, på hvars tröskel jag
Prestinnan fann, det doldas genomskåderska.
Blid var hon vid min ankomst, satt i drömmar sänkt,
Med handen under lockomslutna pannans snö.
Men när din gåfva andaktsfullt för hennes fot
Jag lade ner och föredrog ditt ärende,
Förändrades den höga jungfruns anlet. Opp
Från stället stod hon. Svage, blinde, dödlige,
Så ropte hon, hvi forsken I ert öde ut,
När dock så kort med fröjd och qval er lefnad är?

LEIOKRITOS.

Var hon förtörnad, eller ofärd bådande?

MEDON.

Hör blott! Så sagdt, till källan, den Kastaliska,
Hon gick och kom tillbaka, tvagen, renad från
Hvart grand af ett förflutet, ett närvarande.
Sen bröt hon från den vigda lagerns gren ett blad
Och åt det, för att motta gudens anda; sist
Hon på hans trefot öfver hålan satte sig.
Snart rörd af ångan, som ur djupet steg, hon sågs
I darrning bringas, läppen skälfde, hvarje strå
I hennes lockar reste sig, och skräckfull, vild
Den helga yrseln svindlade i hennes blick.
Det var, som om ur jordens tysta innersta

En framtid med dess fröjder, fasor, dygder, brott
I dagen stigit och prestinnan genomträngt.
Omsider tog hon skälfvande till ord: Din kung
Vill spana ut sitt öde, frågar mig derom;
Så se och lär och vet och känn och hör och döm:
Trygg herrskarn är på Salamis, så länge än
Leontes icke fallit för sin faders svärd.

LEIOKRITOS.

Så, säger du, så lydde Delphoi-gudens svar?

MEDON.

Af hans prestinna gafs det med de ord, du hört.

LEIOKRITOS.

Rätt sade, Adamastor, du, att lyckosam
Er sändning var, och glädjefullt det blir för mig
Att med en kunglig gåfva vedergälla er.
Dock nu en pligt mig trycker främst. På hafvet nyss
Invid vår ö, så har man sagt, ett skepp förgåtts;
Hjelp kräfves, räddas måste allt, hvad räddas kan.
Till stranden skynden, under Xuthos-bergets fot,
Med min befallning. Bjuden folket lägga ut
Med alla båtar, bedjen, manen, tvingen dem.
Om några af de arma, förolyckade
I land man lyckas bringa, så, om lifvet än
Hos dem syns släckt, misströsten ej, men gören allt
Att dem från döden rädda, vederqvicka dem.

(De gå.)

TIONDE SCENEN.

LEIOKRITOS
(allena).

LEIOKRITOS.

I denna lycka, större än min djerfvaste
Förhoppning mätit, o hvad bör jag göra förr,
Än djupt ur hjertat tacka er, odödlige,
Som i ert råd bestämmen menskors ve och väl?
O vilkor, lätt att fylla! Trygg jag vara kan
Blott ej Leontes faller för mitt svärd. För mitt?
Min son Leontes, han? Jag herrskar trygg, blott ej
Min hand dens lefnad släcker, som jag lifvet gaf.
Kan större lycka köpas för ett bättre pris?
Om på hans fall min säkerhet berott, om mig
Det förelagts att döda honom, eller sjelf
Min ofärd skapa, lycka, spira, kungamakt,
Ja lif jag gerna velat offra för hans lif.
Och nu, nu unnas mig behålla detta allt
Med det beting blott, att jag honom spara vill.
För hvem har jag då trotsat dessa mödor, all
Den strid, mig kungamakten kostat, o för hvem?
För honom, ja för honom blott. Jag sjelf skall snart
Till Hades' skuggor vandra, åren bjuda så.
Men han är ung, i honom skall jag lefva upp
Och herrska åter, genom honom skall mitt verk,
Min ära gå till sena ättlingar i arf;

Och emot honom skulle riktas detta svärd?
För mig är döden ej ett slut, blott han finns till,
Men utan honom upphör ren i lifvet jag.
Ja, tagen mot min tacksamhet också derför,
Att jag får vara konung nu, ej herrska blott;
Att hvad mitt inre bjuder, nu jag följa får.
Men se han nalkas, fiskarn. Han har varsnat mig
Och viker undan. Ha, så har det varit förr,
Så skall det mer ej vara. Hit, o gubbe, hit!
Eubulos, kom, din konung kallar dig.

ELFTE SCENEN.

LEIOKRITOS. EUBULOS.

EUBULOS.

Hvad är
Din vilja?

LEIOKRITOS.

Säg mig, kommer du från stranden der
Det obekanta skeppet nyss blef vågens rof?

EUBULOS.

Ja.

LEIOKRITOS.

Och hvad budskap kan du bringa derifrån?

EUBULOS.

Ett som för dig ej torde vara angenämt.

LEIOKRITOS.

Har allt förgåtts, fanns ingen möjlighet till hjelp?

EUBULOS.

En ringa, dock en större än du önskat den.

LEIOKRITOS.

Hvad har man kunnat rädda?

EUBULOS.

En, en yngling fanns
I hafvets bränning af min son och togs i land.

LEIOKRITOS.

Hvem säger han sig vara och från hvilket hem?

EUBULOS.

Hans mun är sluten, och hans blick är likaså,
Och endast svagt han röjer än en skymt af lif.

LEIOKRITOS.

Och allt, allt annat har förgåtts i hafvets svalg?

EUBULOS.

Blott några spillror simma än på vågens rygg.

LEIOKRITOS.

O hårda öde, hvarför visste jag ej förr
Hvad nu jag vet? Men väl, att en dock bergad är.
Säg hvem tar vård om ynglingen? Försöker man
Hos honom väcka lifvets gnista upp på nytt?

EUBULOS.

Leontes fanns tillstädes, i hans skygd han gafs.

LEIOKRITOS.

Då är jag trygg, ej bättre vård han kunnat få.

EUBULOS.

En fråga, konung, ville jag dig göra nu,
Om det mig unnas.

LEIOKRITOS.

Fråga, det förmenas ej.

EUBULOS.

Så säg mig, efter menskligbet du röjer nu
I ord och uppsyn, om med lögn och falskhet blott
Den fräckaste af menskor, Rhaistes, nyss for fram,
Då i ditt namn på stranden han all hjelp förbjöd?

LEIOKRITOS.

Jag svarar: ögonblicket kan förändra allt,
Hvad förr jag var, behöfver jag ej vara mer.

EUBULOS.

Hvad?

LEIOKRITOS.

Äfven du, o gubbe, skall det pröfva få.
Den tid har varit redan, då på strandens fjäll
I armod sänkt, försmådd, förföljd, förtryckt du bott,
Ur stormupprörda böljor, vilda måsen lik,
Med trägen möda hämtande en sparsam kost.
Den tid har varit, gamle, är ej mer och skall
Ej heller komma; så kan allt förändras.

EUBULOS.

Ve!

LEIOKRITOS.

Den mark du ägt skall åter engång blifva din;
Med eget spann du plöja skall din egen teg
Och egna skördar berga.

EUBULOS.

Ve, o konung, ve!

LEIOKRITOS.

Du hatar Rhaistes, fruktar att hans öfvermod
På nytt skall från dig rycka hvad du fått på nytt;
Var trygg, du är från denna stund i mitt beskärm,
Och större är din konungs makt likväl, än hans.

EUBULOS.

Ve, ve, hvad moln af mörka sorger skocka sig!

LEIOKRITOS.

Jag vet det, mer än eget väl bekymrar dig
Dens öde, som hos dig sökt skydd. Du fruktar hvad
Tekmessas lott skall blifva; — slå din oro bort!
I mig hon finna skall, hvad hon förlorat har.
Har Ajas fallit, sörjer hon Eurysakes,
Är äfven jag en konung, kan och vill och skall
Med outtröttlig omsorg henne hägnad ge
Och hennes öde lindra.

EUBULOS.

Jag har sett dem, sett
En skymt af dina sändebud, som kommo nyss
Ifrån ditt möte. O mitt hopp, farväl, farväl!

LEIOKRITOS.

Ditt tal är fåvitskt, gamle, jag förstår dig ej.
Du brister ut i klagan, ropar ve, o ve
För hvarje glad förändring, jag bebådar dig.
Säg, är det väl en ofärd, jag dig hotar med?
Är det ett ondt att, länge fattig, blifva rik,
Att, sen förtryckt man varit, få sin konungs hägn
Och se hvad kärt man skattar blomstra upp i fröjd?
Hvad, eller tror kanhända du att svek blott bor
I mina stolta löften, att din värnlöshet
Jag gäcka vill med falska förespeglingar?
Vid Zeus, ej föddes jag att söka glädje i
Den svages förödmjukelse. Om hård förut
Jag synts dig, var jag sådan ej af lust, men tvång.
Förstå mig blott.

EUBULOS.

För mycket ren jag dig förstått.
Just att du menat verkligt, hvad du talat nu,
Det gör min sorg, det pressar mina verop fram,
Det visar, konung, att du icke fruktar mer.

LEIOKRITOS.

Missunnar du mig lyckan då att vara trygg?
I slutna gåtor älskar du att gömma dig.

EUBULOS.

Så hör en fråga, som för dig dem öppna skall:
Finns han ej mer Eurysakes, är allt förbi?

LEIOKRITOS.

Han finns ej, derför byt för hoppet ankargrund,
Ty fåfängt fäste söker du hos Ajas' son.

EUBULOS.

O nidingsdåd, o skändlighet, skall gudars straff
Ej en gång krossa dessa lömska mördare
Af allt hvad ädlast mina fäders land har födt?
Finns ingen makt, som länkar blinda ödens gång?
Jag lefver, jag, och Telamon är död och död
Är Ajas äfven, fallen är Eurysakes.
Jag, jag den arme, krälar än i dagens ljus,
Och dessa gömmer natten! Ha, du lofte nyss
Min välfärd främja, gör det, drag ditt svärd och stöt
Det djupt i detta hjerta. Denna gerning blir
Den enda gunst, för hvilken jag vill tacka dig.
Hvad? Skall jag lefva för att se dig herrska här,
Och höra om Atridens seger ryktets röst,
När ingen kärlek gör mig ögonblicket ljuft,
Och ingen framtid mer mig lofvar hämndens fröjd?
Nej, töm min blod för dina fötter! Kunde den,
Lik Nessos' etter, stänka allt sitt hat på dig
Och dig förbränna!

LEIOKRITOS.

Du är bitter, gamle man;
Men sorgen sjelf är bitter, den förbittrar lätt.
Om rättvist eller orättvist du hatar mig,

Det dömme Zeus, mig tillhör att förlåta blott.
Ty alltför litet vore jag min lycka värd,
Om jag ej kände att dess bästa gåfva är
Den, att jag nu fördraga får, får vara mild.
Du hatar mig, må vara. Mer än fjällets is,
Af vintern ammad, varar hatet evigt ej:
Det smälter opp, när godhet, vårens värma lik,
Ej tröttnar att deröfver hvila dag från dag.
Så skall den tid väl komma, när du finna skall,
Att Ajas' ätt ej ensam är din kärlek värd,
Och ensam ej den äger. Nu, till dess, ställ fritt
Mot mig din is, mot dig mitt solljus ställer jag.

Eubulos aflägsnar sig.

TOLFTE SCENEN.

LEIOKRITOS
(allena).

LEIOKRITOS.

Han vandrar bort, han unnar mig ej svar engång;
Dock kan jag icke vredgas. Gudar, när skall jag,
När skall min ätt med sådan trohet fattas om?
Fanns på min ö ett sinne, der så ädel grodd
Sin växt, sin trefnad funne; o, som frön dertill,
Jag ville stycken af mitt eget hjerta så
Och med min blod dem vattna. Kärlek! Trohet! Dock,
Jag, äfven jag skall finna er, jag vilja har,
Har ingen, som jag fruktar mer, och jag är kung.

TREDJE AKTEN.

Öppen strand. På afstånd ut till sjös klipper och hällar. Vid stranden båtar och spillror af ett skepp. På sanden, nära en krökt, lummig pinie, en skeppsbruten liggande liflös.

FÖRSTA SCENEN.

LEONTES. HYLLOS.

HYLLOS.

Du bjöd dem gå, befallte folket lemna oss.

LEONTES.

Hvad båtar oss nyfikenhetens kalla blick.

HYLLOS.

Mig bad du dröja, ringa är min hjelp också.

LEONTES.

Du vill dock hjelpa, du, din handling visat det.

HYLLOS.

De andra handlat lika, om de vågat blott.

LEONTES.

För stormens våld, för hafvets vildt upprörda våg?

HYLLOS.

Nej, för din faders vrede, som oss hotade.

LEONTES.

Det tycks, som skulle lifvets gnista sofva djupt
Hos denne yngling, om ej böljan ren den släckt.
Gå, red i skuggan under pinien här en bädd
Af löf och mossa, der han hvila får till dess
En gud kanske ur dvalan väcker honom opp,
Ty vi försöka fåfängt.

HYLLOS.

Furste, öppet vill
Jag tala ut min mening, fast du väja tycks
Hvart ord, som rör din fader. Vet då: hatad är
Leiokritos på denna ö; här finnes ej
Bland menskor någon, som af hjertat vill hans väl,
Fast fruktan binder en, en annan vinstbegär.
Ej är det kärlek dock till fordna konungar,
Som väckt vårt hat mot honom, ty de gamle blott
Ibland oss minnas Ajas än och Telamon.
Nej vi, vi unge hata hans bedrifter blott,
Hans orättvisa, hårda, grymma herrskarbud.
Du, äfven du dem hatar, måste göra det.
Men säg ett ord blott, mana, och vi följa dig,
Befall oss, för oss hvart dig lyster, blif vår kung!
Du är oss kär, vi hylla dig, vi känna nu
Hvad du i hjertat gömmer. Dina handlingar
Oss varit lika många prof af ädelmod.
Tag spiran du och herrska, plåna ut den skymf,

Som inför Hellas fläckar nu ditt fosterland:
Att våld här råder, icke rätt, att mensklig nöd,
För alla helig, här förnekas mensklig hjelp.
På dig vi lite.

LEONTES.

Yngling, är Eubulos ej
Din fader, han, den gamle fiskarn, för hvars sak
Du nyss mot öfvermakten trädde kampberedd?

HYLLOS.

Hvi denna fråga, furste? Obekant för dig
Kan det ej vara att Eubulos' son jag är.

LEONTES.

Jag har en fader, äfven jag, Leiokritos.

HYLLOS.

Vi räkna oss som söner till vårt fosterland,
Vi unga, så du borde göra, äfven du.
Ej finns för oss en större pligt, än den oss ges
Af Salamis, och ropar nu dess stämma högt:
Slå ned tyrannen, krossa min förtryckare;
Då tvekar bland oss ingen om hvad göras bör.
Men du skall föra oss till målet.

LEONTES.

Djerfve, säg,
Förstår du mina ord ej, eller aktar du
En varning ej, med saktmod gifven, efter så
Du dristar detta upprorsskrål förnya än?

Vet då, att om du vågar detta språk ännu,
Skall denna arm, skall detta skarpa dubbelsvärd
Ditt hufvud klyfva till din fräcka tungas rot.
Är detta nog, säg, fattar du min mening nu?

HYLLOS.

Rätt tydligt du den yttrat, och jag lyder dig,
Dock ej af fruktan, furste, men tillgifvenhet.

LEONTES.

Han rörde handen, tyckte jag, den drunknade.

HYLLOS.

Jag såg det ej, frånvarande min tanke var.

LEONTES.

Finns ingen här, erfarnare i läkedom
Än vi? Kanske att örters kraft, att öfvad konst
Här kunde bringa räddning.

HYLLOS.

Låt mig kalla hit
Den blinda qvinnan; fast beröfvad ögats ljus,
Förstår och vet och ser hon mer, än seende.

LEONTES.

Gå, hemta henne.

HYLLOS.

Furste, hennes ledsven skall
Väl finna vägen hit med henne. Kommer hon,
Kan jag bli borta.

LEONTES.

Hvad? Min fader nalkas sjelf.
Ser jag en dröm, är denne man Leiokritos,
Så olik till sin uppsyn nu, så lugn, så ljus,
Och nyss så mörk och dyster? Gudamakter! hvad
Har denna ändring vållat? Dessa sändebud,
Knappt från sin resa återkomna, hafva de
Ett budskap medfört, som hans sinne så förbytt?
Förvånad hörde jag af dem hans helsning nyss,
Att rädda allt, hvad räddas kunde. Dubbel är
Min undran nu, då honom sjelf jag sådan ser.

ANDRA SCENEN.

LEIOKRITOS. LEONTES.

LEIOKRITOS.

Hell dig min son, Leontes hell! Hvad framgång har
Ditt ädla värf, att räcka mensklig hjelp?

LEONTES.

Du ser
Den ende här, som räddats; blott ur hafvets våld
Likväl, men ej ur dödens.

LEIOKRITOS.

Djup hans dvala syns,
Och smärtsamt är att finna, att förhållanden
Vår hjelp försenat, mest dock för de andras skull,
Dem böljan slukat. Landsmän voro de kanske,

Hellener födda. Denne man är blott en slaf,
Att dömma af hans klädnad, blott en rå barbar,
Som byte tagen, eller köpt på okänd kust.

LEONTES.

Hans drägt, mer lik ett vilddjurs än en menniskas,
Bekräftar sådan mening, men hans anlete,
Betrakta det, o fader! Säg, om Hellas födt
En bild mer skön, än denne bleke yngling här?

LEIOKRITOS.

Ha!

LEONTES.

Hvilken höghet bor på denna panna ej!

LEIOKRITOS.

Hvad syn!

LEONTES.

Hur mången ljungeld har ej slocknat ut
Med dessa slutna ögon!

LEIOKRITOS.

Underbara lek!

LEONTES.

Och dessa läppar, trotsande i döden än
Och dock så veka! En Hellen är denne ock,
Han kan ej annat vara, fast hans öde visst
I hårda lägen honom kastat.

LEIOKRITOS.

Son, du var

Ett barn ännu, då hären drog till Troja. Minns
Du mer sköldbärarn Ajas?

LEONTES.

Som en nattlig syn
Står för mitt öga flottan och vår kämpatropp,
Som steg ombord, af jubel följd och klagorop.
Men af den ädle hjelten, folkets höfding, har
Jag intet minne.

LEIOKRITOS.

Skåda denne yngling då.
En sådan var han, Ajas, något år kanske
I ålder framom honom, olik äfvenså
Till kindens blomstring, till sin ungdoms friska kraft;
Men eljest lik till anlet, bildning och gestalt,
Så lik, att jag med häpnad nu din skyddsling ser.

LEONTES.

Ve, trefallt ve oss fader, om vårt öde fört
Med denne yngling till vår strand Eurysakes.

LEIOKRITOS.

Jag finner ej hvad ofärd kunde bringas oss
Af honom, då han låge död, som denne nu.

LEONTES.

Död syns han, men han lefver, han skall vakna opp,
Om blott en konsterfaren vård han finna kan.

LEIOKRITOS.

Finns någon här, som kunde skänka honom den?

LEONTES.

Den blinda qvinnan, som hos fiskarn valt sitt hem,
Hon är mitt hopp, jag låtit kalla henne hit.

LEIOKRITOS.

Men om till lif hon skulle väcka Ajas' son?

LEONTES.

Hans lycka vore detta, men vår undergång.

LEIOKRITOS.

Var lugn, och gör för främlingen, hvad göras kan.
Hvemhelst han än må vara, är Eurysakes
Han ej, ty Ajas' ättling sofver djupare,
Än att han kunde väckas mer af menskokonst.

LEONTES.

O budskap, fullt af glädje! Har jag fattat rätt
Din mening, fader?

LEIOKRITOS.

Flyktad är den mörka tid,
Då varsamheten, fruktans dotter, sluten höll
Inom min barm hvar ädel drift, en fånge lik.
Nu får jag vara konung, får förlika fritt
Min handling med min vilja; ingen skräckbild gör
Mitt välde ovisst, min medtäflare är död.

LEONTES.

Hvar, hur? Hvem har dig denna glädjetidning bragt?

LEIOKRITOS.

Från Menelaos, Spartas konung, bragtes den

Af mina sändebud tillbaka. Hvar och hur
Eurysakes mött döden, har jag ej försport
Och vill ej heller spörja, det är nog att visst
Hans undergång bebådats mig från säkert håll.

LEONTES.

O höge gudar, mitt bekymmer är då slut;
Den sorg, som klädt min ungdoms glada dag i moln
Och lifvets lust förbittrat, finns ej mer. Hur ljuft
Att mot min klara framtid blicka nu och se
Den långa lefnad, Parcens slända lofvar mig.

LEIOKRITOS.

En dubbel glädje skänker mig min spira nu,
Då jag i arf den lemna får åt en, som vet
Att skatta dess besittning; då jag ser den fröjd,
Den ger dig ren i hoppet. Alltför kall förut
Du syntes mig, likgiltig för de ädlaste
Af lifvets skänker: ära, välde, herrskarmakt.
Nu är jag lycklig, hvarje önskan uppfylld är,
Då äfven du min lycka känner, djupt som jag,
Och vill den dela.

LEONTES.

Nu alltså, nu är du kung,
Och ingen äger större rättighet, än du
Att Salamis beherrska.

LEIOKRITOS.

Teukros ensam finns

I lifvet qvar af denna fordna kungaätt,
Men saknar vänner, har ej makt att hota oss.

LEONTES.

Och om han ägde härar än och kom, hvad mer?
Mot svärdets anspråk, fader, kan man ställa svärd,
Och annat har ej Teukros. Han försköts, som son,
Af Telamon sin fader, blef från hemmets härd
I vrede utstött, jagad bort från Salamis.
På vapen endast, ej på rätt han trotsa kan.
Hvem ville frukta honom?

LEIOKRITOS.

För sin rätt alltså
Till spiran var Eurysakes dig fruktansvärd?

LEONTES.

En omotståndlig härsmakt fanns i denna rätt.

LEIOKRITOS.

Ja, om den mött erkännande, men eljest ej.

LEONTES.

Ju mindre erkänd, desto mera fruktansvärd
För mig den varit.

LEIOKRITOS.

Älskar du att skämta, son?

LEONTES.

Jag skämtar ej. Om Ajas' ättling här stått fram
Af alla hyllad såsom konung, skulle du
Åt honom lemnat makten, utan fruktlös strid.

Men om han kommit blott med sina anspråks helgd,
Och ensam, utan bundsförvandter, sträckt sin hand
Emot den scepter, som hans fader ägt, o då — —

LEIOKRITOS.

Då hade denna klinga dömt emellan oss.

LEONTES.

Det var min fruktan, fader, du har nämnt dess grund;
Ty mellan oss den hade då måst dömma först.

LEIOKRITOS.

Hvad, med ditt lif du velat skydda Ajas' son?

LEONTES.

Och med mitt svärd hans rättighet; jag följt min pligt.

LEIOKRITOS.

O vanvett, bjöd dig pligten draga svärd mot mig,
Att mot din fader kämpa för en främmande?

LEONTES.

Hör mig och lär att känna hvad min fasa gjort,
Hvar gång jag mot min framtid skådat, blickat in
I möjlighetens vida rike, fatta nu
Hvarför så dystert sluten du mig städse sett.
Det var min tanke såsom vaken, var min dröm
I sömnens famn, när qvalförskingrarn någongång
Medlidsamt äfven mig i sina armar slöt,
Att Ajas' son här kunde träda upp mot dig
Och mot din tagna ställa fram sin ärfda rätt.

I sådant fall jag mellan eder båda stått,
Sett här min borna herrskare, min fader der,
Och nödgats välja.

LEIOKRITOS.

Ha, ett alltför brydsamt val!

LEONTES.

Om så du vill det nämna; mindre brydsamt dock,
Än tungt, än sönderslitande för detta bröst.
Ty mitt beslut var fattadt.

LEIOKRITOS.

Låt mig höra det.

LEONTES.

Att bistå dig bjöd kärlek blott; en högre pligt
Befallte mig att bistå den, som var min kung.
Om han, som sådan, fordrat till sitt skygd min arm,
Mot mig, mot dig, mot hvarje makt jag lyftat den.

LEIOKRITOS.

En filosof, en grubblare, som glömt natur
Och verklighet för tomma tankars gyckelspel,
Du liknar. Bör jag vredgas, yngling, eller le?
Väl dock, att ödet fogat så, att ej till verk
Din yrsel mer skall lockas: låt oss glömma den.
En annan tid har börjat.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. EN BUDBÄRARE.

BUDBÄRAREN.

Konung, väl att jag
Dig finner här, sen länge fåfängt jag dig sökt.

LEIOKRITOS.

I hvilken afsigt?

BUDBÄRAREN.

För att skyndsamt kalla dig
Tillbaka till din boning.

LEIOKRITOS.

Skyndsamt, säger du,
Hvad är som fordrar skyndsamhet?

BUDBÄRAREN.

Din välfärd.

LEIOKRITOS.

Min?
Den är betryggad.

BUDBÄRAREN.

Herrskare, en skara folk
Sig skockat kring palatset. Flere strömma till,
Hvart ögonblick. Ett sorl förspörjs att Ajas' ätt
Har slocknat med Eurysakes. Man fordrar djerft
Att höra mer, i hvilket land och genom hvem
Han fallit, Ajas' ättling. Tvenne flockar stå
Fiendtligt mot hvarandra. Rhaistes ropar högst

På ena sidan, på den andra höjer sig
Ej någon enskild stämma öfver mängdens skrål;
Men dig, dig nämna alla, dig man kallar på,
Af dig begär förklaring en, den andre stöd;
Och derför skynda. Stenar flugit ren, och snart
Kanhända dragas svärden.

LEONTES.

Fader, stanna här!
Jag går, mitt svärd skall hastigt stilla oron, skall
Till saktmod återföra denna upprorstropp.

LEIOKRITOS.

Nej dröj, jag går, det anstår mig att tygla sjelf
Mitt folk. Ditt svärd kan hvila. Opålitligt är
Det lugn, som svärdet tvingar fram, är lugnet likt
Kring gudens blixt — det följes af fördubbladt dån.

LEONTES.

Med hvilket medel ernar då du tygla dem,
De pligtförgätne?

LEIOKRITOS.

Lemna denna sorg åt mig.

LEONTES.

Kom, låt oss vandra båda.

LEIOKRITOS.

Nej, jag går allen,
Jag känner dig, du skall i vrede brusa opp;
Der lugn behöfves, mildhet säkrast seger ger.

LEONTES.

Förundransvärda olikhet! Förhållanden,
Dem jag vill skona, trampar du med hårdhet ner
Och ser fördragsamt brott, dem jag bestraffa vill.
Hvem ger den blinda hopen rätt att kalla dig
Till svars för Ajas-sonens död? Alltnog: han dött,
Och du är konung.

LEIOKRITOS.

Derför kan jag vara mild.
Farväl!

LEONTES.

Du går allena. Fader, får jag ej
Ditt bistånd vara, om i upprorsyran du
Min hjelp behöfde?

LEIOKRITOS.

Ingen droppa af din blod
Finns än på denna klinga, jag är trygg, farväl.

(Går.)

FJERDE SCENEN.

LEONTES. DEN SKEPPSBRUTNE
(uppvaknande).

DEN SKEPPSBRUTNE.

Hvad, vänta, håll!

LEONTES.

Han vaknar, det är Hellas' språk.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ursinnige, dröj, dröj ett ögonblick!

LEONTES.

En dröm
Tycks gyckla för hans sinnen.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Man, jag säger dig,
Håll fast vid klippan.

LEONTES.

Till en olycksbroder visst
Han ropar detta.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Moder, moder, moder, o!

LEONTES.

Sin moder hörs han nämna, delar äfven hon
Hans våda, eller suckar han sitt afsked blott?
Hvad ton i detta ord, ifrån hans läppar hördt!
O, han är ung, det ljufvaste bland namn har än
Ej hårdnat på hans tunga.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jag skall rädda dig,
Var trygg! Dö, lömske niding, dö, förrädare!
Ve!

LEONTES.

Fruktansvärdt han kämpar i sitt innersta,
Fast armen, vissnad, vägrar vreden tjenst. Jag vill

Tilltala honom. Yngling, faran är förbi,
Blott hvila, du är räddad.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Gudar! står hon ej
På klippan ensam, värnlös. Hör du ropet, hör:
Förbarmande!

LEONTES.

Hvem ropar, hvem är värnlös, säg?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Nu sjunk, o jord, till Hades' djup, att Zeus ej mer
Ett väsen finner att förskräcka med sin blixt,
Då han den sparar nu i detta ögonblick.

LEONTES.

Slå upp ditt öga, yngling, och din villa se.
Af hvilka fasansfulla, inre syner väcks
Ett raseri som detta?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Krossa, krossa mig,
Då du ej ger mig krafter att förkrossa allt.
Ve, moder, moder, jag förmår ej rädda dig.

LEONTES.

Förfärlig är hans smärta visst, det dyraste
Han ser af hafvet slukas, kan ej bringa hjelp.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du konung, du så prisad bland de dödliga

Och dock så skändlig, skall ej hämndens hand engång
Dig drabba?

LEONTES.

Fasa griper mig, är det mot Zeus
Han vågar dessa djerfva, obetänkta ord?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du helsas folkens öfverdrott, du lydes blindt
Af fega skaror, lömska som du sjelf. För dig,
För dig alltså har Hellas blödt, föraktlige.

LEONTES.

Hvem menar han, mot hvilken menska eller gud
Framljungar han sin vrede?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Bofvar, lösen mig!
Ej blef jag född att bära slafvars bojor jag,
En konungs son.

LEONTES.

Förnuftets fackla, märker jag,
Har böljan släckt hos honom, lifvets flämtar blott.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ett segel syns, tyst, tyst, det nalkas oss, det far
Ditåt, dit, der hon öfvergafs. Nu, nu, o röst,
Igenomträng med åskans stämma rymderna:
Till F'boina styren, om er gudars nåd är kär!

LEONTES.

Hvad? Samma ord jag hörde af den blinda nyss.
Från hvilka läppar, yngling, har du fångat dem?
Jag fattar om din skuldra, vakna, gif mig ljus!
Hvem är du?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ha, du är allena, sviker mig
Mitt öga! Slaf, hvar äro dina hjelpare?
Jag ser blott dig.

LEONTES.

Då ser du rätt och gäckas ej.

DEN SKEPPSBRUTNE
(resande sig upp).

Så dö!

LEONTES.

För dig? Vansinnige, är det den tack
Du för ditt lif betalar åt din räddare?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ve er, förrädiskt knutna lemmar, falska arm,
Hvart har din styrka vikit?

LEONTES.

Straffa ville jag
Dig otacksamme, trodde jag ej att en gud
Din handling vållat, sen din tankes ljus han släckt.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Är du en annan, ej af dessa bofvar en?

Mitt öga klarnar, minnets fackla tänder sig.
Säg, stred jag ej med hafvets vilda vågor nyss,
Hvar finnas de, som delte samma öde då?
Jag märker ingen.

LEONTES.

Böljans skoningslösa svalg
Har slukat alla.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Alla, alla säger du?

LEONTES.

Jag äger ej ett mindre sorgligt svar att ge.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Blef ingen öfrig, ingen? Nämn ännu engång
Det ljufva ordet alla.

LEONTES.

Hvilken hjertlöshet!
Du tyckes glädjas åt kamraters olycksfall.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Emottag Zeus mitt hjertas varma tacksamhet!
Nu gläder dagens återsedda ljus min syn,
Och lifvet, nyss förhatligt, har åtminstone
För några stunder värde, tills jag mättat mig
Med tanken att mitt långa qval engång fått hämnd.

LEONTES.

Förvirrad, dunkel, oförklarlig, hotande
Blir mig ditt ödes gåta mer och mer. Säg ut
Ett öppet ord, hvem är du?

DEN SKEPPSBRUTNE.

En, som frågar dig
Med en skeppsbruten fremlings helga rättighet
På hvilken strand han funnit räddning?

LEONTES.

Vida kring
Har namnet ljudit af det land, du hunnit nu.
Du skådar här det mångberömda Salamis.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jord, dyra jord!

LEONTES.

Han faller på sitt anlet ned
Och för de bleka läpparne mot markens stoft
Till kyssar, mera varma än en älskares.
Och hvarje gång, han lyfter upp sitt hufvud, ser
Jag nya tårar strömma utför kinderna.
Hvad skall jag tänka?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jord, o mina fäders jord,
Mitt land, mitt hemland, Telamons och Ajas' land,
Ser dig mitt öga, rör dig mina läppar nu?

LEONTES.

Allt mer och mer förvåna mig hans ord.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du mål
För mina tankars långa längtan, hamn, dit jag

Beständigt hoppets segel styrt, min sällhets hem,
Der ensamt jag den finna kunde; ö, hvars namn
Samtidigt med min faders, med min moders namn
Min tunga nämna lärde! Jag har hunnit dig.
Jag ser, jag rör din helga jord, jag breder ut
Min famn, en famn, som tar dig i besittning nu;
Ty min du är, och ingen skall oss skilja mer.

LEONTES.

O, styr förnuft, styr raseri hans tunga nu?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du är en son af detta land, du yngling, ock,
Så böj ditt knä och prisa höga gudars nåd,
Som fört dig hit, som korat dig till räddare
Af detta lif och låtit dig, bland alla främst,
Din kung välkomna i hans återvunna land.

LEONTES.

Har möjligheten vidgat ut sitt rikes gräns
Och tagit väldet bort af det omöjliga,
Att hvad som förr ej kunde ske, kan hända nu?
Har Hades mist sin spira, få hans skuggor stå
I ljuset opp och kläda sig i kött och blod
Och lefva efter döden bland de lefvande?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Förstod du mina ord ej, då så dyster du
Försjunker i begrundning blott, och ej en skymt
Af glädje röjer, fast din kung du återfått?

LEONTES
(för sig).

Han liknar Ajas, sade nyss min fader ju.
Hans egna ord, då omedveten af sig sjelf
I drömmen han sin moder såg på klippan stå,
Hjelplöst förlåten, elden af hans raseri,
Hans rop till seglarn, allt är sammanträffande
Med hvad Tekmessa sade om sitt öde nyss.
Och dock omöjligt! Skördad är Eurysakes,
Och döden lemnar ej sitt rof. Hvad, om mitt svärd
På engång söfde oron, öppet straffande
Bedragarn, som vår herrskare sig nämna djerfs?
(högt)
Du är då detta landets konung, säger du;
Hvad är ditt namn?

DEN SKEPPSBRUTNE.

En fremling, eller slaf blott här
I detta land du måste vara, efter du
Ej vet, men frågar, hur han kallas, Ajas' son.

LEONTES.

Att du är denne, hvarmed vill du styrka det?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Mitt anlet är mitt vittne. Zeus förgäter ej
Att på den borne herrskarns panna trycka in
Sitt herrskareinsegel.

LEONTES.

Pannans vittnesbörd

Kan jäfvas dock; om så ej vore, visste du
I denna stund, att äfven jag är kungason.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Då är du, hvad jag trodde nyss, en fremling här.
Och om du talar sanning, om så ädelt blod
I dina ådror flyter, hell oss båda då!
Den unga örnen, född på klippans spets, förstår
Det sinnelag, som styr hans likes djerfva flygt.
Så skola vi hvarandras syften fatta, du
Mitt bistånd bli, jag ditt. Välan, till verket straxt.
Min drägt ha våg och menskor plundrat, vapenlös
Står här jag på mitt rikes strand. Så bör jag ej
För Salamis mig visa. Upp då, skynda fort
Till fursteborgen, Ajas' fordna boning; säg
Åt den, som hans palats och skatter har i vård,
Att han en vapenskrud mig sänder, väljer den,
Som högst i värde smyckade min fader förr.
Må ock slafvinnor komma, som mig två och mig
Med oljor smörja, att min kropp, som stelnar nu
Af hafvets salt, får åter kraft och rörlighet.
Sen skall till folkförsamlingen du följa mig
Och se om jag i ord blott, eller verklighet,
Är konung här och Telamoniern Ajas' son.
Betrakta dessa gråa kämpar då, som sett
Engång min fader. Ljusnar vid min anblick ej
Hvart anlet, strömma icke glädjetårar ned

På deras kinder; då har falskt min moder nämnt
Min faders namn, då lyftes jag till löje blott
Af Salaminska hären förr på sköldarna.

LEONTES.

Allt, allt förenas, sammanstämmer att mig ge
Den visshet, som jag bäfvar för, och som jag dock
Ej jäfva kan. Ett prof likväl, ett enda prof
Ännu, förrän mitt sista hopp jag stöter bort!
Hon kommer der den blinda.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Öfverväger du,
Om du den tjenst mig visa skall, hvarom jag bad,
Då har du lärt att handla blott för lofvad lön,
Och sveksamt har du kallat dig en konungs son.

LEONTES.

Var lugn, och vänta endast några stunder än,
Allt skall bli klart och afgjordt, blott jag tala fått
Med denna blinda qvinna, som jag kallat hit.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Hvad syn, hvad likhet, undransvärd och gäckande!
Jag vänder bort mitt öga, jag vill gömma mig
Bakom en mur af denna pinies täta barr,
Och så min blick från henne stänga, att den bild,
Hon nu på afstånd röjer, icke rubbas må
Och flykta då hon nalkas. O, min moder, skall

Jag nånsin se din verklighet på jorden mer,
Som nu jag sett din skugga?

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. TEKMESSA MED SIN LEDSVEN.

LEDSVENNEN.

Böj åt detta håll
Ditt steg, o drottning; här är stället.

TEKMESSA.

Hör mig här
Leontes, om mitt helsningsord jag talar ut.

LEONTES.

Han står framför dig.

TEKMESSA.

Hell dig, unge furste då!
Hvar är den hjelpbehöfvande?

LEONTES.

Hur ädel, hur
Försakande du kommer, sjelf ett rof för qval,
Att andras sorger lätta! Säg, hvar lärde du
Den största konst i lifvet, att till läkedom
För andras sår förvandla eget lidande,
Den blomman lik, som, krossad sjelf, oss balsam
ger?

TEKMESSA.

Nämn ej min sorg, o furste, jag är lycklig nu

Mot hvad jag var; mitt eget öde bär jag blott,
Det tynger föga; min Eurysakes är död.

LEONTES.

Så går ett rykte, obekräftad är likväl
Ännu dess sägen. Men försök att tala sjelf
Till främlingen, han vaknat nyss till lif och vet
Kanhända mer än ryktet.

TEKMESSA.

O, hvar är han, hvar?

LEONTES.

Så långt aflägsen icke, att ditt ord han ej
Skall höra, om han ropas.

TEKMESSA.

Fremling, fremling kom!

DEN SKEPPSBRUTNE.

Min moder!

TEKMESSA.

Röst!

EURYSAKES.

Ja, det är du!

TEKMESSA.

Eurysakes!

EURYSAKES.

Du lefver än!

TEKMESSA.

Ditt hjerta klappar än, o barn!

Jag känner flägten af din varma andedrägt
Kring mina kinder.

LEONTES.

Det är han. Förundransvärdt
Är detta lugn, likt dödens, som jag känner nu,
Då allt är afgjordt, då mitt olycksmått är fullt.

TEKMESSA.

O, öga, öga, nu först saknar jag ditt ljus!

EURYSAKES.

Ditt ögas ljus, jag bar det ljufva namnet förr;
Du saknar det ej, moder, nu, du äger mig.

TEKMESSA.

Jag äger dig, men ser dig ej; min blick är död.

EURYSAKES.

O fasa, moder, du är blind, hur blef du så?

TEKMESSA.

Min verld blef mörker, sedan du ej fanns der mer.

EURYSAKES.

Hämnd, hämnd, så ljuf i hoppet sen, hur skall jag ej
Din sötma njuta, då jag når din verklighet!
Gläds, moder, våra sorger skola falla snart
Med dubbel tyngd på deras upphofsmän, ty nu
Är stunden min, och min är vedergällningen.

TEKMESSA.

Barn, barn, att bedja, icke hota, egnar dig
I detta läge.

EURYSAKES.

Läge? Är jag icke kung
Och har framför mig mina fäders land, det land,
De styrt förut, och jag skall styra efter dem?
Hvem skall jag bedja, är det herrskarns sak att be?

TEKMESSA
(till Leontes).

Jag sträcker mina händer ut bönfallande
Mot dig, du ädle furste, slut ditt öra till
För orden af hans barnsligt öppna öfvermod.
Ack, han är son af Ajas, sådan var ock han;
Så fri, så stolt, så trotsande, så ovarsam
Gick han sin bana, tills den slöts med undergång.
Men du, var du mot sonen ädelmodig mer,
Än Hellas' drottar voro mot hans fader förr.
Låt ej hans anspråk, ställda upp mot dina, bli
Hans ofärd. Unna honom, om ej spirans glans,
Dock luftens, dagens, grönskans på hans fäders ö;
Att äga här för mig, för sig, för andra ej
Det lif, som sjelf du återgaf åt honom nyss.

LEONTES.

Han är min konung; tryggare betror han ej
Sitt lif i dina händer, än i mina nu,
Ty lika starkt är pligtens band, som kärlekens.
En helig, oafvislig pligt befaller mig
Ej blott att lemna honom ostörd sjelf, men ock

Att skydda honom, vända hvarje våda af,
Som kunde hota honom från ett annat håll.
Väl vet jag att min välfärd, ja långt mer än den,
Mitt offer blir på Dikes helga altar nu;
Men hvad jag ägt och äger och förlora kan,
Hvad gäller detta, då det vägs mot hennes bud?
Och derför, son af Ajas, fast din undergång
Min enda räddning vore, vill jag varnande
Dig hejda från att rusa blindt till ditt förderf.
Så vet, du äger fiender på denna ö
Långt flere, mera mäktige, förslagnare,
Än de, som kunna blifva dina vänner här.
Det fordras blott en aning, väckt hos en af dem
I förtid om ditt ursprung, och förgäfves har
Dig hafvet skonat, dessa menskor skona ej.
Slut derför dina läppar till, att ej ett ord
Må obevakadt öfver deras stängsel fly
Och dig förråda. Visa dig, som nu du är,
Skeppsbruten, skyddlös, blottad, hjelpbehöfvande,
Och följ din blinda moder till dess boning tyst.
Kanhända gryr en bättre tid, förbida den.
Du är en yngling, ålderdomen böjer den,
Som nu du mest bör frukta. Vänta tåligt blott,
Tills han naturens skuld betalt, kanhända snart;
Träd sedan fram som Ajas' son och ingen skall
Med dig om sceptern strida.

EURYSAKES.

Moder, denne man,
Som talar så, är han en ovän eller vän?

TEKMESSA.

En ovän ger den varning ej, som denne ger.
Lär känna honom: fastän son till den, som nu
Din faders spira höjer öfver Salamis,
Vill han din ofärd icke, vill han skydda dig.
Dock är du den, som fordrar af hans fader nu
Hans kungamakt, af honom sjelf hans framtids glans.
Ej äger han i denna stund en fiende
Mer fruktansvärd, mer hotande än du; och dig,
Dig vill han rädda, aktande hvad rättvist är
För gudar och för menskor mer, än eget väl.
Så följ hans råd, ej kunde den, som bäfvande
Nu räknar hvarje ögonblick, du dröjer här,
Ej kunde jag, din moder, dig ett bättre ge.
Kom, kom!

EURYSAKES.

O gudar, lefver på er vida jord
Ett sådant slägte af er höga vishet styrdt,
Att, hvart man förs af ödet, man blott smyga får
Och ej med öppen panna gå sin öppna ban?
Jag trodde Ilion ensam äga bördig mark
För svek och lömskhet, mente att Odysseus blott
Och Atreus' söner fostrats opp för mörkrets dåd.

Välan, jag är beredd till allt, jag har ett mål
Att syfta till, att sträfva till, att nå, om jag
Som lejonet skall gå min öppna väg, om jag
Skall kräla fram i stoftet, etterormen lik.
För detta mål, för lifvet ej, jag kämpat nyss
Mot hafvets våg, för tanken på mitt hämnarkall.
Dock, moder, moder, i de spår, der Ajas gått
Hjelmsmyckad, svärdomgjordad, pansarskyddad, der
Skall jag, hans ättling, smyga böjd och vapenlös,
I tiggartrasor döljande min kungabörd!
Må vara, jag vill bära allt, fördraga allt;
Jag har mitt värf att fylla, lefva måste jag.
Kom moder!

TEKMESSA.

Gosse, för oss åter till mitt hem,
Och akta dig, så kärt du har vårt lif, att ej
Din barnatunga yppar hvad du här har sett.

FJERDE AKTEN.

Landskap högre upp på ön. Utsigt mot lunder och odlade fält. Närmast på ena sidan en stel, i remnor splittrad klippvägg. Längre bort mot fonden Eubulos' hydda, skymtande fram bakom löfdungarne. Åt samma håll strimmor af hafvet.

FÖRSTA SCENEN.

EUBULOS. HYLLOS.

EUBULOS.

Än några tag med spaden, gosse! Djupare
Skall grafven bli, så djup, att den lik Hades' natt
Sen gömmer och ej återger hvad den har fått.

HYLLOS.

För hvilken älskad aska, fader, gräfves den?
Snart räknade de äro dina kära här,
Och dessa få, de lefva ju och andas än.

EUBULOS.

De lefva, om att andas är att lefva, barn.

HYLLOS.

Hvem tviflar väl, att den som andas, äger lif?

EUBULOS.

När allt, hvad man i lifvet älskat mest, tags bort,

Och kärlek äger endast saknans tomhet qvar,
När natt är i vårt väsen, när vårt inres sol
Gått ned med sjelfva hoppet om en morgondag,
Då, yngling, kan man andas än, men lefver ej.

HYLLOS.

O, finns en så till hjertat nakenplundrad man?

EUBULOS.

Han finns, den olycksfödde, som din fader är.

HYLLOS.

Du? Har ej du de dinas varma kärlek qvar?

EUBULOS.

Jag äger intet. Se i mig en musslas skal,
Ur hvilket lifvet krupit; jag har mist mig sjelf.

HYLLOS.

Ej kan jag fatta dina gåtolika ord.
Svep ej i töckenbilder så din mening in,
Säg, hvad har händt, hvad drabbat så ditt innersta,
Att om ock lif du flämtar än, dock lifvets lust,
Dess hopp, dess tröst har slocknat?

EUBULOS.

O, hvad var mitt lif,
Mitt hopp i ålderdomen än, min tröst, mitt allt;
Hvad var min tanke under dagens värf, min dröm,
När vallmokransad natten kom och slöt min blick?
Minns du det ej, såg, hörde du det ej?

HYLLOS.

Det var
Att Ajas' ätt än skulle blomstra här i makt,
Eurysakes än helsas såsom konung här.

EUBULOS.

Det är förbi, Eurysakes är död, — är död.

HYLLOS.

Hvar föll han, när och huru? För Apollos pil,
Säg, eller såsom fiende för menskohand?

EUBULOS.

Ve, han är död, mer vet jag ej. Med sådan sägn
De kommit nyss tillbaka, kungens sändebud.

HYLLOS.

Så böj dig under höge gudars skickelse
Och red hans grift och kalla dit hans hamn till ro,
I fall han obegrafven glöms i fjerran land.
Det blir din gärd, den enda honom egnas kan.

EUBULOS.

Så kall, så liknöjd, så förståndig, och likväl
Så ung ännu! Hur vinterstelt är ej hvart ord
Från dina varma läppar, mer än om det ren
I lustrer frusit under hvitnad hjessas snö.
Ve, ve din lott, den ungdoms öde, som lik dig
Grott upp att skåda Salamis, som nu det syns.
Ack, arma vinterplantor i ert fosterland!
På er har ej dess blida sommar stråla fått,

Den for med Ajas, återkom ej nånsin mer.
Här föddens J till blomning ej, till vittnen blott
Af våldets stormar, svekets mörker, hatets köld.
Hvad ljufvast finns för gudar och för menniskor:
Frid, fromhet, glädje, frihet under stadgad lag,
Gemensam lust och vilja, sådant har ej du,
Ej de med dig jemnåriga fått skåda här,
Blott vi, vi gamle.

HYLLOS.

Underbara ord af dig!
Du svärmar fader.

EUBULOS.

Svärmar! Nej, jag visar blott
En senväckt fjäril naken höst och säger: här,
Här glödde sommarns fägring.

HYLLOS.

Kan jag sluta ren?
Är grafven djup tillräckligt?

EUBULOS.

Mer än nog för allt,
Hvad Salamis har qvar af flyktad herrlighet.

HYLLOS.

Kan nu jag gå att spana, om Tekmessas vård
Har kunnat väcka främlingen ur dödens sömn?

EUBULOS.

Nej dröj. Se, arm är grafven, den skall nu bli rik.

HYLLOS.

O fader, om för Ajas' son du tillredt den,
Blir en osynlig skugga blott dess rikedom.

EUBULOS.

Du skådar, Hyllos, klippan här, som, höjd mot skyn,
Sin branta vägg emot oss sträcker, remnad, sprängd
I svarta klyftor sönder. Lägg din spade ned,
Gå, tag din bila. Ser du fläderbusken der
Vid hällens rand? Den måste rödjas bort.

HYLLOS.

Hvarför?
Hvart syftar du med denna ödeläggelse?
Den busken har fått frodas sen min barndom der.

EUBULOS.

Jag vill ej se en annan förekomma mig.
Men skynda, medan utan vittnen allt kan ske.

(Hyllos går.)

ANDRA SCENEN.

EUBULOS

(allena).

EUBULOS.

Nu måste fram i dagen, hvad i lustrer gömts,
Och gömmas skall å nyo snart i ändlös tid.
Blir grafven mörk, nå väl, den skatt, den tar emot,
Har lyst tillräckligt, må väl hvila nu sin glans.
Så tag då, jord, det ädla lån dig anförtros,

Ett lån tillförne, blir det nu din egendom,
Behåll den, dölj, förvara den blott omsorgsfullt
Med natt inunder, blomstertäcke ofvanpå,
Att intet menskoöga mer må skåda den.
Men hvad, ser jag ej Rhaistes komma?

TREDJE SCENEN.

EUBULOS. RHAISTES.

RHAISTES.

Väl, att jag
Dig finner här. Du var då icke, du också,
Bland hopen nyss, som störde fräckt vår konungs fred..
Jag kunde icke sätta tro till deras sägn,
Som svuro att du ej var der, jag ville se
Med egna ögon.

EUBULOS.

Vandra då, sen du det sett.

RHAISTES.

Ett återstår att fråga dock: hvar är din son?
Att han, som lärt sin upprorskonst af dig, var med,
Det sågs på hopens djerfhet, som med trots stod qvar
Emot sin konungs både milda ord och hot.

EUBULOS.

Är den ej skingrad redan?

RHAISTES.

Ja, den vek, fast trögt,
Sen den hört våra sändebuds förklaringar.

EUBULOS.

Så vik, fast trögt, du äfven!

RHAISTES.

Jag vill veta, hvar
Han finns, din son, säg detta först, så vandrar jag.

EUBULOS.

Han slöt helt nyss att gräfva denna graf, sen gick
Han några båghåll till vårt hem, der finns han nu.

RHAISTES.

Skall han förbli der, eller väntas än han hit?

EUBULOS.

Han kommer oförtöfvadt.

RHAISTES.

Väl, så dröjer jag
Och ser min tro bekräftas, att ditt tal är svek.

EUBULOS.

Vid Hades, mer föraktlig vore jag än du,
Om jag ej djerfdes tala sanning inför dig.

RHAISTES.

Vid ord förflugna, spotska är din tunga van.
Men ville jag dig fråga, hvems blir denna graf,
Då vet jag, funne förevändningar du straxt,

Bekände ej, hvad säkert är, att den är redd,
Med oblygt trots, för skuggan af din konungs son.

EUBULOS.

Hvem gåfve väl den arme eljest griftens hägn?
Dock der syns Hyllos, skåda! Har jag talat sannt?

RHAISTES.

Vid Zeus han kommer. Hvad? den öfvermodige
Bär i sin hand en bila; vill han dräpa mig?
Styr af hans uppsåt, och jag lemnar dig i ro.

(Går.)

FJERDE SCENEN.

EUBULOS. HYLLOS.

EUBULOS.

Ej har en större niding trampat denna mark
Än mannen der, ej någon fegare än han.
Nu lär han ej så hastigt återkomma hit,
Och detta är min goda vinst af hans besök.

HYLLOS.

Var ej den etterormen Rhaistes här igen?

EUBULOS.

Han kom och gick, han dröjde några stunder blott.

HYLLOS.

Hvad sökte han, hvad var hans arga stämpling nu?

EUBULOS.

Hans mening var att spana ut, om jag, om du

Ej tagit del i bullret mot Leiokritos,
När folket nyss sig skockat kring hans kungaborg.

HYLLOS.

Har modet ändtligt vaknat, har den qväfda harm,
Som glödt i mångas hjertan här, fått luft engång
Och börjat flamma? O, att jag fått vara der!

EUBULOS.

Förbi är allt, likgiltigt, utan ändamål.
Sak samma hvem som herrskar efter Ajas' ätt.
Den slocknat. Du, grip verket an, hugg busken ned.

HYLLOS.

Ett dunkelt djup i klyftan blottas för min syn,
En nattligt dyster håla. Men hvad skönjer jag?
Ur mörkret, fader, skimra blixtar af metall.

EUBULOS.

Gå ned i grottan, skicka upp dess innehåll.

HYLLOS.

En hjelm, vid Ares, koppartung, med sfinx af guld
På kammen öfverst, hvilket mästerverk af konst!

EUBULOS.

Räck upp den, gosse. Gamla öga, skym dig ej,
Qväf tåren, som vill bryta fram ur hjertats djup,
Att den ej hindrar dig att se i denna stund.
O hjelm, din glans har mattats, ärg har lagt sig kring
Din kopparyta, guldet ensamt strålar än,

En bild af troheten, som, om den äras, glöms,
Förtrampas, uppbärs, aldrig vet af vexling sjelf.

HYLLOS.

Emottag, fader, denna ädla pansarskrud
Och sköld och svärd. Jag häpnar, när jag tänker på
Den väldige, som sådan rustning burit har.

EUBULOS.

Min arm har, sen jag lyfte detta pansar sist,
Försvagats märkbart; sorg och nöd ge krafter ej.
Det känns mig tungt, ehuru tomt, kanhända tungt
Mest för dess tomhet. O, det omslöt dock förut
Ett hjerta, hela Salaminska folkets hem.
O sköld, o svärd, ärrprydda båda, vittnen af
Så mången kämpes nederlag, er tid är slut.
Förrosten nu i stoftets hägn, ofarliga!
Kom, gosse, tom är grottan, intet finns der mer.

HYLLOS.

Hvad vill du företaga nu med denna skatt?

EUBULOS.

Begrafva den, för den är jorden öppnad här.

HYLLOS.

Så sköna vapen, skönare än menskohand
Förmått dem smida, offrar du så gagnlöst opp.
Skänk mig dem hellre, eller lös dig guld för dem.

EUBULOS.

De burits af din konung och af min engång,

Af Telamoniern Ajas. När han seglade
Från denna ö till Trojas långa fejd, då gaf
Han i min vård dem. Vårda vill jag dem också;
Så sänk dem ned i grafven.

HYLLOS.

Ja, jag lyder dig,
Fast denna gång jag lyder med bedröfvelse.
Så ligg då, pansar, oberömdt i mullens djup,
Hjelm, sköld och svärd, förrosten gagnlöst äfven der.
O, att mig hellre unnats se er smycka än
En räddare af Salamis' förtryckta folk.
Men se, Tekmessa kommer med sin ledsven hit,
Och fremlingen, vid alla gudar, underbart
Till lifvet uppväckt åter.

EUBULOS.

Skynda, skynda snabbt,
Tag qvistarne af fläderbusken, kasta dem
I grafven ned på vapnen, hopa massor snart,
Att ej ett oinvigdt, förrädiskt öga må
Upptäcka hvad de hölja.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. TEKMESSA MED SIN LEDSVEN.
EURYSAKES.

TEKMESSA.

Jag förnimmer ljud
Af menskoröster. Sakta, har man märkt oss ren?

LEDSVENNEN.

Ja, drottning.

TEKMESSA.

Gosse, stanna! Finnas många der?

LEDSVENNEN.

Eubulos blott och Hyllos, andra ser jag ej.

TEKMESSA.

Se efter än, gif akt på allt. Eurysakes,
Din blick är mera öfvad, spana du, hvad märks?

EURYSAKES.

Två män allenast varsnar jag, den ene ung,
Af ålder böjd den andre, båda torftiga
Och vapenlösa båda.

TEKMESSA.

Ingen fara då,
Låt oss gå närmre. Hör man om jag talar ren?

EUBULOS.

Välkommen åter, drottning, från ditt ädla värf
Att räcka hjelp och bistånd. Om jag anar rätt,
Är denna fremlings räddning nu din glada lön.

TEKMESSA.

Eubulos se, betrakta honom, märker du
En likhet ej?

EUBULOS.

En likhet, drottning, säg med hvem?

TEKMESSA.

Du frågar! O, när fordom detta ögonpar
Än ägde synens gåfva, var min högsta fröjd
Att se på denna likhet.

EUBULOS.

Såg du ynglingen
Förut i tiden?

TEKMESSA.

Från den stund, han dagen såg.

EUBULOS.

Du väcker min förundran. Af den drägt han bär
Kan jag ej sluta annat, än att född han blef
För torftigt lottad, för att bli bemärkt af dig.

TEKMESSA.

Se på hans anlet, gamle, liknar detta ej
Ett anlet, som du skådat förr i bättre dar
Och aldrig sen förgätit?

EUBULOS.

Dessa anletsdrag
De röja blott en längre tids försakelser,
Än denne unge fremling tyckes räkna år.
De varit sköna. Nöd, knappt öfverstånden nöd
Tycks härjat dem.

TEKMESSA.

Min arma, arma gosse, ja!

EUBULOS.

Kanhända, om ej denna dödens blekhet låg
Uppå hans trotsigt böjda läppar, om hans kind
Bar färg af lif, om ögat ägde eld och glans,
Såg jag — —

TEKMESSA.

Hvad såg du, skynda, svara, säg mig hvad?

EUBULOS.

Såg jag — dock nej, hvem ser väl det omöjliga?

TEKMESSA.

Säg ut, kanske omöjligt syns, hvad möjligt är.

EUBULOS.

Såg jag en likhet, oförklarlig, underbar,
Hos denne med min fordne — — Nej, för ärorikt,
För stort, för vördnadsbjudande är detta namn,
Jag vågar ej det nämna till jemförelse.

TEKMESSA.

Säg ut, säg att han liknar Ajas, säg det fritt.

EUBULOS.

Nå väl, han liknar Ajas, nekas kan det ej,
Men som en blek, nyss vaknad morgon liknar dag.

TEKMESSA.

Dag kan väl bli af denna morgon ock engång;
Så gläds i hoppet, se din konungs son står här.

EUBULOS.

Omöjligt, ädla drottning, du är vilseförd.

Lägg icke till ditt olycksmått, nog stort förut,
Den bittra rågan af en falsk, förrädisk fröjd.

EURYSAKES.

Du vågar tvifla, fast min moders ord du hört.

TEKMESSA.

Skall jag ej känna rösten af mitt eget barn?
Mitt öra hör ju stämman, fast min blick är skum.

EUBULOS.

Omöjligt! Röst kan likna lätt en annan röst,
Som anlet anlet.

EURYSAKES.

Snart förgår mitt tålamod.

TEKMESSA.

Jag kände genast honom, och han kände mig
Från första stund. Mot tusen tungors vittnesmål
Bestode våra hjertans intyg, mitt och hans.

EUBULOS.

Säg, har man sändt dig, yngling, att bedraga oss?

EURYSAKES.

Bedraga?

TEKMESSA.

Gamle, hvilken gud förblindar dig?

HYLLOS.

Hur kan du tveka längre, fader, allt är klart.

EUBULOS.

Förunderligt, men död, död är Eurysakes,

Och grafven, drottning, återger ej lefvande,
Blott skuggor, och en skugga är dock denne ej.

EURYSAKES.

Har nu din oförskämda mun fått orda nog,
Och har jag nog fördragit? Är jag talgild nu?
Så hör då, fräcke tviflare, förtrampade,
Ledbrutne mask, vanbörding, skamförgätne slaf,
Hundöga!

TEKMESSA.

Milde gudar! Gosse, hejda dig!

EUBULOS.

O drottning, drottning, stilla, nämn ett ord ej mer!

EURYSAKES.

Misstrogne, slöe menskobild, förstockade,
Stenhårda panna, ägde jag ett svärd i hand,
Jag klöf den för att visa dig Eurysakes.

TEKMESSA.

Mitt ögas ljus, mitt hjertas återfunna tröst,
Stäck af din vrede, storma ej! Den trognaste
Bland våra få, snart nämnda vänner, hotar du.

EUBULOS.

Tyst, drottning, tyst! Nej sluta icke du, håll på!
Den ljufvaste bland syner ser jag, när jag ser
Dig flamma så i vrede. Låt mig skåda än
Ditt ögas blixtar, låt mig se din kind i glöd,
Håll på!

EURYSAKES.

Du man, vansinnig är du, ömkansvärd,
Långt mer än straffvärd, då du för min harm ej
räds.

EUBULOS.

Jag faller, unge furste, ned för dina knän
Och kysser dessa fötter, som dig burit hit.
Ja, du är son af Ajas, sådan var ock han,
Så såg han ut, när vreden färgade hans hy,
Och under åskmörk panna blicken ljungade;
Just sådan stod han i min åsyn mången gång.
Min herrskare, min konungs son, nu konung sjelf,
Min ädle konung, saknad, efterlängtad, sörjd
I långa år, välkommen gudahägnad nu!

TEKMESSA.

Du tviflar då ej längre?

EUBULOS.

Tvifla! O, när nyss
Han kom halfslocknad, härjad, blek, hvem undrar
väl
Att jag i honom icke kände Ajas straxt?
Nu har han lifvats, lågat såsom hjelten förr,
Nu har min ungdoms konung jag i honom sett.

TEKMESSA.

Ack, häftig, snaruppbrusande, lättretad var
Hans store fader äfven, deraf kom hans fall.

Jag ber till Zeus, allherrskarn, till Athene ock,
Hans myndigborna dotter, att de måtte ge,
Hvad Ajas blef förmenadt, åt hans arma son:
Lugn håg och tålsam vishet, gudars bästa skänk.
O gosse, återgifven nyss åt denna famn
Så utan allt, så hjelplös, maktlös, vapenlös,
Som när den dig emottog i din födslostund,
Hur djerfs du röja vrede? Göm dig, skyggande
För menskors ögon, stilla i din moders hägn,
Att hon ej snart för alltid mister dig igen.

HYLLOS.

Nej, drottning, nu skall handlas.

TEKMESSA.

Äfven du?

EUBULOS.

Och jag.
Ja ögonblicket ger all framtid dess gestalt;
Så skyndom!

EURYSAKES.

Vapen, vapen!

EUBULOS.

Hyllos, ila du
Kring Salamis från trakt till trakt, från hem till hem,
Och kalla våra vänner. Säg, att Ajas' son,
Den saknade, den väntade är här, att här

De skola samlas alla till sin konungs värn.
Fort gosse!

HYLLOS.

Nu skall ingen kylig tvekan mer
Förlama deras armar, nu skall våld bli stäckt
Med våld. Jag skyndar.

TEKMESSA.

Stanna, dröj! Ack, vårt förderf
Bereds af detta öfvermod.

EUBULOS.

För sent. Han hör
Ej mer din varning.

TEKMESSA.

Olycksfödde gubbe, säg
Hvi äggade du ynglingen till detta dåd?
Vår ofärd är för handen. O Eurysakes,
Kom i din moders armar, låt mig famna dig
Ännu engång, den sista. Innan denna dag
Har nått sin qväll, är af din morgon blefven qväll,
En qväll, som hunnit natten, förrn den ägt sin dag;
Ty hvem skall oss beskydda?

EURYSAKES.

Svärd, hvar får jag ett?
Min vänstra hand i lösen för ett dubbelsvärd
I denna högra!

EUBULOS.

Ja, ja, Ajas lefver än,
Den stolte Telamoniern lyfter högt ännu
Sitt hufvud bland oss, eldig, modig, trotsande.
Lycksalig du bland mödrar, drottning, du, som födt
Åt detta land, din ädle makes fosterland,
En räddare.

TEKMESSA.

O, säg en räddning sökande,
Så nämns det rätta ordet.

EURYSAKES.

Finns en fattigdom
Mer tung än min? Den ringaste bland varelser
Har medel dock till sitt försvar, en tand, en klo,
En gadd, om aldrig mera; jag är vapenlös.
Jag, född till konung, har till värn blott denna hand,
Min tomma hand.

EUBULOS.

Hell furste, slå all ängslan bort!
Var rik, var trygg, var väpnad, tag ditt kungaarf,
Här göms det.

EURYSAKES.

Hvad, i grafven?

EUBULOS.

Ja, i denna graf.
Här finns din store faders mig förtrodda lån;
Tag du det nu.

EURYSAKES.

Hvad hör jag? När du hoppar ned
På fläderbusken, ljuder det som vapenklang.

EUBULOS.

Se här!

EURYSAKES.

En sköld!

EUBULOS.

Här!

EURYSAKES.

Pansar!

EUBULOS.

Här!

EURYSAKES.

En hjelm, ett svärd!
O, att jag ägde perlor, diamanter, guld,
Mer än i hjelm och harnesk rymdes, rikare
Än någon konung blef du, gamle, trogne man,
Med detta allt till lösen för den skatt, du spart.
Nu skynda upp tillbaka, öka din förtjenst,
Kom hjelp mig lägga detta harnesk an också.
Se, hjelmen bär jag redan.

EUBULOS.

Herrligt pryder den.

EURYSAKES.

Fäst noga alla spännen.

EUBULOS.

Detta pansar är
Som om för dig det vore smidt, så passar det.
Hur lik du är din fader nu i denna skrud!
Mitt öga tåras, fast mitt hjerta fylls af fröjd.

TEKMESSA.

Hvad görs, hvad förehafves, vapenkläds min son?

EURYSAKES.

Märk moder, märk, jag sluter dig i jern och stål,
När jublande jag famnar dig i denna stund.

TEKMESSA.

O famn! O Ajas, Ajas! Flydda glada dar
På Xanthos stränder! Gosse, tryck mig hårdare
Emot din hårda barm ännu! Så var jag van
Att famnas af din fader förr, när segersäll
Han kom från sina strider. O, hur mjukt det känns
Ett pansar, när derinom göms ett älskadt bröst!

EUBULOS.

Blir skruden tung, o konung? Du är yngre, du
Än Ajas, när han bar den, och din styrka är
Ännu ej återkommen.

TEKMESSA.

Ack, din kind är sval,
Min älskling, stel och kylig är din hand också,
Af hafvets köld förlamad.

EURYSAKES.

Snart, o moder, snart
Skall glädjen ge mig krafter åter.

TEKMESSA.

Kom dock nu,
Kom följ mig till min boning, att min trogna vård
Får egnas dig, att denna hand får tvätta bort
Från dina lemmar saltet, som förstenar dem.
Kom, älskling!

EUBULOS.

Följ din moder, hennes råd är godt.
Vid sådan vård skall domningen försvinna snart,
Och af en gud fördubblad makt du återfå.

EURYSAKES.

Skall jag gå bort och lemna dig i våda här?
Behöfs mitt skydd ej, gamle?

EUBULOS.

Konung, tveka ej;
Ån råder lugn, men dröj ej, snart är stormen lös.

EURYSAKES.

Så skyndom, moder. Tröttsam var mig leken nyss
Mot bränningar och vågor, jag förnimmer det.
Min kropp känns trög, och ovant sviker mig allt mer
Min styrka, så behöflig nu; jag blygs derför.

(De gå.)

SJETTE SCENEN.

EUBULOS
(allena).

EUBULOS.

De gå, men svag och vacklande är gossens gång,
Min unge, dyre konungs. Alltför våldsam var
Helt visst hans kamp för räddning mot den starkaste
Bland jättar, hafvet. Måtte under gudars hägn
Hans moders trogna omsorg kunna återge
Hans lemmar lif och styrka. Ack, ett ögonblick
Förmådde vreden färga nyss hans bleka kind;
Hur var han då ej herrlig! O, den älskade
Skall han väl synas sådan än engång, när snart
De våra samlas, skall hans återvunna kraft
Ge mod åt deras? Skoningslöst förlorad är
Han annars, han och alla vi, hans trogna här.
Men hvad? En väpnad skara nalkas skyndande,
Om vänlig, om fiendtlig vet jag ej. Dock se,
Jag skönjer Rhaistes bland dem. Ve, nu återstår
För oss ej räddning mera. Oss? Hvem aktar oss?
Må vi förgås. Men dig, min unge konung, dig
Skall samma öde drabba!

SJUNDE SCENEN.

EUBULOS. RHAISTES, MED EN SKARA FOLK.

RHAISTES.

Ändtligt har jag nu

På klar och öppen gerning öfverraskat dig,
Du dolske räf, som hittills gått i mörker kring
Och snappat undersåters hjertan från vår kung.
Nu är du fången på ditt dåd; ditt straff beredt.
Så gripen honom J, min konungs trogne män,
Ty han är den som skickat ynglingen, sin son,
Att vidt kring detta Salamis med hejdlöst trots
Predika krig och uppror. Hans är sagan om
Att Ajas' ättling vore återkommen hit.
O lögn, o fräckhet utan like! Af en slaf,
Ur hafvet räddad, skapar han en kungason.
Hvar är han? Visa denne son af Ajas fram;
Oss lyster skåda honom, säg, hvar gömmes han?
Så kärt du skattar lifvet, dröj med svaret ej;
Vår tid är kort.

EUBULOS.

På dig vill jag ej slösa ord,
Jag har förspillt för många på din nedrighet.
Men er, mitt hemlands söner, som åt våldet nu
Af tvång ert bistånd räcken, er förkunnar jag,
Att kommen är i verklighet Eurysakes.
Hvem är då konung, hvem bör rättvist helsas här
Som herrskare af alla: den som fordomdags,
Med oss jemnbördig, var vår like, eller den
Som stammar ner från gudaborna drottar, från
En ändlös rad af våra fäders konungar?

Så tveken ej i valet, kasten modigt af
Eröfrarns ok och hyllen såsom herre den,
Som födseln ernat spiran.

FOLKET.

Gamle man, för oss
Är konung den, som väldet har, som äger makt
Att straffa och belöna. Tänkte du som vi,
Du vore icke fånge nu och hotades
Med död och jämmer.

EUBULOS.

Usla menskoherrlighet!
Sjelf tiggarns hund, som svälter med sin ägare,
Går i hans spår palatsets rika bord förbi,
Försakar, umbär, lider för sin trohet gladt
Och fruktar ingen hunger så, som kärlekens.
Att slicka en förhatlig hand blott för dess makt,
Att byta herrar, ockra med tillgifvenhet,
Kan menniskan allena.

FOLKET.

Bitter var du förr,
Och samma bittra sinne, gamle, följer dig
Ännu i döden.

RHAISTES.

Akten på hans vanvett ej!
Hans mått är fullt, för våra fötter låge han
I blod nu redan, blefve han ej stum som död;

Nu skall hans arga tunga nödgas gagna oss.
Så se då, oförsynte, detta dragna svärd,
Och välj, om du vill känna i din barm dess udd,
Om du vill yppa, hvar din hyckelkonung döljs.

EUBULOS.

Du frågar?

RHAISTES.

Och på svaret väger lif och död.

EUBULOS.

Så hör då: här, här i mitt hjerta göms min kung;
Sök honom der med klingan, ingen hindrar dig.

FOLKET.

Vansinnige, är lifvet dig så värdelöst?

EUBULOS.

Det vore så, om döden kunde skrämma mig.

RHAISTES.

Välan, men tala skall du, yppa, likafullt
Hvar den jag söker främst, din kung, är undangömd.
Har djerfhet du att våga trotsa svärdets hot,
Skall gisslet, långsamt brukadt, dock få makt med dig.
Låt oss begynna genast, hit med spön, J män!

EUBULOS.

O blixt i natten, Hyllos!

FOLKET.

Rhaistes se, gif akt,
Din fiende är nära.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. HYLLOS, MED EN SKARA BEVÄPNADE.

HYLLOS.

Kröker du ett hår
På gubbens hufvud, gäller det ditt usla lif.

RHAISTES.

O blygd, en öfvermäktig skara, och för den
I spetsen fiskarns vilde son! Mig söker han,
Mig främst, bland alla. Skynden vänner, sluten er
Omkring er herrskares förtrogne. Värjom af
Med mod hvart anfall. Må vi rygga steg för steg.

HYLLOS.

Hit med er höfding, lemnen villigt Rhaistes ut
I våra händer.

FOLKET.

Utan svärdshugg sker det ej.

HYLLOS.

Så pröfvom svärden.

(Strid. Rhaistes med sitt folk tränges tillbaka och förföljes.)

NIONDE SCENEN.

EUBULOS

(allena).

EUBULOS.

Börja, sorgsna förespel
Till värre, större, sorgligare strider än!

Så vill vårt öde. Undan viker Rhaistes nu,
Men han skall återkomma i sin konungs här,
Och hvad, hvad blir då slutet? Gudar, skydden den,
Hvars unga lif är dyrast. Jag, årbrutne man,
Kan ej för honom kämpa mer, kan falla blott,
Men faller glad sen honom jag fått skåda här.
Dock tyst, Leontes kommer, hasta synes han.

TIONDE SCENEN.

EUBULOS. LEONTES.

LEONTES.

Besinningslöst du handlat, gamle, djerfve man,
Då sådan storm du lössläppt, sändt din son kring ön
Att hejdlöst krig förkunna, väcka upp till våld
En öfvermakt, som slumrat. Hvem skall styra den,
Hvem stäcka af dess härjning? Hvar är främlingen?
Hvar göms han, svara? Frälsas måste han.

EUBULOS.

På dig,
Du unge furste, litar jag förtröstansfullt,
Och vet att dig kan anförtros min hemlighet.
Så hör: der i min ringa koja finns vår kung.
Den gudasände vårdas af sin moder der,
Att snart, sen stela saltet från hans lemmar tvåtts,
I kraft och fägring träda vapensmyckad fram.

LEONTES.

Stort är ditt tal om vapen. Drömbedragne, hvem
Har kunnat skaffa honom dessa?

EUBULOS.

Jag.

LEONTES.

Hvad prål!
En staf kanske, en bruten åra ägde du
Att räcka honom.

EUBULOS.

Furste, mot din vapenskrud,
Fast stark och herrlig, byttes knappast hans, var viss;
Den bars af Ajas fordom.

LEONTES.

Hjeltens största skatt;
Du skulle ägt den?

EUBULOS.

Vänta, vill du skåda den?
Dröj blott en stund, kanhända är i gudars hägn
Min unge konung redan tvagen, vapenklädd
Och färdig att dig möta. Jag vill skynda straxt
Och kalla honom.

(Går.)

ELFTE SCENEN.

LEONTES
(allena).

LEONTES.

Underbara makt af jern,
O öde, hvem kan böja af din stela arm,
När du vill krossa? Är Leiokritos tyrann?
Bort det! Ett hjerta mera varmt och kärleksfullt
Har Salamis ej fostrat. Blott när ödet vill
Hans son förderfva, måste iskallt hat ta in
Det rum, der mildhet ständigt förr var hemmastadd.
Förgäfves, sen den djerfve fiskarynglingen
Spridt ryktet att Eurysakes var anländ, har
Min fader jag bestormat, bedt om skonsamhet
För Ajas' son, vår återkomne herrskare.
Förgäfves! Böner, föreställningar och hot
Med gudars hämnd och vrede, ingenting förmår
Beveka nu den aldrig svårbevekte förr.
Välan, min tärning fallit: hvad mig återstår,
Är ställa jern mot jern och trots mot trots, att gå
Mot ödet med dess öfvermakt, det rättas makt.
Men lif, mitt varma unga lif, farväl, farväl!
Din honungs ljufva blomning, att få sluta den
I dödens vinter räknar jag för vinning nu.
Dock, tomma tankar viken! Handling kräfves här.
Jag ser att skaror strömma hit från skilda håll

Med brokigt skilda vapen. Gubbar, ynglingar
Och männer, alla, alla synas hasta hit;
Storm, uppror, strid är nära.

TOLFTE SCENEN.

LEONTES. HYLLOS. SKAROR AF FOLK.

HYLLOS
(återkommande med en flock beväpnade).

Fegt har Rhaistes flytt,
Den skalluppskrämda hjorten lik, och undgått oss;
Hans stund skall komma.

EN ANKOMMANDE SKARA.

Hyllos, denna mötesplats
Bestämde du. Hvar finna vi Eurysakes?

HYLLOS.

Säg du, Leontes, svara hvar, ifall du vet.

EN ANNAN SKARA.

Du har väl oss ej gäckat yngling? Ve dig då.

HYLLOS
(till Leontes).

Du såg väl honom, gick han till vårt hem kanske?

LEONTES.

Höj opp din blick och varsna blott, der kommer han.

HYLLOS.

Hur stolt och herrlig, skåden folk! vår konung der.

EN GAMMAL MAN.

O syn, se Ajas, Ajas! Lögn var deras tal,
Som sagt att Ajas fallit; se han lefver än.

EN ANNAN.

Mitt hjerta sprängs af glädje, hell min ungdoms kung!

EN TREDJE.

Hur skön, hur oförändrad!

EN FJERDE.

Höge gudar, har
Ej Hades rum för sina stora döda mer,
Då så de återvända?

EN TRUPP YNGLINGAR.

Hvem han vara må,
Om Ajas, om Eurysakes, till kamp, till strid!
Vi följe honom mot förtryckarn, hell vår drott!

EN GAMMAL KRIGARE.

Rätt så, J unge! Herrska skall på Salamis
Den som allena äger rätt att herrska här;
Men våld skall hejdas, brytas. Väl är Ajas död,
Jag sjelf och dessa krigskamrater veta det,
Vi, som vid Troja gråtit öfver hjeltens stoft;
Men qvinnan, som syns nalkas, henne känna vi,
Hon är Tekmessa, åldrad, men sig lik ännu;
Och ynglingen vid hennes sida — —

EN ANNAN KRIGARE.

Fadrens bild.
O mins du, broder, när han flög från man till man,
Emellan oss på sköldar lyftad högt mot skyn?

FÖRSTA KRIGAREN.

Det var en qväll på Xanthos' strand.

ANDRA KRIGAREN.

Då var han barn,
Nu fyller han sin store faders mått, som om
Vi hjelten fått tillbaka. Dock försigtighet!
Der står Leontes, är ej han fiendtlig nu?

TRETTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EURYSAKES. TEKMESSA. EUBULOS.

EUBULOS
(till Leontes).

Se furste, har han vapen?

EURYSAKES
(till densamme).

Ädle yngling, du
Min räddare ur dödens kalla armar nyss,
Tag mot min tack, kär är mig nu din skänk, mitt lif,
Sen jag fått svärd i handen att försvara det.

FOLKET.

Hell, hell vår unge konung, son af Ajas, hell!

EURYSAKES.

Djupt tränger till mitt hjerta denna helsning, folk,
Och värdig skall jag visa mig den sköna lott
Att eder konung vara.

FOLKET.

Hell dig, för oss an,
Kom, för oss mot förtryckarn!

EURYSAKES.

Nu, Leontes, hör,
Hör dessa skarors jubelrop och svara sen,
Om jag ej äger trygghet, om jag frukta bör
Din faders välde längre?

TEKMESSA.

Son, nej, trotsa ej!

LEONTES.

Till er, o Salaminska männer, vänder jag
Mitt ord, förrn det af stridstumultets vilda dån
Snart öfverröstas. Hören och behjerten det!
Ej vill jag nämna mina sorger, hvilken kamp
Mitt inre kämpat, innan hit jag kom, beredd
Till uppror mot den, mig bland menskor kärast är.
Ett säger jag: nödvändighetens tvång har makt
Att krossa mig, ej böja från det rätta af.
Till handling derför medan tid oss ges ännu!
Sen er omkring, i glesa hopar samlens J
Till värn för denne, många knappt beväpnade;
Kring drotten, kring Leiokritos, min fader, står
En tallös skara, bättre rustad, ordnad mer
Och all sin makt och välfärd skådande i hans.
Besinnen nu om dessa (hvad som ofelbart
Skall ske) af Ajas' vapen känna Ajas' son
Och samfäldt falla öfver honom, honom blott;
Hur skall han kunna värja af sin ofärd då?

Förkrossas skall han hjelplöst, återvunnen knappt
Åt lifvet nyss och af sin dödskamp mattad än.
Nej sådant får ej hända, vexla måste han
Sin vapenrustning, byta den mot min i dag
Och vilseleda stormen.

FOLKET.

Samma ungdom ger
Åt bådas drag en likhet, som förvillar lätt;
Kanhända skall det lyckas.

LEONTES.

Sen, den hjelm jag bär
Har Karisk skärm, en dylik äger hans jemväl.
Om nu vi fälla dessa värn på pannan djupt,
Hvem mäktar väl oss känna?

FOLKET.

Vist är detta råd,
Så vist som ädelt, derför, konung, tag det an.

EURYSAKES.

Är det din mening?

FOLKET.

Varsamhetens likaså.

EURYSAKES.

Måhända; hören åter min. Är jag er kung,
För att af spiran pröfva blott dess tyngd, men ej
Dess fröjder? Skall jag vaka för ert land, för er,
Och undanskjutas från min ädla lön, min rätt

Att få beskatta faran främst, hvar fara finns?
Nej, min är bästa lotten. Skall jag vänta, tills
Ej segerns ära är jungfrulig mer, men är
En annans älskarinna?

TEKMESSA.

Lyssna, lyssna folk!
O ljufva stund, o bittra stund, o moders fröjd
Och moders bäfvan, hvilka känslor likna er?
Jag darrar för din våda, barn, och tjusas dock
I djupa hjertat, då din unga själ förstår
Att älska vådans ära. Följ då, följ din håg,
Dess ledning sviker icke.

FOLKET.

Drottning, hejda bör
Du detta mod, ej egga det. Hans lif är vårt,
På hans beror vår välfärd.

TEKMESSA.

Han är Ajas' son.

EUBULOS.

O konung, stäng ditt öra ej för folkets röst.
Din store fader hörde ofta den och lät
Sin starka vilja böjas, som ett rör, af den.
Du står ej ensam, faller också ensam ej;
Nej tusen, tusen stå och falla jemte dig;
Så tänk på oss tillika.

EURYSAKES.

Hvad begären J,
Hvad önsken J? Min vapenskrud, så är ert tal,
Skall locka alla fiender mot mig, nå väl:
Skall jag, för att ej krossas sjelf, förleda dem
Att krossa denne? Har Leontes räddat mig,
För att af mig till återskänk få död för lif?

LEONTES.

Just denna gåfva, konung, vore hvad du bäst
Mig kunde ge. Säg, menar du att lifvets lott,
Mot dödens hållen, vore mig den kärare?
Af höge gudar manad, går jag pligtens väg
Emot min fader, rosenströdd är banan ej.
Men om ett grand af tacksamhet du tror mig värd,
Så neka mig det medel ej, som bäst förmår
Ge följd åt hvad jag göra kan till ditt försvar:
Gif mig din rustning! Låt mig utan ändamål
Ej offra, hvad jag offrar. Skall jag dö, nå väl,
Förmena mig ej glädjen att få dö, sen jag
I mån af mensklig svaghet uppfyllt gudars bud.
Gif mig din rustning, konung!

TEKMESSA.

Ser du, ädelmod,
O son, finns äfven!

FOLKET.

Drottning, böj hans håg, att han

Beviljar denne ynglings bön, så sannt han vill
Vårt bistånd röna. Hvad Leontes kraft förmår
Det känna vi; din sons är än oss obekant.

EURYSAKES.

Ha, vill man hålla denne för den starkare,
Så må han pröfva, må han ta det läge fritt,
Der bäst hans kraft kan lysa. Jag skall veta, jag,
Att finna faran, utan att den söker mig.
Ja, låt oss täfla. Följ, Leontes! Folk, ditt ord
Skall efterkommas. Är jag nu dig obekant,
Skall du mig lära känna. Märk dock först: din kung,
Han lyder nu, men vill befalla nästa gång.

FEMTE AKTEN.

Samma landskap, som i föregående akt. Lätt skymning öfver nejden.

FÖRSTA SCENEN.

TEKMESSA MED SIN LEDSVEN.

TEKMESSA.

Hur långt har solen hunnit nedom skogen ren?
Säg mig, min ledsven, färgas skyn af purpur än?
Jag känner qvällens ljufva svalka kring min kind,
Fast inga flägtar röras. Blir det natt engång?

LEDSVENNEN.

Ännu är dagen vaken, fast med mattadt ljus.
O drottning, blod kan hinna spillas ymnigt än,
Förrän dess färg ej skrämmer skådarns öga mer.

TEKMESSA.

Så skall då striden vara länge än. O Zeus!
Naturen lugnas, stormarne i dagens barm,
De somna förrän dagen; menskans stormar blott
Försmå att hvila, trotsa vaksamt natten sjelf;
Blott natten, sänd af döden, stillar allt.

LEDSVENNEN.

Var glad,
Var icke sorgsen, drottning, mer; må striden fritt
Förlängas, segern följer ju de våra nu.

TEKMESSA.

Så tycks det, prisad vare Zeus.

LEDSVENNEN.

Långt närmare
Begyntes kampen. Länge ljöd af vapenbrak
Och stridsrop nejden, åsklikt först, sen mattare,
Tills allt försvann i fjerran, ljudlöst vittnande,
Att fienden trängs undan mer och mer.

TEKMESSA.

Du såg
De båda unga furstarne, min son och den,
Som blef hans vapenbroder, begge smyckade
Till strid i bytta skrudar. Säg mig, lyste de
Förnimbart öfver mängden?

LEDSVENNEN.

Som på himlens hvalf
Orions tvenne stjernor.

TEKMESSA.

Och emellan dem,
De två, dem sjelfva, såg du ingen skilnad, barn?
Fanns hos den ena eller andra ingenting
Som gaf ett företräde? Bar den ena ej

Sitt hufvud högre, syntes han ej skönare
Till skick och anlet, manlig mer och mera djerf,
Bekräftande med blickens trots sin herrskarbörd?
Hur var det, gosse?

LEDSVENNEN.

Drottning, fordrar du ett svar
Som moder till den ena?

TEKMESSA.

Svaga hjerta, o
Hur genomskinligt och hur obevakadt bor
Du ej i modersbarmen! Nej, min ledsven, nej!
Det svar, jag fordrar, vore sanning främst af allt.

LEDSVENNEN.

Då säger jag, att ingen fanns, som kunnat se
Hos någondera af de båda drottarne
I glans, i kraft, i ädelt skick en olikhet;
Men som två örnar, kretsande kring fjällets topp,
Så lika voro båda. Pansarskruden blott
Och deras hjelmar, olikt prydda, skilde dem.

TEKMESSA.

Och anletsdragen?

LEDSVENNEN.

Något, innan skärmarne
Från fastare tillspända hjelmar föllo ned
Och sänkte öfver blick och panna skuggor djupt.
Men när det skett vid stridstrumpetens första ljud,

Och dager sedan föll på deras kinder blott
Och ungdomsfriska läppar, då, då hade knappt
Du sjelf, om dina ögons ljus du ägt ännu,
På annat än på deras vapen skiljt dem åt.

TEKMESSA.

Så lika voro båda?

LEDSVENNEN.

Ja, så undransvärdt.

TEKMESSA.

O du, som bär egiden på jungfrulig arm,
Med makt att skydda skaror eller krossa dem,
Stridvana, segerskiftande gudinna du!
Förnim min bön, en moders denna gång dock ej;
Jag vet en sådan vore ju för obekant,
För ringa, för att finna väg till dig, till dig,
Du otamdt höga, aldrig menskligt kufvade.
Nej, hvad jag beder flödar ur en källa fram,
Så ren, så obesmittad af hvad menskligt är,
Som sprang den ur ditt sinne. Derför hör min bön —
Ur tacksamhetens helga källa flödar den!
Omhägna i den långa stridens vilda ras
Vår hjelpare, den ädle, tappre ynglingen!
Sträck mild din sköld för honom, hvar en vingad pil,
Ett uddhvasst spjut hans hjerta söker; spräng hvar hop,

Som skockar sig fiendtlig, der hans bana går,
Att han ej öfvermannas! Öka du hans kraft
Att föra svärdet eldigt, mäktigt, segersällt,
Tills, höljd af ära, ändtligt han det sänka får
För den, hvars makt han grundat! Den! Gudinna, tål
En suck jemväl för honom dock! Om ära ej,
Om skydd ej vågar den dig be: om skonsamhet
Bönfaller den allenast. Låt din vrede ej
För fadrens misstag drabba hans förföljda son;
Göm Ajas' brott i glömska; dårskap var dess rot,
En dårskap, stränga straffarinna, sänd af dig!
Tyst, ljud! O, har min arma suck, svårblidkade,
Förtörnat dig? Hör striden närmas åter, hör!

LEDSVENNEN.

Du irrar, herrskarinna.

TEKMESSA.

Hör jag ej ett gny
Ur fjerran åter, gosse, doft, men tydligt dock?
Athenes hämnd har vaknat, ve mig, arma, ve!
De våra vika, nalkas. Lyssna, hör hvad brus!

LEDSVENNEN.

Det är den sista vågens dödssuck blott, hvars ljud
Oss når från uddens långt aflägsna yttre strand.
Haf tålamod och ansträng ej ditt öra så;
Snart tystnar allt. Jag skönjer, vidt som blicken når,

Hur vattnen börja spegla mer och mer och gå
Till nattlig hvila.

TEKMESSA.

Lyssna! svärdshugg, vapenbrak,
Fast dämpadt genom vida bygders mellanrum,
Förnimbart dock!

LEDSVENNEN.

Du villas. Bortom dälden der
På höga fjällets hjessa satt i cedrarne
En flock af dufvor. Vet, en falk slog ned bland
dem,
Nu hör du deras vingslag.

TEKMESSA.

Är jag obekant
Med dessa ljud, o gosse, dessa helsningar
Från Ares, der sin blodbestänkta ban han går?
Hör jag dem första gången nu, för att lik dig
Förvexla dem med vingslag af en dufvoflock?
O, under år och åter år af fejder satt
Vid Simois' och Xanthos stränder, dag från dag,
Tekmessa förr och såg och hörde striderna.
Som nu, så har hon ofta bäfvat förr, som nu
Hon skärpt sitt öra, längtande att spana ut
Hvart vapenlyckans skifte, oblidt eller blidt.
Då var mig Ajas lärare i hörselns konst,
Nu låter mig Eurysakes ej glömma den.

LEDSVENNEN.

Vid alla gudamakter — —

TEKMESSA.

Hvad bedyrar du?

LEDSVENNEN.

Jag tror att din förnimmelse bekräftas.

TEKMESSA.

Väl!
När sköldar redan dåna högt mot spjut och svärd,
Och luften darrar för trumpetens kopparröst,
Då börjar du att höra. Ack, den vreda mön
Fördrog ej att min tunga nämnde Ajas' namn;
Nu skall hans son förkrossas.

LEDSVENNEN.

Långt, långt borta, än
Är striden, ädla drottning; långsamt närmar sig
Dess dån och buller, hörbart knappt, fast du det hör.
Snart kan det fjermas åter.

TEKMESSA.

Ser du ingenting,
Syns ingen nalkas?

LEDSVENNEN.

Ingen kan jag varsebli.

TEKMESSA.

Det prasslar tydligt bortåt kampens håll, gif akt!

Jag börjar skönja stegen af en skyndande.
Hvem kommer?

LEDSVENNEN.

Underbara aning, ja, jag ser
På många båghålls afstånd, mellan pinierna,
En man, som hastar hitåt.

TEKMESSA.

Kan du skönja ren
Hans anletsdrag, om okänd eller känd han är?

LEDSVENNEN.

Ej än, det skymmer.

TEKMESSA.

Bär han vapen eller ej?

LEDSVENNEN.

Mig tycks att i sin högra hand han bär ett svärd,
Kanske en bila, något ser jag glänsa der.

TEKMESSA.

Oss lär han väl ej hota, hvem han vara må.
Är han ej redan nära?

LEDSVENNEN.

Ja, nu känner jag
På skick och gång vår Hyllos. Hitåt skyndar han.

TEKMESSA.

Med hvilket budskap? Arma barn, bemanna dig!
En glädjetidning bringar han visst ej, när han,
Den djerfvaste bland djerfva, striden öfvergett.

Men hör! han nalkas. Hyllos, länka hit din gång,
Kom, skynda gosse!

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. HYLLOS.

HYLLOS.

Drottning, jag har ilat hit,
För din skull, skickad af din son.

TEKMESSA.

O, lefver han?

HYLLOS.

Väl, att jag här dig funnit.

TEKMESSA.

Svara, lefver han?

HYLLOS.

Helt visst var han ej fallen, när han sände mig.

TEKMESSA.

Välsignad vare allbeskyddarn Zeus, och han,
Som förr en trogen stridskamrat hos Ajas stod,
Härbrytarn Ares. Hjerta hör, Eurysakes
Har nyss ännu på jorden andats, tänkt på mig.
Säg, var hans mod obrutet, var han utan sår,
Stolt, stark och manlig? Svara yngling, svara fort.

HYLLOS.

Osårad syntes sjelf han vara, fast hans skrud

Var blodbestänkt från hjessan till sandalerna,
Och manlig och befallande stod han för mig.

TEKMESSA.

Han sände dig med uppdrag, hvilka voro de?

HYLLOS.

Att föra dig från dessa stränder skyndsamt bort
Till någon holme, någon ö vid kusten, der
Mer gömd du kunde vara.

TEKMESSA.

Himmel, är då allt
Förloradt?

HYLLOS.

Drottning, skynda, kom! Min båt är snart
I ordning att dig motta. Kanske hinner jag
Tillbaka än till striden, innan allt är slut.

TEKMESSA.

Se ditåt, andas icke der Eurysakes?
Mitt lif är der han lefver, annorstädes ej.
För, om du vill, mig närmare till honom, då
Jag följer dig, men bort från honom, — trefallt nej.

HYLLOS.

Hvad står mig då att göra? Drottning, fruktansvärdt
Har lyckan vändt sig, nya stålbeväpnade,
Stridvana skaror strömma till Leiokritos,
Och våra leder glesna. Låt mig rädda dig,
Så länge tid oss unnas.

TEKMESSA.

Hvilket våld kan jag,
Den arma, blinda qvinnan ha att frukta för?
Men om så helgdförgäten och så skoningslös
En född af qvinna vore, att han såg min nöd
Och ville den föröka, hvad förmådde han?
Den finge ej förstoras, om Eurysakes
I lifvet vore; om han dött, den kunde ej.

HYLLOS.

Är det ditt ord, ditt sista?

TEKMESSA.

Mitt beslut du hört.

HYLLOS.

Då skyndar jag tillbaka. Kampen närmar sig;
Jag måste till de våra.

LEDSVENNEN.

Drottning, Hyllos' arm
Syns blöda.

HYLLOS.

Blott en rispa af Timokles' spjut.
Han kastar det ej mera.

TEKMESSA.

Gå ej än, blif qvar,
Låt mig förbinda såret först; min hand är van,
Den varsnar mycket, fast den saknar ögats hjelp.

Min ledsven, fort till källan vid vår boning du,
Att hemta vatten.

HYLLOS.

Vatten! Ja, en kylig dryck
Skall vederqvicka efter brännhet kamp och törst.
Jag dröjer några ögonblick.

TEKMESSA.

Räck mig din arm,
Att jag den undersöka får. Emellertid
Berätta du om striden, säg hur visar sig
I den din unga konung?

HYLLOS.

Akta!

TEKMESSA.

Spjutets udd
Har skurit djupt, en skadad åder blöder än;
En bindel blott att börja med, tills vatten fås.
Hur stred din konung?

HYLLOS.

Lejonväldigt, der han fick.

TEKMESSA.

Fick strida? Yngling, öfverflödigt måste väl
Den lotten honom unnats.

HYLLOS.

Allt från första stund
Bemärkte man hur alla flydde, hvar han kom.

Sjelf drotten, sjelf Leiokritos, våldskonungen,
Som, fastän åldrad, kämpade med ungdomseld,
Vek för din son, som för en pestsjuk, sökte strid
På annat håll och ropte åt de sina högt
Att honom undfly.

TEKMESSA.

O, de bytta vapnens svek!
Än då Leontes, gosse?

HYLLOS.

Honom sökte man,
Kring honom trängdes skarorna, stormhotande,
Som åskmoln kringom fjället.

TEKMESSA.

Och den ädle, han?

HYLLOS.

Stod stark, orubblig, värjande hvart anfall af,
Tills strålen kom, som hjelpte skingra skyarna.

TEKMESSA.

Min son?

HYLLOS.

Just han.

TEKMESSA.

Han räddade sin räddare
I ädel vexling. Hvilket herrligt bud du bär!

HYLLOS.

Så gjorde han, dock ej i ädel vexling blott,

Men gäldande den andres offer tusenfallt.
Ty oupphörligt, hvarje gång han sprängt en hop
Omkring Leontes och från honom skiljts igen,
Såg han den trogna vännen omges af en ny
Och kom med hjelp å nyo. Mera vaksamt har
Ej konungsörnen sväfvande kring rymderna
Sitt öga fäst på nästet, på de sinas bo,
Än han på platsen, der hans vapenbroder stred.
Och sågs en fara hota, var han der, och sågs
Den fjermad åter, kretsade långt borta han.
Så fortfor striden.

TEKMESSA.

Fortfar den ej så ännu?

HYLLOS.

En öfvermäktig skara, förd af Rhaistes, kom
Förstärkande vår fiende till sist. Då bröts
De våras tro på seger, och med tron på den
Var deras motstånd brutet. Spridda, skingrade,
Förföljas, öfverflyglas de och falla nu
På återvägen hitåt.

TEKMESSA.

Än Eurysakes?
Hvad gör han och Leontes? Skynda, svara, säg!

HYLLOS.

De fäkta, drottning, icke skilda mer; de stå
Bredvid hvarandra, sida invid sida, nu,

Som man bland hungertärda vargar ser ett par
Högvuxna fålar kämpa, värnande hvarann.
Blott långsamt ge de vika, sälja hvarje steg
För blod allenast.

TEKMESSA.

Väjer än Leiokritos
Den ene, som tillförne?

HYLLOS.

Blott på afstånd syns
Han öfvervaka striden, ständigt ropande
Med ängslans stämma: akten, döden ej min son,
Den andre endast, den i Ajas' vapenskrud.

TEKMESSA.

Den arme, hvilken sällsam, djup förvillelse
Omtöcknar ej hans sinne. Just sin fiende,
Just den, hvars fall han önskar mest, beskyddar han,
Och vill förgöra honom, som han rädda vill.
Maktlysten må han vara, hjertlös är han ej,
Det märks dock klart. Ett fadershjerta klappar än
Inom hans barm, förlåter, bäfvar, älskar än.
O, den beklagansvärde!

HYLLOS.

Vill du egna mig
Ännu din sista omsorg, är din ledsven här.

TEKMESSA.

Så släck din törst och räck mig vattenkärlet sen
Och armen äfven.

HYLLOS.

Hör, hvad rop, hvad vapenbrak,
Hvad sorl, ren nära! Drottning, låt mig rädda dig!
Du vill det ej? Nåväl då, denna svala dryck
Har styrkt mig, lifvat mina krafter underbart;
Mitt sår är ringa, striden kallar mig, jag går.

(Går.)

TREDJE SCENEN.

TEKMESSA MED SIN LEDSVEN.

TEKMESSA.

Ej än.

LEDSVENNEN.

Han är försvunnen.

TEKMESSA.

Djerfva ungdomsmod!
Zeus skydde honom, gudars skydd behöfves snart,
Om ynglingen skall räddas; så allhärjande,
Så närmad hotar faran.

LEDSVENNEN.

Ve, de synas ren!

TEKMESSA.

Hvad ser du?

LEDSVENNEN.

Spridda hopar mellan skogens träd,
På kullarne, på bergen, drottning, öfverallt
Förföljande, förföljda, i förvirrad fart.
Här kommer en.

FJERDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN FLYENDE.

DEN FLYENDE.

O, hjelpen, hjelpen, rädden mig!
Hvar finner jag en tillflykt, en försvarare?
De våra skördas, falla. Sjelfva drottarne,
De två, som längst af alla stodo strömmen mot,
Tätt till hvarandra slutna, äro sprängda nu
Åt skilda håll och föras med dess vilda brus.
Förbi är allt.

TEKMESSA.

Feghjertade, bort med ditt skrän;
Tag båt vid stranden, fräls ditt arma lif och tig!

LEDSVENNEN.

Den usle! Ha, han följer oförskämdt ditt råd.

TEKMESSA.

Vill du ej göra likaså?

LEDSVENNEN.

Nej, drottning, nej,
Dig öfverger jag icke, minst i denna stund.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. RHAISTES
(flyende, upphinnes af Leontes).

LEONTES.

Förgäfves vill du undgå hämnden; se mitt svärd
Är öfver dig, du niding, gör din räkning kort.

RHAISTES.

Röst, anlet! O, hvad villa! Ser jag, furste, dig,
Min egen konungs ädle son? Förbarmande,
Om du i verkligheten är, hvad du mig syns!
Jag kastar mig på jorden ned för dig i bön:
Tag ej mitt lif, tag lösen! Se mitt hus är rikt,
Jag äger gods, klenoder, länderier, guld;
Tag mycket eller litet, endast skona mig
Och döda icke!

LEONTES.

Ödmjuk är du nu; du var
Ej sådan, när du hetsade din skara nyss
Mot mig och mina vänner.

RHAISTES.

Straffa ej ett fel,
Som kom af min förvillelse, mitt misstag blott.
Hur kunde jag dig känna i den skrud du bär?
I denna skymning för vår fiende, för den
Som hotade din faders välde höll jag dig,
Och lydde blott min konungs vilja, då jag stred.

Men se, jag kastar mina vapen bort och står,
Som obeväpnad, bedjande inför dig nu
Och tigger dig om lifvet.

LEONTES.

Gå! För ädelt är
Det svärd jag bär, att straffa dig, gå vapenlös
Och vittna om din nesa.

(Vänder sig bort.)

RHAISTES.

Dock till återskänk,
För lifvets gåfva, tag min gåfva, denna dolk.

LEONTES.

Giftfyllda orm, du stungit mig; men lof ske Zeus,
Än har jag kraft att hämnas.

(Stöter ned Rhaistes.)

RHAISTES
(döende).

O Erinnyer,
Er, er är skulden, att mitt jern ej tog mer djupt.
Er var jag genom lifvet, blir i döden er.

(Dör.)

LEONTES
(sättande sig ned på en häll).

Mitt bröst är träffadt, skuggor skymma ren min syn,
Den långa nattens antåg tyst bebådande.
Nu, Dike, är ditt offer redt, förblöder snart
Och hvilar qvalförlossadt på ditt altar sen.

O ljufva fröjd af döden, när den kröner sist
En kamp, som för det rätta kämpats lifvet ut.
Hvad vore kungaspiran mig, hvad lifvets lust
Af ungdom, kärlek, njutning, mot min visshet nu,
Att ingenting skall skilja mig från henne mer,
Den gudahöga, som jag helgat lif och död?

TEKMESSA.

Jag hör din stämma, dyre, och jag känner den
Och ropar ve och tusenfaldigt ve, när jag
Af dina ord förnimmer att du sårad är.
Kan intet till din räddning göras, kan jag ej
Dig bistå?

LEONTES.

Fåfängt, drottning, bjuder du din hjelp.

TEKMESSA.

Försmå den blinda qvinnans omsorg ej, hon ser
Med sina fingerspetsar och sitt hjerta än.
Kom, om du mäktar komma, eller kommer jag
Till dig, säg hur du önskar.

LEONTES.

Låt mig slumra hän
I stilla ro. Min lefnad var min sorg; min död,
Den blir min glädje, låt mig ostörd äga den.
Men efter ödet vänligt unnat mig en vän,
Att anförtro min enda afskedshelsning åt,
Så tag den nu och för den till Leiokritos.

Säg honom, att den sista suck Leontes drog,
Var egnad honom för hans faderskärleks skull,
Det skall den gamle trösta, ty jag känner djupt,
Att han behöfver tröstas, då han hör mitt fall.
Säg honom ändtligt ytterst, att mitt hopp står fast
På vår förening åter, när i Hades' natt
Ej kungamantelns skimmer bländar mer hans syn;
Ty här var det ej hat, men pligt, som skiljde oss.
Men stridens svallvåg brusar hit. Min sista kraft,
Räck till att än den mota!

(Stiger svigtande upp och ställer sig stridsfärdig.)

SJETTE SCENEN.

DE FÖRRE. LEIOKRITOS
(häftigt framrusande).

LEIOKRITOS.

Ha, en lycklig syn!
Har jag dig slutligt funnit, folkförledare?

(Hugger ned Leontes.)

Tag detta för min spira, som din fräcka hand
Har velat från mig rycka. Se, så slute städs
Hvar oförvägen störare af landets fred.

TEKMESSA.

Ve, trefallt, fyrfallt, ljude ve och klagan här!

LEIOKRITOS.

Så är det gjordt, och nu i glädje vänder jag

Mig bort från denne, bort från blod och fasor, bort
Från hat och vrede, främst till den, som segren gaf,
Och gaf mitt välde trygghet genom dennes fall.
Zeus, konung öfver konungar, allherskare,
Tag mot den tack jag egnar dig på böjda knän,
Och hör med blidhet åter, när för hägn och nåd
Jag lofvar åt ditt altar hekatombers gärd.
Ett vet jag dock, ett offer, dig långt kärare,
Än feta stycken af förblödda hjordars kött,
Det är ett bränneoffer, då, när menskan, rörd
Af dig till mildhet, bränner upp sitt hat, sin hämnd.
Det offret kan jag helga dig i denna stund.
Hitåt, mitt folk, er konung kallar, närmen er!

(Till folket, som samlas omkring honom.)

Sen! Den, som stod mitt välde efter, ligger der,
Och ingen fruktan tvingar mig att strida mer;
Så spriden er åt alla håll och ropen frid,
Frid och försoning öfverallt, förlåtelse
Åt dem, som felat, nåd och kärlek åt enhvar:
Må intet blod mer flyta, blod har flutit nog.
Förkunnen det, förkunnen för Leontes främst,
Hvarhelst han träffas, att hans faders famn är tom
Och väntar honom, skynden!

(Folket skingrar sig.)

TEKMESSA.

Olycksfödde man!

Är du i verkligheten den, du vara tycks,
Leiokritos, då tusen gånger ve dig, ve!

LEIOKRITOS.

Hvem är, som stör med verop djerft min segerfröjd?
Ha, är det du, osälla? Så jag kallar dig,
Fast med ditt namn ej obekant, ty säkert är
Du den Tekmessa, om hvars ankomst hit jag sport.

TEKMESSA.

Du gissat rätt, du blinda mål för Dikes hämnd.

LEIOKRITOS.

Blind är du sjelf, för gudars hämnd ett mål också.

TEKMESSA.

Ve och förtviflan öfver dig!

LEIOKRITOS.

Men nåd och frid
Utöfver dig, du arma moder, om af nåd,
Af frid du mer kan hugnas. O, din bitterhet
Är mig ej svårförklarlig; låt den mildras dock.
Om ödet mig har tvungit att beröfva dig
Din största fröjd i lifvet, så behjerta väl,
Att tvång, ej vilja, vållade hvad ondt dig skett.
Hvad dig kan återgäldas för din son, var viss,
Det skall bli gäldadt: aktning, kärlek, vård och skydd
På denna ö, om hemvist här du välja vill.
Om du vill flytta hädan till ett annat land,
Det vare fjerran eller nära, skall ett skepp

Med vald besättning och med håfvors öfverflöd
Ledsaga dig: allenast lägg din vrede ned,
Den bränner djupt mitt sinne.

TEKMESSA.

Som hvart vänligt ord
Af dig mitt sinne bränner. Ledsven, tag min hand
Och för mig till den fallne!

LEIOKRITOS.

Räck din hand åt mig,
En lika villig ledsven, men dig värdare.

TEKMESSA
(böjande sig ned bredvid den fallne).

O dyra stängel, skördad i din ålders vår!

LEIOKRITOS.

Du ser en menskoplantas ofta skedda lott.

TEKMESSA.

Ack, snart skall den, som gjutit detta ädla blod,
Förnimma hvems han gjutit.

LEIOKRITOS.

Qvinna, hota ej!
Hot stärker ej den svaga, hennes makt är sorg.

TEKMESSA.

Min sorg, fast stor, är ringa mot hvad din skall bli.

LEIOKRITOS.

Din spåkonst skrämmer lika litet, som ditt hot.

TEKMESSA
(lossande Leontes' hjelm och upplyftande hans hufvud).
Se detta anlet och bekräfta hvad jag spått.

LEIOKRITOS.
Leontes!

TEKMESSA.
Känner fadren ändtligt nu sin son?

LEIOKRITOS.
Leontes!

TEKMESSA.
Ja, det ädla offret nämndes så.

LEIOKRITOS.
Leontes! Har ohjelpligt gudars straff mig nått,
Är allt förbi?

TEKMESSA.
Ditt skarpa jern har skurit djupt
Och öppnat lifvets fängselboning; död är qvar.

LEIOKRITOS.
Död för mitt svärd, död! O, hur är ej menniskan
Inför de höge, evige ett ringa ting;
I all sin storhets allvar knappt en lek för dem!
Så må hon akta deras vilja, icke sin.
Ty handlar hon för egen skuld, för deras ej,
Skall hvad hon gör blott göra hennes undergång.
Död för mitt svärd! Så gudar, var ert stränga råd.
Död, och hvad bittrast kännes, död med hat kanske

Som lifvets sista känsla i sin barm mot den,
Som tusen gånger velat ge sitt lif för hans!

TEKMESSA.

Nej, om din sorg kan mildras af ett trösteord,
Så hör det: in i döden än han höll dig kär.

LEIOKRITOS.

Hvem gaf dig denna visshet?

TEKMESSA.

Han, hans sista suck,
Hans sista helsning egnad dig, just när du kom.

LEIOKRITOS.

O, dyra barnahjerta, fick du sådan lön?
Dock, fast din kärlek öker tusenfallt min skuld,
Är den min tröst tillika. Så, Leontes, har
Af dig i döden, som i lifvet, jag mitt allt.
O, att likväl jag kunnat mindre älska dig
Och mera följt din maning, när så mången gång
För maktens falska skimmer du mig varnade!
Men höll jag väl för min skull kungaspiran kär?
Nej, blott för din; att kunna ge den dig i arf
Betryggad, vördad, fruktad, derför stridde jag
Mot dig, mot gudar, menskor, ja emot mig sjelf.
Och nu, du mina drömmars kung på Salamis,
Sof utan kungakrona, men dess sorger fri;
Sof i de höga gudars hägn, hvars rätter du
På jorden hägnat! Jag får icke somna så.

Dock må jag tömma utan klagan denna kalk,
I visshet att den räckts mig af de himmelska,
För att ock jag bevittna skulle deras makt.
Ja, rördt af deras vilja blir det svåra lätt,
Och möjligt hvad omöjligt synts, det vittnar jag.

TEKMESSA.

Hör opp, vår fiende du varit, är det än,
Dock sönderslita dina ord mitt innersta.

LEIOKRITOS.

Hvad kallar du mig fiende? På jorden blott
Bor fiendskap; jag tillhör icke jorden mer.
Min verld är lugn, är Hades, der Leontes bor.

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN KRIGARE
(framstörtande).

KRIGAREN.

Jag ilat hit, i spåren följd af fienden.
Upp, konung, om ditt välde du försvara vill,
Det hotas.

LEIOKRITOS.

Hotas? Maktlöst når mig nu allt hot.

KRIGAREN.

Nej, tro mitt ord och undra öfver stridens spel,
Hur den för ringa orsak plötsligt vexla kan.
Du såg vår seger, tryggad syntes den. Nåväl,

Vi förde fram ditt budskap till de kämpande,
Vi ropte ut försoning, frid, förlåtelse,
Och nämnde att ditt svärd ren nått Eurysakes.
Då höjde den, vi hållit för Leontes, djerft
Sin hjelm från pannan, straffande med anletsdrag
Och ord för lögn vår sägen. Konung, om du sett
De dina då i denna stund. Ej höjdes mer
Ett svärd, en lans; förstenad syntes en, som om
Han sett en död upplefva; andra brusto ut
I klagan, tolkande sin aning, att din son
Var den, som fallit, fallit för sin faders svärd.

LEIOKRITOS.

O hårda sanning!

KRIGAREN.

Mängden, konung, drog sig bort
Från tummelplatsen, yttrande med ohöljdt trots,
Att för Leontes ensam, för hans herrskarrätt,
De gått till striden.

LEIOKRITOS.

Som hans arma fader sjelf.

KRIGAREN.

Nu storma våra fiender, församlade,
Förstärkta åter. Motstånd frestas knappast mer.
Hör, hör, de komma, nalkas! Skynda, rädda dig!

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EURYSAKES. EUBULOS. HYLLOS, MED EN TRUPP BEVÄPNADE.

EUBULOS.

Jag varsnar mannen.

HYLLOS.

Hitåt, konung; han är här!

EURYSAKES
(höjande sitt svärd öfver Leiokritos).

Dig har jag sökt. Nu vörda gudars straff och dö!

LEIOKRITOS
(slående svärdet ur hans hand).

Bort yngling, rör ej den åt döden vigde, du;
För högre makter faller han, men ej för dig!
Se detta blod på spetsen af mitt blanka svärd,
Det stammar från mitt hjerta, vill tillbaka dit.
Men du, tag hvad så afundsvärdt dig synes, tag
En konungs namn och välde: Hades' skuggor ha
Ej större tomhet, endast större frid än de.
Jag sjelf, jag säger lifvets svek ett långt farväl.

(Kastar sig på sitt svärd och dör.)

EURYSAKES.

O moder, min är segern, gläds jag herrskar nu.

TEKMESSA.

Beherrska då din stolta glädje främst och tänk
På segrarns pligter: saktmod, mildhet, tacksamhet.

EURYSAKES.

Rättvisa ock, lägg denna till. Välan, mitt kall
Begynner jag med tacksamhet. Du döde, du
Min trogne vapenbroder, dig tillhör den främst,
Näst alla höga gudar, som beskyddat mig.
O att du lefde, att jag finge höja dig
I glans invid min sida, tills på Salamis
Två tvillingsstjernor dyrkades, som fästets två.
Men du är fallen, glänser snart i minnet blott!
Eubulos, Hyllos, trogne vänner, er förtror
Jag nu hans lemning, bringen den i edert tjäll,
Tills med en grafvård, stoltare än någon kungs,
Jag får den hedra: vänten sjelfve sen er lön!
Och äfven er, er andra alla, som för mig
Ej skytt att möta döden, egnar jag min tack
Och lofvar vedergällning. Svika skall jag ej,
Dock välja andra medel, än tyrannen valt.
Ty icke vill jag plundra mina fiender,
Att mina vänner rikta, som hans vana var.
Och nu, o moder, svara, är jag qvitt min skuld
Af saktmod, mildhet, tacksamhet?

TEKMESSA.

Betalningen
Du börjat blott, dock gläder denna början mig.

EURYSAKES.

En fordran än, rättvisan, återstår, och den

Skall gäldas ock till sista skärf. Se hit, mitt folk,
Här ligger den, som vållat blodsutgjutelsen
På denna ö, och vid hans sida den, som var
Hans bundsförvandt i arghet. Männer, samlen er
Och släpen båda, herrskarn och hans tjenare,
Högst upp på vilda Xuthosbergets kala topp,
När dit J hunnit, sliten deras skrudar af
Och lemnen deras nakna kroppar skyddlöst qvar,
Att luftens hungertärda gamar lättare
Må finna dem och mätta sig med deras kött.

TEKMESSA.

Son, hvilken omild gudom gaf dig detta råd?

EURYSAKES.

Rättvisans heliga gudinna, Dike sjelf.

TEKMESSA.

Hon vill ej att du kräfver sådan hämnd af den,
Som gaf den ädlaste bland dina vänner lif.

FOLKET.

För sonens skull, o konung, skona nu hans far.

EURYSAKES.

Sin lön får sonen, fadren han må få sitt straff.

TEKMESSA.

Du nämnde Dike, bjuder hon dig rycka djerft
Från underjordens stränga makter deras rätt,
Då du åt gamar, ej åt dem den döde ger?

EURYSAKES.

Ej fattar jag hur gudars rätt förnärmas kan
Deraf att denne, utan graf, blir gamars rof.

TEKMESSA.

Kortsynta barnatanke, hvad du irrar lätt!
Hvem tillhör väl den döde, den som slutat af
Sin räkning ren med menskor, om ej gudarne?
Se blott mot qvällens skyar, lär dig lag af dem!
En stund de skimrat under fästet, nästa stund
Ger fästet dem i stilla skurar åter bort
Åt deras ursprung, jorden. Fattar bilden du?
Som de, så sändas ock ur Hades' dunkla djup
Utaf dess gudar svaga töckenbilder opp,
Att gå en tid i dagens ljus med menskonamn.
Du ser dem skifta, stråla, mulna, sörja, le
I dag; kanske i morgon ren är leken slut.
Men strängt tillbaka kräfva gudarne sitt lån,
Och ve den menska, som dem djerfs förhålla det.
O, du mitt hjertas älskling, trotsa icke dem:
Låt lätt min varning finna vägen till ditt bröst,
Och gif åt jorden denne! Bröt han ock, nåväl,
Så bryt ej du!

FOLKET.

Hör konung, hör din moders råd,
Ty strafflöst vägrar ingen här den döde graf.

EURYSAKES.

Väl fruktar jag ej underjordens gudar, om
De himmelska jag vördar genom dennes straff;
Dock, dyra öga, moder, vill jag lyda dig.
Slå bort din oro, jordas skall min fiende,
För din skull offerhedrad som en skattad vän.
Ej kan mitt sinne berga hatets natt, när ditt
Deröfver outtömligt kastar solljus blott,
Du hviloglömska källa af försonlighet!
Nej, redas skall Leiokritos en graf också
Invid hans sons, min hätske oväns vid min väns,
Och gömmas skall med båda ock i mullens djup,
Hvad kämpar älska att i griften äga än,
Den trogna vapenskruden: pansar, svärd och hjelm.
En vård, konstnärligt formad, skall jag ställa sen
På fadrens som på sonens graf, med bådas namn
Och äreskrifter huggna in i marmorn djupt.
Men kommer sen en obekant till denna ö,
Ser dessa namn och frågar häpnande: var ej
Den döde här er konungs bittre fiende?
Hvem har då, medan herrskarn lefver än i glans,
Djerfts för hans ögon resa denna minnessten?
Då skall det svaras: ädle fremling, undra ej!
Två makter gjort det, starkare än herrskarn här:
Ett sonligt hjertas kärlek och en moders bön.

SMÄRRE DIKTER.

III.

De två.

I palatsets salar glimma
Tusen lampor, sollikt klara.
Och i ljusets strömmar simma
Dofter fina, underbara.

Allt är ordnadt. Gäster komma,
Svindlande på lyckans branter;
Höstar vissna, vårar blomma
Mellan guld och diamanter.

Nu blir tyst, helt tyst för stunden,
Som till andakt allt sig skickar.
Festens hjelte står i runden,
Ren ett mål för allas blickar.

Han är brudgum. Ordnar smycka,
Stjernor tynga högtidsskruden;
Med en himmel full af lycka
Väntar han den sköna bruden.

Och hon kommer. Af sin fader
Ömt ledsagad ses hon skrida
Mellan höga gästers rader
Till sin höge brudgums sida.

Är hon lycklig, kan hon sakna
Någon sällhet än på jorden,
Kan väl mer en önskan vakna,
Som ej ren är uppfylld vorden?

Ack, hon står der blek i glansen,
Den hon tyckes varsna föga,
Locken darrar under kransen,
Tårar skymma hennes öga.

Vigselns fråga, föreläsen,
Hörs blott läppens ja besvara;
Med sin tanke, med sitt väsen
Tycks hon fjerran, fjerran vara.

Utanför palatset svallar
Mot en ödslig klippstrand hafvet,
Fjället med sin krans af tallar
Är i mörker ren begrafvet.

På den skumomstänkta hällen
Kan du dock en vålnad röja.
Ensam i den kulna qvällen
Ses en yngling än der dröja.

Hösten sina stormmoln skockar,
Men han syns dock icke vika,
Daggen stelnar i hans lockar,
Men för honom är det lika.

Hafvets hvita bränning strömmar
Mot hans skuldra öfver fjället.
O, han gått med sina drömmar,
Blott hans skugga är på stället.

O, när hjerta är som hjerta,
Hvilken enhet mellan tvenne!
Honom se i nattens svärta,
I palatsets strålglans henne.

Nattens mörker, dagens flamma,
Allt det bittra, allt det glada,
Blir det icke allt detsamma,
O, när lifvets rot fått skada!

Fåfäng önskan.

Otaliga vågor vandra
På hafvets glänsande ban,
O, vore jag bland de andra
En bölja i ocean.
Så liknöjd djupt i mitt sinne,
Så sorglöst kylig och klar,
Så utan ett enda minne
Från flydda sällare dar.

Dock, skulle en våg jag vara,
Densamme jag vore väl då;
Här går jag ju bland en skara
Af svala vågor också.
De skämta med fröjd och smärta,

På lek de tåras och le
Blott jag har mitt brinnande hjerta,
O, vore jag utan som de!

I en ung flickas minnesbok.

Varm på fästet lyste vårens sol,
Öfver fälten dagg och fjärlar blänkte,
Och på ängen stod en ung viol.
Vet du hvad den täcka blomman tänkte?

Jo, hon tänkte: o, hur ljuft att här
Lefva, tjusa, hoppas, le och njuta!
Du, som mig i ljus och färger klär,
Låt min blomning aldrig, aldrig sluta!

Så hon bad. Var det en fåfäng bön?
Var det fröjd hon sökte eller smärta?
Bad hon om att vara ung och skön
Till sin kind blott eller till sitt hjerta?

Bed som blomman, blomma du jemväl,
Lif och tjusning älskar lifvets engel;
Bed som hon, men för din blomstersjäl,
Ty förgänglig är din blomsterstängel.

Till fruntimren.

(Vid Theologie Doktерspromotionen i Helsingfors 1857.)

När ynglingen sin helsning bringar Er,
I själen eldad, kransad gladt om pannan,
Åt edra kinders färg han priset ger,
Han hyllar blomningen; vår hyllning är en annan.
Vi älska lifvets vårglans, äfven vi;
Men den, som varar än, sen vårar gått förbi.

Vi hunnit pröfva åren mer, än han;
Ack, hvad de skänka vexlar om likt vinden.
På ängen bleknar blomman, bäst hon brann;
En annan lott, än hon, har blomman ej på kinden.
Hvem älskar henne ej, den dag hon ler?
Men det blir än en dag, då syns hon icke mer.

En blomma finns, den vi vår hyllning ge,
En helsoört för glädjen, som·för smärtan.
Den heter kärlek. Blyg, ej skimrande,
Den fostras tålig, gömd i Edra varma hjertan.
Först der den hela kan, den blickar fram,
I svaghet full af kraft, och ljuf, fast allvarsam.

För fröjd och tröst från vaggan till vår graf,
Från dar, som farit hän, till dar som komma,
För alla tårar, dem hon torkat af,
Vår hyllning egna vi åt denna gömda blomma.
Hon runnit upp ur evighetens frö,
O, låten henne här ej blekna, vissna, dö!

En ..

Hvem a..

Men det bl..

ÖFVERSÄTTNINGAR
OCH
EFTERBILDNINGAR.

Flickan i dörren.

På sitt sträckta vingepar
Sväfvar högt i skyn en falk,
Och hans blick, mot jorden vänd,
Hvilar nu uppå en dörr.
Men i dörrn en flicka står,
Tvår sitt hvita anlete,
Slätar sina ögonbryn.
Bländande är hennes hals,
Såsom snön på bergen är.

Nära till en gosse står,
Talar så med sakta röst:
"O, min sköna flicka, du!
Knyt din halsduk bättre till;
Jag förblindas af din glans,
Och mitt hjerta svider re'n."

Den vackra tolken.

Upp mot Gravo drog han, Paschan Mustaj,
Och omkring den höga muren föllo
Många af hans kämpar. Nu om qvällen,
När i herrskarns öfver Gravo boning,
I Nikolos, Turkar höllo måltid,
Bådo de om vatten. Ingen annan
Än Nikolos dotter kände språket;
Men den sköna ropte till sin moder:
"Skynda, goda moder, opp på föttren;
Dessa Turkar vilja hafva vatten."

Modren uppsteg straxt och kom med vatten.
Alla drucko; blott den unga Muza
Drack ej, utan bad en bön till modren:
"Ädla fru, med er må himlen vara,
Men förunna mig er sköna dotter
Till en trogen maka!" "Skämta icke,

Paschans krigare", hörs modren svara,
"Länge sedan är min dotter lofvad
Zekulo, den stolte Jankos slägting.
Henne skänkte han af högrödt siden
Trenne öfvermåttan granna drägter,
Tre agraffer utaf guld och trenne
Diamanter af en sådan klarhet,
Att vid skenet man kan spisa qvällsvard,
Kan vid midnatt, som om middag vore,
Tio hästar sko. Fördenskull, kämpe,
Kan åt dig ej flickan ges till maka."

Sorgsen satt vid hennes vägran gossen,
Talte ej ett ord och slöt om natten
Ej sitt öga; men vid dagens ankomst
Sprang han opp på sina käcka fötter,
Gick till Paschans tält och talte detta:
"Höge Pascha, ibland alla sköna,
Som ditt vida rike åt dig skattar,
Finns af himmelsk skönhet här en flicka,
Kunnig i vårt språk, Nikolos dotter,
Hans, som kallas herre öfver Gravo."

Paschan låter kalla Grefven. Vänligt
Talar han till honom: "Är det sanning,
Som af ryktet säges, att din dotter

Vore öfvermåttan skön och älskvärd?
Vill du gifva henne mig till maka?"

Oförändrad svarar åter fadren:
"Skön och huld och älskvärd är min dotter,
Men för längese'n, som brud, förlofvad.
Zekulo, den stolte Jankos slägting,
Skänkte henne trenne sidendrägter,
Tre agraffer utaf guld och trenne
Diamanter."
Vänligt talar Paschan:
"Om så är, välan! min vän, Nikolo!
Låt den sköna flickan med sin brudgum
Komma till mig, att hon må förklara,
Hvem af båda hon vill välja."
Smärta
Intog Grefven då han hörde detta.
Kommen hem, ett bref han sänder genast
Till Zekulo, till Woivodens slägting.
"Zekulo, din sköna brud vill Paschan
Söka röfva från dig; derför skynda,
Kom blott till min boning, och vi tåga
Begge se'n till Paschans tält. I morgon
Måste flickan säga hvem hon väljer."

Ynglingen har knappast läsit brefvet,
När sin häst, den snabbaste, han sadlar,
Med sig tar trehundrade vasaller
Och om qvällen sent till Grefven kommer.
Knappt förlidna voro natt och gryning,
När till Paschan brud och brudgum tåga.
Och de nalkas honom, och med ljufva
Ord begynner Turken: "Sköna flicka,
Välj och säg med hvem du önskar följa,
Följa med Zekulo, eller maka
Åt en Pascha bli?"
Och flickan åter
(Så af modren var hon undervisad)
Svarar hastigt: "På det gröna gräset
Vill jag hellre stå med dig, o herre,
Än med Zekulo på högrödt siden."

Vredgad höjer Zekulo sin stämma:
"Är då detta nu din tro och kärlek,
Som åt mig du vid din Gud har svurit!
Fort, du falska, gif mig blott tillbaka
Mina skänker, följ se'n hvem du lyster.
Räck blott ut din hand." Bedragen räckte
Hon den ut, att återge hans skänker,
Men en giftig huggorm bet den genast.
Zekulo drog ut sin hvassa sabel,

Afhögg hennes högra hand, den fala,
Och till Paschan sade: "Gläd dig, herre!
Denna högra hand var min besittning,
Tag hvad öfrigt är, och sitt ha båda."

Harmfull ropar Paschan: "Djerfve yngling,
Och du vågar sådant i min divan?
Är du modig, såsom dristig, yngling,
Upp, och ut till tvekamp då!" Zekulo
Tog med glädje upp hans maning. Båda
Redo med sitt sällskap ut på fältet.
Lyckan var likväl mot Paschan oblid,
Och Zekulo, med sin hvassa klinga,
Klyfver man och sadel. Så bekom dig
Ditt förräderi, bedragna flicka.

Den blodige sonen. *)

"Hvadan kommer, hvadan kommer
Du, min käcke son?"
"Ned från stranden, ned från stranden,
O min moder kär!"

"Säg, hvad har du gjort vid stranden,
Du, min käcke son?"
"Mina hästar der jag vattnat,
O min moder kär!"

"Hvem har mullbestänkt din tröja,
Du, min käcke son?"
"Hästens hofvar, hästens hofvar,
O min moder kär!"

"Hvaraf är ditt svärd så blodigt,
Du, min käcke son?"

*) Se Schröters Finnische Runen.

"Bloden är min enda broders,
O min moder kär!"

"Säg, hvart ärnar nu du färdas,
Du, min käcke son?"
"Långt, långt hän till andra länder,
O min moder kär!"

"Lemnar du din gamle fader,
Du, min käcke son?"
"Må han hugga ved i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lemnar du din gamla moder,
Du, min käcke son?"
"Må hon sitta gömd och spinna,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lemnar du din unga maka,
Du, min käcke son?"
"Må hon pryda sig för andra,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Lemnar du din son, den späde,
Du, min käcke son?"
"Må han gå till skol'n, att agas,
O min moder kär!"

"Lemnar du din späda dotter,
Du, min käcke son?"
"Må hon söka bär i skogen,
Aldrig önska se mig åter,
O min moder kär!"

"Säg, när kommer du tillbaka,
Du, min käcke son?"
"När i norr sig dagen tänder,
O min moder kär!"

"När kan dag i norr sig tända,
Du, min käcke son?"
"När som sten på vågen sväfvar,
O min moder kär!"

"När kan sten på vågen sväfva,
Du, min käcke son?"
"När som dun till botten sjunker,
O min moder kär!"

"När kan dun till botten sjunka,
Du, min käcke son?"
"När till doms vi samlas alla,
O min moder kär!"

Finska runor.

I.

Såsom barn jag gick att valla,
Späd ännu, att drifva fåren,
Hög som fadrens knä, till växten,
Lång, såsom min moders slända.
Guld jag fäste på min tinning,
Blåa trådar kring mitt anlet,
Kring mitt hufvud silfverbindeln.
Kom en röfvare från skogen,
En fiendtlig man från snåret;
Guldet tog han från min tinning,
Blåa garnet från mitt anlet,
Från mitt hufvud silfverbindeln.
Tårögd kom jag hem tillbaka,

Och min far mig såg från fönstret.
"Torka tåren bort, min flicka,
Kom i boden utan smycken;
Der finns kista uppå kista,
Fäst på dig af allt det bästa.
Mången fästman frågar sedan:
Hvems är flickan, hvems är jungfrun,
Hvems den undersköna bruden?
O, att jag den sköna finge!
När hon framgick, blänkte klacken,
Stod hon stilla, lyste väggen,
Satt hon, spratt af glädje jorden".

II.

Gök, min älskling, låt dig höra,
Vidga strupen, brun som sanden,
Höj ditt bröst, som bönan brokigt,
Ljufva gäst från södern svara:
Går en vecka jag i lockar,
Utan hufva huru länge?
Månne ett år, månne tvenne,
Månne hela lifvet genom,
Eller knappt ett år kanhända?

Vid Ekorre-skytte.

Skogens blomma, markens fägnad,
Som på grenen har din boning,
Och på qvisten har din gunga!
Gnaga trädet, bit på kotten,
Medan jag min båge spänner
Och i ordning ställer pilen.

Början af Kalevala.

(Första upplagan.)

Nu mig göres lust i hågen,
I mitt hufvud bor en tanke,
Lust jag har att börja runor,
Laga mig tillreds att sjunga.

Du min vän, min gode broder,
Ädle språk-kamrat, ej ofta
Händer att vi här förenas,
Börja samtal med hvarandra,
Här i dessa öde-trakter,

Dessa sorgsna nordanländer.
Lägg då hand i hand och foga
Hake i den andra haken,
För att sjunga goda qväden,
Sköna ord tillhopa sätta,
Att de ädle dem må höra,
Sångens vänner dem förnimma
Bland den ungdom, nu här uppgår,
Bland den skara, som här växer;
Dessa ord, som gåfva fångna,
Dessa ljufva sånger, tagna
Från den gamle Wäinös bälte,
Under Ilmarinens ässja,
Ned från Kaukomielis svärdsudd,
Joukahainens båges bana,
Från det innersta af Pohja,
Och från Kalevalas moar.

Dessa sjöng min fader fordom,
Då till yxan skaft han täljde,
Dessa lärde mig min moder,
Under det hon vred sin slända,
Bringade sin ten i rullning.

Ännu andra ord det finnes,
Dem jag fångat, dem jag lärt mig,

Plockat opp vid vägens sida;
Dem jag brutit har från ljungen,
Rifvit lös från skogens buskar,
Från de späda skotten dragit,
Under det jag gick att valla,
Gick som barn att vakta hjorden,
Efter Muurikki den svarta,
Den med fläckar märkta Kimmo.

Hundra ord jag hemtat dädan,
Tusen ämnen för att sjunga;
Sångerna uti ett nystan,
I en bundt jag sammanhvälfde,
Lade nystanet på kälken,
Bundten i min lilla släde.
Länge har min sång i kölden,
Länge i det dolda varit;
Nu jag vill ur kylan sången,
Visorna ur kölden hemta
Hit till hörnet af vår jernbänk,
Ändan af den fasta plankan,
Under dessa sköna sparrar,
Denna vidtberömda takås,
Lossande mitt nystans ända,
Knuten lösande af bundten.

Så en vacker sång jag sjunger,
Låter väl en herrlig ljuda,
Se'n jag rågens kärna njutit
Och med kornet mig förfriskat.
Om ej öl för handen finnes,
Om ej spisöl mer är öfrigt,
Sjunger jag med torra läppar,
Drillar vid en droppe vatten,
Att den sköna qvällen ända,
Aftonskymningen förjaga,
Kanske nästa morgon möta,
Nästa gryning än förljufva.

Färden till den älskade.

Lappsk Sång. *)

Kasta, sol, din klaraste stråle på Orra-sjön!
Jag ville klättra mig opp till hvarje grantopp,
Visste jag, jag såge blott Orra-sjön.

---

*) Ur Herders Stimmen der Völker in Liedern. Så väl de Lappska, som Grönländska sångerna följa ingen bestämd meter, de sednare i synnerhet äro fullkomligt obundna.

Upp klef jag glad och blickade mot min flicka,
Der mellan blommor hon dröjer nu.

Jag afskar alla qvistar, dess unga friska qvistar,
Alla grenar jag afskar, dess gröna grenar. —

Om jag vingar hade att flyga, kråkans vingar,
Molnens lopp jag följde, och drog till Orra-sjön.

Men mig brista nu vingar, artans vingar,
Fötter, gåsens roende fötter, som skulle mig *föra*
till dig.

Länge nog du väntat, i många dagar,
De skönsta dagar,
Med dina kärliga ögon, med ditt vänliga hjerta.

Och ville du äfven fly mig vida,
Snabbt jag dig hunne ändå.

Hvad är starkt, hvad är fast som jernband eller
flätade vidjor?
Så slingrar sig kärleken kring vår själ,
Och ändrar vilja och tankar.

Gossens vilja är vindens vilja;
Ynglingens tankar, varande tankar.

Ville alla jag höra, alla —
Från vägen jag veke, den rätta vägen.

Ett beslut jag äger, det vill jag följa,
Så vet jag, jag finner min rätta väg.

Begrafnings-Sång.

Grönländsk.

Ve mig, att jag skall se din plats, som nu är tom! Din mor bemödar sig förgäfves att torka dina kläder!

Se! min glädje har gått i det mörka, har gömt sig i berget.

Förr gick jag på aftonen ut och var glad. Jag sträckte ut mina blickar och väntade din ankomst.

Se! du kom, du kom modigt roende bland äldre och yngre. Du kom icke tomhändt från sjön. Din kajack var ständigt lastad med sjöhundar och foglar.

Din mor gjorde opp eld och kokte. Af det kokta,

som du anskaffat, lade din mor för det öfriga folket, och jag fick äfven min del.

Du såg slupens röda vimpel i fjerran, och ropte: der kommer Lars! (köpmannen.)

Du lopp ned till stranden och höll slupens framstäf. Derpå framtog du dina sjöhundar, af hvilka din mor tagit späcket; och för dem fick du tyg och jern.

Men det är nu förbi. Tänker jag på dig, så brusar det i mitt hjerta.

O, att jag kunde gråta som andra, så kunde jag lindra min smärta.

Hvad skall jag önska mig. Sjelfva döden har blifvit mig ljuf nu, men hvem skall försörja min hustru och mina öfriga små barn?

Jag vill ännu lefva en tid; men min glädje skall bli att försaka det, som menniskan annars älskar.

Madagaskariska Sånger.

Herder, som samlat några af Madagaskarernas sånger, beledsagar dem med följande korta företal:

«Ön Madagaskar är delad i en otalig mängd små områden, hvaraf ett och hvart har sin egen furste. Dessa furstar föra oupphörligt krig med hvarandra, och det enda ändamål de hafva med dessa krig, är att göra fångar, hvilka de sälja åt Europeer. Utom oss skulle således dessa folkslag lefva fredligt och lyckligt.

Madagaskarerna äga skicklighet och förstånd, äro redliga och gästfria. De bland dem, som bebo kuststräckorna hafva på goda skäl intet förtroende till främlingar och affatta fördrag med all den försigtighet, klokheten och den finaste urskiljning bjuder. Madagaskars inbyggare äro af naturen muntra. Hos dem gå männerna sysslolösa; qvinnorna arbeta. Musik och dans älska de med passion. Jag har samlat och öfversatt några sånger, hvilka kunna ge oss ett begrepp om deras seder och bruk. De hafva inga verser; deras poesi är icke annat än en mera städad prosa. Deras musik är enkel, mild och alltid sorglig.»

Ett ytterligare prof af okultiverade folkslags sånger tror jag att ej skall trötta de läsare, för hvilka det rent menskliga, i hvad form det än må uppenbara sig, äger något högt och upplyftande. För min del tycker jag att sådana stycken klarare ge bilden af ett folks seder, lif, religion och väsende, än långa resebeskrifningar och ofta ännu längre moderna poemer någonsin mäkta göra det.

---

1. Konungen.*)

Hvad heter Konungen i detta land? — Ampa-
nani. —
Hvar är han? — I den konungsliga hyddan. —
För mig till honom! — Kommer du med öppen
hand? —
Ja, som en vän jag kommer. — Du kan ingå. —
Hell fursten Ampanani! — Dig ock hell, du hvita
man;
Välkommen! Säg, hvad söker du hos oss? — Jag vill
Beskåda detta land. — Din blick och dina steg
De äro fria. Men re'n sjunka skuggorna
Och aftonvardens stund är nära.
På marken breden ut en matta, slafvar,
Betäcken den med breda blad af Bananas,
Frambären ris och mjölk och mogna frukter.
Nehale gå; den skönaste af mina tärnor
Betjene denna främling, hennes unga systrar
Må gläda måltiden med dans och sånger.

*) På lek har jag satt detta stycke och par af de andra i jamber; i den Tyska öfversättningen förekomma desamma, likasom de öfriga, alldeles obundna.

2. Konungen i krig.

Hvem är den fräcke, som vågar utmana Ampanani till kamp? Han fattar sitt kastspjut, beskodt med ett spetsadt ben, och skrider med stora steg öfver slätten. Vid hans sida går hans son; han höjer sig som ett ungt Palmträd på berget.

Stormar, skonen Palmträdet på berget.

Talrika äro hans fiender. Ampanani söker blott en af dem, och finner honom. Tappre ovän, glänsande är ditt rykte. Den första stöten af ditt kastspjut har utgjutit Ampananis blod. Men hans blod flyter ej ohämnadt: du faller och ditt fall är en lösen till flykt för dina krigare. De fly till sina hyddor tillbaka och der förföljer dem döden än. Redan ligger, antänd med flammande beck, hela byn i aska.

Fredligt tåga segrarene tillbaka, och drifva framför sig bölande hjordar, fjettrade fångar och gråtande qvinnor. — Oskyldiga barn, J len, och J ären slafvar!

---

3. Klagan öfver Konungens sons död.

Min son i striden fallit. Mina vänner!
Begråten sonen af er ledare.
Hans lemning till de dödas boning bären.
En högrest mur beskyddar honom, och på muren
Oxhufvuden med stränga horn man fästat.
De dödas boning vörden, deras vrede
Förfärlig är och deras hämnd är våldsam.
Begråten nu min son!

MÄNNERNA.

Ej mer en oväns blod hans arm skall färga,

QVINNORNA.

Ej mer hans läppar andra läppar kyssa.

MÄNNERNA.

Ej jordens frukt skall mer för honom mogna,

QVINNORNA.

Och han ej hvila vid en trogen barm.

MÄNNERNA.

I trädens täta skyl skall han ej sjunga mer,

QVINNORNA.

Ej med en hviskning mer sin flicka locka.

AMPANANI.

Re'n nog af klagan öfver honom. Glädje
På sorgen följe! Kanske re'n i morgon
Vi vandra dit han gått förut.

---

4. Tron de hvita ej.

Tron de hvita ej, Bebyggare af stranden! I våra fäders dagar kommo hvita till denna ö. Man sade till dem: Der är land för edra qvinnor att odla. Varen goda, varen rättrådiga, och blifven våra bröder.

De hvita lofte det, och likväl uppkastade de skansar. En hotande fästning höjde sig. Dundret inspärrades i svalg af koppar. Deras prester ville gifva oss en Gud, den vi icke känne; slutligt talte de om lydnad och slafveri.

Hellre döden! — Lång och förfärlig var striden; men i trots af det dunder de lössläppte, som krossade hela härar, blefvo de alla förintade. Tron de hvita ej.

Nya, starkare och mera talrika tyranner hafva vi sett plantera sina fanor på stranden. Himlen har fäktat för oss. Den har skickat regnskurar, oväder och förgiftade vindar öfver dem. De finnas icke mer, och vi lefve och lefve frie.

Tron de hvita ej, Bebyggare af stranden!

---

5. Zanhar och Niang.*)

Zanhar och Niang hafva skapat verlden.
O Zanhar, ej till dig vår bön vi vände:
Hvi skulle man den gode Guden be?
Blott Niangs vrede, den vi måste stilla.

O Niang, väldige och onde Gud,
Låt dundret ej på våra hjessor rulla;
Befall ej hafvet bryta öfver stranden;
Förskona skörden i sin växt,
Förtorka ej vårt ris, då det skall blomma;
Och öppna våra qvinnors sköten ej
På olycksdagar, tvinga ingen mor
Att kasta ut sin ålders hopp i hafvet. —
Förstör ej, Niang, Zanhars goda verk;
De onda styr du, deras mängd är stor.
O, pläga ej de goda!

---

*) Denna sång är beundransvärdt skönt omskrifven på Svenska af Ingelman. Här återges den efter den Tyska bearbetningen, utan annan ändring, än meterns.

6. Ampanani.

AMPANANI.

Du unga fånge, säg hvad är ditt namn?

VAINA.

Jag heter Vaina.

AMPANANI.

O Vaina, du är skön, som dagens första blick;
Men hvarför falla tårar ur ditt öga?

VAINA.

O Konung, jag en älskling hade.

AMPANANI.

Hvar är han?

VAINA.

Kanske i striden fallen; kanske ock
Har han igenom flykten sökt sin räddning.

AMPANANI.

Låt honom hafva flytt, låt honom vara död;
Jag vill din älskling vara.

VAINA.

O Konung haf medömkan med de tårar,
Som fukta dina fötter!

AMPANANI.

Säg, hvad vill du?

Djerfve yngling, tag detta kastspjut och genomborra din älskarinna!

Ynglingen intogs af fasa, han störtade tre steg tillbaka och betäckte sitt anlete med sina händer. Den ömma flickan kastade på honom blickar, ljufvare än vårens honing, blickar, hvari kärleken skimrade genom tårar. Rasande fattar Konungen det fruktansvärda spjutet; genomborrad är Yauna; hon sjunker ned, hennes ögon sluta sig och den sista sucken sväfvar ur hennes döende mun. Hennes tröstlöse älskare utbrister i ett rop af fasa. Jag har hört detta rop, det har återljudat i *min* själ, och dess åtanke fyller mig med bäfvan. Re'n mottar han dödshugget och neddignar öfver sin älskarinnas lik. —

Olycklige, slumren förenade, slumren i ro i lugnet af grafven.

---

9. Den omenskliga modren.

En mor släpade sin enda dotter till stranden, för att sälja henne åt de hvita.

O min mor, ditt sköte har burit mig, jag är den första frukten af din kärlek: hvad har jag gjort, för att förtjena slafveri? Jag har varit ett stöd för din ålderdom, odlat jorden för dig, och plockat dig frukter; jag har för dig förföljt fiskarna i strömmen, skyddat dig mot kölden, i värmen ledsagat dig till den doftrika skuggan; jag har vakat hos dig, då du sofvit, och jagat insekterna från ditt anlete. O min mor! hvad skall det blifva af dig, utan mig? De penningar, du för mig får, skola icke gifva dig en annan dotter. I elände skall du omkomma, och min största sorg skall vara att ej kunna bispringa dig. O moder! sälj ej din enda dotter!

Fåfänga böner! hon såldes, smiddes i kedjor, fördes på skeppet och förlät för alltid sitt dyra, ljufva fosterland.

---

10. Olycksdagar.

Fruktansvärda Niang, hvarföre öppnade du mitt sköte på en olycksdag?

Hur ljuft är en moders leende, då hon lutar sitt anlete öfver sin förstfödda! Huru förfärligt ögonblic-

ket, då samma mor kastar sin förstfödde i floden, för att beröfva honom ett lif, som hon knappt hann gifva!

Oskyldige varelse, den dag, du ser, är olycklig, och alla de följande stå under dess bedröfliga inflytelse.

Om jag lemnar dig vid lif, skall fulheten fräta blommorna af dina kinder, en häftig feber glöda genom dina ådror. Omhvärfd af plågor skall du uppväxa, pomeransens saft blir bitter på dina läppar; giftiga fläktar skola förbränna den risskörd, dina händer odlat; fiskarne skola utspana dina nät och undvika dem; kall och utan sötma skall din älskades kyss vara, och sorgen följa dig i hennes famn.

Dö, o min son, dö en gång, för att ej tusende gånger dö!

Grymma tvång, förfärliga Niang!

Siciliansk sång. *)

Säg mig, späda Bí, o säg mig,
Hvart du skyndar nu så tidigt.
Än på ingen bergspets gjuter
Morgonrodnaden sin stråle.

Öfverallt på ängens örter
Dallrar daggen än från natten;
Akta dig, att den ej skadar
Dina gullbestänkta vingar.

Ser du, alla blommor slumra
Än i sina gröna knoppar,
Luta än i drömmar hufvu't
Tätt mot sina veka bäddar.

Men du lyfter käck din vinge,
Mäter utan rast din bana,
Säg mig, späda Bi, o säg mig,
Hvart du syftar, hvart så tidigt.

*) Efter Herders bearbetning, äfvensom de sex närmast följ. styckena.

Vill du honing? Icke annat!
Hvila då din lätta vinge;
Jag vill visa dig ett ställe,
Der du ständigt finner honing.

Känner du min hulda Nice?
Nice med de sköna ögon,
Hennes läppar andas sötma,
Outtömlig sötma, ständigt.

På dess sköna rosenläppar,
På min trogna flickas läppar,
Der finns honing, ljuflig honing;
Skynda dit och suga, suga.

Den korta våren.

Spanskt original. *)

Våren är ej evig, flickor,
Våren är ej evig.

---

*) Denna sång och de två nästföljande äro författade af den herrlige skalden Gongora.

Låt er ej af tiden gäckas,
Icke narras af er ungdom;
Tid och ungdom binda kransar
Af för veka blommor.

Våren är ej evig, flickor,
Våren är ej evig.
Snabbt förflyga våra dagar,
Och bevingade af roflust
Komma de, vår fest att störa,
Som Harpyer åter.

Våren är ej evig, flickor,
Våren är ej evig.
Bäst J tron er lefnads-klocka
Morgontimmar er förkunna,
Slår hon redan aftontimmen,
Som er glädje slutar.

Våren är ej evig, flickor,
Våren är ej evig.
Glädjens, då J glädjas kunnen,
Älsken, medan er man älskar,
Innan åldern snart försilfrar
Edra gyllne lockar.

Sorg och glädje.

O, hur vemodsfullt Alcino,
Guadianas Amphion sjunger,
Sjunger lifvets korta glädje,
Lifvets långa sorger sjunger.

Mäktigt slår han an sin djupa,
Gyllne Citras alla strängar,
Att med honom bergen klaga,
Vågorna med honom sucka:
"Kort är stunden, lång är tråna'n,
Glädjen falsk och sorgen trogen."

"Glädjen", sjöng han, "är en blomma,
Som med morgonrodnan vaknar;
Re'n af första solblick mattad,
Vissnar hon, så fort det qvällas."

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:

"Re'n af första solblick mattad,
Vissnar hon, så fort det qvällas."

"Sorgen är en ek, som rotad
Står, lik berget, der den föddes;
Då och då rörs ödets jernkamm
I de sträfva, gröna håren."

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:
"Då och då rörs ödets jernkamm
I de sträfva, gröna håren."

"Som en hind, med pil i hjertat,
Flyr vår snabba lefnad undan,
Och, en mussla, krälar hoppet
Långsamt i de lätta spåren."
"Kort är stunden, lång är tråna'n,
Glädjen falsk och sorgen trogen."

Och med honom klaga bergen,
Vågorna med honom sucka:
"Kort är stunden, lång är tråna'n,
Glädjen falsk och sorgen trogen."

Den sörjande fiskarn.

Uppå en skyhög klippa,
Som i den vilda vågen
Står dag och natt och bjuder
Åt stormen sina sidor;

Der satt den arme fiskarn,
Hans nät låg sträckt på sanden.
Från honom fröjd och lycka
Med älskarinnan flyktat. —
Hur klagade han sorgligt!

Att under honom vågen,
Och bakom honom klippan,
Och rundt kring honom vinden
Hans sorgsna sång besvarte:

”Hur länge, hulda flicka,
Hur länge vill du fly mig,
Vill vara hård som klippan,

Och flyktig såsom vinden?"
Hur klagade han sorgligt!

"Ett år förgått, du hårda,
Se'n från min strand du flydde,
Som, se'n du for, förvildats,
Och stormar som mitt hjerta.

Mitt nät ur handen sjunker,
Som lifvet sjunker hädan,
Mitt hjerta bräcks mot klippan,
Som denna bölja brytes."
Hur klagade han sorgligt!

"Du, som på land och bölja
Ditt rof ej än förfelat,
Som hvarje flykting hinner,
O kärlek, lätta fogel!

Hvad båta dina vingar?
Hvad hjelpa dina pilar?
När hon dig ständigt undflyr,
Som mig mitt allt beröfvat!"
Hur klagade han sorgligt!

Att under honom vågen,
Och bakom honom klippan,
Och rundt kring honom vinden
Hans sorgsna sång besvarte.

Echo.

Spansk sång.

Vid den tysta bäckens vågor
Sjöng Tiren med fuktad blick;
Sjöng för Phyllis sina lågor,
Sjöng sin kärleks ljufva plågor,
Och till svar af Phyllis fick:
"Herde, jag förstår dig ej,
Herde, ack, jag tror det ej."

Kärlek, sjöng han, kärlek bara,
Annan lön jag ej begär;
Vill ej ens din blick mig svara,
Skall jag evigt gäckad vara,
Evigt trogen dock jag är.
"Herde, jag förstår dig ej,
Herde, ack, jag tror det ej."

Du blott är min lefnads stjerna,
Utan dig är lifvet död;
Och jag gaf dock lifvet gerna,
Gaf det tusen gånger gerna,
O Herdinna, om du bjöd.
"Herde, jag förstår dig ej,
Herde, ack, jag tror det ej."

Syns ej du — hvad sorgsna stunder!
Syns du — hvilken oro ny!
Och jag söker dina lunder,
Och jag skyr dem dock derunder,
Kan ej nalkas dig, ej fly.
"Herde, nu förstår jag dig,
Herde, ack, jag älskar dig."

Darthulas grafsång.

Af Ossian.

Flicka från Kola, du sofver!
Selmas strömmar, de blåa, kring dig tiga.
De sörja dig nu, du sista gren
Af Thrutils stam.

O, när står du opp i din skönhet åter?
Skönaste flicka i Erin!
Du sofver grafvens långa sömn,
Din morgonrodnad är fjerran.

Aldrig, o aldrig nalkas väl solen,
Väckande, mer din bädd: — "stå upp!
Stå upp Darthula!
Vår är der ute,
Dess vindar susa.
På gröna kullar, tjusande flicka,
Vagga nu blommor, i dalen skjutande löf!"

För alltid, för alltid, o sol, du vike
Från flickan från Kola; hon sofver.
O, hon står ej opp i sin skönhet åter,
Ej ser du hur huld hon vandrar mer.

Fursterbordet.

En Böhmisk historia.

Hvem är denna, som på gröna ängen
Sitter midt ibland tolf ädla herrar?
Jo Libussa, jo den vise Kroko's
Visa dotter, Böhmrarnes furstinna,
Sitter der och skipar lag och dömmer.

Men hon fäller nu en dom med skärpa
Mot en rik, mot Rotzan, och den rike
Springer opp i vrede, slår mot jorden
Trenne gånger med sitt spjut och ropar:
"Ve oss, ve oss, Böhmens tappre kämpar!
Som en qvinna kufvar och bedrager,
En med långa lockar, korta tankar.
Hellre dö än träla för en qvinna!"

Och Libussa hör det, och fast talet
Sårar djupt den ädlas milda hjerta,
Ty en mor för landet var hon ständigt
Och rättrådigas och godas tillflykt,

Ler hon dock och talar full af mildhet:
"Ve er, ve er, Böhmens tappre kämpar,
Att en qvinna älskar er och dömmer,
Borden få en man till eder furste,
Få en gam i stället för en dufva."

Och hon uppsteg full af stilla vrede:
"Nästa morgon skall jag kalla eder
Och er gifva hvad J önsken."
Alla
Blefvo stumma qvar och blygselfulla,
Alla kände hur med ondt de lönte
Hennes trohet, moderskärlek, vishet;
Sagdt var ordet dock, och under längtan
Efter morgondagen, mannen, fursten,
Skildes alla åt i blanka skaror.

Länge hade flere rika herrar
Sökt Libussas hand och thron att vinna,
Lockat henne med juveler, smicker,
Och med gods och hjordar. Dock Libussa
Ville ej sin hand och thron försälja.
Hvem skall nu hon välja? Hvarje ädling
Sofver störd och väntar morgondagen.

Morgon blir. Och sierskan Libussa

Dröjer ännu utan sömn och hvila;
Dröjer på det höga helga berget,
Spörjer Klimba, tills Gudinnan slutligt
Talar så och yppar rikets framtid:
"Upp, välan Libussa! stig då neder,
Bakom berget der vid Bilas stränder
Skall din hvita häst en furste finna,
Som gemål dig blir och kungars stamfar.
Trägen kör han der två hvita tjurar,
Bär i hand en qvist utaf sitt stamträd,
Håller på ett bord af jern sin måltid.
Ila, dotter, ödets timme ilar."

Så Gudinnan. Och Libussa ilar,
Samlar Böhmens kämpar, lägger kronan
Ned på jorden se'n och talar detta:
"Upp, välan, J Böhmens tappre kämpar,
Bakom berget der vid Bilas stränder
Skall min hvita häst en furste finna,
Som gemål mig blir och kungars stamfar.
Trägen kör han der två hvita tjurar,
Bär i hand en qvist utaf sitt stamträd,
Håller på ett bord af jern sin måltid.
Ilen, söner, ödets timme ilar."

Och de skynda, taga skrud och krona

Och framför sig hästen, snabb som vinden,
Och en snöhvit örn att sväfva ofvan.
Men vid Bilas stränder, bortom berget,
Stannar hästen, gnäggar mot en bonde,
Som sin åker plöjer. Djupt förvånad
Stannar skaran. Plöjarn framgår, tankfull,
Drifver trägen tvenne hvita tjurar,
Med en torkad qvist i högra handen.

Och de sade honom högt god morgon.
Men han kör blott sina hvita tjurar,
Hör dem icke. "Var oss helsad främling,
Höga Gudars älskling, du vår konung!"
Och de trädde fram till honom, lade
Manteln kring hans skuldror, konungskronan
På hans hufvud. "O, att dock ni hade
Låtit mig till slut min åker plöja,"
Säger han, "ert rike visst det båtat;
Dock det snabba ödets stund är inne."

Och han sticker qvisten ned i jorden
Och från plogen löser sina tjurar.
"Gån till hemmet!" Plötsligt upp i luften
Höjde sig hans hvita tjurar, gingo
I det närbelägna berget åter.
Och det slöt sig till och ur dess sköte

Sprang en bölja fram, som ännu väller.
Men i jorden grönskar hastigt qvisten,
Skjuter opp i trenne grenar. Häpna
Se dem alla. Och Przemysl, den vise,
(Så han hette) vänder plogen uppåt,
Framtar ost och bröd ifrån sin väska,
Ber dem sätta sig på marken neder,
Och på plogens jern han lägger kosten.
"Delen nu en måltid med er furste."

Och de häpna öfver ödets sanning,
Se ett bord af jern framför sig, skåda
Qvisten skjuta löf; men, hvilket under!
Snart förtorkas tvenne af dess grenar,
Och den tredje blommar. Slutligt kunna
De ej tiga mer, och plöjarn talar:
"Vänner, undren icke; denna telning
Är min kungastam; de skola många
Vilja herrska och förtorkas. En blott
Skall en konung bli och blomma."

"Herre,
Men till hvad det underbara bordet?"
"Och J veten ej hvad bord en konung
Äter vid? af jern det är, hans tjurar
Ären J, som plöjen bröd åt honom."

"Men ni var så trägen i att plöja,
Vredgades att ej få sluta tegen."
"O, att jag den hunnit sluta! Hade
Dock Libussa sednare er hitsändt,
Aldrig skulle då, så talar ödet,
Söta frukter brustit i ert rike.
Nu i berget äro mina tjurar."

Och han kastar sig uppå den sköna
Hvita hästen, som af stolthet frustar.
Men hans skor af lindbark voro, sydda
Af hans egen hand med bast tillhopa,
Och de kläda fursteskor på honom.
"Spara", ropar fursten då från hästen,
"Spara mina skor af lindbark, sydda
Af min egen hand med bast tillhopa.
Se må barn och barnabarn, hur en gång
Deras konungslige stamfar vandrat."
Kysser dem och gömmer dem i barmen.

Och de rida och han talar vänligt,
Talar vist, att i hans långa klädnad
De en gud sig nästan tycka skåda.
Och de komma till Libussas boning,
Som dem möter glad med sina jungfrur,

Och till furste koras han af folket,
Och till make väljs han af Libussa.

Och de styrde väl och gladt och länge,
Gåfvo helsosamma lagar, byggde
Städer opp; och qvisten stod i blomma,
Och som minnen bibehöllos skorna,
Och vid plogen rådde flit, så länge
Primislaus och Libussa lefde.

* * *

Ve, o ve, hans qvist är nu förtorkad,
Och hans skor, de enkla, äro stulna,
Och hans jernbord är en gyllne taffel.

Gammal Malorossisk visa.*)

Duett.

Bort från Donaus strand han drog,
Afsked af sin flicka tog! —
"Flyg, min svarta hingst, kosacken
Från hans hembygd bär!"

"Skynda ej, o älskling, än,
Se med tårar ber din vän;
Minns, att då du fjerran drager,
Blir jag ensam här."

"Sörj ej flicka, — tåren spar
I ditt blåa ögonpar,
Vänta segerkrönt från striden
Att mig återfå."

"Annat allt mig lika är,
Dig allena jag begär,

*) En försökt öfversättning från de rika förråderna af gamla Ryska folksånger torde för originalernas utmärkta skönhet finna benägne läsare.

Var blott oskadd du, min glädje,
Se'n må allt förgå."

"Zaren bjuder, pligten rår,
Hären väntar, timman slår,
Att mot hätska skaror skydda
Gräns och land och lif."

"Äfven utan dig sitt fall
Fienden ej undgå skall. —
Drag ej, älskade, till striden,
Mig ej öfvergif."

"Skall kosacken säga då,
Säga glad af segrar så,
Att jag feg och sjelfförgäten
Svikit folk och Zar?"

"O min fröjd, mitt ljus, mitt allt,
Har vårt öde så befallt,
Drag att strida, blott i minnet
Håll din flicka qvar!"

"Aldrig skall jag glömma dig,
Innan lifvet glömmer mig;

Men om jag i striden faller,
Gråt för mig en tår!"

"Ej en tår jag gråta skall,
Ädle, se'n din dag är all;
Får af fienden du döden,
Äfven jag den får."

Ballad.

Af Shukowski.

Hvar är han? — så frågar den stolte Osvald —
Kom, sjung mig en roande visa, o skald!
Och skalden står fram; i hans öga bor harm,
Ett svärd bär hans gördel, en harpa hans arm:

Tre sånger jag kan. I den ena är gömdt
Hvad re'n är förbi, hvad du mäktige glömt,
Hvad sjelf du i mörker tillhopalagt har;
Den sången är sådan: "Du mördat min Far!"

En annan jag känner. I storm och i natt
Till toner ej blida jag sjelf har den satt,
Jag sjunger den ständigt, vid tanken på dig;
Den lyder: "Kom, mördare, kämpa med mig!"

Bort lade han harpan. De mötte hvarann,
I blixtrande ögon förbittringen brann,
Och svärden, de ljungande, sökte sitt mål,
Och fallen låg Osvald för hämnarens stål.

Så klinge den sista af sångerna re'n,
Den sång jag ej tröttnar att tidig och se'n
För kärleken sjunga med jublande mod,
Den sången: "Se, mördarn är dränkt i sitt blod!"

Viken.

Af K. Hassal'ski.

Solen sjönk. Sitt klara öga
Ned på viken, från det höga,
Sänkte qvällens stjerna re'n.
Purprad lyste himlaranden,

Böljans yta, långt från stranden,
Lik en gyllne väfnad sken.

Gossen hastar i sin julle;
Duken segel vara skulle,
Och en qvist af pil han skär,
Fäster den som mast i båten,
Fattar åran, pröfvar stråten
Och re'n långt på fjärden är.

Mer och mer från stranden skriden,
Såg han hur kring rymden spriden
Ljusets gullflod, rik och klar,
Spred på sjön i fjerran lågen,
Medan kring hans julle vågen
Mörk och djup som grafven var.

O, välan jag dit då ilar,
Der i böljan ljuset hvilar,
Tänkte åter gossen då:
Och med kraft han åran lyfte.
Stranden flydde, men hans syfte
Var ej närmare ändå.

Hoppet än hans längtan tänder,
Åran höjs med matta händer,

Men mot målet ögat ser.
Fjerran än dock vågen glimmar,
Medan, der hans julle simmar,
Djupet mörknar mer och mer.

Natten himlahvalfvet höljde,
Bortom sjön sig ljuset döljde.
Tröttad och med brutet hopp
Väcktes seglarn ur sin villa;
Lyckligt var dock böljan stilla,
Och mot land drefs båtens lopp.

Öfver lifvets haf vi fara,
Fjerran syns vår lycka vara,
Långt på sjön ett purpursken.
Detta sken blott himlen speglar;
Fåfängt dödlige du seglar,
Ljus är himmelen allen.

Ny-Grekiska Folksånger.

Öfver pesten, som 1814 härjade i Rapsani och Turnavos.

Re'n sörja alla byar djupt, dock kunna alla tröstas;
Rapsani och Turnavos, ack! de kunna icke tröstas.
Fem tusen ligga döda re'n och ständigt dö der flere;
Olyckliga Rapsani!
Tre tusen ligga döda re'n och ständigt dö der flere;
Olyckliga Turnavos!
Och mödrar sörja sina barn och barnen sina mödrar;
En qvinna sörjer mest likväl, den ädlaste i nejden,
Af hennes söner dogo tre och tre af hennes döttrar:
"I svala brunnar alla, ack, J kunnen nu förtorka!
Hvem hemtar vatten mer, hvem går att tvätta i er bölja!
Ack, alla brudar dogo re'n, ack, alla flickor dogo,
Bland bergen ligga lik vid lik, och kläderna i hyddan."

Till våren.

Du lifvets gifvare, o vår, den skönaste af tider,
Då kring en väckt natur sin glans det nya året sprider,
Då Zefyr kommer, målaren, och med sin milda anda
Begynner åter värmda fält med tusen blommor randa.
Hur doftar ej Basilikan! ur Majoranans nektar
En balsam-ånga strömmar ut och genom rymden fläktar,
Och himlen ler i klarnad färg och hafvet strålar åter,
Och åt hvartenda väsen rikt ditt lif du strömma låter.
Med lättadt ankar seglarn re'n mot hafvet börjat styra
Och vaggas nu på vågen glad och sjunger vid sin lyra.

Näktergalen och Turturdufvan.

Hur är dock Turturdufvan
Ej Näktergalen olik,
Den kärlekslystna fogeln!

Den ljufva Filomela
Är sällan stämd för sorgen.
Förlorar hon en älskling,
Hon sörjer honom litet
Och söker sig till make
En annan älskling åter
Och sjunger gladt ånyo. —
Den stilla Turturdufvan
Vill ständigt grumla vågen,
Och är hon enka vorden,
Blir hon i skogen ständigt
Och sjunger klagosånger.

Himfy's kärleks-sånger.

Ungerska original af Alex. Kisfaludy.

1.

Dagar komma, dagar ser jag lykta,
Men min sorg förblifver, som den var;
Stunderna på tidens vingar flykta,
Evigt blir mitt ödes tyngd dock qvar;

Elden slocknar i vulkanens ugnar,
Men min kärlek brinner aldrig ut,
Dagens stormar qvällens timma lugnar,
Men mitt hjertas storm är utan slut;
Skog och äng i nya skrudar klädas,
Stjernorna af fyllda banor glädas,
Sjelfva lyckan har sin vexling fått:
Fast som klippan är min saknad blott.

2.

Såsom hjorten, nådd af pilen
Från den säkre jägarns arm,
Flyr förgäfves, snabb som ilen,
Följd af plågan i sin barm;
Så har jag försökt att vika
För din blick, som mötte min.
Ack, men pilen trängt tillika
Redan i mitt hjerta in.
O! den flykt, jag nu försöker,
Stygnets smärta endast öker,
Och mitt arma, qvalda bröst,
Finner ingenstädes tröst.

3.

Svalan flyktar, löfven falla,
Susande, för vinden ner;
Inga glada sånger skalla
Öfver fält och lundar mer!
Isig blomsterstängeln lyser,
Bäcken stelnar i sitt lopp,
Blott en dufven fogel fryser
I den nakna ekens topp.
Jordens grönska är förliden
Och förbi är rosentiden. —
Skåda i mitt sjuka bröst!
Samma domning, samma höst!

4.

Hennes ljufva röst mig rörde,
Hennes ton som silfrets var.
Filomelas sång jag hörde
Ej så himmelskt öm, så klar.
Endast öra var naturen,
Fängslad af dess stämma då,
Källans våg, bland blommor buren,
Stannade att lyssna på,

Fogeln tystnade i lunden,
Biet glömde rosenmunden,
Zefyr i förtjusning dog,
Smärtan sjelf såg opp och log.

Grodorna.

Ungerskt original af Kazinczy.

Koa, koa, koa, tu, tu!
Vi gölens söner, vi börja fröjden
När månen tänder sitt ljus i höjden.
Brekeke, koa, koa!
Tu, tu!

Mot oss har sig Dundraren nådig bevisat,
Som gölens vatten till boning oss visat;
Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt.
Brekeke, koa, koa, tu, tu!

En gång bebodde
Vi grodor himlen,
Men Phoebi lågor

Vår ofärd gjorde.
Då föllo grodor,
Hopar på hopar.
Hjelp fanns icke,
Räddaren dröjde.
Och folkets fäder,
På anletet fallna,.
Till Gudars Konung
Om bistånd ropte,
Men Zeus ej hörde dem.
Nemesis kräfde
Vårt fall och förderf.
Vår lycka fördrogs ej,
Vår makt fördrogs ej,
Vår glans fördrogs ej.
Men gränsor nådde
Omsider vreden.
Upp lefde åter
De grodors slägte;
För oss bad Juno.
Hon sköte-barnen
Med moln beskärmar.
Koa, koa, koa, tu, tu!

Skön, som den gamla
Boningen varit,

Är ock vår nya.
Krystalliskt vatten
Skyddar mot solens
Brännande pilar oss.
Poseidon, hafvets Zeus,
Han är vår fader,
Vår mäktige herre,
Vår nådige Gud.
Med oss Tritoner
Och Nereïder
Förtrogna äro.
Då Sirius glöder,
Då jorden tynar,
Och vattnet ljummas,
Hvälfva af grönskande
Vass de vår boning.
Mot oss har sig Dundraren nådig bevisat,
Som gölens vatten till boning oss visat;
Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt!
Brekeke, brekeke, brekeke!

Stumma äro
De söner af vattnet.
Ej en bland alla
Har med sin luta
Apollo vidrört.

Den stolta fogeln,
Anadyomenes
Vagn-spann, tiger
Som Cachelotten,
Och såsom Hvalen,
Och såsom Karpen,
Och såsom Stör'n;
Vi blott, vi lyckliga
Äro de förstfödda,
Äro de endaste
Vattnets kamener.
Brekeke, brekeke, tu!

När vi vår aftonchor
Jublande börja,
Gläder sig himlen;
Cynthia nalkas,
Och tusen och tusen
Hennes ledsagare
Skåda med afund
Vår sälla lycka;
Skåda med harm, att ej de
Vatten bebo, såsom vi.
Tellus förtjuses
Af våra sånger,
Och kallar tacksam

Sin största prydnad,
Sin ära oss.
Och nejden lyssnar,
Och höjdens klippor
Och strandens hällar,
De jubla med oss:
Koa, koa!

En ängslig fogel,
Färglös och liten,
Som sjelfva lunden
I låga buskar
Med blygsel gömmer —
Den Filomela —
Vågar med klagande
Toner störa
Grodornas smattrande,
Ljufva chor.
Men märk det! Gudarne
Straffa brottet.
En tid och den djerfve
Fogeln förstummas.
Oss låter himlen
Sig sjelf till nöje,
Till jordens glädje,
Jubla så mycket oss lyster.

Tills att i sitt sköte vintern
Vaggar oss till stilla ro;
Tills föryngrad åter vårens
Sköna tid med veka händer
Väcker oss till lifvet opp.
Tu, tu!

Mot oss har sig Dundraren nådig bevisat,
Som gölens vatten till boning oss visat;
Hans heliga rådslag må evigt bli prisadt.
Brekeke, brekeke, brekeke, tu!

Ekorn och Gräfsvinet.

Af Kazinczy.

Ett Gräfsvin, sträckt i smutsen af sin håla,
Såg hur från gren till gren en Ekorr' sprang,
Han hade gjort sitt bo helt nära hålan,
Uti ett gammalt träd, åt Pan beskärdt.
"Hola! min kund", så skrek den tröga gräfvarn,
"Har du förgätit att naturen dig

Bland djur med fyra fötter ställt också?
Hvad oblyg stolthet! skäms kanhända du
Att bo på marken, då en plats du dig
Bland luftens foglar väljer? Nej, kamrat,
Stig vackert ned till oss och var, som vi,
Och lemna sprången. Fader Björn kan springa,
Jag ock nå'ngång; men märk, det sker modest."

Det lilla djuret lyssnar på predikan,
Och svarar: "Gerna blef jag din kamrat;
Men du är Gräfsvin du, och jag är annat."

Sonens brud.

Hvi kysser du, fader, min fästmö här?
"Jag kysser en dotter, som är mig kär."

Säg, fader, hvi henne i kyrkan du för?
"I kyrkan den fromma sin andakt gör."

Men kransen, men kransen i hennes hår?
"En krans ju, som jungfru, hon bära får."

Men ringen, men ringen af guld så röd?
"Den får du ärfva, då jag är död."

Men presten, o fader, vid altaret der?
"Den heliges ställe det heliga är."

Hvi leder du henne till altaret då?
"Gå hem, min son, vi komma också."

Och kommer du snart, min fästmö kär?
"Då hon kommer, min son, hon din moder är."

Tankespråk.

Såsom stormen far
Fly vår lefnads dar;
Som en dag förflyter
Sig vår lycka byter;
Som en afton se'n
Vinkar döden re'n.

En storm blott den fege förskräcker,
En dag blott den andra ju väcker,
Och lugnets engel är döden;
Hvi klandrar du då dina öden?

Gåta.

Efter Schiller.

Uppå ett ändlöst bete vandra,
Otaligt, silfverhvita får;
Och som vi se dem nu, så andra
Dem sett se'n många tusen år.

De åldras ej; ur lifvets källa
De dricka evig ungdom der;
Och till en herde de sig sälla,
Hvars böjda horn af silfver är.

Ur gyllne portar han dem drifver,
Och hvarje natt han räknar dem;
Och ej ett enda uteblifver
Ifrån sin krets och från sitt hem.

En trogen hund hans hjelp är vorden,
Och främst en munter vädur går. —
Så svara, kan du nämna hjorden
Och herden, som om hjorden rår?

Epigrammer.

Af Schiller.

Ljus och färg.

Bo du eviga ena, hos den som evig och en är,
Färg, du skiftande, kom vänlig till menskorna ned.

De forskande.

Allt vill menniskan nu utforska, det inre, det yttre;
Sanning, hvar räddar du dig undan den rasandes jagt?
Dig att fånga draga vi ut med nät och med stänger;
Se, och med andesteg skrider du mellan oss hän.

Dilettantism.

Om dig lyckas en vers i ett bildadt språk, som på förhand

Diktar och tänker för dig, tror du dig vara en skald?

Naturlag.

Så det varit, min vän, så skall det blifva, att vanmakt
Har sin regel som sin, kraften sin verkan som sin.

Sällsynt förening.

Hvaraf kommer att smak och genie så sällan förenas?
Smaken fruktar för kraft; tygel föraktar geniet.

Ungdoms-källan.

Tro mig, en fåfäng dikt är ej ungdoms-källan; hon rinner
Verklig och evig. Hvar? frågas. I skaldernas konst.

Det gemensamma.

Se, vi hata, vi strida, vi skiljas af tankar och lustar,
Ack, och emellertid grånar din hjessa, som min!

Förhoppningarna.

Ut i det vida far du med tusen segel, o yngling!
Gubbe! med krossad köl drifver du åter i hamn.

Odödlighet.

Hvad? för döden du bäfvar! du önskar att lefva
odödligt?
Lef i det hela; då du multnat, det lefver ännu.

Vägvisaren.

Af grefve Fr. Stolberg.

Gode gubbe, så, som du mig vist vägen,
Må ock Gud dig leda till dessa hyddor,
Hvilkas stig den grubblande vise sällan
Spanar och finner.

Enfald, kärlek talte ditt milda öga.
Enfald för ock ditåt — och broderkärlek
Öfverskyler svaghetens irring, blidkar
Domarens åskor.

Sanct Georgs Riddare.

Romans af Uhland.

I.

Gällt trumpetens toner skalla
Vid Sanct Stephan af Gormaz,
Der den tappre gref Fernandez
Af Castilien läger har.
Och de Mohrers kung Almansor
Rycker med en härsmakt an,
Från Cordova har han tågat
Att bestorma denna stad.
Re'n Castiliens riddarskara
Sig till häst beväpnad satt,
Och den tappre grefven rider
Mönstrande från rad till rad:
"Paskal Vivas, Paskal Vivas!
Du vår riddar-äras glans!
Hvarje kämpe re'n sig väpnat;
Du blott finns ej på din plats.
Du till häst den främste fordom,

Fordom främst i hvarje slag,
Hör du nu mitt härbud icke,
Icke krigs-trumpetens klang?
Skall man i den christna hären
Sakna dig på stridens dag,
Skall din ära nu förblekna,
Och din lager falla af?"

Paskal Vivas hör ej orden,
Djupt i skogen vistas han,
Der på toppen af en kulle
Ett kapell Sanct Georg har.
Bunden står hans häst vid porten,
Med hans vapenskrud och lans,
Och vid altaret det helga
Sjelf den tappre knäböjt har.
I sin andakt djupt försjunken
Hör han icke stridens larm,
Som blott doft, likt vinden, susar
Genom skog och ödemark,
Hör ej hästens muntra gnäggning,
Icke vapnens dofva klang.
Men hans skyddsgud vakar trogen,
Men Sanct Georg skådar allt,
Ur sin sky han stiger neder
Och hans vapenrustning tar,

Kastar sig på Riddarns fåle
Och till striden styr sin fart.
Ingen såsom himlens hjelte,
Blixtens broder, storma kan,
Mohrerna på flykt han jagar
Och Almansors fana tar.

Re'n vid altaret sin andakt
Paskal Vivas slutat har.
Träder ur kapellet åter,
Finner vapenskrud och lans,
Rider tankfull hän mot lägret,
Vet ej hvaraf komma kan,
Att trumpeter honom helsa
Under segersångens klang:
"Paskal Vivas, Paskal Vivas!
Du vår riddar-äras glans!
Hell dig, höge seger-hjelte,
Som Almansors fana vann.
Hvilka blodbestänkta vapen,
Splittrade af stygn och slag!
Hur med sår betäckt din fåle,
Som i striden djerf dig bar!"

Paskal Vivas söker fåfängt
Deras jubel böja af;

Ödmjukt sänker han sitt hufvud,
Stum mot himlen pekar han.

II.

I sin trädgårds aftonskymning
Gick grefvinnan Julia.
Fatiman, Almansors ättling,
Der den sköna fångat har,
Flyktar med sitt ljufva byte
Genom skogar natt och dag,
Tio vapenklädda Mohrer
Följa honom åt som vakt.
Vid den tredje morgonrodna'n
Hinner han den tysta park,
Der på toppen af en kulle
Sitt kapell Sanct Georg har.
Re'n på afstånd ser grefvinnan
Upp mot helgonbildens drag,
Som, i marmor huggen, thronar
Öfver kyrkoportens hvalf,
Sådan han i drakens strupe
Stöter segrande sin lans,
Medan vid en klippa bunden,
Konungsdottren ser hans kamp.
Gråtande, af sorg förkrossad,

Ber grefvinnan Julia:
"O, Sanct Georg, helga kämpe,
Fräls mig du ur drakens makt."

Se hvem skyndar från kapellet
På en snöhvit fåle fram?
Gyllne locken fladdrar, vinden
Bär den röda mantelns svall.
Mäktigt har sitt spjut han svingat;
Träffad röfvarn Fatiman
Sjunker dignande till jorden,
Såsom draken fordomdags.
Och hans tio Mohrer fattas
Af en vild förfäran snart,
Kasta sköld och lans och flykta
Öfver berg och slätt och dal.
Men på knä grefvinnan sjunkit
Bländad af den höges glans;
"O, Sanct Georg, helga kämpe.
Tusen gånger haf min tack!"
När hon åter höjer ögat,
Hjelten re'n försvunnit har,
Och blott dunkelt går en sägen,
Att det Paskal Vivas var.

Serenaden.

Af Uhland.

Hvad milda toner väcka mig
Ur hvilans korta blund?
O moder, hvadan komma de
I denna sena stund?

"Jag varsnar intet. Somna tyst,
O, blifve slumren ljuf!
Mitt arma, sjuka barn, dig ges
Ej serenader nu."

Från jorden komma ej dè ljud,
Som helsa mig så gladt;
Nej, det är englaskarans sång —
Min moder, o god natt!

STRÖDDA UPPSATSER.

Några ord om nejderna, folklynnet och lefnadssättet i Saarijärvi Socken. *)

Afsigten med dessa rader är icke att ge ett bidrag till någon topografisk skildring af vårt land, eller af en särskild ort i detsamma, utan blott att med strödda drag teckna en eller annan af dess skönheter, och återlifva hos mig sjelf njutningen af de intryck, jag af dem erfarit. Oskiljaktiga från dessa erinringar äro några mörkare bilder af mensklig nöd; och de tyckas mig icke onaturligt äga sin plats bredvid och inom naturens herrlighet och storhet. Ty liksom djuret aftager i liflighet och fägring, i den mån menniskan tvingar det under sina ändamål, så synes äfven naturen förtvina, ju mer den kufvas af mensklig flit och omtanka, och sålunda blott i sitt otamda tillstånd äga sin fulla skönhet, blott i sitt tamda lemna menniskan fri tillgång till sina outtömmeliga spe-

*) Förf. har nämnt denna socken, emedan han haft lägenhet att under loppet af något år, och längre än uti andra trakter af det inre Finland, uppehålla sig i densamma. Det allmännaste af hvad han har att om den berätta, kan dock säkert utsträckas vida utom sagde orts gränser.

nar. Vill man derföre njuta anblicken af ett folk i välstånd och öfverflöd, må man besöka de nejder, der naturen, öfvermannad af menniskokraften, spak och slappad bjuder aftvungna håfvor; älskar man åter att se naturen i dess ursprungliga glans, så må man gå dit, hvarest hon ännu fri utvecklar sina gigantiska krafter, och gäckar ett tvinande slägtes glesa ansträngningar till hennes kufvande. Finland erbjuder kanske rikare än något annat land taflor af denna art. Hvilken vexling af nejder, från det jemna odlade kustlandet till upplandstrakterna, med sina svindlande höjder, sina ödsliga träsk och sina moar, till hvilkas djup ingen stig leder, och dit endast orren eller tjädern, sårade af lodet, någongång sträckt sin ensliga flygt. De flesta resande från Europas kultiverade länder, som besöka Finlands kuststräcka, skola föga finna densamma afstickande från deras hembygd, och med undantag af klimat och språk återträffa nästan alla de föremål, deras fäderneslanđ ägde och utbredde för dem. Till de högre upp i Finland belägna orterna åter skall väl ingen främling komma, som kunde säga sig hafva sett något dylikt förr, eller ens något med dem likartadt; så bestämdt tecknade, så skarpt individualiserade äro de. Under det att by vid by och gård vid gård, utmed i synnerhet den södra kustvägen, vittna om befolk-

ningens styrka, trefnad och seger, kunna på vägarne inåt landet milssträckor tillryggaläggas, utan att ens skymten af en koja möter ögat, och ser man efter långa färder en sådan, så hänger den på sluttningen af en jättelik mo, eller sticker den fram mellan de vilda lunderna, kring ett halfgömdt träsk, lik en främmande utväxt på naturens friska, storartade stam. Det är dock äfven i våra skärgårdar någonting vildt och eget, som ger dem en afstickande färg, i synnerhet längre ut mot hafvet, och ingen skall kunna vistas en tid i dessa nejder, utan att föra med sig dädan djupa och genomgripande minnen. Men dessa skärgårdsorter äro blott så mycket mer skilda från de högre trakterna, som hvardera äro skarpt och individuelt markerade och bära olika prägel. De fornsvenska melodierna äro som hemmastadda vid våra kuster och ackordera med nejderna kring dem så förtroligt, att man tydligen märker deras ursprung ur en beslägtad natur; också äro de inhemska visor, som uppkomma och lefva på kustfolkets läppar, till den grad lika de svenska folksångerna, att likheten på intet vis kan förklaras blott ur den synpunkt, att de äro foster af svenska kolonister, utan snarare måste till största delen tillskrifvas lokalens harmonierande förhållanden. Å andra sidan finns väl hos få föremål en väsendtligare

skilnad, än emellan nyssnämnde sånger och de nationelt finska tonarterna. *Neckens Polska*, hörd vid vår hafsstrand, öfverensstämmer så med de holmar man ser, med den luft man andas, att man skulle tro hafsbygdens egen sommarqväll hafva författat densamma; sjungen bland Saarijärvis, Rautalampis eller Wiitasaaris stupande höjder och ödsliga träsk, skulle den röja blott missljudet af ett hjerta, som i fjerran äger sina dyrbaraste föremål. Likså litet vore, å andra sidan, den finska: *Minun kultani*, eller någon annan, flyttad till våra kuster, på sitt rätta ställe.

Det torde föga finnas några melodier, som närmare än de alpiska, ackordera med Finlands inre nejder, och man har äfven hört främlingar finna någon likhet mellan Schweitz och Finland. I allmänhet kan man vara förvissad om, att tvenne särskilda orter i den mån likna hvarandra, äfven till det yttre, som någon öfverensstämmelse finnes i karaktererna af dessa orters infödda sånger. Ty såsom menskligheten i sin totalitet är jordens spegel, så är äfven menniskan på skilda delar af jorden sina omgifningars spegel, och reflekterar i sanna, sköna och ädla uppenbarelser blott de strålar, hon af dem insupit. Det är derföre jag antagit olikheten mellan det öfre och nedre landets folksånger, såsom ett

vigtigt och ojäfaktigt bevisningsmoment för dessa trakters skarpa inbördes skilnad.

Utan att vilja påstå den ena ortens företräden framför den andra i afseenden, som hänföra sig till en hvars individuella tycke, tror jag, att samma väsende aldrig skall kunna med lika innerlighet hylla alla de här anmärkta skilda karaktererna af vårt land. Den nemligen, som haft tillfälle att lefva någon längre tid under inflytelsen af de olika trakterna, skall djupast i sitt hjerta förvara en af dem och icke tvenne, han må äga i hvilkendera som helst sin fosterbygd och de mest dyrbara af sina öfriga förhållanden. Till ett sinne, som är stämdt för den lugna, poetiskt religiösa betraktelsen, talar företrädesvis upplandsbygden. Det lefnadsfriska, djerfva och tilltagsna lynnet skall troligen älska hafsstranden; och beräknaren, slöjdidkaren, hushållaren finna sig bäst på kuststräckans slättland. Då nu det förstnämnda af dessa lynnen otvifvelaktigt sannast emottar och mest medvetet bibehåller intryck af naturen, så kunde man i allmänhet tillerkänna ett företräde, i afseende å högre intressen, åt den ort, som mäktigast inverkar på detsamma. Också har man svårt att föreställa sig ett uttryck af det Gudomliga, som vore klarare, herrligare och mera upplyftande, än det som trakterna uppe i landet gifva genom sin

storartade teckning, sin enslighet och sitt djupa, ogenomträngliga lugn. Hafvet, så mäktigt det än är, bär icke alltid, ja endast sällan, denna prägel af Gudomligheten. Endast i dess omätliga stillhet fattar och ser sinnet oändligheten; uppröres det af stormen, så förvandlas det från Gud till Jätte, och menniskan tillber ej mer, utan bereder sig till strid.

Bland de orter, som närmast representera hufvudförhållandena i det inre Finland, så hvad lokalen som innebyggarenas lefnadssätt och vilkor beträffar, torde med skäl den afskildt liggande, torftiga och sköna Saarijärvi Socken kunna räknas. Hvad den är i smått, det tyckes det inre landet med få afvikelser vara i större skala. —

Enkelt och oansadt, som den natur, hvaraf han omgifves, är Saarijärvi-bons lefnadssätt. Lik badstugan, hans enda och oumbärliga lyx-artikel, till färg och förmåner, endast till utrymmet större, är det *pörte*, han bebor. Dess inre erbjuder främlingen en öfverraskande tafla. Väggar och golf, sammanfogade af oformliga furustockar och plankor, äro kolsvarta, de förra af rök, de sednare af allt, hvad i åratal förgäfves väntat en skurning. Taket synes sällan; det är gömdt ofvanom ett rökmoln, som lik en svartgrå pell hänger sju eller åtta fot i höjden och öfverskyggar, utan att besvära. Då och då genombrytes detta

töcken af en solstråle, som dagen skickar genom det vida rökfånget i taket, och ibland, ehuru sällan, blickar äfven en stjerna in. Fönster finnas ej, endast gluggar, som efter behof öppnas och tillslutas. För att rätt fatta egenheten af detta boningsrum, bör man se det en vinterafton. Muren (spiseln), rummets helgedom, till stil och arkitektur lik våra gamla milmärken, står då i sin fulla förklaring. En ofantlig brasa af grof tallved blossar vid ugnen och kastar ett bländande sken kring stugan, som ytterligare upplyses af pertbloss, än stuckna i väggarna, än uppburna af egna klykor på golfvet. I detta skimmer rör sig eller hvilar oftast en tallös menniskoskara. Qvinnorna sitta vid sina rockar, eller syssla med degtråg och gryta, männerna göra korgar, slädar, skidor och dylikt, tiggare och inhysingar sträcka sig för elden, och den stående artikeln i stugans hushållsjournal, pertklyfningen, skötes af någon äldre gubbe, som med lugn händighet delar de tunna spjelarna i ännu tunnare skifvor. Barnskaran har då vanligen krupit upp på muren, der den i all samdrägt lefver och skriker i kapp med syrsorna; vid den långa ho'n nära dörren fröjdar sig gårdens häst åt hackelsen, värman och sällskapet, medan tuppen, om han ej än satt sig upp till ro, i kretsen af sin familj gör visiter hos sina gynnare i hvarje vrå af

rummet, och är öfverallt som hemmastadd. Sådant visar sig, med mer eller mindre afvikelse, ett finskt pörte om vinterqvällen. Tror någon all treflighet vara bannlyst ur en sådan boning, så misstar han sig; icke blott infödingen, utan också den under helt andra förhållanden uppvuxne, kan finna sig väl i den. Luften derinne är, genom den ständiga eldningen och det alltid underhållna draget, ren och frisk, och det för ögat äckliga aflägsnas med sorgfällighet och ordning. Det svarta golfvet upphör att synas smutsigt, i och med detsamma det icke röjer någon skymt mer af en försvunnen renhet; man tycker sig stå på mull, icke på nedsudlade bräder, och den egenhet i menniskolynnet gör sig gällande här, att tåla äfven en mindre putsning, så framt den icke kontrasterar mot ett röjdt syfte till en större. Upplandsbonden lefver icke i en vårdslöst härmad förfining, han bivuakerar i ödemarken; och hvem, då han ur vinterkölden träder fram till den varma, gästvänliga brasan, frågar efter, om det skjul, som omger honom, är svart eller hvitt, om den mark, på hvilken han står, är fejad eller icke?

Såsom utgörande en del af befolkningen i ett finskt pörte omnämndes tiggare och inhysingar; de äro äfven så vanliga och betydande inventarier i hushållet, att, vid frågan om detta, hvardera af dem

kunna kräfva en närmare beskrifning. Inhysingen är den finska bondens andra svala. Likasom hon fordrar han rum för sig och de sina under bondens tak, får det villigt, såsom hon, och lefver som hon af hvad dagen gifver. Den hyra, han betalar, består vanligast och mest bestämdt i tjensten att kasta ved för eldningen in genom stugans glugg. För öfrigt stå de flesta hans andra åtgärder för gårdens bästa på extra stat. En sådan man idkar till sitt uppehälle, så framt han ej är slöjdkunnig, stundom ett litet fiske och skytte, samt begagnar dessutom den likaså litet medgifna, som vägrade, förmånen att svedja på hemmanets mark för rofsådd och vända sig afkastningen till goda. Kan han skaffa sig en ko, så lefver hon, der bondens kor lefva, och är en äfvenså privilegierad inhysinge i sin spilta, som ägaren är i sitt hörn af stugan. Då hans behof äro få, och, genom hemmansägarens omedvetna godhet, de utgifter ännu färre, som han för dem behöfver vidkännas, så är det klart att han, mer än någon annan, skall följa den hos Finnarne allmänna böjelsen för maklighet och lugn. Också ser man honom oftast hvila, om vintern framför ugnen på någon bänk, om sommaren i solskenet på marken. Utan tvifvel är mängden af dessa inhyseshjon ofördelaktig så väl för landets odling i allmänhet, som särskildt för den,

under hvars tak de bo; men omisskänneligt ädelt visar sig också allmogens sinnelag deri, att den, med anspråk på en så ringa vedergällning, delar sin trånga boning och ofta sitt knappa uppehälle med dessa sina bröd- och taklösa medbröder. Saarijärvi kan trotsa hvilken annan ort som helst, hvad öfverflöd på slika personer beträffar. Glest befolkad, men ojemförligt glesare bebyggd, med vildmarker, dem ingen åbo kan hinna mäta och begagna, fyller denna socken alla vilkor för ett sådant lefnadsätts uppkomst och fortfarande.

Den andra omistliga personalen i bondens pörte utgöres af tiggarena. Det är sannt, att de icke äro permanenta, utan komma och färdas af; men sällan förbigår någon dag, då de invid allmänna vägen belägna gårdar ej haft besök af en eller flere sådana, så att man väl kan lämpa på detta förhållande Stagnelii bekanta ord: "Idén är evig, skuggorna försvinna". Tiggaren är ingenting mindre än föraktad och öfversedd. Följd af en Gud, såsom Homers tiggare, kommer han, ofta med hustru och barn, från gård till gård, allestädes bemött som gäst och icke som nådehjon. Ugnen har värma för honom, som för andra; han begär ingenting, hvar och en känner hans behof dessförutan, och afhjelper dem så godt han kan. Det blir icke fråga om att kasta fram någon

ırsmådd kost åt honom, han äter, som det öfriga usfolket, af den bästa anrättning gården äger, det ill säga af den enda. Han berättar, om han har ıågot att berätta; lyster det honom att skämta med ıågon i stugan, så skämtar han; hans barn, om han ör med sig sådana, leka med gårdens barn. Om qvällen går han till hvila, der han finner en beqvämlig plats tom på muren, eller på bänken, fördragsam om en annan fått det bättre hvilostället, och fördragen om han sjelf lyckats vinna det. Vill han färdas bort och är krasslig sjelf, eller har svaga personer i sin vård, så spänner bonden, efter urgammal sed, sin häst i redet och förer honom eller hans närmaste villigt och anspråkslöst till nästa gård. På detta sätt lefver tiggaren i Saarijärvi och ibland Finnarne i allmänhet. Han äter bark, emedan bonden äter bark; skulle bonden lefva af hvetebröd, så skulle tiggaren hafva samma föda.

Öfver all beskrifning är den fattigdom, som råder ibland folket i Saarijärvi. Den knappa, ofta onaturliga födan verkar menligt på deras kroppskrafter, och obekantskapen med andra njutningar af lifvet, än sömnens och hvilans, gör att de uteslutande hålla sig till dem och försumma att arbeta för andra. Sällan ser man deras omtanka sträcka sig längre än till närmaste dagar, och man kan ej un-

dra deröfver, då uppehället för dessa redan ger dem mer än nog att grubbla öfver. Ingen industrigren har slagit rötter i denna socken, emedan afkastningen icke utan de största svårigheter och afdrag kunnat föryttras, för afståndets skull från städer och mera odlade orter. Jordbruket har i frostnatten en svår fiende. Många hemman äro årligen så utblottade, att de icke kunna få sina tegar besådda. Åbon, då han svultit året om, skyndar på hösten att skära sin åker, innan kärnan hunnit sin utbildning och mognad. Kreaturen, som om sommaren vada i gräs vid skogsbäckarnes stränder och i dälderna mellan moar och berg, tugga om vintern halm, och en halm, som ej sällan är forslad från orter på åtta, tio, ja sexton mils afstånd. Ofta måste kreaturen i månader uthärda med en ännu otjenligare föda. Den ringa och svaga mjölk, de vid denna belägenhet kunna gifva, användes att skölja ned det sträfva barkbrödet, som på de flesta hemman utgör deras ägares enda föda. Man kan göra sig en föreställning om tillståndet der uppe, då, enligt trovärdiga berättelser, vid ett ej längesedan inträffadt frostår, blott tvenne gårdar i socknen ägde bröd af råg eller korn. Orden: han äter rent bröd året om, och: han är bottenrik, äro derstädes liktydiga. Jag erinrar mig tvenne tillfällen, då denna nöd mötte mig i högst sårande gestalter.

Jag kom vid en jagtfärd in i ett pörte, för att hvila. Stugan var full af barn, utom äldre och yngre fullvuxna personer. Nära ugnen funnos uppträdda på stänger en mängd gulbruna flikar af tallens inre bark, liknande stycken af styft läder. Jag frågade, utan närmare betraktande, hvad detta vore, och hvartill det skulle användas, och värden svarade: "Käre herre, deraf blir det bröd". Orden voro ej flera; men tonen, som låg midt emellan: *känner* du icke sådant? och: *du* känner icke sådant! var genomgripande. En annan gång kom jag tillfälligtvis på en äng, hvarest man höll på med höbergning. Kring väggarne af ladan hängde slotterfolkets matväskor, och jag öppnade af nyfikenhet flera bland dem. I alla fann jag kakor, sammanklibbade af bark, inuti becksvarta med en kalkhvit hinna af mjöl på ytan, mera mutande ögat än smaken. Föröfrigt innehöll en del några styfsaltade mujkor, en annan blott några korn salt. Man behöfver endast föreställa sig tyngden af det arbete, som under den starkaste hetta sköttes vid dessa förfriskningar, för att få begrepp om en verklig nöd, och om menniskonaturens styrka att uthärda den. — Det vanligaste förstörelseelementet af allt välstånd och all trefnad, brännvinet, torde på denna ort visst ej vara allmänt hatadt; men huru mången har väl tillfälle och råd att bruka denna

vara? Ser man ibland någon derstädes öfverlastad, så kan man vara öfvertygad om, att icke så mycket måttet af starka drycker, som icke mer ovanan att fördraga någon kraftigare näring, verkat hans obestånd.

Af den behandling tiggare röna hos den finska allmogen på omnämnda ställen, kan man snart sluta till dess gästfrihet och välvilja i allmänhet. Med färre tillgångar lärer väl föga något folk vara villigare att dela med sig, och tillgängligare för hvarje anhållan. Åt främlingen bjudes alltid det bästa, huset kan anskaffa, och med största möda skall man mäkta förmå någon att emottaga äfven en ringa penninge-vedergällning för de förmåner, man åtnjutit under hans tak. Detta förhållande är vanligt hos alla närmare naturen lefvande folkslag.

De näringsomsorger, som oafbrutet hopa sig öfver Saarijärvis bebyggare, lemna intet rum öfrigt för den lätta glädje, som på flere andra orter är en amma af folkfester och lekar. Det är endast vid Jul- och Midsommar-tiden, man märker der någon vidsträcktare stämning för förströelser. Under Julhelgen samlar man sig till dans och löjen, ehuru hvarken så ofta eller så talrikt, som i bättre lottade och rikare socknar är vanligt. Men hvad, som äfven i skogstorparens koja ej får fattas, är ett uppdukadt

bord, som i veckotal står på parad, med det bästa man kunnat berga undan den höstlånga hungern, för att förtrefliga och glädja de välkomna julbesöken. Ingen träder vid denna tid in i hans boning, som ej bjudes att hålla till godo; den fattige har alltid fått dela hans bröd, och äfven för den rike tycker han sig nu äga en välfägnad, som ej borde försmås. Till julens solennitet hör äfven att bord och bänkar skuras med omsorg, och att väggarne öfverklädas med en väfnad af pertor, som lemnas qvarsittande, tills den, genom att dagligt plundras, glesnar och småningom alldeles förstöres.

Midsommarnatten firas nästan gladast af alla högtider. Då brännas de så kallade *Kokko*-eldarne, och många skott, som man skulle tycka sig förslösa, om de lossades på en hjerpe eller ripa, afskjutas då, högtiden till prydnad. Till anbringandet af Kokko väljes vanligen någon hög, halfbränd fura på en naken och dominerande mo. Man uppställer kring den torra trän och kådiga, brännbara ämnen, ju högre dess bättre, och vid midnatten antändes stapeln, och afbrinner under skott, fiolklang och hurrarop. Dessa lusteldar, sedda under den vackra, halfdunkla sommarnatten, bortom träsk och dalar, gifva en intagande anblick.

Bonden i Saarijärvi är till sitt yttre trög, liknöjd och fåordig. Hans sinnelag är saktmodigt, tåligt och eftergifvande. Det armod och det betryck, i hvilket han lefver, har gjort honom inom sig sluten; alla krafter i hans väsende verka inåt, så att de blott sällan och slappt öfvergå i yttre handling. Den storartade natur, som omger honom, har aldrig unnat honom glädjen af någon egentlig eröfring; hon har alltid visat sig hög och obetvingelig; och hans själ frossar vegetativt af hennes dyrkan, medan hans fysiska krafter slumra och förtvina. Härmed stå tvenne omständigheter i förening: först att han måste vara, hvilket han också är, i hög grad redlig och oförställd, ty enfald och fromhet följa med all religion, sen, att han måste *synas* handfallen, slö och oförmögen till all bragd, der liflighet och fattning komma i fråga. Det har dock genom flera än ett exempel blifvit bestyrkt, att detta skenbart kaotiska väsende, då han blifvit förflyttad i andra förhållanden, inom kort tid utvecklat krafter, som icke allenast visat sig outtömliga, utan äfven mera snabbt och träffadt använda, än man af en rik förmåga och ihärdig öfning kunnat vänta. Det händer ibland, att en och annan från dessa orter, så ogerna han än öfverger sin hembygd, i yttersta nöd kommer ned till sjöstäderna, för att söka bergning som matros.

Då jag haft tillfälle att se och höra omtalas några sådana fall, må det tillåtas mig att anekdotvis anföra derom, helst det kan bidraga till bestyrkande af de omdömen, som här ofvan blifvit fällda.

På min hemort uppehöll sig en man, som i sina yngre år rymt undan nöden från den socken, hvarom här varit fråga, och slagit sig på sjöväsendet. Så långt jag kan minnas tillbaka såg jag honom gammal och grånad. Han bodde nu, vidtberest och mångbepröfvad, i egen gård, bröt grufligt på finska, var glad och käck, och tog en sup då den bjöds. Så väl för hans ursprungligt afstickande och besynnerliga yttre, hvilket man dock snart vande sig att förbise, för hans användbarhet och drift, som ock för hans bottenärliga och goda uppförande, var han traditionelt rekommenderad från äldre till yngre, och hyllades af alla. Bland många andra öden hade han äfven undergått det, att blifva pressad till matros för danska flottan vid dess fejd mot England. Saken var på min hemort mycket känd, till och med i detaljer, dels genom hans egna, dels genom deras berättelser, som med honom delat gemensamt äfventyr. Hans son, en tjugu-årig yngling, hade först blifvit tagen, då han med sin far gick i allt saktmod ned mot redden till det finska fartyg, för hvilket de voro förhyrde. Gubben följde värfvarena åt, tills han

nådde en auktoritet, inför hvilken han tyckte det meritera att skaffa sig gehör. Han tog då till ordet och framställde på sin halfbrutna svenska, hurulunda "Gubben var gammal och van: gossen var en kycklinge på sjön, stoppar inte på örlog: stryker gubben, nå låt dö gamla hunden, men gossen behöfver vara hemma och försörja mor; och nu, go' herrar, ta mig och släpp honom". Valet mellan den gamle gasten, som rask och amper brukade detta språk, och ynglingen, som blek och gråtande väntade sitt öde, var snart träffadt. Gubben togs och hans son slapp undan. Den fejd han på detta sätt oförmodadt kom att öfvervara och deltaga i, var honom sedan på gamla dagar en outtömlig källa till erinringar. Säkert fingo vid den brådska, hvarmed försvaret å Danmarks sida måste bedrifvas, många, i synnerhet mindre, fartyg nödfallsvis löpa ut med både befäl och manskap af föga öfning. Åtminstone hade fallet varit sådant med den slup, på hvilken vår hjelte blef placerad. Det hade också icke många skott hunnit blifva vexlade, innan gubben vetat göra sin mångåriga erfarenhet och sin tilltagsna färdighet gällande och värderad. Befälhafvaren på fartyget var en ung gosse, föga van vid manövern, ehuru han eljest, enligt gubbens uttryck, nog "hade bramsegel på kuraget". Derföre fick gubben äfven ofta med en god

ed och ett kommando-ord på sitt ställe "kasta skutan omkring, då hon krånglade i vändningen". Med beröm och utmärkelse kom han hem efter slutad kampanj och var öfver ingenting i verlden så glad som öfver att hafva varit "med Dansken, der pepparn växte". Oförändrad i alla skiften förblef hos honom den enfald och den godhjertenhet, han fört med sig från sin aflägsna hembygd. Hans lilla koja var ett öppet qvarter för nödlidande. Man berättade flera historier om hans sätt att emottaga och hylla dessa. Hopar af tiggare nedtågade ofta om vintrarne från upplandsbygden, för att betla i staden. Då han mötte sådane, tog han dem antingen med sig hem, eller, om han hade andra ärender att ombestyra, bad dem uppsöka sitt hus, tilläggande vanligen dessa ord: "säg åt mor att gubben skickat". Mor förstod då ganska väl, att de borde mättas och få sig nattherberge utsedt.

Från samma trakter, som den nyss omnämnde, kom i samma ändamål som han en annan person till staden. Han var 25 år gammal, utblottad, försvulten och så trasigt naken, att dagen säkert ej utan särskilda konsiderationer täcktes se ned på honom. Han infann sig bland andra hos en skeppsredare, som höll på att hyra besättning för sitt fartyg. Sedan öfverenskommelser blifvit träffade med

de öfriga, kom ordningen till honom, der han stod lägst vid dörren, med halft löje besneglad af de andra. Man frågade honom om hans ärende. Han sökte tjenst. Hans frimodiga, korta, ofta uddiga svar på flera gycklande frågor af redaren och några hans tillstädesvarande vänner gjorde verkan. Han antogs som kockspojke, och tillsades att den och den dagen skaffa sin kista om bord. "Hvad tusan skall jag göra med kista, då jag ingenting har att lägga i kistan", var hans ganska sanna svar. Han följde fartyget åt utan kista. Hans lott blef att falla i sjön på Londons redd och drunkna på denna sin första resa. Men han dog icke oberömd i sin krets. Kaptenen tröttnade aldrig att vitsorda denna menniskas utomordentliga förslagenhet, käckhet och exemplariska förhållande, och mången gammal sjöman bland besättningen svor högt vid sin hemkomst öfver hans död. Anmärkningsvärdt är, att denne man, som redan de första dagarna af färden fått byta sin plats vid grötgrytan mot den i masttoppen, och som sutit der i storm och oväder, lik en ekorre djerf och fästad, skulle på en lugn redd, då fartyget låg för ankar, som en drömmande famla fram och handlöst tumla öfver bord. Men sådan är Finnen. Faran, om den blott aldrig så litet förställer sig, kan plocka hjertat ur hans bröst, utan att han tar ett steg till

sitt skydd. Visar den sig åter öppet och hotande, så kan man lita på att han, mer än mången annan, äger rådighet och krafter att undvika eller trotsa den. — Saarijärvi socken är full af naturskönheter, och har detta företräde gemensamt med de flesta orter högre upp i landet. Ingenting kan imponera mäktigare på sinnet, än djupet af de omätliga ödeskogarne. Man vandrar i dem, som på bottnen af ett haf, i en oafbruten enformig stillhet, och hör blott högt öfver sitt hufvud vinden i granarnas toppar eller de skyhöga furornas kronor. Då och då anträffas, lik en nedgång till underjorden, en skogssjö, till hvars brådstupande, trädbevuxna bädd ingen vindfläkt irrat, och hvars yta aldrig krusats af annat, än abbortroppens lek eller den ensam jagande lommens simning. En himmel hvälfver sig djupt under ens fötter, lugnare än den deruppe synes, och, som vid ingången till evigheten, tycker man sig vara omgifven af gudar och andar, hvilkas gestalter man med ögat söker, och hvilkas hviskningar örat hvarje stund väntar att få uppfånga. — Åt ett annat håll hör man ljudet af en skogsbäck. Man går ditåt, man tycker sig vara helt nära, och ser dock intet annat än den ljungbevuxna sandmon och stam vid stam af de furor den bär, tills, på ett käppkasts afstånd, den motsatta stranden börjar röja topparna af sina björ-

kar. Först då, när man nått randen af mon, ser man en skymt af den glittrande böljan mellan löfven, och fattar man, för att betrygga sitt nedstigande, med sin högra hand roten af en björk, så kan man med den venstra stödja sig på de öfversta grenarne af en annan. Har man nått bäcken, så ser man öfver sig ett blott några få famnar bredt bälte af himlen, och på båda sidor har man en ogenomskådlig väfnad af löf och stammar. Hinner man, efter långa vandringar mellan enformiga träd på heden, omsider dess gräns, så framstå, såsom genom en förtrollning, i en tafla af den största vexling och omfattning, för ens öga träsk vid träsk, med löfrika holmar och uddar, strömdrag, fält och kullar. Förvånande äro de skiftande massor af ljus och mörker, man med en enda blick kan omfatta, från de nästan svarta granarna i den sumpiga dälden till tallskogen, som vidtager ofvanom den, och björkarna, som i en krans omgifva foten och sidorna af det öfverst uppstigande berget. En ännu större skönhet får allt detta, då solskenet en sommardag, brutet af molnen, i ständiga nyanser spelar deröfver.

Sådan är naturen i dessa trakter. Folket derstädes kan betraktas såsom en förpostkedja, utställd af fäderneslandets population mot de fiender af dess utkomst och bergning, man vill bekriga. Det är

sannt, att den större vådan är förpostens lott; men är den någongång, såsom nu tyckes vara fallet, i fara att öfverflyglas och gå under i massor, så måtte den ej af dem, hvilkas väl den bevakar, glömmas i sin nöd och öfvergifvas i den olika striden.

Fru Lenngren.

Denna Författarinna, åt hvars stora skaldegåfva man önskade kunna skatta en gärd, var född *Malmstedt*, i Upsala år 1754, och genomlefde en period i svenska litteraturen, då vitterheten var thronen lika nära, som regenten sjelf, och, fostrad af hans händer, uppgrodde med en friskhet och liflighet, som under ingen annan tid, icke en gång under den litterärt revolutionära vid det andra decennium af detta sekel, röjts hos densamma. Kellgren och Leopold utvecklade då den poetiska förmåga, som hos deras samtida beredde dem anseendet af den svenska skaldekonstens jättar; Oxenstjerna, Creutz, Gyllenborg, Lidner m. fl. dels hedrade, dels förvärfvade, genom sina sånger, namn, som öfverlefva dem, och Franzén och Bellman, utan likar båda, stämde då toner, dem ingen tid skall finna öfverträffade. Med många af dessa snillen var Fru Lenngren ej blott umgängesvis bekant, utan äfven förenad genom banden af vänskap och den innerligaste aktning. Om man vid ett och annat blad af hennes skrifter upptäcker och kan

klaga öfver ett menligt inflytande på hennes talang af åsigter, som voro tidens, och som genom detta umgänge fingo väg till henne, så är man, ur en annan synpunkt, förpligtad att erkänna, att den gedigenhet, klarhet och hållning, som karakterisera hennes kompositioner, icke blott i allmänhet, utan öfverallt, och äga en så ädel del i deras skönhet, utbildats till mognad just genom åsigter, inhemtade medelst samma umgänge, från samma tid. Ty onekligt är, att till konstandans hufvudsakliga fordran då, hörde en säkert beräknad plan, korrekthet i teckningen och en bestämdhet i tanken, som lika litet tålte en abstraktions-sats, hvars sanning eller osanning af något enda moln i framställningen skymdes, som någon inbillningen mutande bild, utan egenskapen att kunna uthärda förståndets skarpt logiska pröfning. Häri äger emellan denna och den gamla klassiska tidens anda en stor likhet rum; den härstammade också från Frankrike, der väckt af skalder, som bildat sig efter forntidens mönster.

I allmänhet kan man säga, att hvarje skola i konst, så snart dess ton af samtiden uppfattas såsom uteslutande sann och ädel, är en farlig klippa för en uppgående konstnärs-talang. Endast geniet i ordets högsta bemärkelse mäktar bryta sig väg förbi den. Det oberoende af en sådan skolas didaktiskt stela

maner, hvilket i Fru Lenngrens dikter visar sig i öfvervägande grad, vittnar derföre om Författarinnans stora, naturliga anlag, och det så mycket mer, som hon med begreppet var bunden vid de antagna och allmänt hyllade formerna, och blott genom sitt konstsinnes högre drift gick utom desamma.

Då man, såsom nu är fallet, måste egna det största loford åt en qvinnas litterära förmåga, kan man taga för afgjordt, att man mötes åtminstone af två slags fördomar, hvilka, ehuru visserligen icke allmänna, dock äro rådande hos ganska många män. Den ena af dessa fördomar hotar närmast den berömmande, den andra åter författarinnan sjelf. Den ena tillhör dem, som tro, att författare-talangen i sin sanna och höga bemärkelse är ensamt männernas tillhörighet, och följaktligen måste anse hvarje högre loford åt en qvinna skeft och omotiveradt; den andra är deras, som i sin föreställning nedsätta en författarinna i afseende å qvinligt värde, i den mån de erkänna hennes öfverlägsenhet som geni. Begge dessa åsigter äro foster, än af en ensidig erfarenhet, än af förhastade omdömen. Vi tvifla ej att det rent vetenskapliga är främmande för qvinnans väsende, som klarligen ligger känslan och instinkten, i högre mening, närmare än abstraktionen. Ty näppeligen lär man äga bevis på att qvinnan ägt något af ett

rent abstrakt vetande, det hon icke eröfrat på mannens område, med uppoffrande, till fullt motsvarande värde, af några sitt väsendes egna medfödda fördelar. Dock helt olika är hennes förhållande till konst. Hon behöfver ej utom sin krets söka medel till skapelser af skönhet; om hon blott sjelf med sin egen verldsuppfattning idealiskt öfvergår i ett konstverk, bär också detta redan stämpeln af ideal.

Lättare än mannen, hvars medfödda känsla för oberoende ofta nog kan hålla honom skiljd från sanktionerade skolor i skön konst och ge honom åtminstone ett sken af originalitet, snärjes qvinnan af dylika; och deri ligger kanhända orsaken till, att så få författarinnor ens synas originella. Men i hvarje konstprodukt, der de icke äro originella, röja de en brist på qvinlighet, i det att de visa sig der hafva sträfvat att genom begrepp blott fängsla vid sitt verk skönheter, som icke varit inneburna hos dem och ur deras egen natur sjelfmant öfvergått i form. Den hos männerna icke ovanliga bäfvan för vittra fruntimmer lär väl af det nyss anförda till en del kunna förklaras. De älska att studera qvinnan, och hvarje äfven den minsta yttring af hennes egendomliga karakter är för deras reflexioner ett likaså lockande, som outgrundligt ämne; men de sky att af henne emottaga uttänkta lärdomar, rundade begrepp

eller konstiga definitioner, emedan de i dem ändå aldrig kunna upptäcka och erkänna samma skönhet och höga betydelse, som hennes natür allena i sin renhet för dem uppenbarar. Nu förfaller oftast, och man kan säga alltid, en konstnär i en blott och bar didaktik genom begrepp, om han ej äger det snille och den sanna originalitet, som förmår fängsla idéer i hans produktioner: är derföre qvinnan icke så lottad, blir hon nödvändigt didaktisk, och ledes in på ett fält, der hon minst är hemmastadd och mest vanställes. Är hon åter ett verkligt geni, så går hon aldrig utom sitt område, och är äfven under sin högsta flygt ännu qvinna. Och i detta fall måste hon väl äga anspråk på vår innerligaste och mest oinskränkta hyllning.

Men vi komma tillbaka till Fru Lenngren. De skrifter hon efterlemnat, har hon kallat Skaldeförsök; ehuru alla i tekniskt afseende äro mästerstycken, och de flesta, som poetiska skapelser betraktade, äro oupphinneliga i sitt slag. De äro, till sin karakter, af många arter. Man träffar ibland dem några, som äro nästan didaktiska, i den mening vi tagit detta ord här förut. Dessa måste man skrifva på den tids räkning, i hvilken hon lefde; ty de äro främmande för hennes egen naturliga fallenhet. De af hennes stycken, som renast återgifva Författarin-

nans grundton, äro af ett naturmålande eller satiriskt lynne. Alla dessa äro utmärkta af en lefvande sanning och en naivitet, spelande och oskyldig, som naturens egen. Så nära till hvarandra gränsande dessa båda skaldeslag än äro, och så svårt det är att emellan dem uppdraga en bestämd skiljolinie, der de nalkas hvarandra, hafva de dock, sådana de framstå i Fru Lenngrens dikter, nog mycken inbördes olikhet, för att kunna särskildt betraktas och bedömas.

Till hennes skarpast markerade satiriska sånger höra t. ex. följande: *Det högt förnäma äkta paret*, *Toiletten*, *Porträtterna*, *Contrasten*, der en vissnande ålderdoms och en andryg skröplighets fåfänga målas, *Ålderdomströsten*, en aga för den moderliga klemigheten, och *Hans Nåds morgonsömn*, en framställning af det slags praktlif, som har för sin glans att tacka andras obetalda svett och mödor. Dessa äro alla ganska skarpa och bjerta; men de tyckas vara det liksom utan Författarinnans förvållande. Ty så otvunget och naturligt framträda i dem dårskapen och flärden, att de icke synas vara uppsökta, utan fastmer hafva sjelfmant infunnit sig. Man har liknat Fru Lenngrens pensel vid Hogarths, och likheten äger, hvad dessa satirer beträffar, till den grad rum, att flere af dem, i vissa drag, kunde tjena som förklaringar på några hans taflor. Man skall dock finna,

att det verkligt sårande, som ofta ligger i Hogarths stycken, är merändels i Fru Lenngrens nästan bortjollradt af hennes qvinligt lekande anda. Så mycket än dessa satirer vittna om Författarinnans snille, är det dock icke vår mening, att framställa dem isolerade, såsom produkter af hennes förmåga i dess högsta flygt och älskvärdaste stämning. Visserligen är löjet, äfven det bitande, rent qvinligt, men det beundras mer än älskas, hos hvem helst det finnes, om det ensamt är det rådande. Röjer sig åter derjemte en inre godhet, full af glädje och lefnadslust, så förhöjes blott denna godhets intresse genom det satiriska, medan detta försonas och förklaras af det blidare lynnet. Sålunda få Fru Lenngrens satirer sin mest intagande betydelse genom den omedelbara öfverensstämmelse, i hvilken de stå till hennes mildare kompositioner. Man skulle kanske icke så klart se och igenkänna den oskyldiga anda, som gömmer sig i de förra, om man ej i de sednare fått göra dess närmaste bekantskap.

De mest tjusande af hennes stycken gå idyllen nära, ett och annat är en verklig idyll. Då hon i sina satirer låter svagheten i menniskonaturen framstå såsom svaghet, med dess ömkeliga, löjliga, ibland brottsliga resultater, så målar hon åter i sina idylliska stycken en svaghet, som genom sin inneboende

treflighet, frid och oskuld är idealisk. Man tycker sig, å ena sidan, genomse och mäta dessa bilders alla små önskningar, hela deras lif, och följaktligen stå högt öfver dem; men de äro tillika så skönt adlade, också i det obetydliga, att man, å den andra, måste tveka, om ett intressantare uttryck af ren menskligbet, än det de visa, kan finnas. Författarinnan tyckes liksom skämta öfver deras böjelser, deras bestyr; men detta skämt förgudar dem tillika. *Den glada festen*, ett stycke, som utgör, så att säga, en andenyckel till alla de öfriga, till Fru Lenngrens hela författarelif, visar klarast, hvad vi med det nyss anförda menat. Af dylik art, ehuru mindre markerad, är äfven den naivt hänförande idyllen, som hon kallat *Eclog. Grefvinnans besök*, som i friskhet och objektiv sanning fullkomligen liknar dessa förenämnda stycken, utgör redan, på visst sätt, en öfvergång till satirerna. Det är ett beundransvärdt fenomen i hennes dikter, att sålunda själen af hennes talang, klart uppenbarad i ett stycke, derifrån strömmar ut, genom omärkliga öfvergångar, till alla de öfriga, så att det hela får likhet med en fulländad organisk skapelse af skönhet och lif, hvars högsta betydelse ligger såväl yppad i och för sig sjelf, som utgrenad till och afspeglad i en hel mångfald af skiftande partier.

Den sats, att konstnärn sjelf röjes i sina verk, kan, till hela sitt innehåll, ledas ur Fru Lenngrens poetiska samling. Den som genomläst hennes skrifter, och ej fått en klar bild af henne sjelf, med hela hennes rikedom, skönhet och qvinliga godhet, har visst icke haft sinnet öppet, för att sentera deras betydelse och värde. Författarinnans samtida vänner, som hade den lyckan att se ej blott hennes sånger, men äfven henne sjelf, omtala med beundran den harmoni, som rådde mellan uttrycket af hennes person, i alla dess nyanser, och det uttryck hennes skaldestycken bära. Hos henne säga de, fanns icke ett enda drag, som hade med anspråk röjt den vittra författarinnan, icke en tanke, som skulle med stolthet eller saknad sett ned på den skenbart inskränkta verld, inom hvilken hon, som qvinna, var stängd, och velat öfverspringa dess gränser. — Enkel, blygsam och i hög grad huslig, men derjemte glad, lekande och qvick, skall hon ej mindre sjelf trifts i den krets, naturen för hennes kön utstakat, än inom densamma spridt trefnad, frid och glädje. Sådan skildras hon af dem, som sett henne; och hvem återfinner ej henne med samma egenskaper, och ännu närmare, ännu mer förklarad i hennes herrliga dikter. Med den djupaste blick i menniskohjertat och i lifvets förhållanden, tyckes hon vara ett barn alle-

nast för hvars spelande håg Försynen öppnat verlden, som ett dockskåp. Så menlöst leder hon och delar sina lekverks fröjder och sorger, så menlöst agar hon, å en annan sida, att man hos henne ännu ville igenkänna den jollrande flickan, som än öm, än sträng leker med sina beskedliga och obeskedliga dockor. Detta gäller om andan af hennes poesi, och ännu är ej mer än ett flyktigt ord nämndt om formen, om densammas tekniska fulländning. Så nära förenade än anda och form äro, och så mycket de ömsesidigt bidraga att förhöja hvarandras intresse, så kan dock en hög grad af inre skönhet iklädas ett mindre intagande yttre; likasom en ädel själ kan äga rum i en icke vällottad kropp. Man måste likväl härvid noggrannt iakttaga, att till en idealisk skönhet bådas harmonierande skönhet betingas. Det är svårt att säga, om Fru Lenngrens produktioner tjusa mer genom den ena, eller den andra af dessa båda delar; så samfödda tyckas i dem idéen och dess iklädnad vara. Hennes stycken likna i detta afseende de talande anleten, der hvarje tanke och känsla ögonblickligt afspeglas i naiva, lefvande drag. Hennes sånger äga intet af denna klangfulla, en yttre sinnlighet fångande diktion, som förskaffat några sednare författares, så kallade, praktvers popularitet; men de äro dock i hög grad melodiska. Hvarje ord

af henne smyger sig till den mening, som skall uttryckas, med en ledighet, egentlighet och mjukhet, som gör det på en gång harmoniskt med den stämning, i hvilken läsaren är försatt, och helt och hållet oersättligt af hvarje annat. Enkelheten i hennes språk är i följd häraf så stor, att en hvar, som icke pröfvat sin förmåga, kunde tycka sig och hvarje annan böra vara i stånd att skrifva något dylikt; så vida det ju alltid borde falla sig så, och icke annorlunda.

De minst vackra af Fru Lenngrens stycken äro skrifna i ballad- och romans-tonen. Lyckligtvis äro dessa ganska få, och hade utan saknad kunnat vara uteslutna ur samlingen af hennes verser. Detta anmärkes icke, för att afpruta något på den hyllning, som vi i det föregående uttalat, en hyllning, som dock visserligen icke upphinner den förtjenst, åt hvilken den egnas, utan blott för att förebygga en möjlig beskyllning för blindhet i afseende å Författarinnans svagare sidor, och följaktligen för ett vrångt och omotiveradt omdöme äfven öfver hennes skönheter. Skulle vår förmåga att uttrycka föreställningar motsvarat vår uppfattning af Fru Lenngrens alla företräden, så hade otvifvelaktigt berömmet, långt ifrån att minskas, blifvit både klarare och vidsträcktare. Ty med allt skattande åt dagens opinion, vågar man

både hysa och yttra den öfvertygelse, att åt Fru Lenngren, i en framtid, skall tilldömas en rang bland svenska författare, vida öfver den, hon nu i allmänna tonen komparativt innehar. Det är åtminstone säkert, att svenska litteraturen icke kan uppvisa någon så verkligt originell och poetisk natur, som hon, om man undantager de båda oefterhärmliga genierna, Franzén och Bellman. Och då skönheter, som äro foster af sin tid och blott af den förstås, med årens och kulturens vexling vissna och förskjutas, qvarblifva i oförvanskelig ungdom dessa ur naturens djup framsprungna skapelser, som tyckas födda för ingen tid och för all tid, och hyllas med så mycket oinskränktare dyrkan, ju flere efemera koryféers fall de öfverlefvat.

Om Franzén.

Bref till Red. af B. B.*)

Den som skrifver detta är en far för en talrik familj. Hans tid förflyter temmeligen lugnt under uppfyllandet af tjenstepligter, och under föga tyngande omsorger för dem, som ligga hans hjerta närmast. Redan i många år har det utgjort hans nöje och ett afbrott i enformigheten af hans lif, att egna en timme eller par af aftonstunderna åt vår litteratur. Han har derföre småningom samlat omkring sig de flesta af större svenska författare och läst dem, icke blott af nyfikenhet att göra deras bekantskap, utan fastmer af behof att äga dem till vänner och sällskap för alltid. Sålunda hafva många bland dem blifvit honom förtrogna och dyrbara, och han har älskat att söka hos dem icke så ofta tröst och förströelse vid sorger, af hvilka han icke pröfvat större, än det tillhör menniskan att med lugn bära, som icke of-

*) Utgör egentligen ingressen till en anmälan af Franzéns Skaldestycken, Femte Bandet.

tare en ökad och förädlad glädje, då hans dag varit klar och hans sinne lätt.

Framför andra har jag älskat Franzén. Kanske ligger orsaken till denna förkärlek till en del deri, att en stor del af den höge skaldens skönaste sånger diktades och utspriddes i min ungdom, då mitt väsende var lättare att anslås och lifligare att knyta band af tillgifvenhet och kärlek. Emellertid har mången gång, ännu i min ålderdom, det fall inträffat, att jag, vid läsningen eller åhörandet af någon af dessa sånger, tyckt mig för första gången göra dess verkliga bekantskap, ehuru jag hundrade gånger förut hört och sett densamma med förtjusning. Jag har i anledning deraf ofta inom mig yrkat en sats, som utan tvifvel skall synas mången besynnerlig, men som dock ständigt förekommit mig klar och verklig, den nemligen, att Franzén af alla svenska skalder är den, som man har svårast att rätt utgrunda, rätt lära sig känna. Hans bekantskap kan derföre, i mitt tycke, vara gammal, och dock med hvarje gång, man läser honom, förefalla ny. — Min herre! tror ni att jag menar, att han är inbunden, mörk, höglärd? Mina barnabarn sjunga honom, kunna honom. Ett barn, min herre, fattar hans uttryck, smekes af deras milda välljud, fägnas af de enkla bilderna, med ett ord, förstår honom i en viss me-

ning; men att rätt genomskåda den himmelska oskuld och renhet, som ligger så på ytan som i djupet af hans sånger, dertill fordras, jemte ett barns oförderfvade själ, en lång lefnads samlade vishet, en erfarenhet, som pröfvat äfven det bländande i lifvet och en känsla, som från det öfverspända och affekterade med fördubblad kärlek återgått till den evigt lugna, friska och glada naturen. Jag vet icke, men med mängden af andra poemer, dem jag läsit, synes mig förhållandet hafva varit sådant, att jag antingen icke förstått dem alls, eller också förstått dem alla på en gång helt och hållet, så att de sedan hvarken blifvit mig klarare eller kärare, ehuru jag ofta kunnat helsa på dem åter och ofta fägna mig åt deras lärorika och vackra syften. De Franzénska visorna deremot har jag hvarje ny gång förstått bättre, och ju klarare mitt eget väsende utvecklat sig, ju trösterikare och lugnare mitt inre blifvit, desto djupare motsvarigheter af frid och skönhet har jag upptäckt i dem. Jag tror att det är med dem såsom med våra gamla, äkta sagor, som gläda barnet, lifva ynglingen och motsvara mannens djupsinnigaste åsigter af lifvet. Jag ville blott i afseende å Franzéns stycken säga skönaste och renaste åsigter. Ser ni, derföre anser jag det icke vara någon barnlek att begripa Franzén, ehuru jag gerna ser att mina barn

sjunga honom för ro skull, utan menar i stället, att ingen förstår och värderar honom rätt, som icke ur en rik lefnads erfarenhet af bländsken och irrsken, af villor, passioner, strider och brott kan med segersällt hjerta blicka in i den af englar befolkade verld, han öppnar för oss. Och nu, min herre, hoppas jag ni förlåter min dogmatiska ifver, som förledt mig till utflykter, dem jag i början icke tillärnat, och jag hoppas det så mycket mer, som jag vet att ni sjelf är en beundrare af Franzén äfvensom af den lika djupe och sköne, ehuru mera mystiske och sväfvande Almqvist, hvars lefvande törnrosor, bland annonserna i er tidning, kallas fria fantasier af Hugo Löwenstjerna, med hvad skäl vet jag icke.

Men jag vill komma till saken. Jag har hört att åter ett nytt band af Franzéns Skaldestycken, det femte nemligen, utkommit från trycket. På vår aflägsna landsort har det icke varit mig möjligt att skaffa mig denna del, men emellertid är jag här omgifven af en nyfiken skara, som önskar att få höra helst några ord om innehållet af den. Ni borde, min herre, tycker jag, icke låta oss vänta alltför länge på en anmälan af arbetet, i synnerhet som jag är öfvertygad om, att många dela våra önskningar i detta afseende. Ni kan göra den så kort

ni behagar, och har dessutom den vinsten att kunna fylla någon spalt i er tidning med ett litet utdrag. — Under hvilka vilkor som helst, låt oss höra några ord om den nya boken, och ursäkta såväl denna min anhållan, som den långa ingressen till densamma.

Ramido Marinesco. *)

Hofmarskalken och Richard voro allena hemma. Richard satt vid pianot. Han hade slutat några flyktiga ackorder, knäppte nu med styrkan af sin tumme på en tangent i sender och roade sig åt tonernas spetsiga och stupida klang.

”Don Juan Penitente” — började den gamle.

”Hvad befalles?” svarade Richard och steg upp.

”Jag har tänkt på honom hela natten”.

”Då har min herre icke sofvit”.

”Nej, vid Gud, min käre Richard! Juan låter ingen sofva”.

”Är det eljest något annat?”

”Menar ni att en varelse, som han, kan känna ånger?”

*) Man har undvikit att kalla denna uppsats recension, ehuru den i visst afseende kunde anses hafva någonting gemensamt med en sådan. Den har också ursprungligen icke varit skrifven för Morgonbladet, utan blott för enskildt meddelande, och derför har man äfven vågat på lek begagna för dialogen personer, som äro en annans skapelser och för hvarje läsare af Törnrosens Bok alltför väl bekanta. Något speciellare anslående af deras karakterer har man icke åsyftat.

"Min herre lär hafva hört mina plocktoner på instrumentet?"

"Nå väl, och så skärande de än ljödo, tänker jag så, att det icke fanns någon af dem, som ej i sig innehöll en klang af ackordets själ, och att det likaså icke ges ett väsende, som ej måste vilja försoning på den enkla grund, att en sådan vilja är väsendtlighetens innersta natur".

"Såsom botgörare blir således, menar min herre, Don Juan, ett väsende, en ton?"

"Ja! och jag får tillika nu bekänna, att jag gjort mig en egen bild af din Ramido Marinesco. Som du mins betraktade du, vid dina reflexioner öfver sättet att sluta stycken, åtskilliga vuer äfven inom området af denna dikt. Alla dina anmärkningar härvid vill jag lemna i sitt värde. De hafva säkert sin fullständiga grund i någon sida af dikten, som träffat ditt öga och undgår mitt; men hvad jag förbehåller mig nu är att få göra mina kombinationer alldeles oberoende af dina och framställa idén af det hela, så vidt den i konseqvent följd, åtminstone för min blick, griper in uti och dominerar delarne. Och ehuru jag tycker mig hafva tagit min begynnelsepunkt så djupt den åt sitt håll kan tagas, och icke kan finna att kedjan af mina reflexioner på något ställe och för någon tvärsats i konststycket behöfver

afbrytas, vill jag dock ingalunda ge mig ett sken af att hafva uttömt diktens hela inre betydelse, väl besinnande att lifvet, och likaså konsten då den verkligen målar detta, har icke blott en linie-dimension af höjd och djup, utan äfven, att jag så må säga, en soliditet, inom hvilken tanken kan röra sig med sanning i oräkneliga riktningar, utan att derföre någonsin kunna säga sig hafva besökt hvarje punkt af vigt. Och nu vill jag rycka an till min början och fritt yttra, att botgörandets och försoningens idé för mig visar sig såsom den, från hvilken man har den vidsträcktaste utsigt mot alla styckets partier. Don Juans penitens, se der hvad jag anser dig i alla din sångs modulationer ytterst hafva besjungit. Att framställa honom i ångrens ljus är möjligt och skönt, och han framstår sålunda icke, såsom vanligt, som en brutal pestsmitta, ett skorr af oton, utan som en menniska, ett Han *substratum*, som peniterar, man kan säga återgår med jubel till sitt väsendes eviga, heliga lif".

"Om han jublar, hvi kläder han sig i botskrudens förnedring?"

"Dermed säger han: så ringa var det oting, som icke var min herrlighet".

"Om han jublar, hvi söker han då hat?"

"Derföre att hatet mot Don Juan förstöraren är kärleken till Don Juan penitente. O Richard, i förstöraren har han sprungit ut ur sig sjelf i blod och yra, i upplösning och död, i botgöraren återgår han ur tomheten till sig sjelf, med jordiskt qval och himmelsk glädje. Derföre är hans yttre krossadt, botklädt, qvaldt, och derför hungrar han efter sina fordna offers hat, för att se tomheten af sitt lif i oordningen af allt besannad. Deras hat, ser ni, är den graf, i hvilken tjusningen af hans förra skenlif skall jordas till en evig död. Här är hans kamp, det jordiska qvalet; men segren, jublet, den himmelska glädjen röjer sig i hans dom öfver sin yra, en dom, som i ständiga pulsslag återkommer:

— Afskyvärdt var Riddarns nöje.

— —

Jag för Riddarns nöje ryser.

— —

Riddarns ro jag högt fördömmer:
Vet, o Bianca, din Don Juan
Rest på haf och rest på öar;
Orätt skönheten och orätt
Qvinnan kände din Don Juan: —

den röjer sig i hans kärlek till klosterklippan och i det lugn, hvarmed han ser sin stoftfröjd dö, sin skapelse förvissna:

Död, o donna, död inunder
Pastanjetens mandelgrenar
Sitter nu din son Ramido.

Jag vet ej huru denna strof tyckes mig innebära någonting så hemskt och tillika ljuft och fridsamt, som en sommarnatts första bleka stjerna".

"Hittills har herr Hofmarskalken hållit sig till sednare afdelningen af Ramido Marinesco och börjat vid slutet; hvad är meningen om den förra?"

"Jo, märk, min vän, i den ser man i lif och handling hvad det är som Don Juan botgöraren ångrar och fördömmer. I den lefva hans yras skapelser, andas, blomma, tjusa, och då de skola njuta fullheten af lifvets gåfva och i kärlek möta hvarandra, stiger den svarta följden af hans brott som en skugga hotfull och förstörande emellan. Det är den fördömmelse att de äro *hans*, som förintar dem. De måste tjusa och draga hvarandra till sig i oskuld och ovetenhet för att närma sig till det gift, som skall ge dem döden, giftet att vara frukter af Don Juans rus. Här följa fyra sorgespel hvarandra, rika af individuel nyansering, men alla framstrålande samma idé. Och ändteligen upptages allt i en enda symbol, då Ramido hemkommen kastar sig i tjusning ned för sin fars "Majorca flicka", den sköna färgskapelse, som han tycker sig kunna älska utan

brott, utan fara att förstöras — då han kastar sig ned för henne, kysser fållen af hennes klädning och insuper döden af det gift, som det *"roat"* hans far att äfven här blanda in i sina färgers ljufhet:

«Så jag målar, donna Bianca,
Ty så roar mig att måla».

Jag tycker sålunda att det är skönt och konseqvent, att härjningen af en förstörare, som framgått, visas först, och att förstöraren sjelf framställs sedan blickande tillbaka på sitt verk, besannande dess oväsendtlighet, dess fördömmelse och lösryckande sig med smärta och salighet från det ljufva gift, hvarmed han förpestat sin bana, från sitt svallande blod, sin yra, sin sinnliga fröjd och sitt sjelfviska hjerta.

Detta i afseende å den allmänna uppställningen af denna dikt. Nu en blick på delarne för sig tagna, men dock ännu tagna blott i hela massor. Vi dröja vid de fyra scenerna mellan Ramido och hans älskarinnor. Jag sade dem vara rika på individuel skiftning, men så lätt det är att känna och se detta, så svårt är det att i ord angifva differenserna. Skall du le, om jag tar min tillflykt till en slags mystisk lek med bilder och försöker att i dunkla skuggdrag teckna föreställningarne i min själ. Hvad är då Estella? Qvinnans qvinlighet, den uppoffrande, sucklika, som äger intet, eller äger blott hvad den låter

en annan äga, den genom sin vapenlöshet segrande, den genom sitt offer af allt allsmäktiga. Och Ximena? Qvinnan som person, redan form, redan något i sig sjelf, ehuru blott bildlik och fordrande att kallas till lif af en annan, skönheten i sin sjelf-fullhet innan hjertat vaknat och den sprittande pulsen födt en längtan, som på en gång kufvar och förädlar sjelfvet. Och Ormesinda? Den fullt vaknade Ximena, den genomandade formen, den tonlika, som har sitt eget lif, men lefver blott för att älska, som har sitt eget ljud, men ljuder blott för att förmälas i en harmoni. Och slutligen Juanna, hvad är hon? Qvinnan uppgången i flamman af sin egen eld, ägande sjelf sin kärlek, hängifven, men liksom lågan, som är fiendtlig mot hvarje annat famntag än lågans. Må jag då få kalla Estella sucken, Ximena formen, Ormesinda tonen, Juanna flamman. Alla söka de hos Ramido en låga, den första för att förtäras, den andra för att bestrålas, den tredje för att försmälta, den fjerde för att förenas.

Så är Estella i personification äfven det innerliga i alla de öfriga och återfinnes i dem. Efter lif suckar formen, efter kärlek tonen, efter möte flamman. Derföre är Estella den mäktigaste af alla, emedan hon är den renast alltoffrande, och derföre är det skönt att se henne i cykeln af de andra vara

den första och den sista, begynnelsen och slutet, ty det är hennes väsende, som i olika knytningar genomgår alla och utgör deras makt. Så börjar hon:

ESTELLA.

Jag älskar dig Ramido.

RAMIDO.

Ack hvarför älskar du?

ESTELLA.

Ej skäl jag vet, ej orsak.

Ximena känner sin bildform, Ormesinda sitt tonljud, Juanna sin eld; men Estella känner Ramido ensam, och det djupaste hos alla de andra är det, som likasom Estella känner Ramido ensam.

Vi komma nu till den stora scen, i hvilken inom omfånget af tre korta sidor alla strålar från de föregående scenerna samlas såsom i en brännpunkt, jag menar den sjette, hvari Ramido bestormas af alla sina älskarinnor på en gång. Den är så kort, en stor del af densamma kan här upprepas:

JUANNA.

Mig kärlek svor Ramido, svara, är du min?

RAMIDO.

Juanna Sol, i natten är min stjernglans du.

ORMESINDA.

Min ömma vän Ramido var — är han det än?

RAMIDO.

Din röst är tonen, Ormesinda, i mitt bröst.

XIMENA.

«Ximena älskar jag», så sade du en dag.

RAMIDO.

Gestalt — du doft, du skära gaz om lifvets allt!

Betrakta dem! hafva ej alla här ett *jag*, på hvilket de se och för hvilket de fordra kärlek, äfven Ximena, som annars genom en underbar konseqvens, i sitt knappt vakna sjelfmedvetande, ännu nämner sitt jag blott som ett namn? Estella ensam vet icke af *ett sjelf*, fordrar intet, påminner om intet:

ESTELLA.

Mig äger Don Ramido — intet äger jag.

Men henne, som ger allt och begär intet, svarar

RAMIDO.

Estella — himmel, du om Don Ramido rår.

Juanna hotar med dolken, Ximena med damascenerklingan, Ormesinda beveker med amaranter-blomman i sin hand, alla äga de ett något, att göra anspråk med; Estellas vapen är hennes vapenlöshet:

Ramido, jag i handen äger blott min hand,
Ack! . . Guadalaviars himmel ber dig hem till sig!

Hon äger icke ens en egen bön, hon låter Guadalaviars himmel be! Men då hvar och en af de öfriga fåfängt ber Ramido om en förklaring af den hemlighet, som hvilar öfver hans förhållande, och han blott gåtlikt yppar sig för dem:

JUANNA.

Är då en trolldom gjuten om Ramidos hår?

RAMIDO.

Sin krets om mig, Juanna, skref ett troll så hemskt.

ORMESINDA.

I äldre band ditt väsen har sig bundit, ack?

RAMIDO.

En boja dyster, grym, förskräcklig, underbar.

XIMENA.

Drar heligt löfte dig till Palestinas graf?

RAMIDO.

O, mig, Ximena, drar en svart, en ryslig hand.

då gör Estella ingen gissning, tar ingenting af egen makt med för att lösa hans gåta, utan flyr till Ramido sjelf, och för allmakten af hennes suck:

Ramido, älskade, skänk oss af nåd ett svar!

öppnar sig hans hjerta, och så klar som hennes bön, så klart följer hans svar:

Estella Guymeron . . . Jag är Don Juans son.

Huru oändligt mycket vore icke att anföra inifrån de särskilda scenerna, för att bestyrka, förklara, symbolisera de allmänna åsigter jag här nu yttrat. Mycket ser ut som oförenligt och är det dock icke; det mesta är så ogripeligt, luftigt och dock bevittnande, att det, som blomsterdoften, blott för en andedrägt röjer till hvilken blomma det hör.

Angående det så ofta såsom töcknigt ansedda slutet af Ramido Marinesco, måste jag bekänna att det nu, vid detta tillfälle, och från den synpunkt, hvarur jag betraktat det öfriga, förefaller mig klart och fullkomnadt. Hvad är det Don Juan söker? Hans väsende genomtränger hela målningen, hvad lefver han för? För att i sina älskarinnors hat begrafva sin fordna falska sällhet. Har han vunnit sitt mål? Han har velat det och gjort allt för att vinna det, se der hans försoning, stridens fullkomning, dramens klara slut. En vidare utsträckning gåfve motsägelser eller parallelismer. Sjelfva det obegränsade, mångtydiga, i den beundransvärda slutversen:

Gud! o svarta sol! . . Don Juan!

är blott en fri luft, som icke stänger, icke hindrar, utan leder den fullbildade tonen ut i den öppna naturen, för att i rymd och frihet få domna".

Då Hofmarskalken slutat detta, steg han upp och fattade Richards hand. "En annan gång", sade han, "ville jag gå in i specialiteter. Nu Richard, har jag sutit en stund vid randen af din blomsterkälla och böjt undan ett blad och ett annat för att betrakta böljan. Och jag slutar glad, om jag kan hoppas att härvid icke hafva grumlat mer än blottat det klara djupet".

Är Macbeth en christlig tragedi?

Af högt intresse blefve tvifvelsutan en undersökning, hvars ändamål vore utredandet af det förhållande, i hvilket tidehvarfvens förnämsta konstskapelser stå till den religions hufvudprinciper, under hvars inflytelse de kommit i dagen. Man har sökt bestämma skilnaden emellan den, så kallade, klassiska och romantiska konsten och lyckats angifva en mängd klara och obestridliga egendomligheter hos hvardera; de djupaste skola alltid finnas ursprungna ur de djup, som den Grekiskt-Romerska gudaläran, för sig, och christendomen, för sig, erkänna såsom sina egendomliga. Samma, på de religiösa verldsåsigternas olikhet hvilande, skilnad, som den antika och moderna konsten i sin helhet röjer, visar äfven hvarje hög klassisk konstprodukt särskild, jemförd med en modern af samma höghet. Ehuru detta förhållande kunde genom exempel bestyrkas, fordrar dock vårt speciella ämne för mycket både utrymme och uppmärksamhet, för att tillåta en utvikning åt detta håll. Men en teckning i några drag af den christna verldsåsigtens

och konstens brytning mot den antika skall anvisa oss den ståndpunkt, från hvilken våra betraktelser böra anställas.

Konstens yttersta mål var för de gamle detsamma, som för oss: framställningen af ett allmänt, som beherrskar sina partier; det var således för dem, liksom för oss, ett allmänt framstäldt i sin seger. Skilnaden emellan de gamles och våra konstskapelser beror derföre icke af en olika uppfattning af konstens och skönhetens väsende, utan måste sökas i olika föreställningar om det högsta allmänna, eller, hvilket är detsamma, det högsta verkliga, såsom den positiva basen för all konst och skönhet. Och här yppar sig nu den frågan: hvad var för de gamle det högsta verkliga, och hvad för oss?

Naturen, det för sinnet varseblifliga var för de gamle allt. Här, under dessa stjernor, på denna jord, blommade, i Gudars hägn, lifvet; men vid jordens gräns var oceanen, den tomma, nattliga, ofarbara, i hvars ändlöshet ingen ö höjde sig ur djupet, intet väsende njöt fröjden af att vara till. Så begränsades, i deras mening, äfven detta jordiska lif af en tom evighet, af en verld utan krafter, der äfven Gudaburna hjeltars skuggor ansågos äga mindre fröjd, än den ringaste daglönare på jorden, och ville byta lott med en sådan. Grekens och Romarns ideal

var derföre en skön menskliighet, och denna framstod för dem alltid i gestalten af deras egen nation. Förfärligt, men karakteristiskt, var det namn af barbarer, hvarmed de betecknade främlingar; det visar, mer än mycket annat, att föreställningen om en verld bortom denna för dem ännu icke uppgått. Det var sålunda här, i sin synliga omgifning, de sökte typer för skönheten, och formen blef det väsendtliga för dem, och bildhuggeriet deras triumf. Christendomen kom. En verld, omätligare än denna, yppades bortom de gamles ocean för det troende ögat, skuggor bodde under denna sol, det verkliga lifvets land hade ljus af Gud. Försvunnet var på engång sinnlighetens välde, formens betydelse vek för andens, barbaren blef en broder, kommen från samma hem och sträfvande, blott från skilda dalar, dit tillbaka, och konsten bortbytte mejseln mot penseln, ty skönheten behöfde nu ett öga, som kunde tala det gemensamma heliga fosterlandets språk. I stället för den jordiska skenverkligheten omfattades nu den himmelska, sanna, och idealet var icke mer blott menskliighet, utan Gudamenskliighet. Men tillika var, så att säga, det allmänna uttrycket i menskligheetens anlete förändradt. Man såg deri icke mer njutning, utan längtan, icke mer tjusningen af ett närvarande, utan ett tillkommandes hopp. Ville man i figur utmärka skil-

naden mellan den klassiska och christna kulturen, kunde man för den förra bruka cirkelns, för den sednare vågliniens bild. Båda äga med hvarandra gemensamt uttrycket af en harmoniskt vidgad famn; men cirkelns famn är tillika sluten, vågliniens öppen, cirkelns omfattar, vågliniens åtrår, cirkelns äger, men äger en ändlighet, vågliniens äger intet, men utbreder sig, just i sin uppoffring, mot en oändlighet. Den fullhet, det lugn, den klarhet, man finner i antiken, i motsats till den christna verldens saknad, oro och aningar, de gamles håg för den solida gestalten, i motsats mot christendomens syftning till en andeverld, alla dessa företeelser hvila på den omständighet, att de gamles verklighet fanns här, var närvarande och kunde omfattas, då vår deremot är bortom jorden, är tillkommande och blott ett mål för längtan och hopp. Skön är jorden; den var ett blomsterhem för menskligheten i dess barndom och ägde allt hvad ett hjerta, utan högre aning, förstod att åtrå; men dess skönhet bleknade bort i herrligheten af den verld, som christendomen upplät, blomsterhemmet blef ett dystert fängelserum för menniskan, sedan själens öga, klarnande, njutit anblicken af det himmelska land, som Christus uppenbarade.

Men i och med detsamma menniskan fann sig vara en fånge på jorden, fann hon sig äfven vara

fången genom sig sjelf, och hennes ande uppreste sig mot detta jordiska, hvaraf hon kände sig snärjd, mot hjertats njutningar och plågor, mot förståndets irrande beräkningar och skenvishet. Målningar af den kamp, som sålunda kämpades, utgöra de första sköna skapelserna af christlig konst, — legenderna. Anden, i sin seger öfver jordisk njutning och plåga, öfver förståndets skenbara lagar, se der hvad, i christendomens första tider, menskligheten framställde i lefverne, och legenderna besjöngo. Hvad var eremitlifvet annat, än en realiserad seger öfver hjertats tjusningar och fröjder, martyrdöden annat, än andens makt öfver den jordiska plågan, hvad voro underverken annat, än slående tillbakavisanden af förståndets förmätna anspråk? När jungfrun afklipper sitt sköna hår, för att hennes håg icke af en förgänglig fägring må lockas från det oförgängliga, när den nygifte på bröllopsaftonen öfverger sin tjusande maka, öfverger henne blott för öfvermåttet af sin kärlek, för att icke duka under för en jordisk sällhets makt, när den fjortonåriga flickan, dömd till döden för sin tro, lägges ned på en bädd af glödande kol, och kolen förvandlas till rosor, och hon inslumrar ljuft, som i sin vagga fordom *), då är det icke det jordiska mer, som är det mäktiga, då har anden vak-

*) Se "Den heliga Agnes", III:dje bandet, sid. 159—167.

nat till seger, vaknat för evigheten och funnit sig vara en herrskare öfver hjertats lidelser, öfver beräkningarna af ett förblindadt förstånd. Det är sådana taflor, legenderna måla; sådana föreställningar ligga djupt i christendomens väsende och återfinnas i de djupaste skapelserna af christlig konst. — Är Macbeth en christlig tragedi?

Efter Shakespeares framställning, till sina vigtigaste drag grundad på en sägen, kommer Macbeth segrande från ett slagfält, der han stridt för sin konungs sak. På en hed mötes han af hexor, som förespegla honom framtida storhet och ära, och helsa honom såsom Than af Glamis, af Cawdor och ändteligen såsom blifvande konung. Snart derpå inträffa budbärare från konungen, hvilkas utsago bestyrker sanningen af hexornas förutsägelser, hvad de tvenne förra titlarne beträffar, och hos Macbeth vaknar i detsamma äfven en skygg tro på hexornas tredje löfte. Men konungen icke blott lefver sjelf, utan äger äfven tvenne arfvingar af thronen, huru skall då detta löfte uppfyllas? Hvad Macbeth i sitt innersta ryser för, verkställer han, äggad af sin gemål; han mördar i sitt eget slott sin gäst, konung Duncan, och blir, sedan dennes söner flyktat, sjelf konung. Han har nått sitt mål, det återstår för honom att betrygga sin besittning deraf. Banqvo och hans son, åt

hvars efterkommande konungavärdigheten äfven blifvit utlofvad af hexorna, måste undanrödjas, likaså Macduff, för hvilken Macbeth af dem varnas. Banqvo faller för legda mördare, men hans son undgår döden och Macduff hinner lemna landet. Våld, list, grymhet, allt vill Macbeth använda för sin säkerhet, och denna tycker han omsider vara orubblig, sedan hexorna förklarat, att han icke kunde falla för någon af qvinna född, icke öfvervinnas förr, än Birnams skog ryckt an mot hans slott Dunsinan. Så synes han hafva ernått allt hvad han åtrått, och, än mer, icke kunna rubbas i besittningen deraf. Men på hvad har han byggt sin lycka, af hvilken pålitlighet och hurudan är den?

Det är en djup sanning, att just i lifvets bästa, lyckligaste stunder frestelsen till det onda är närmast och mäktigast. Shakespeare har icke förbisett detta. Just då Macbeth, stridande och segrande för sin Gud, sin konung och sitt fädernesland, handlat mest himmelskt och måste känna sig mest lycklig, framställer sig för honom det jordiska med sina mest retande förespeglingar. Och fåfängt skulle man söka adeqvatare personifikationer af detta mot anden stridiga, detta jordiska, än dem Shakespeare gifvit i sina hexor, väsenden, liksom den från Gud söndrade verlden, med alla dess håfvor, i sig sjelfva förviss-

nande, vidriga, opålitliga, i sina löften bländande, tjusande och säkra. Det är af dessa löften Macbeth fångas, det är icke mer ett himmelskt han omfattar, handlande i andens syftning; han affaller från sitt högre lif, sitt samvete, han lemnar sig i hexors våld och bygger sin lycka på jordisk njutning, makt och höghet. Hvad är hans vinning?

Knappt har han tagit sitt första steg på den väg, han nu valt, knappt har han mördat Duncan, när han finner, att de fördelar han söker, kostat honom hans lugn för alltid, när han utbrister:

— Glamis har mördat sömnen,
Derför skall Cawdor icke sofva, Macbeth
Ej sofva mer.

Borta är friden, men han blir konung, han lyds, han fruktas, han äger allt hvad jorden kan bjuda. Vi finna honom nu vid det festliga bordet, omgifven af sina lorder och färdig att deltaga i den njutning, han anordnat för dem. Gästerna hafva intagit sina platser, han vill göra likaså. Då framtrollar samvetet för hans ögon vålnaden af Banqvo, som han låtit mörda, blodet isas i hans hjerta, han skyggar tillbaka, han, den mäktige, den rike, vågar icke smaka sitt eget öfverflöd, icke sätta sig ned vid sitt eget bord.

Tomt och fridlöst är hans lif, bubblor af stoft — Banqvos träffande benämning på hexorna — äro den höghet, den glans, den makt, han vunnit; men dessa bubblor äro honom dyrbara ännu, ty han har evigt förlorat sin himmelska del, och hvad ägde han qvar, om han äfven miste dessa! Det qval, han erfar vid deras ägande, fördubblas af fruktan att förlora dem. Ännu engång tar han sin tillflykt till hexorna, ännu en gång måste han svikas af dem och svikas i helt olika afseende. "Bygg icke din sällhet blott på jordiska ting, de äro hexor, af hvilka du emottar löften om fröjder, men verkligheter af qval", denna sanning har Macbeth hittills fått pröfva; ännu återstår för honom att erfara denna andra: "Bygg icke din visshet på jordiska beräkningar, äfven de äro hexor, i sina löften sannolika, vissa, i sin verklighet bubblor af stoft".

För att betrygga sin ställning, som konung, och göra förlusten af sin med så stora uppoffringar förvärfvade skenlycka omöjlig, använder Macbeth alla medel, uppbjuder hela sitt förstånd. Då han af hexorna varnas för Macduff, men tillika får den försäkran, att han icke skall falla för någon af qvinna född, utropar han:

Så må du lefva, Macduff, hvad behöfver
Jag frukta dig? Dock, nej! jag vill ännu

Min säkerhet fördubbla, vill en pant
Af ödet taga. Macduff, du skall dö,
Att jag min fruktan kan beslå med lögn
Och sorglös slumra in i stormens gap.

Han gör sålunda mer för sin trygghet, än hvad beräkningen antyder vara nog. Och då han yttermera hör, att han icke skall öfvervinnas förr, än Birnams skog rycker fram mot Dunsinan, då kan han icke tvifla mer om sin säkerhet:

Derhän skall det ej komma; hvem kan trän
Såsom soldater pressa, att de lösa
Ur jorden sina rötter. Sälla budskap!
Ditt hufvud reser du ej, uppror, förr,
Än Birnams skog framrycker. Lefva skall
I höghet Macbeth, tills din legotid,
Natur, är all. . . .

O, vansklighet af beräkningar, grundade på hexors ord! Just då Macbeth tror sig säkrast, ser han upproret resa sig och Birnams skog rycka an mot sitt slott, och just då han mest öfvermodig och förtröstansfull ropar till den anfallande Macduff:

Låt ditt svärd
På hjessor falla, hvilka kunna såras;
I mig bor ett förtrolladt lif, som ej,
För någon, född af qvinna, vika kan —

hör han denne svara:

Så tvifla då uppå din trolldom, låt
De afgrundsenglar, du i mörker tjenat,
Dig säga, att utur sin moders lif
I förtid Macduff skars. — —

Att framställa de enskilta dragen af denna beundransvärda tragedi är för vårt ändamål icke nödigt. De äro alla med inspirerad klarhet hållna i samma syftning, som de redan antydda och skola icke undgå den uppmärksamme läsaren af Macbeth. Men en omständighet bör icke förbigås: Lady Macbeths straff. Denna qvinna har från början lefvat blott för sinnenas verld och för den uppoffrat allt. Så länge det sinnliga skimret lyser för hennes ögon, så länge hon är vaken, tänker och ser, är hon lugn, eller kan åtminstone dölja sitt samvetes qval. Men i sömnen, då den jordiska glansen icke bländar henne, då hon är död för de tjusningar, som förledt henne, står hon upp, vandrar klagande omkring och äger af allt endast blodfläckarna på sina händer, dem hon vill och icke kan rentvå. —

Alla äkta konstskapelser äga med hvarandra gemensamt det, att vara ursprungna ur en enkel grundtanke, hvilken, liksom en lifsfläkt, danar och genomströmmar alla deras partier. Jag har aldrig läst Macbeth utan att stanna vid denna tanke: hvad båtar det menniskan om hon förvärfvar hela verlden

och dock tar skada till sin själ? Denna suck, en suck ur christendomens innersta hjerta, lifvet i legenderna, lifvet i tron på underverken, äfvensom i eremitens och martyrens handling, är lifvet i tragedin Macbeth; och om detta icke kan nekas, hafva vi funnit ett svar på vår fråga: Är Macbeth en christlig tragedi?

